

o. M. H. L. an
1943

ПЕРШИЙ ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Виннипег, Ман. — 22, 23, 24 червня, 1943

**Накладом Комітету Українців Канади.
diasporiana.org.ua**

ПЕРШИЙ ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Виннипег, Ман. — 22, 23, 24 червня, 1943

Накладом Комітету Українців Канади.

Printed by The Ukrainian National Publishing Co. Ltd.
Winnipeg, Canada.

Вступне Слово

КОНГРЕС Канадійських Українців, що відбувся в червні, 1943 року, це подія історичного значення в житті многотисячних українських поселенців в Канаді, це подія, яка цілком певно заважить на формуванні канадійської нації в своїх питомих соціальних, політичних та культурних тенденціях.

Цей Перший Конгрес Канадійських Українців відбувся за старанням Комітету Українців Канади, що складається з п'ятих українських організацій доміняльного значення, а саме: Брацтва Українців Католиків Канади, Союзу Українців Самостійників, Українського Національного Обєднання, Союзу Гетьманців-Державників і Союзу Українських Організацій. Комітет Українців Канади, у своїй конституції, поставив собі за завдання дві точки діяльності: 1) Поміч Канаді в час війни і в повоєнній реконструкції, 2) Насвітлювання українських проблем в Канаді і в Європі зі становища українців, як горожан Канади.

Тому не дивно, що ці дві напрямні лінії діяльності Комітету Українців Канади були також напрямними в нарадах та дискусіях Першого Конгресу Українців Канади, який не тільки насвітлив в критичній ретроспекції життя та досягнення українських поселенців в Канаді в їх минувшині та сучасності, але, що більше, в головних лініях накреслив далеку дорогу праці на майбутнє.

Конгрес Українців Канади в місяці червні 1943 року відбувся в місті Виніпегу серед небувалого ентузіазму присутних поперх 600 делегатів з цілої Канади. Конгрес відбувався з незвичайною повагою та серйозністю впродовж всіх трьох днів нарад та дискусій, а присутні делегати та гості, хоч з далеких околиць і собі дотепер майже незнані, остали під таким сильним та милим враженням, що вже пізно ніччю, після бенкету третього дня, яким Конгрес закінчено, кожному учасникові було прикро розставатися та лишати просторі авлі Роял Александра Готелю, де відбувався Конгрес.

ЩО ТАКЕ ПЕРШИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ?

Ми вже зазначили на вступі, що Перший Конгрес Українців Канади — це історична подія з історичними наслідками в житті українських поселенців на цій просторій, новій землі. Коли б ми хотіли дати ясне і точніше очеркнення, що таке Перший Конгрес Українців Канади, то тут не вистарчить тільки зупинитися на особах, які промовляли, не вистарчить тільки подивляти їх краснорічивість та глибину думки. Навіть змальовання Конгресу в його представниках та гостях, в їх серйозності та повазі, далеко ще не вичерпує цього, щоб мати повний образ, повне значення і повну красу Конгресу.

Хоч як величавим був зовнішній образ Конгресу, то поза його зовнішніми формами і проявами, внутрі крилося щось багато більше і багато цінніше.

Поза зовнішніми формами Конгресу серця, почування і погляди присутніх летіли далеко далше. Вони обнимали багатотисячну нашу іміграцію в Канаді, здається, обнимали кожного члена нашого багатомільйонного українського народу, а своїми поздоровленнями, привітаннями та оплесками, вони висказували незломну силу українців в Канаді і поза Канадою, жити життям вільним і самостійним, нарівні з іншими народами світу. Зпоза зовнішніх форм Конгресу ми чули, як поволі, але маєстатично, здається, з вікових глибин нашої землі, з молитви, праці і жертви цілих поколінь ми діставали нашу красу і нашу силу, новий образ народу, що уставляється в нестримний похід, над яким возносилася і хвилювала любов до української землі і любов до українського народу. Ми чули вічно стару і вічно нову мелодію, що огортала нас всеціло, полонила ціле наше життя та з розсипаних по всіх усюдах наших людей творила один і самотній багатотисячний хор українців Канади.

За зверхніми формами Конгресу, здається, никнули поодинокі лиця, розпливалися поодинокі особи, як розпливаються поодинокі голоси в могутніх акордах хору. Ми бачили тільки очі, таємні, блискучі очі, які звіщали, що канадійські українці в ці дні великої трагедії людства знаходяться на порозі величезного, історичного перелому. За зверхніми формами Конгресу котилася просторими преріями Канади революційна стихія канадійських українців, а відгомін цієї стихії був слідний не тільки в кожній нашій більшій і меншій громаді, що більше, він відбився сильним гомоном навіть об мури Кремліну далекої Москви. Знаменним п'ятном цієї революційної стихії канадійських українців було це, що вони виказали, як ніколи досі, нечувану у нас карність, солідарність та дисципліну. Хоч на зовні ми були спокійні, то внутрі нашого серця і успокіблення відбувалася найглибша переміна, легалізована довірям народу, переміна, що остаточно усунула все, що само собою було вже зломане і непотрібне, а висунула на чоло життєвих змагань все, що всюди і завжди є великим і святим. Ця внутрішня переміна канадійських українців принесла нам не тільки нове уложення, нове обличчя об'єднаного народу, але через скликання Конгресу це нове уложення дістало остаточно своє признание.

ДЕНЬ ПЕРШОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСУ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ В МІСЯЦІ ЧЕРВНІ 1943 р. ЦЕ ПРИЗНАННЯ СЕБЕ ДО ЗГОДИ І ДО ПРАЦІ, ЯКОЇ НЕ МОЖНА ДОВЕРШИТИ ТАМ, ДЕ Є РОЗДОРІ І ВЗАЄМНА БОРОТЬБА.

Ніде і ніколи не бачив ніхто ніякого спільного досягнення, яке б не було побудоване на взаємній пошані всіх тих, що в цьому спільному змаганні беруть участь. Коли ми, канадійські українці, рішили

раз і на завсіди, на далеку будучність, задержати нашу національну єдність і в тому напрямі постійно працювати та нашу працю і наші досягнення рік-річно провірювати та їх скріпляти, то тут ми розуміємо, що таке уложення наших внутрішніх сил ніяк не може звертатися проти одної чи другої національної групи, що в цій праці і в цих змаганнях беруть діяльну участь. Ми були переконані від самого початку, що будучність канадійських українців та їх участь в канадійському житті лежить або в дійсній, правдивій національній спільноті і єдності, або канадійські українці, як такі, мусять загинути. І це нове наше життя, яке започаткував Перший Всеукраїнський Канадійський Конгрес, ми хочемо будувати на об'єднанні всіх соток-тисяч канадійських українців, які своєю працею мозку, чи працею трудячої руки таку єдність готові забезпечити.

ЦЯ НАША ПРАЦЯ МАЄ ВСІМ ПОКАЗАТИ, ЩО НАШЕ ЖИТТЯ НЕ СПОЧИВАЄ НА НАСИЛЬСТВІ, НА БАГНЕТАХ, АЛЕ СПОЧИВАЄ В СЕРЦІ КОЖНОГО З НАС, ЖИВЕ В НАРОДІ, З НАРОДУ ЧЕРПАЄ СВОЮ СИЛУ, ЙДЕ З НАРОДОМ І ДЛЯ НАРОДУ ПРАЦЮЄ.

В час формування Комітету Українців Канади, в час наших приготувань до Конгресу і майже безпосередно перед Конгресом ми чули багато запитів і сумнівів: "НА ЩО ВСЕ ТЕ? Чи не можна досягнути наших цілей в Канаді і мати евентуальний вплив на українські справи поза Канадою іншими дорогами? Чи не можна при допоміжних самих організацій і при допоміжних самих проявів досягнути нашу ціль?" Перший Конгрес Українців Канади у Вінніпегу в місяці червні 1943 р. дає нам рішучу відповідь: НІ.

Ми, українці, де б ми не жили, навіть в Канаді, є в особливо несприятливих і в особливо нещасливих обставинах життя, таких, яких ніякий інший народ на світі не має. Народ, наділений Божим Провидінням надзвичайними способностями, повний витривалості, пильності і сили праці, однак розєднаний з власної вини, чи може без вини. Він, на землі, яку зросив і зрошує по нинішній день своїм потом і своєю кров'ю, терпить примітивний недостаток, дискримінований на кожному місці, без найменшого признання своєї праці і жертви, а все ж таки, у своїй цілості, в нестримнім бажанні вищої культури і слушного та належного вищого степеня життя.

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ, коли ми, канадійські українці, на землі, яку ми вперше заорювали, тратимо ґрунт під ногами, розпливаємося на наших очах серед різнородного, чужо-племінного елементу та в погоні за працею і хлібом зриваємо з тим, що в кожного народу є великим і святим?

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ, коли ми, канадійські українці, порівнюємо наше положення з положенням інших народів, які тішаються від давня своїм самостійним політичним та культурним життям, а нині, в час кризи людства, кладуть найбільшу вагу на моральну силу і єдність народу, не жаліючи труда, ані праці, ані жертви майна і крові, щоб

цю єдність якнайбільше скріпити, знаючи, що єдність кожного народу — це та остаточна сила, що в кінці кінців буде рішати про долю народу на цілі покоління і на цілі віки?

Коли всі інші народи, що знаходяться в щасливішій положенні від нас, не жаліють ані труду, ані праці, ані жертви майна і крові, щоб в збереженні єдності народу забезпечити долю свою і своїх, то тим більше ми, українці, взагалі, а канадійські українці зокрема, бачимо konieczність цієї переміни, яка відбувається в нас і серед нас, щоб в єдності і в загальному пошануванні ми могли розв'язати ці завдання, які положення наше ставить нам їх до розв'язки.

Щоб зрозуміти, що таке є Перший Конгрес Українців Канади, то українці взагалі, а канадійські українці зокрема мусять собі усвідомити і в своє переконання зашепити свою власну вартість і свою власну відповідальність. Як довго кожний бачить тільки себе, так довго він живе тільки обмеженою силою діла своєї славної особистості. Конгрес Українців Канади говорить нам ясно одну потрібну для нас правду: **ТИ НЕ СТОІШ САМИЙ, ТИ НЕ ПРИСТУПАЄШ ДО ПЕВНОЇ ПРОБЛЕМИ ТІЛЬКИ ТВОЄЮ ВЛАСНОЮ ВОЛЕЮ. НІ, ТИ Є ТІЛЬКИ ЧАСТИНА З СОТОК-ТИСЯЧ. ТВОЯ ВОЛЯ Є ТІЛЬКИ ЧАСТИНОЮ ВОЛІ СОТОК-ТИСЯЧ ІНШИХ ЛЮДЕЙ ТВОЙОГО НАРОДУ. І КОЛИ ТИ ЧУЄШ, ЩО ТИ МУСИШ УСТУПИТИ ПЕРЕД ВАЖКИМ ЗАВДАННЯМ, ТО ПАМ'ЯТАЙ, ЩО СИЛЬНІШОЮ ЯК ТВОЯ ВОЛЯ Є ВОЛЯ ХОЧБИ ТИХ, ЩО БУЛИ НА КОНГРЕСІ. ЦЯ ГРОМАДА ЛЮДЕЙ ЗМОЖЕ РОЗВ'ЯЗАТИ ЗАВДАННЯ, ДО ЯКИХ ТИ НЕ БУДЕШ МАТИ ВІДВАГИ, БУДЕШ СУМНІВАТИСЯ, БУДЕШ ВАГАТИСЯ, ОДНАК ГРОМАДА НАПЕВНО СПРАВИ ДОКОНАЄ.**

Ця праця мусить бути наглядною у кожного канадійського українця. Ми мусимо вийти з укриття на широке поле діяльності на кожному відтинку: масові оголошення, масові зібрання, маніфестації, загальні апелі, ось це об'яви об'єднаного народу. В такому часі, як нині, кожний в глибині свого серця мусить мати почуття, які приніс нам наш Конгрес: **ТЕПЕР НЕ СТОЮ САМ В ОБЛИЧЧІ ДОЛІ МОЙОГО НАРОДУ, АЛЕ НА МОЇМ МІСЦІ СТОЯТЬ СОТКИ-ТИСЯЧ ЗДИСЦИПЛІНОВАНИХ, СВІДОМИХ ГОРОЖАН. Я ТІЛЬКИ ОДНА ЧАСТИНА З НИХ. ПООДИНОКО МИ МОЖЕМО БУТИ СЛАБИМИ, АЛЕ РАЗОМ МИ Є НЕЗЛОМНІ.**

Конгрес Українців Канади, начеркуючи напрямні ділання на далеку будучність, каже нам конечно глядіти на єдність нашого народу, як на передумову усунення всіх наших національних недомагань, поконання всіх наших вагань, щоб серед кризи людства успішно перепроводити наш народ в боротьбі за життя, в боротьбі за будучність.

Тут являється поле до праці для всіх, щоб допровадити до якнайбільшого сконцентрування волі канадійських українців, показати цій волі великі життєві завдання і до тих завдань приступати одним рішенням і одним ділом. Ми всі знаємо, що навіть найбільше геніяльний

чоловік нічого не вдіє, якщо до перепровадження своїх планів не має кінцевих інструментів. Лише нерозумні можуть думати, що чоловік може все досягнути, особливо тоді, коли йому вдасться здобути серця всіх. Лише об'єднаною спільнотою народу можна розв'язувати завдання, які повстають серед людського життя.

В Єгипті по нинішній день стоять численні піраміди. Їх вік сягає 4,000 літ. Люде, що перед тисячами літ казали будувати ці піраміди, знали, чому вони це казали. На цім величезнім спільнім зусиллю нині спочиває культура 4,000 літ. Коли Перший Конгрес Канадійських Українців поставив великі завдання, які канадійські українці мають сповнити спільними зусиллями у війні і по війні, то ми знаємо, чому це так сталося.

Тільки великі спільні завдання можуть виховати народ до почувань єдності, стихійності й характеру. Лише такі великі почування можуть вдоволити народ у глибині серця. Кожний з нас поодинокі мусить бачити понад своєю головою пам'ятник спільних зусиль, щоб не хитатися, як та билина серед поля, без глибокого коріння в лоні свого народу. Спільні завдання мають бути завжди великі, бо їх свідомо ставиться великими. Вони звичайно є тяжкими, однак гарними. До сповнення високих завдань є кінцевий внутрішній спокій народу. І в цьому напрямі Комітет Українців Канади, як це було наглядним на Конгресі, наш народ виховує.

Через створення Комітету Українців Канади ми усунули все, що могло пригадувати нам на між-групові та між-організаційні суперечки. А коли ще нині, з одного чи другого кута, зправа чи зліва, пробиваються мізерні останки нашої сумної минувшини і, напів сумніваючися, напів вагаючися, нас питають: "Так, чи це дійсно вам мається вдати, що ви це чудо замирення канадійських українців доведете до кінця, усунете на правду всі різниці?" — то на це Конгрес Українців Канади дає тільки одну відповідь: "ЧУДО, ЯКЕ НАМ УДАЛОСЯ ВІД 1936 р. АЖ ДО НИНІ, ВІДКОЛИ ПЕРЕДОВІ ОДИНИЦІ НАШИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПОСТІЙНО ПРАЦЮВАЛИ У ВІНІПЕГУ, САСКАТУНІ ТА ЕДМОНТОНІ, ЩОБ ДОВЕСТИ ДО ОБ'ЄДНАННЯ ВСІХ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ, ЦЕ ЧУДО Є БАГАТО БІЛЬШЕ, ЯК ЧУДО, ЯКОГО МИ ЩЕ МАЄМО ДОВЕРШИТИ НАШОЮ СПІЛЬНОЮ ПРАЦЕЮ ДЛЯ НАШОГО НАРОДУ В КАНАДІ І ПОЗА НЕЮ.

Бо хто може сумніватися, або хто може оспорювати, що ми, канадійські українці, не зробили величезного кроку вперед? Хто може оспорювати, що нинішній образ нашого життя, порядок, пошана одного до другого, усунення дивних амбіцій та упереджень є чимсь іншим як хаотичним гоном і криком колишніх, недавніх наших днів? Коли ми нині глядимо, з непохитною певністю в нашому серці, і бачимо, як на наших очах відбувається внутрішня переміна канадійських українців, то мимоволі приходить на думку справа нашої молоді. КОЛИ НАМ, СТАРШИМ, УДАЛОСЯ ВИРІВНЯТИ НЕПОРОЗУМІННЯ

МІЖ ЛЮДЬМИ, ЯКІ САМІ ПОПАЛИ В БЕЗПОРЯДОК, ТО НАПЕВНО НАМ ВДАСТЬСЯ ДАЛЕКО ЛЕКШЕ ВДЕРЖАТИ В ПОРЯДКУ МОЛОДЬ, ЯКА ЦЬОГО БЕЗПОРЯДКУ НЕ ЗАЗНАЛА.

Духа поєднання і порозуміння в нашій народі ми ніколи вже не повинні приспати. Нова генерація провідників напевно виростає. Тим нехай себе ніхто не манить. Коли Господне Провидіння скаже нам забратися з цієї землі, тоді на наше місце стануть інші, молодші, і я не вірю, щоб в Канаді, між нашим українським народом, повторилася ще раз та сумна картина нашої минувшини, коли боротьба всіх проти всіх готовила могили нашому народові. Молоде покоління канадійських українців має вийти тверде й загартоване, повне віри, праці, жертви і оправданих надій.

Коли канадійські українці на Першому своєму Конгресі ставили ці високі ідеали перед очі нашого народу і розуміли, що конечною умовиною їх сповнення це спокій в народі, тоді — і це ми всі розуміємо — ще в більшому змислі **ДЛЯ СПОВНЕННЯ ТИХ ІДЕАЛІВ Є КОНЕЧНИМ ТАКОЖ МИР НА ЗОВНІ.**

Мир на зовні — значить мирне пожиття канадійських українців з іншими спів-громадянами нашої землі. Очевидно, що в Канаді, ми, українці, з ніким не маємо жадних суперечок, ми з ніким не стоїмо в напружених відносинах. Однак брак непорозуміння ще далеко не означає того, що в нас в Канаді все в порядку. Ми виховуємо наш український народ в Канаді до висоти свідомого і активного громадянства, не тільки з обов'язками, але й з правами, не тільки з привілеями, але також і з відповідальністю. Однак на дорозі наших змагань ми, канадійські українці, стрічаємося з упередженнями до нас на кожному кроці, як менше вартісний елемент. Звичайно, що в усіх інших національних груп уважається за гарне, патріотичне, святе, то чинники публичної opinio у відношенні до канадійських українців, п'янують це постійно як щось менше вартісного, шкідливого, а навіть непотрібного. Наша молодь має труднощі дістати належне їй певне місце мимо всіх потрібних кваліфікацій, моральної стійності характеру та серйозності її громадянського становища. З правила такі прояви стрічає наша молодь не тільки по університетах та державних інституціях, але також в мілітарних, господарських, культурних та харитативних установах Канади.

Очевидно, що коли Конгрес Українців Канади ці справи гостро підкреслює, то тим він не відзивається до милосердя наших спів-громадян та відповідальних чинників, але до соціальної справедливості, яка наказує однакове трактування всіх громадян. Ми не сподіємося нічого від тих, які під впливом шкідливої пропаганди для самої Канади відносяться з упередженнями та ненавистю до шляхотних змагань канадійських українців. Конгрес Українців Канади сказав тут своє слово ясно: **МИ, КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ, НЕ Є БІЛЬШЕ ХАОТИЧНА МАСА, СЕРЕД ЯКОЇ ХТОСЬ РОБИТЬ ЧИ МОЖЕ РОБИТИ, ЩО**

ЙОМУ ПОДОБАЄТЬСЯ. МИ НИНІ НАПРЯМУВАЛИ НАШ НАРОД В КАНАДІ В НАПРЯМІ СПІЛЬНИХ ЗУСИЛЬ ЦІЛОЇ КАНАДИ І Ї ГОРОЖАН, А НЕ В НАПРЯМІ НАШИХ ВУЗЬКИХ, ПЛЕМІННИХ ІНТЕРЕСІВ. МИ НАПРЯМУВАЛИ НИНІ НАШ НАРОД В КАНАДІ ДО ВИСОТИ АКТИВНОГО ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО КАНАДІЙСЬКОГО ГОРОЖАНСТВА, ТОМУ МАЄМО ПОВНЕ ПРАВО, ЩОБИ НАШ ВКЛАД ДУХОВОЇ КУЛЬТУРИ, ФІЗИЧНОЇ ПРАЦІ, ЖЕРТВИ МАЙНА І КРОВІ НАЙШОВ ВІДПОВІДНУ СТРІЧУ І ПРИЗНАННЯ У ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЧИННИКІВ. МИ ПОКІНЧИЛИ НАШІ ВНУТРІШНІ ТРУДНОЩІ. НИНІ МИ ПРОСТЯГАЄМО РУКУ ДО НАШИХ СПІВГОРОЖАН ДО ЗРОЗУМІЛОЇ ПРАЦІ І УЧАСТІ В ДІЯХ КАНАДІЙСЬКОЇ ЗЕМЛІ І КАНАДІЙСЬКОЇ НАЦІЇ.

В тому напрямі Перший Конгрес Українців Канади накреслив далеку дорогу праці з іншими спів-горожанами нашої країни. Цю дорогу праці, начеркнену Конгресом, канадійські українці уважають за свою політичну платформу і то так у відношенні до внутрішніх, як і зовнішніх проблем Канади.

ПОЛІТИКА КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

В складних міжнародних справах нинішньої доби канадійські українці стоять на становищі Атлантийського Чарту. Вже самий Конгрес українців Канади підкреслив, що Атлантийський Чартер має нині різне розуміння у різних людей. Заяви в ньому незвичайно широкі, мабуть тому, щоб уможливити згоду Об'єднаних Націй. Ледве чи Атлантийський Чартер можна уважати за платформу нерозривної унії між поодинокими народами, які його підписали. Все те буде остаточно залежати від доброї волі ВЕЛИКИХ НАРОДІВ, що його підписали, від їх моральної стійкості признати після війни кожному народові його слушні і справедливі права. В площині Атлантийського Чарту та його моральної стійкості у війні і по війні для всіх народів, канадійські українці бачуть також сповнення вікових стремлень своєї матірньої країни у формі САМОСТІЙНОЇ І СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

На полі внутрішньої політики канадійські українці, згідно з рішенням Першого Конгресу, ставлять на чоло своєї платформи: СВОБОДУ, СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НАГОДУ ТА БРИТІЙСЬКУ СПІЛЬНОТУ НАРОДІВ ЯК УГОЛЬНИЙ КАМІНЬ, НА ЯКОМУ МАЄ СПОЧИВАТИ БУДУЧНІСТЬ КАНАДИ.

Свобода є побудована на змислі відповідальності перед Богом, на вірі, що кожний чоловік є наділений від Всевишнього особистою вартістю і гідністю. Будучи рівним у вартості перед Богом, кожний чоловік повинен дістати однакову нагоду перед законом, щоб виявити цілим своїм життям демократичні свободи і права, які є спадщиною кожного вільного чоловіка. Без соціального забезпечення і людського добробуту свобода є тільки пустим звуком. Тому недостатки і страх

перед ними мусять бути усунені, а соціальна безпека мусить бути в границях досягнення для кожного горожанина Канади.

Канадійські українці знають з власного досвіду, що добробут канадійського народу залежить від його творчої здібності, від особистої ініціативи, від його рішучості та охоти до праці. Праця й гідний зарібок для всіх — це невідкличний об'єкт наших змагань. Ми віримо в будучність об'єднаної Канади. Природні багатства Канади, під вмілим розвиненням, можуть забезпечити відповідне й гідне життя для всіх канадійців, а збільшена повоєнна імміграція з народів, які досі виказали свою пильність і любов до демократичних свобод і британських інституцій, може бути тільки благословенням для нашої землі. Канадійські українці, як слушно підкреслив Перший Конгрес, на протязі пів століття свого життя і праці в Канаді дали доволі доказів своєї дбайливості, і вірять, що повоєнна імміграція дасть і українцям гідне і належне місце та оцінку в тій справі.

Канадійські українці від самих початків війни піддержують уряд всіма своїми засобами, хоч, з другої сторони, бачуть деякі недотягнення уряду щодо міжнародної та внутрішньої політики, що не остається без наслідків на солідарність всіх горожан.

Ми обстоюємо непохитну лояльність до Його Величества Короля і віримо, що будучність Канади, як вільної нації, може бути забезпечена тільки в злуці з Бритійською Спільнотою Народів.

В цьому напрямі йде наша піддержка для озброєних сил дома і поза домом, на морі, суші і в повітрі, щоб Канада мала належний і почесний вклад для спільної і цілковитої перемоги зо всіма союзними націями. Реабілітація воєнних ветеранів, ми віримо, буде наглядним доказом, що людям в уніформі, як рівнож й іншим горожанам Канади ми дамо запоруку, що маємо їм дати щось вартнішого, як те, що ми дали досі.

Коли Перший Конгрес Українців Канади порушував ці так важні справи, він звернув свою увагу також і на РІЛЬНИЦТВО в Канаді, тим більше, що величезна більшість канадійських українців — це фермери Західних Степових Провінцій. Нинішнє положення рільництва в Канаді є дуже неясне і дуже непевне.

Ми боліємо над станом життя фермерського, обтяженого довгами, над полишенням фармів численними родинами, бо в цей спосіб йде загроза для стійності та рівноваги економічного життя цілої країни. Очевидно, що в цій справі повинні бути предприняті кроки якнайскорше, а рільництво в Канаді повинно зайняти слушне місце в економіці Канади.

Щодо РОБІТНИЧОГО ПИТАННЯ, то Конгрес Українців Канади стоїть на засаді: ЗА СЛУШНИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ НАЛЕЖИТЬСЯ СЛУШАНА ПЛАТНЯ. Щоб задержати вільне підприємства, як економічну систему, що має принести стійність, добробут і певність, свобода сходін і організації для робітництва мусить бути загарантована. Числен-

ні проблеми доміняльного значення ждуть в тому напрямі своєї розв'язки, якщо хочемо, щоб між індустрією й працею наступило порозуміння та довіря, якщо хочемо, щоб здорові відносини робітництва запанували в Канаді у війні, і по війні тим більше.

КАНАДІЙСЬКА ЄДНІСТЬ

Перший Конгрес Українців Канади підкреслив з натиском, що лише в справедливій розв'язці тих проблемів, в щирій співпраці між поодинокими національними групами канадійська єдність може стати дійсністю. Культура поодиноких національних груп Канади є запорукою великого розвою Канади, її правдивої величі і добробуту, що буде спочивати на симпатії і розумінні народів, які з волі Божого Провидіння стали будівничими цієї країни.

ДОБРА ВОЛЯ У ВСІХ ЗРОБИТЬ КАНАДУ ВЕЛИКОЮ І БЕЗПЕЧНОЮ

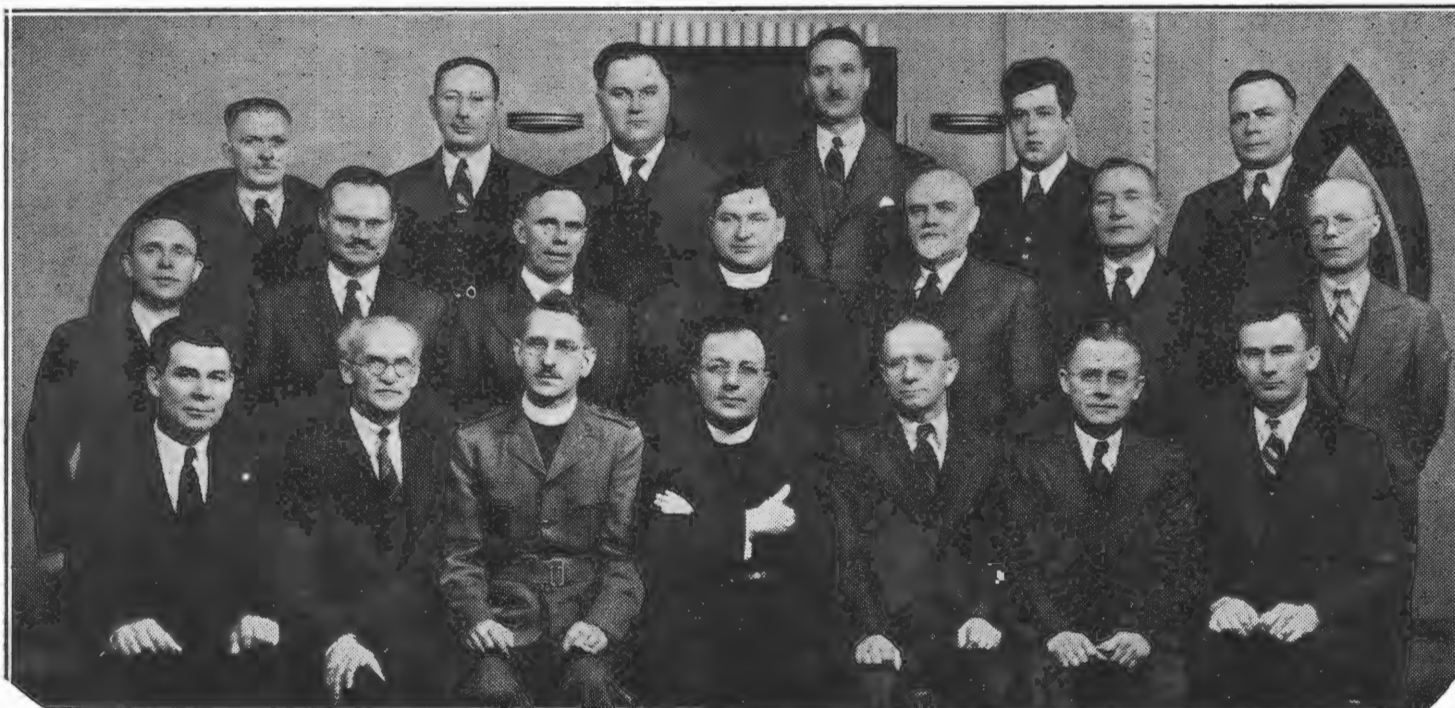
До цього однак потрібно доброї волі у всіх нас горожан. Це розуміємо ми, канадійські українці. Однак ми маємо поважні застереження, що цього високого розуміння канадійського горожанства не мають дві первісні раси нашої країни. Для того для нас, канадійських українців, треба ще більше доложити праці і труду, щоб ми були в єдності. Це найкраща праця українська і канадійська, як знова много разів підкреслив наш Перший Конгрес.

Нині зроблено тільки початок, тільки маленький крок до далекого ідеалу. А однак як то гарно вже сьогодні: канадійські українці це об'єднаний народ, що остаточно вирівнює між собою усі долини і гори, що нас ділили та однак не розділили.

В оцей великий момент, який ми переживаємо, я вірю, ми, канадійські українці, можемо мати тільки одно бажання: Нехай інші народи кинуть один погляд між нас, нехай побачать нас, цей народ мира, праці і жертви, тоді напевно не будуть нам підсувати інтернаціонального хаосу, але самі покінчать з ним раз на завжди. Тоді вони зрозуміють, чому ця наша національна єдність канадійських українців є найкращою запорукою порядку в Канаді, чому самотійність і незалежність українського народу взагалі є найкращою запорукою дійсної культури, цивілізації і миру в Європі.

І тому нині “горі імієм сердца”. Духом нашим перенесімся в нашу минувшину, щоб тим краще відчутти радість нинішнього дня. Перший Конгрес Українців Канади звістив нам велику радість: МИ, КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ, ВІДНАЙШЛИ САМІ СЕБЕ, МИ Є ЗНОВУ ОДНОЮ СУСПІЛЬНІСТЮ, ОДНИМ НАРОДОМ. І ЦЬОМУ НАРОДОВІ НАЛЕЖИТЬСЯ ВІД НАС І ВІД ВСІХ НАШИХ ПОКОЛІНЬ: МОЛИТВА, ЖЕРТВА І ПРАЦЯ — ДЛЯ ЙОГО ЄДНОСТІ, ДЛЯ ЙОГО СПІЛЬНОТИ, І ДЛЯ ЙОГО СЛАВИ.

о. Д-р Василь Кушнір.

Члени Екзекутиви Комітету Українців Канади в часі відбування Конгресу

Сидять (зліва починаючи): С. Хвалібога; Я. В. Арсенич, К.С.; о. капелян С. В. Савчук; о. Д-р В. Кушнір; В. Коссар, M.Sc.; А. Малофій; А. І. Яремович;

Стоять (середній ряд): М. Погорєцький; М. Стечишин; С. Скобляк; о. С. Семчук, Т. Д. Ферлей; П. Барицький; (заст.), А. Загарійчук, В.А.;

Стоять (горішній ряд): Д-р І. Гуляй (заст.); В. Сарчук, Б.А. (заст.); Д-р Б. Дима; Е. Васишин; Д-р К. Андрусишин; Т. Мельничук (заст.); Бракує на знімці о. І. Шпитковський.

ПРОТОКОЛ

Першого Все-Канадійського Конгресу Українців Канади.

Конгрес відбувся в місті Виніпегу, в провінції Манітоба, дня 22, 23 і 24 червня, 1943 р. в Роял Александра Готелю.

ПІДГОТОВЧІ КОМІСІЇ КОНГРЕСУ.

Ще довго до Конгресу — Екзекутива Комітету Українців Канади створила тіло, яке дістало завдання зайнятися деталями підготовки і технічного переведення самого Конгресу.

Було створено 8 Комісій — під головуванням голови Координаційної Комісії К.У.К. — **В. Коссара**. Комісії і їх склад були слідуєчі:

1. **Комісія верифікаційна** — голова **Лев Вовк**; члени: о. І. Шпитковський, В. Сарчук, А. Загарійчук.
2. **Комісія резолюційна** — голова **о. Др. В. Кушнір**; члени: В. Коссар, Я. В. Арсенич, Мирослав Стечишин, д-р С. Андрусишин, о. І. Шпитковський.
3. **Комісія транспортно-фінансова** — голова **Т. Ферлей**; члени: О. Тарновецький, п-ні Гавірко, п-ні Бабинець.
4. **Комісія ділова** — голова **В. Коссар**; члени: о. д-р В. Кушнір, Я. В. Арсенич, М. Гетьман, І. Ісаїв.
5. **Комісія преси** — голова **І. Р. Соломон**; члени: о. Ст. Семчук, М. Погорецький, д-р. Василенко, П. Лазарович.
6. **Комісія бесідників-гостей** — голова **о. С. В. Савчук**; члени: Е. Василишин, о. М. Пелех, А. Малофій, І. Р. Соломон.
7. **Комісія гостей** — голова **Й. Богонос**; члени: Д. Герич, п-ні Семотюк, п-ні М. Лазечко.
8. **Комісія концертова** — голова **Т. Д. Ферлей**; члени: д-р П. Маценко, А. І. Яремивич, П. Барицький.

ГОЛОВИ КОМІСІЙ:

о. д-р. В. Кушнір,
Резолюції.

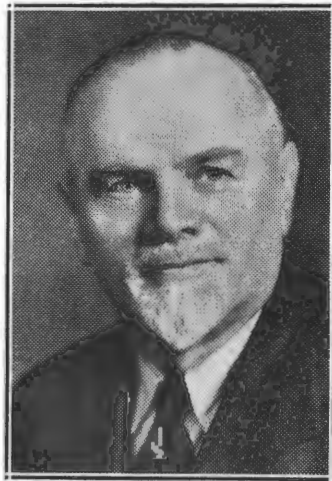

В. Коссар,
Голова Підготовчих Комісій

ГОЛОВИ КОМІСІЇ (Продовження)

Л. Вовк,
Верифікація

Т. Д. Ферлей,
Транспорт-фінанси,
концерт

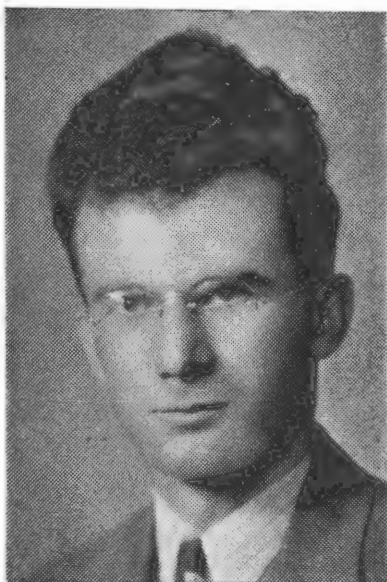

о. кап. С. В. Савчук,
Бесідники

І. Р. Соломон,
Преса і Інформація

ГОЛОВИ КОМІСІЙ (Продовження)

А. І. Яремович,
Діловий Секретар.

И. Богонос,
Гості

ПРОГРАМА

Вівторок, дня 22-го червня, 1943 р.

Гасло: „Війна і Перемога.”

Дополудня — від год. 9 до 12.

Реєстрація делегатів і гостей. В тому часі відбудеться також сесія делегатів

Конгресу, на якій делегати виберуть предсідників Конгресу.

Пополудні — від 2 до 6 год.

- 1) Святоче відкриття Конгресу — доконає президент Комітету Українців Канади, о. д-р Василь Кушнір.
- 2) Привіт до Конгресу — Дж. Колтер, мейор міста Виннипегу.
- 3) Реферат “Комітет Українців Канади” — виголосить адв. Я. В. Арсенич з Виннипегу, секретар Екзекутиви КУК.
- 4) Довшу промову „Канадійські Українці” — виголосить Ватсон Кіркконел, професор університету МекМестер, Гемилтон, Онт.
- 5) Доклад „Вклад канадійських українців у военні змагання Канади” — виголосить інж. В. Коссар з Виннипегу, містопрезидент Екзекутиви КУК та голова Координаційної Комісії.

Ранна і пополуднева сесії відбудуться в готелі Роял Александра.

Вечером у 8.30 год. в „Плейгавз Театрі” відбудеться патріотична маніфестація Канадійських Українців: Масовий Збір Перемоги (Віктори Месс Асембли).

На тому зборі виголосять промови:

Губернатор Манітоби, Дост. Р. Ф. Вілліамс,

Премієр Манітоби, Дост. Ст. Гарсон,

Премієр Саскачевану, Дост. В. Дж. Петерсон,

Антін Глинка, посол домініяльного парламенту.

Представники Канадійської активної і резервової армії, повітряної і морської флоти та другі визначні особи в публичному житті Канади,

Професор Дж. В. Симпсон, з Саскачеванського університету буде гостем-промовцем того вечора і виголосить промову на тему: „Культурні можливості канадійських українців,

В програмі візьме участь військова орхестра “Виннипег Райфелс.”

РЕЄСТРАЦІЯ

Хоч програма ранішньої сесії мала початися в годині 9-тій рано, вже від години 8-ої почали надпливати до Роял Александра Готелю багато гостей і делегатів. При вступі — кожний делегат і гість вписувався до Рекордової Книги, — а саме: своє ім'я і назвисько, місцевість та організацію, яку репрезентує або до якої належить, як член.

Члени складових організацій вдавались до поодиноких кімнат, які заняли складові організації Комітету, а саме: Брацтво Українців Католиків, Союз Українців Самостійників, Українське Національне Об'єднання, Союз Гетьманців-Державників і Союз Українських Організацій. В цих кімнатах кожний делегат чи гість одержував відповідну посвідку.

Опісля заходили вони до салі, де містилася Верифікаційна Конгресова Комісія. Тут подавали деякі інформації, котрих потрібно було для статистики Комісії: їх ідентичність, звідкіля прибули, заняття, імена членів рідні, що служать при війську, і т. д. Опісля кожний одержував потрібну повновасть.

Загальна реєстрація відбувалася в двох кімнатах Комітету Українців Канади. Там провірювано повновасті, складано вписове в сумі одного долара — і в цей спосіб кожний делегат, чи гість, був офіційно зареєстрований і одержував Конгресову відзнаку з його іменем.

Треба зазначити, що делегати від відділів Комітету Українців Канади мали потрібні повновасті від місцевих зарядів відділів К.У.К. Делегати К.У.К., по вписанні в рекордовій Книзі, заходили прямо до кімнати Верифікаційної Комісії, а потім до кімнат Комітету для офіційної реєстрації і одержання Конгресової відзнаки.

РАНІШНЯ СЕСІЯ

Реєстрація делегатів і гостей тревала до години 11.30, відтак вони заповнили салю нарад.

Д-р В. Кушнір, президент К.У.К., офіційно відкрив сесію. Він заявив, що з огляду на обмежений час, на цій ранішній сесії має бути тільки вибрана Президія для переведення Конгресу. Д-р Кушнір попросив до слова голову Координаційної Комісії, інж. В. Коссара.

Інж. В. Коссар, заступник президента К.У.К., представив лісту осіб, що входили б до Президії на всі три дні Конгресу, із зазначенням, що цю лісту делегати можуть доповнити, змінити чи прийняти вповні. Пропонована ліста кандидатів була слідуєча:

На пополудневу сесію, вівторок, 22 червня: предсідник — П. І. Лазарович, адвокат з Едмонтону; заступник предсідника — В. Гультай з Торонто.

На перепровадження масових зборів у вечорі в Плейгавзі: предсідник — о. кап. С. В. Савчук; заступник предсідника — о. кап. М. Пелех.

На ранішню сесію, в середу, 23 червня: предсідник — о. д-р В. Кушнір; заступник предсідника — ред. М. Стечишин.

На пополудневу сесію того самого дня: предсідник — І. Ісаїв, з Едмонтону; заступник — адв. Теодор Гуменюк, з Торонто.

Увечорі, для відкриття концерту в міській аудиторії: д-р Кость Андрусишин, з Виннипегу.

В четвер, 24 червня, на ранішню сесію: предсідник — М. Гетьман, з Торонто; заступник — адв. Я. В. Арсенич, з Виннипегу.

На пополудневу сесію того самого дня: предсідник — інж. В. Коссар, з Виннипегу; заступник — о. Оленчук, з Альвени, Саск.

На бенкет, вечером: д-р І. Василенко, з Торонто. Присутні делегати прийняли лісту, запропоновану головою Координаційної Комісії, інж. В. Коссарем, вповні, без змін. довготривалими оплесками.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

Святочне Відкриття.

В президії засіли:

Адв. П. І. Лазарович, — предсідник,
п. В. Гультай, — заступник предсідника,
о. д-р В. Кушнір, президент К.У.К.,
п. Дж. Колтер, — посадник міста Виннипегу,
адв. Я. В. Арсенич, — секретар К.У.К.
інж. В. Коссар, — заступник президента К.У.К.

Побіч Президії стояли на позір двох делегатів в уніформах Канадійської Резервової Армії, а це: рядовики: П. Фабіян і І. Гавалко, один з канадійським, а другий з українським прапором.

Секретарі Конгресу:

п. Д. Герич, з Виннипегу.
п. В. Батицький, з Виннипегу.

Предсідник П. І. Лазарович відкрив сесію, попросивши присутніх, щоб повстали з місць і відспівали гімн “О Канадо”, при супроводі п'яна панни Й. Мараз, з Виннипегу.

Опісля о. д-р В. Кушнір, президент Комітету Українців Канади, формально відкрив цей Перший Український Конгрес, виголошуючи слідуючу промову:

Відкриття Конгресу КУК, 22-го ЧЕРВНЯ, 1943 Р.

СВІТЛИЙ КОНГРЕСЕ!
ВИСОКОДОСТОЙНІ ДЕЛЕГАТИ І ГОСТІ ПЕРШОГО КОНГРЕСУ
УКРАЇНЦІВ КАНАДИ!

о. Д-р Василь Кушнір

Нині мені, як президентові Комітету Українців Канади, припала велика честь зайняти перше слово на Першому Конгресі Українців Канади. На порозі другого п'ятидесять-ліття нашого життя в Канаді ми зачинаємо сьогодні нову сторінку нашої історії, не як емігранти-робітники, що прийшли шукати праці й хліба у новій країні. Ми нині виступаємо як повноправні горожани нашої нової батьківщини. Сповняючи чесно і гідно наші обов'язки зглядом нової вітчизни, після п'ятидесяти літ, ми тішимося нині нашими горожанськими правами і привілеями. То, що було неможливим для нашого народу на нашій рідній землі, скликання Українського Конгресу, сталося дійсністю для нас українців Канади.

На вступі Першого Конгресу Українців Канади я всіх Вас щиро-серечно вітаю. Вітаю Вас як представників відділів Комітету Українців Канади, цього вицвіту спільних зусиль всіх тих, яким доля Канади і нашого народу постійно лежала на серці; вітаю Вас, представників наших братніх, складових організацій: Брацтва Українців Католиків Канади, Союзу Українців Самостійників, Українського Національного Обеднання, Союзу Гетьманців-Державників і Союзу Українських Організацій, що своєю невтомною працею, в журбі про хліб і долю народу, сповняли цю місійну працю заорання кожної ділянки культурного життя нашого народу в Канаді, перетворюючи його з пасивного чужинця в активного і свідомого своїх прав і обов'язків горожанина нової вітчизни. Вітаю Вас всіх присутніх гостей, що прибули зблизька і здалека. Ви розуміли, що великих діл, особливо в нинішніх часах, не довершує одиниця, ані навіть група людей. І тому, у шляхотності Вашого серця, Ви завжди держали органічну лучність з нашим народом, Ви раділи його радістю і сумували його смутком. Ваша присутність сьогодні тут — це цінна обвідка довкола історичного образу Першого Конгресу Українців у Виніпегу.

ЗНАЧЕННЯ КОНГРЕСУ

Нинішній Конгрес, що відбувається під покровом Комітету Українців Канади, цього найвищого тіла зорганізованих українців на американському континенті, зазначає в історії нашого народу по цей бік океану переломову добу. Про все те говорить нам вже сама Ваша присутність, відпоручників, делегатів та гостей, що своєю участю тут покривають українських поселенців в Канаді від океану до океану. Коли візьмемо крім цього під увагу, що учасники тут на Конгресі, це мозок і нерви нашого народу, що заступають його в усіх його культурних і соціальних відтінках, то можемо в приближенні бодай розуміти вагу і значення нинішнього Конгресу. Навіть коли б цей наш Конгрес відбувався серед звичайних, нормальних часів, то й тоді його значення не було б буденним. Та нині світ є далеким від нормального, а людське життя далеким від буденного. Нині цілий світ стоїть в огні страшної тотальної і глобальної війни. Вже багато народів і держав під ударами війни захитались і впали. Інші хитаються, в затяжній війні виснажені, ще інші збирають рештки своїх сил, щоб остаточною перемогою над ворогом своїм і людства забезпечити грядучим поколінням спокійне, мирне життя. І наша Канада, земля, на якій ми нині відбуваємо наш Конгрес, вже четвертий рік стоїть в тяжкій боротьбі з ворогом своїм і з ворогом людства. Ми віримо, що з цієї тяжкої боротьби Канада вийде переможною, вийде сильнішою і кращою, як коли-небудь вона була. У наших серцях ми леліємо цей момент, коли над канадійською землею і народом розвинеться прапор перемоги, а сини і доньки нашої землі повернуть домів увінчані вінцем тріумфу. Дорога однак до тої радісної хвилини далека і тяжка. Вона вимагає від всіх нас горожан найбільшого напруження сил і енергії, постійної праці і жертви, постійного чування і діяння. І тому наш Конгрес, що відбувається в цей надзвичайний історичний момент, має свою надзвичайну історичну вагу і значення для нас і для цілих наших поколінь в Канаді, а може й далше. Я би сказав, що значення цього Конгресу несе далше, як ми собі це сьогодні уявляємо. Від всіх нас проте вимагається, щоб ми конечно доросли до висоти наших завдань, які нині стають перед нами у цілій своїй повній величині, щоб ми доросли до висоти зрілих мужів, що серед найтяжчої кризи людства зуміли провадити свій народ до кращого завтра.

КУЛЬТУРНА СПІЛЬНОТА З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ

Ми, канадійські українці, під оглядом національним признаємо себе до культурної спільноти з великим українським народом Європи, з тим зобов'язанням, що віддаємо всі наші сили і здібності для здорового розвою нашої нової вітчизни, Канади. І тому наш Конгрес нині — це не початок нової акції канадійських українців. Наш нинішній

Конгрес — це перегляд дотеперішньої нашої праці, яку ми, як українці, вже вложили в скарбницю Канади від початку нашого прибуття, це перевірення та закріплення вартостей нашої праці, устійнення її значення для нинішніх наших часів, це сконсолідування та скоординування всіх наших зусиль до ведення успішного та переможного закінчення війни нашої країни, Канади. Наш Конгрес нині — це вислід життєвих, моральних та культурних сил і патріотизму нашого народу. Це вислід сил, які ділали в нас і серед нас упродовж цілого пів століття нашого поселення в Канаді. В цей історичний день нашого Конгресу ми чуємо більше, як колинебудь, нашу органічну лучність з великим українським народом Європи, ми чуємо, як його вікова традиція спочиває на наших раменах, як тінь прадідного ліса, ми чуємо, як шляхотні, ніжні струни вікової історії української землі і народу ворухать наші чуйні серця тужною мелодією, що чудно вплітається в мозаїку Канади, надаючи їй чарівної сили і краси обіцяної країни.

Коли ми глядимо сьогодні на себе як представники многотисячного українського народу в Канаді, в наших серцях виринає нове почування надії. Після десятків літ тяжких почувань безнадійності, серед боротьби проти темних сил нашого оточення, проти упередження і дискримінацій зо всіх сторін, після десятків літ тяжкої кризи всередині, яка, здавалося, покінчиться страшним поширенням фатальної анемії многотисячної нашої еміграції, ми, канадійські українці, не є вже безнадійні. Ми сьогодні знаємо і розуміємо, що при шляхотних зусиллях нас всіх, при рішучій концентрації наших сил для великої справи, ми можемо поконати усі темні сили зла. І як многотисячний народ завжди ділає, так і ми, канадійські українці, сьогодні зачинаємо складати доцільно і наші плани; у нашому серці повстає ясний образ укладу людського життя у війні і після війни, коли наша країна, після перемоги, перейде до тривалого і справедливого миру.

В цім случаю ми, канадійські українці, являємося народом, що перейшов поважне лікування з поважної кризи життя. Небезпека нині проминула. Найгірше наших досвідів, здається, поза нами. Наш ум ясний, як завжди є ясным ум після боротьби, коли людський дух приходить до оновлених сил. З тою ясністю нашого ума, ми зачинаємо сьогодні наш Конгрес, наші наради над світом, в якому ми живемо, який нас оточує. І ці наші наради не будуть порожні. Це буде гостро підкреслена бесіда народу, який сам переніс багато і через довгий час, якого почування зачіплені сьогодні до живого страхіттям тотальної і глобальної війни, який з місця своєї оборони глядить досвідним поглядом на дії свої і дії людства.

ПРОЯСНЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЯ І ДІЛАННЯ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Канадійським українцям, як ніякій іншій іміграції в Канаді, приходилося працювати серед дуже складних умовин життя. Що в кожного іншого народу уважалося за святе, високе, похвальне і патріотичне, деякі органи публичної opinii, у відношенні до канадійських українців, п'ятували це постійно як низьке, менше вартісне і навіть шкідливе. В наслідок цього канадійські українці стрічалися постійно з дискримінацією, як менше вартісний елемент. Ми цього були свідомі. І хоч менше відпорні одиниці нашої суспільності, під тягарем органів opinii, ломилися, зневірені у слушність нашої справи, хоч в рядах нашої суспільності повставали через те тяжкі напруження,, то все таки в конструктивній нашій праці ми не оставали позаді інших. Доказом цього сотки наших культурних інституцій, які своїм початком сягають не воєнних чи безпосередно довоєнних часів, але початків нашого життя в Канаді. Доказом цього — це праця українського робітника і фермера, які витиснули на дівичій землі Канади незатерте п'ятно своєї дбайливості, молитви, праці і жертви. В заміну за це деякі органи публичної opinii постійно ставили під знак запитання патріотизм канадійських українців. Що більше, навіть щирість воєнних зусиль канадійських українців в теперішній війні, поміч урядові і нації в момент тривоги, життя їх синів і жертва їх майна не вистарчають, щоб деякі органи публичної opinii здержалися від дальшого нападу і дальших очернень нашого народу і їх патріотизму.

Коли ми цю справу підносимо на Конгресі, то без сумніву, що в цім криється жаль многотисячної української суспільності в Канаді. Однак цей жаль не є обчислений на співчуття наших співгромадян. Цей жаль — це голос перестороги в грізний момент звернений до всіх громадян Канади, до всіх органів публичної opinii, щоб вони знали, хто є щирим приятелем, а хто скритим ворогом їх країни, їх свобод і демократичних інституцій. Зогляду на вміло підготовлену пропаганду внутрішнього ворога многі улягають ілюзії і вірять, що ворог є їх приятелем, підчас коли головною ціллю його є знищення народу і країни. Ми, канадійські українці, що перейшли через многі ворожі кампанії в минувшині і тепер, знаємо, як субверзивні організації промощують дорогу для своєї справи, як вміють вони відкликатися до opinii мільйонів людей, щоб їх тільки держати в упередженні до кожної слушної та справедливої справи.

Ми, канадійські українці, ніколи не належали до цієї кляси людей. Наша праця і жертва для Канади на протязі п'ядесяти літ говорить за нами. Ми ніколи не були, не є і не будемо ані комуністами, ані нацистами, як конечно дехто з органів публичної opinii бажав би, щоб ми такими нині були. Це противиться нашій природі, цілій нашій традиції і тяжкому досвідові нашого народу. Ми тільки КАНАДІЙЦІ, що стоїмо в пошані і лояльності до нашого уряду Канади, до її свобод,

до її демократичних інституцій, які ми вже застали в Канаді, коли переступили поріг цієї країни. І тому в цей день Першого Конгресу Українців Канади ми урочисто вітаємо у нашій непохитній лояльності Уряд Канади в його затяжній боротьбі всередині і ззовні, щоб захоронити націю від руїни та зберегти традиційні вольності та демократичні інституції народу від упадку.

ВІДНОШЕННЯ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДО СПРАВИ ОБ'ЄДНАНИХ НАРОДІВ

У нинішній тотальній і глобальній війні Канада не стоїть сама. Канада стоїть разом з цілим рядом більших і менших народів і держав. Канадійські українці здають собі вповні з цього справу, що в сьогоднішній війні рішається доля народів і держав на цілі покоління. У цьому відвічальному часі Уряд Канади може числити на постійну піддержку канадійських українців, щоб для зраненого світу принести мир і спокій. Ми, канадійські українці, доложимо всіх наших сил і здібностей, щоб наш народ мав ясне, повне і практичне розуміння програми мира Атлантийського Чартеру, який несе з собою заповіт кращої будучності для всіх народів, для великих і малих, який в слушний час задержиться також біля Української землі і Народу і принесе йому сповнення його вікових бажань: НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ СТАТИ СВОЇМ ВЛАСНИМ ГОСПОДАРЕМ: У ВІЛЬНІЙ ЄВРОПІ, МІЖ ВІЛЬНИМИ НАРОДАМИ, ТАКОЖ ВІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД.

Нам прикро через те, що в день нашого Конгресу ми мусимо звернути увагу на одну наболілу струну, яка вносить диссонанс у нашу суспільність Канади. Маємо на думці постійні і систематичні напади на канадійських українців з сторони деяких періодичних видавництв та памфлетів в Канаді і поза нею. Не зважаючи на це, Комітет Українців Канади доложитиме всіх своїх сил, щоб скріпити і поширити єдність почувань і зусиль між народами нашої країни. Однак, з цілою гідністю нашої справи, ми домагаємося в заміну, щоб всі органи opinii шанували щирість наших змагань допомогти Урядові і нації в теперішній момент тривоги і кризи. З огляду на співпрацю, яку ми, канадійські українці, вкладаємо у воєнні зусилля, даючи життя наших дітей і жертву нашого майна, здається, що ми маємо повне право жадати, щоб пощадити на будуче від нападів і дискримінацій наш народ і його патріотизм. З нашої сторони ми не залишемо нічого, щоб це право було пошановане.

Ми знаємо, що "деякі групи безладдя" в Канаді і поза нею у своїх нападах на канадійських українців стараються робити труднощі для політики Канадійського Уряду задержати приятельські відносини між урядами Об'єднаних Націй. Уряд Канади напевно знає краще, як хто інший, хто є канадійські українці. І тому проти очерню-

вання, канадійські українці, вже на вступі до свого Конгресу, висказують повну і щирю піддержку для Уряду Канади в його політиці задержати приятельські зносини між Об'єднаними Націями. Що більше, канадійські українці дають свою піддержку для всіх чесних і гідних зусиль витворити ще більше порозуміння і ще більше почування співпраці між Канадою і Об'єднаними Націями.

ПРОЯСНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВІЙНИ І ОРГАНІЗУВАННЯ МИРУ; СТВОРЕННЯ КРАЩОГО СОЦІАЛЬНОГО ПОРЯДКУ НА ХРИСТІАНСЬКИХ ЗАСАДАХ

Певно, що труднощі, з якими канадійські українці мали до діла, не дозволили їм як слід розвинути всіх сил підчас теперішньої війни. З оборонних позицій ми зділали, що в даних обставинах було можна зділати. Все ж таки у цій боротьбі канадійські українці показалися сильним рамям оборони єдності Канади, канадійських вольностей і демократичних інституцій. Що більше, канадійські українці показалися сильним чинником у творенні демократичного порядку в розумінні християнських засад і ментальності. Із цього становища перед канадійськими українцями отвираються дві просторі ділянки, на яких праця канадійських українців може мати найбільше конструктивні впливи і значення: 1) Прояснення об'єктів, задля яких провадиться війна і організування мира; 2) Створення кращого соціального ладу на християнських засадах.

ПРОЯСНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВІЙНИ

Канадійські українці у проясненні об'єктів війни тужать за миром, як всі інші народи, однак не за миром за всяку ціну. Ми тужимо за миром справедливості і перемоги. Дорога до мира — це дорога до тотальної перемоги. До перемоги не тільки на суші, морю і у воздуху, але до тотальної перемоги ідеалів Канади, ідеалів, які гарантують почитання правдивого Бога, пошану свободи і персональності, права і релігії для кожного чоловіка і для кожного народу. Людська суспільність сьогодні на дорозі до цілковитого розлюзнення. Бажання сили і зиску кидає народи до щораз більшої нужди і мізерії. Ми потребуємо нового порядку, соціальної справедливості. Ми віримо, що засади християнства і джерела освячення нам цей порядок принесуть і мусять принести. Християнська наука береже працю і правильне уживання власності. Вона вимагає для праці повної заплати і ставить власність на службу суспільності, опрокидуючи якнайрішучіше господарку наживи і використання.

Ми віримо, що приноврелення християнських засад в порядку політичнім, соціалнім і економічнім — це не лише справа особистої опінії, але радше, це справа християнської науки, яка провадить до усталення демократичного ладу, для якого ми, канадійці, мусимо приложити ще більше рук і більше нашої дбайливості.

ПРОЯСНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ І ЕКОНОМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Тому, що ми, канадійські українці, стоїмо на ґрунті християнської демократії, підтримуємо повне zatrudнення робітництва і повну продукцію, так, щоб більші уділи національного приходу були розділені між робітників і фермерів, щоб підвищення заробітної платні і фермерських цін не тільки покривали видатки життя, але щоб йшли поза границі мінімуму життєвих потреб.

Програма повоєнних робіт, зрівноваження державного бюджету, програма соціального забезпечення для всіх горожан, розвій та поширення робітничих юній, публична власність, або щонайменше публична контроля деяких конечних установ, це все, що треба взяти під зрілу розвагу вже підчас війни, якщо перехід від війни до мира мається відбутися без більших соціальних напружень, якщо будучність Канади і народу має знайти свою позитивну розв'язку.

НАШІ ПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ

Наші політичні засади є ідентичні з політичними засадами всіх інших чесних горожан Канади. Однак тому, що канадійські українці постійно стрічаються з поважними закидами їх політичних засад, чи орієнтацій, сьогодні мусимо торкнутися і цієї такої важкої справи, так в ретроспекції, як і в перспективі. Головна ціль держави — це дочасне добро загалу. Політика держави — це постійна журба держави про долю народу, це відповідний вибір середників, при помочі яких держава сягає та реалізує кожночасно свої поодинокі цілі. Засади віри і моралі і тут мусять бути напрямними. І тому канадійські українці не можуть бути ані комуністами ані нацистами. Вони відкидають з місця кожную форму тоталітарної держави. А що політичний розвій кожної країни це справа цілого народу, то канадійські українці доложать усіх своїх сил, щоб їх демократичний погляд дійшов до значення через їх власні організації в Канаді. Ми стоїмо на ґрунті демократії і бажаємо повного рівноуправнення нашого трудящого народу у виконанні і розмірах політичних прав, свободи думки і організації.

Під оглядом народним ми признаємося до культурної спільноти українського народу з тим зобов'язанням, що всі наші сили посвячуємо для здорового розвою нашої вітчизни Канади.

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ Є НАРОДОМ З ВЕЛИКОЮ МІСІЄЮ В МОЗАЇЦІ НАРОДІВ КАНАДИ

Ми, канадійські українці, є покликані до великої місії, яку маємо сповнити в співпраці з іншими співгорожанами нашої країни. Посилення воєнних зусиль аж до переможного кінця — це наше перше й найважливіше завдання. А далше, наша співпраця у відбудові і ство-

ренні нових форм, кращих форм людського життя. Ми не можемо глядіти тільки здалека, коли наша хата горить. Ми мусимо ділати на кожній ділянці нашого внутрішнього фронту. То є голос нашої надії і цьому голосові нашої свідомості високих завдань відповідаємо нинішнім нашим Конгресом. Вік, в якому ми живемо, — це тяжкий вік людства. Є багато народів, яких треба буде відновити, зберегти і забезпечити. Треба буде створити нові закони, які правила б і нормували міжнародними справами, індустрією, працею, здоров'ям населення, мешканням, поживою, треба буде створити закони, які вирівнювали б життєві можливості між народами і расами. Тут відкривається ціле поле виховання молодого покоління так, щоб зі співпраці усіх виховних чинників виринув в усій своїй красі характер майбутнього горожанина. І це є найважливішим зі всього. Без характеру людини нидіє нація. Без характеру людина ніколи не знайде ані не вдержить соціальної справедливості.

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ В ПРОЦЕСІ ТВОРЕННЯ КАНАДІЙСЬКОЇ НАЦІЇ

Направду, сьогодні історичний день для канадійських українців. Весь український народ в Канаді глядить сьогодні на наш Конгрес. Він духово лучиться з нами рішучістю, якої мало примірів в нашому житті. І це діється в хвили, коли провідники держав і народів світа стоять перед рішачими постановами. Без сумніву, це є важним і потішачим для нас. Однак, мені здається, що за нашим Конгресом криється щось більше важного, що треба підчеркнути в цей історичний день, 22-го червня, 1943 року.

Конгрес канадійських українців в день 22-го червня, 1943 року, дає наглядний доказ, що Комітетові Українців Канади вдалося одно велике діло: Комітет Українців Канади на протязі трьох літ своєї мозольної і многими недоцінюваної праці **ВІДВЕРНУВ ДУХОВЕ НАСТАВЛЕННЯ НАРОДУ ВІД МАЛЕНЬКИХ, ДРІБНИХ ПИТАНЬ КОЖНОГО ДНЯ І ЗВЕРНУВ ЙОГО ДО ВЕЛИКИХ ДІЙ ІСТОРІЇ, ДО ЖУРБИ ПРО ДОЛЮ СВОЮ І ПРО ДОЛЮ ЗОВНІШНЬОГО СВІТА.**

У мозаїці народів Канади цей духовий зворот українського народу є найкращим вкладом, який ми можемо дати для Канади і для її щасливого розвою. Комітет Українців Канади зробив наш народ в Канаді бистрочуйним. Протягом постійної, напруженої праці Комітет Українців Канади усвідомив широкі верстви нашої суспільності, що не економія, але політика рішає про долю народу. Народ може двигнутися економічно тільки тоді, коли він є готовий переняти журбу про долю народу, оперту на чесних, чистих і неосквернених силах серця і духа найкращих своїх синів.

Український народ в Канаді до недавна терпів у братовбійчій боротьбі. Поділений на численні партії і стороництва, які себе поборювали, звичайно, за малі питання дня. Сьогодні канадійські українці вертаються знова до своєї єдності, і з тим до позитивної праці, до високих завдань. Після літ тяжкого досвіду вони пізнали, що без єдності немає сили, без сили немає свободи.

Наш народ в Канаді сьогодні випрямовується в напруженні своїх сил, у незломній волі стремління до кращого завтра. Полишаючи поза собою дрібні питання дня, він виходить на арену історії. Він розвиває широко свої прапори: УСІ ЗУСИЛЛЯ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ; МИР, СВОБОДА І ЧЕСТЬ ДЛЯ ВСІХ НАРОДІВ. Це ті кличі дійсної демократії, які одиноко можуть нормувати відносини між народами і державами, між багатими і бідними, між великими і малими. Ці горожанські чесноти сьогодні порушені на широку скалю. Хто їх порушує, ранив другого у найніжніших його почуваннях, однак агресор і сам платить, і то безпосередно, утратою мира, свободи і чести для себе і для свого народу. Лише в захованні тих чеснот демократії є можливий довготривалий мир на світі. Нехай Господь благословить цей наш Конгрес і ці наші наради! Нехай ці горожанські чесноти будуть провідними гаслами нашого Конгресу:

МИР, СВОБОДА І ЧЕСТЬ ДЛЯ ПОБІДНОЇ КАНАДИ.

МИР, СВОБОДА І ЧЕСТЬ ДЛЯ ВІЛЬНИХ НАРОДІВ ВІЛЬНОЇ ЄВРОПИ.

У ВІЛЬНІЙ ЄВРОПІ, МІЖ ВІЛЬНИМИ НАРОДАМИ, МИР, СВОБОДА І ЧЕСТЬ ТАКОЖ І ДЛЯ НАШОГО ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Президію доповняють двох визначних, добре знаних українському громадянству, канадійських горожан, — а саме, професор Дж. В. Симпсон, з Саскатуна і професор Ватсон Кіркконел, з Гемилтону. Їхню появу прийняли присутні гучними оплесками.

Предсідник П. І. Лазарович прочитав телеграму від міністра національних воєнних услуг — генерала Ля Флеша, слідуючого змісту:

Оттава, 21-го червня, 1943.

П-ві Я. В. Арсеничові, К. Р.

Секретареві Комітету Українців Канади,
ч. 712 Кам'яниця МекІнтайр, Вінніпег.

Мені дуже жаль, що через обов'язки в парламенті не буде можливо мені прийняти запрошення Комітету Українців Канади взяти

участь у Масовім Зборі Перемоги, який відбудеться у звязку з Все-Канадйським Конгресом Канадйських Українців дня 22-го червня, у вівторок, у Виніпегу. Проф. Дж. В. Симпсона, що буде Вашим гостем-промовцем, можна уважати представником Департаменту Державних Воєнних Услуг, бо він є предсідником Комітету Співпраці Канадйського Громадянства. Мені особисто приємно з цього приводу висловити, як я ціню всі ріжнородні прояви патріотичної діяльності канадйських українців ще від вибуху війни, і вірю, що Ваш Комітет буде й надалі давати заохоту всеціло піддержувати воєнне зусилля Канади. Щиро бажаю успіху Вашому зібранні.

Л. Р. ЛяФлеш, Міністер Державних Воєнних Услуг.

По відчитанні телеграми забирає слово **Проф. Дж. В. Симпсон**, представник департаменту національних воєнних услуг.

Проф. Симпсон зазначає в коротких словах, що вважає собі за велику честь, що йому припоручено обовязок принести цьому Конгресові привіт від міністра національних воєнних услуг, генерала ЛяФлеша. Підчеркує, що нам трудно собі уявити, який великий тягар несуть наші федеральні міністри в цім критичнім періоді війни і неспокою. Генерал ЛяФлеш був би радо лишив своє бюро, хоч як перетяжений працею. Він був би радо прибув на Конгрес особисто, коли б його почуття обовязку на це дозволяло. Це не було можливим. Генерал ЛяФлеш є ветеран-воєк з останньої війни. Він кидає цілу свою енергію ума й серця в теперішню війну. Тому він спеціально заінтересований у відбутті цього Конгресу Перемоги і він вірить, що його вислідом буде скріплення наших зусиль, щоб виграти оцю страшну війну, яку провадить наша батьківщина Канада, Бритйська Імперія і Обєднані Держави.

п. Дж. Колтер, посадник міста Виніпегу.

Пан посадник вітав Перший Все-Канадйський Конгрес Українців Канади і привітав делегатів, що зіхалися з околиць розкинутих від Атлантийського до Тихого океану. Українці в Канаді беруть повну участь в громадському житті, мають своїх представників в провінційних парламентах та в домініяльному парламенті; вони сповняють свої обовязки як повноправні горожани, беруть активну участь у воєнних змаганнях, дають чи не найбільшу жертву, а саме своїх синів в ряди нашої армії для оборони батьківщини. Ніхто в Канаді не має сумніву щодо лояльності українців. В імені своїм та в імені нашого міста Виніпегу пан посадник побажав повного успіху в нарадах цього Конгресу.

Проф. Ватсон Кирконелл, з Гемилтону, Онт., виголошує доклад п. з. "Наші Українські Лоялісти".

(Заввага: — Повний текст промови проф. Кирконелла є надрукований в окремій брошурці в англійській мові).

Предсідник П. І. Лазарович подякував в імені Конгресу професорові В. Кирконеллові за його цінний доклад.

Дальше, предсідник прочитав зміст телеграм, які будуть вислані до генерального-губернатора Канади, князя Атлона, і прем'єра Канади, Дост. Мекензі Кінга. Зміст телеграм підготувала резолюційна комісія.

Опісля предсідник сесії прочитав спільну декларацію від чотирьох польських організацій в Канаді з нагоди Конгресу Українців Канади.

Щоб дати нагоду дівчатам розпродати значки Воєнних Сертифікатів, предсідник зарядив 10-хвилову перерву нарад та попросив всіх присутніх, щоб закупили ці значки з нагоди Конгресу.

(Перерва)

Адв. Я. В. Арсенич, К. С., секретар К.У.К., виголошує доклад під заголовком:

Комітет Українців Канади.

Адв. Я. В. Арсенич, К.С.

Цей Конгрес скликав Комітет Українців Канади по зрілій і старанній розвазі членів Комітету. Д. Коссареві і мені доручено говорити до Вас про самий Комітет.

Ми оба погодилися на ось який поділ нашого предмету: Я зверну увагу на причини, які довели до створення Комітету, його організаційну схему і склад, коли д. Коссар обговорить дотеперішні досягнення та майбутні завдання Комітету. Прошу мати терпеливість супроти нас, коли нам прийдеться повторяти, або говорити про речі, які декому вже відомі, бо можуть бути між присутніми і такі, для яких наші відомості і уваги можуть мати вартість.

Перше всього відсвіжім собі в нашій пам'яті події, які довели до створення Комітету Українців Канади. Комітет, як Вам відомо, заіснував у Вінніпегу 7-го листопада, 1940 року, процесом злуки двох тоді існуючих комітетів, а то "Репрезентаційного Комітету Українців Канади" і "Центрального Комітету Українців Канади". Цю злуку докнано по кількох довших засіданнях. В цих засіданнях брали участь, між іншими, отсі люди: о. д-р В. Кушнір, д. Т. Мельничук та о. С. Семчук в імені Брацтва Українців Католиків в Канаді, світської організації греко-католицької групи, і д. В. Коссар, д-р Т. К. Павличенко і д. В. Свистун від Українського Національного Об'єднання, — всі вони тоді були злучені в Комітеті, знанім під іменем "Репрезентаційний Комітет Українців Канади". о. С. В. Савчук, д. Юліян і Мирослав Стечишин, п. посол В. Н. Бачинський, я і ще дехто заступали православну групу взагалі, а Союз Українців Самостійників зокрема; коли д. С. Хвалібога і Т. Кобзей заступали Союз Робітничих Організацій; д-р Т. Дацків, д. П. Барницький і ще дехто виступали в імені Союзу Гетьманців-Державників; а д. Т. Д. Ферлей і д-р М. Мандрика заступали місцеві організації, Український Народний Дім і Читальню Просвіти. Вся ця група була тоді злучена в Комітеті під назвою "Центральний Комітет Українців Канади".

При кінці наших нарад дали нам всім вартісну допомогу проф. Симпсон, голова історичного факультету Саскачеванського Університету і д. Трейсі Филипс, який тепер працює в департаменті Націо-

нальних Воєнних Услуг, відділу для національностей. Я бажавби поставити натиск на цей факт, що наради, які довели до створення теперішнього Комітету, дали плоди до взаємної співпраці п'ятих, часто розбіжних і антагоністичних угруповань українців в Канаді в справах загальних та для нас всіх спільної ваги, і я не відчуваю докору совісті за те, що минуло, навпаки, відчував і відчуваю мою пайку особистого вдоволення за скромну участь в спільнім змаганні.

* * *

Українська іміграція в Канаді є в порівнянні молода — заледво 50 літ. Ця обставина всім відома. За останнього пів століття ця іміграція з перервою межі і підчас двох війн постійно збільшалася новим напливом.

Ще одна обставина, яка є важною і варта підкреслити її, є та, що до першої війни українська іміграція прийшла до Канади з двох окремих держав, в яких ми не мали участі, а то російської імперії і конгломерату австрійської імперії, коли по першій війні наплив іміграції прийшов із Чехословаччини, Румунії, Польщі і Росії — здебільша утікачі, та всі в погоні за життям і волею. Плану спільного не було, щоб давав напрям цій іміграції. Коли, де і як українці покидали батьківські стріхи в Європі і де вони осідали в Канаді, все це були наслідки лише почуття споріднення, родинних звязків, спільного герпіння, спільної мови і культурних традицій, — та однакового почування, що всі вони витиснені із рідних земель ідуть в чужину шукати волі і людських прав.

З приходом до Канади українці не мали в чужім оточенні ні захисту, ні допомоги від консульських агентів і амбасадорів. Представники держав, звідки ми вийшли, не були нам надто сприяючими, бо заступали інтереси наших гнобителів, від яких ми намагалися втечи.

Кожна горсточка імігрантів, з кожної держави, принесла з собою якусь пайку противних собі впливів і орієнтацій. Різниці ще й тим більше проявляються, що велика частина 306,000 українських громадян в Канаді, це наплив свіжих людей, що пережили зудари і турботи життя підчас першої світової війни і прибули до Канади по 1918 році.

Ні один імігрант не може зараз приноровитися до оточення нової країни. Потрібно літ часу, поки якабудь група людей почне почуватися дома, усвідомить собі якість свого становища, нових можливостей, та стане невідрубною частиною нового оточення. Потрібно в дійсности змагань кількох поколінь, щоб всталити нормальний і постійний розвій з тої самої причини, що з кожним наступним поколінням, бодай протягом двох-трох поколінь, постійно виринають нові проблеми і поладження їх вимагає обережної і стараної розв'язки.

Канада складається із свіжо-прибулих расових груп і є лише в стані формування. Ми, канадійці, є на стежці, що веде на шлях розвою канадійської нації. Кожна група, помимо її волі, увійде в основний матеріал (який не дасться відкинути), і з якого виросте якість остаточної спільної національної будови.

Кожна група не може сказати іншій групі: “або по нашому, або без вас”. І українці і всі інші групи мусять бути приготовані на достроєння. Всі мусимо це робити. Всі ми мусимо знайти і прийняти спільний ґрунт і звідтам продовжати будову, що буде нашою спільною. В такім зусиллю всі расові групи мусять затупити свої упередження та почування вищости, або першенства, і кооперацією та співучастю мусять досягнути “цілість спільноти”. Я уживаю нарочно два слова “кооперація” і “співучасть”, бо одно без другого дасть наслідки викривленого зусилля.

Мені здається, що не трудно знайти точку, звідки нам треба починати, і я вірю, що ми її знайшли. Коли ми застановимося над складом одинадцяти і пів мільйона канадійців, так ця наглядна точка спільного виходу прямо впадає нам в очі. Пять і пів мільйона є англо-саксонського походження, цебто англійці, скотляндці й ірляндці. В приближенню половина цілого населення. Приблизно три і пів мільйона французи, а на решту населення складаються майже всі європейські групи в такім числі: німці 400,000, українці 300,000, по них слідує голляндці, жида, скандинавці і так дальше до кінця лісти.

Оці цифри і обставини, які ми застали, коли вступили на канадійську землю, дають нам слідуєче заключення: **Британці й французи положили основи, план і розрахунок під цю нову національну будову в “Акті Британської Північної Америки” і демократичних установах, розвинених постійною еволюцією англо-саксонців, і оце є спільна база, де всі нові групи повинні починати.** Це ще лише скелет, та старанно і розумно впланований скелет і на нас всіх спадає обовязок докинути до викінчення оцей будівлі способом зрівноваженої демократичної кооперації і співучасті.

Таке наставлення, пані і панове, мусить бути докладно вбите в память кожного учасника цього Конґресу і кожного канадійця українського роду.

Зупинівся над канадійцями-українцями. Чисельно вони творять **четверту найбільшу расову групу**, що йдуть в такім порядку: англо-саксонці, французи, німці та українці. Найбільшим числом, около 250 тисяч, українці оселилися в трьох степових провінціях, около 45 тисяч замешкують в провінції Онтеріо, а приблизно 7 тисяч розкинені в Бритійській Колюмбії, Квебеку і в надморських провінціях.

Хоч ми, українці, походимо з різних державних формацій, наших тюрем, бо вони не були вибрані нашою волею, то все-ж ми всі сини одної славної землі, України. Ми щасливі, що змогли принести

з собою нашу мову, традиції, культуру і деякі установи, що дають нам змогу в майбутньому стати гідними громадянами Канади.

Одним із наших оділичених скарбів є наша релігія. Церкви наші — це перші інституції, коло яких в самих початках ми трудилися, щоб розвинути їх і скріпити. Правда, і на цій ділянці ми поділені між двома окремими церковними організаціями, греко-католицькою і греко-православною, та обі вони, поза еkleзіастичною структурою, мають спільні основи, спільну історію і спільний ритуал. Загал канадійських громадян українського роду є рішучо в лоні будьто греко-католицької, будьто греко-православної церкви.

Обі ці церкви мають за собою історію як канадійські інституції під проводом відповідальних людей. Ці інституції творять поважний вклад матеріального багатства, вложеного вірними цих церков з повною свідомістю, що цей вклад є одним з їх **многих тріvkих** вкладів на ґрунті прибраної батьківщини.

В своїх змаганнях і розвою оці два угруповання канадійських українців йшли (хотай окремо) рівнобіжними і дуже часто зовсім подібними напрямними. Обидва ці угруповання створили в своїм лоні сіть світських організацій, Брацтво Українців Католиків в лоні греко-католицької церкви, Союз Українців Самостійників в православній групі. Оба угруповання мають сталі установи, що дають фінансову допомогу і догляд українським хлопцям і дівчатам, що учащають на вищі школи і університети. Вони тоже мають свої видавництва, що служать їх організаціям і загалові своїх прихильників.

Українське Національне Обеднання і Союз Гетьманців - Державників втягають в своє членство головню людей із повоєнної імiґрації різних віроісповідань, коли Союз Робітничих Організацій повстав із тих, що відірвалися від Робітничо - Фермерського Дому. Всім відомо, які були причини на це.

Всі ці зорганізовані угруповання мають свої питомі культурні програми, утримують поважне число народних домів і місцевих осередків, щоб сповняти свої громадські і культурні завдання. Вони тоже підтримують свої власні видавництва.

Українці в Канаді, навчені досвідом постійного розвою, давно перед теперішньою війною **приняли за основну засаду**, яку кожний канадійський громадянин скорше, чи пізніше мусить прийняти, а то **що до кожньої справи**, чи вона відноситься виключно до Канади, чи є міжнародного характеру, **мусимо підходити, розбирати їх і рішати з канадійської точки погляду**.

Позвольте мені, пані і панове, висказатися в цей спосіб: **заздалегідь перед теперішньою війною загал українців в Канаді приняв за свою напрямну оцю засаду: наша лучність з минушістю є дуже загальна і ми, як канадійці, не можемо мати прямої лучності і ніколи не можемо бути частиною якогобудь групового змагання в Європі**.

Це є засада, яку приняв Комітет Українців Канади. Хотай Комі-

тет заіснував в 1940 році, підготовка і спроби знайти спільне поле для кооперації велися довгі роки перед тим. Нема сумніву, що війна і konieczність спільного фронту прискіпили довершення остаточної ціли. Всі зрозуміли, що прийшов час, коли всі лояльні канадійці-українці мусять знайти змогу скоординувати всі свої організаційні засоби і середники на виграння війни. Лише один відломок канадійських українців не увійшов в склад, а то відломок комуністичний, люди, які не співділяли з жадною групою канадійських українців, що увійшли в склад Комітету Українців Канади. В нашій поняттю ця група людей була проти-канадійська, була проти співучасті Канади у війні (так довго, поки Росія не була вмішана у війну). Пізніший розвій подій зовсім скріпив наше поняття.

Склад Комітету.

В основах Комітет складається із п'ятих організацій домініяльного значення, а то:

- а) Брацтва Українців Католиків в Канаді,
- б) Союзу Українців Самостійників в Канаді,
- в) Українського Національного Обеднання в Канаді,
- г) Союзу Гетьманців-Державників;

Всі вони мають по трьох членів в екекутиві, і

- г) Союзу Робітничих Організацій з двома членами в екекутиві.
- Важніші уряди обсажені як слідує:

Президент— о. д-р В. Кушнір, від Брацтва Українців Католиків.

1-ий місто-президент — капітан о. С. В. Савчук, від Союзу Українців Самостійників.

2-ий місто-президент — д. В. Коссар, від Українського Національного Обеднання.

Генеральний писар — Я. В. Арсенич, від Союзу Українців Самостійників.

Скарбник — д. А. Малофій, від Союзу Гетьманців - Державників.

Фінансовий писар — д. С. Хвалібога, від Союзу Робітничих Організацій.

Всі редактори видавництв, що мають лучність з тими угрупованнями, тоже беруть участь як члени Комітету. Маємо й ширше тіло, членів Ради, по 20 від кожної групи, що займають видні становища в громадянській життю в різних місцях в Канаді. Маємо около сто пятьдесят відділів, в склад яких входять відпоручники локальних відділів складових частей домініяльних організацій.

Комітет користується повною кооперацією всіх членів складових організацій і послугується у виконуванню своїх завдань всіми організаційними засобами та п'ятьма тижневиками, одним пів-тижневиком і шістьма дво-тижневиками.

Недавно було піднесено питання в пресі і поза пресою, чи цей Комітет є репрезентативним, чи він виявляє волю та чи надає провід

більшості українців в Канаді. Появилися твердження, що якийсь то комітет під назвою Товариство Канадійських Українців має претенсію до загального признання і піддержки як правного речника більшості канадійських громадян українського походження. Я маю своє вироблене поняття щодо такої претенсії, можливо й помиляюся, та не заважаю сказати мою думку. Майбутні події докажуть, чи помиляюся, чи маю рацію.

Так зване Товариство Канадійських Українців зовсім не говорить в імені українців в Канаді. В проводі цього товариства не є українці, та помимо того вони намагаються дістати провід між українцями в Канаді проти їх волі, традиції і засад. Провідним духом цього товариства є "товариш" Тим Бак і його співбратія різних расових походжень, яких недавно з свічкою в руках не можна було знайти між нами. Вони постійно змінюють імя своєї фірми, відповідно до okazji.

Мені приходить на думку висказ славного українського поета Івана Франка: "чути голос твій чудесний, та парсуни не видать". Коротко й доцільно кажучи, цей крик підносить партія канадійських комуністів і їх співбратія із зовсім зрозумілих причин.

Я можу рішучо заявити, пані і панове, і вірю, що кожний учасник цього Конгресу погодиться зо мною, що так зване Товариство Канадійських Українців не очолює 150 священників греко-католицьких та греко-православних парохій. Воно не репрезентує і не має права говорити в імені п'ятох домініяльних організацій, які творять Комітет Українців Канади. Те товариство не говорить в імені кількох сот учителів публичних і вищих шкіл і не може мати претенсії говорити в імені кількох сот професійних людей українського походження, а то лікарів, адвокатів, дентистів, аптикарів, інженірів, архитектів і т. п. Не можуть вони тоже говорити в імені тисячів других громадян Канади українського походження, великої громади рільників, робітників в індустріях і залізничників, які вповні розуміють своє місце в Канаді, як громадян, і які є лояльними Канаді і лише Канаді.

Які є засади і завдання Комітету Українців Канади?

1) Перш усього, ми всі разом стоїмо за демократичні засади, піддержку і розвій британських інституцій; і ми проти всякої тоталітарної філософії, в якій би вона формі не була.

2) Ми віримо, що через представників домініяльних організацій канадійських українців, що входять в склад цього Комітету, Комітет служить тепер і послужить на будуче як місце виміни думок, висвітлення і сконсолідування публичної опінії і зміцнення акції канадійських українців в слідуючих цілях:

а) Скоординування і посилення нашої співучасті у воєнних зусиллях Канади за засади демократії, християнської цивілізації, соціальної справедливості і волі народів. Коротко кажучи, це є найближче завдання Комітету.

б) Та ми маємо й далі з ряду завдання, а то продовжувати це тіло, щоб знайти способи і засоби розв'язувати питання в Канаді, які є спільні нам всім.

в) Ми хочемо дати допомогу в зусиллях 45 мільйонів українців в Європі дістати рівні права і зажити в родині вільних народів.

Дехто скаже, бо таке часто чуємо від людей, які, здається, мають добру волю, що ми, як канадійці, не повинні інтересуватися європейськими справами, і тому саме українське питання зовсім не повинно б нас клопотати. На це я дав би таку відповідь і ця відповідь є засадничою відповіддю всього Комітету. Тепер виграння війни і досягнення завдань, виявлених в Атлантийському Чартері, є і мусить бути нашим першим зусиллям. Однак Канада, як частина Британської Імперії, не може підписатися під засадами, висказаними в доктрині Монров. Можна сподіватися, що й Зєдинєні Держави стратили віру в слухність такої засади, бо переконалися, що жадна держава не може відгородитися і обминути наслідки війни, без ріжниць, де, або яка була б причина війни.

Ми даліше твердимо, що поки всі народи всіх країн, а головнє європейські народи, не осягнуть прав, висказаних в Атлантийському Чартері (а я вірю, що жадєн народ не відмовиться дістати волю і рівне право), Канада є і буде заінтересована європейськими питаннями, і ми, як канадійці, що платимо ціну цєї війни, є в тім заінтересовані, щоб цє була остання ціна, яку ми маємо платити.

Остаточнє позволътє мєні зрєбити таку заввагу: Комітет, так як він зложєний, прєдставлєє дужє добрий прєкрій усїх верств і понятъ українцїв в Канаді. В Комітеті нєма людєй, щоб лишє потакували. Ми ріжнимєся в поглядах, а то і в самім підході до ріжних питанъ, та тому самє і явлєється потреба спільного Комітету. Ми віримо, що засідаючи разом і пробуючи знайти розв'язку спільних питанъ, на яку згодилася б більшість Комітету, ми робимо поступ нє лишє на добро нас самих, алє й на добро Канади.

Створєнням Комітету Українцїв Канади пять домініяльних організацій, що увійшли в його склад, нє злялися в одно тіло, а противно, вони остали даліше самоуправними організаціями, відповідальними за свій розвій. Вони самі відповідальні за поведінку своїх члєнів і своїх організацій, як таких. Навіть підчас цього Конгрєсу, пані і пановє, звинний обсерватор зауважить, що промовці мають ріжний підхід до питанъ, які в нас є на меті. Одначє всі промовці мають спільну ціль. Ця ціль є зовсім ясна і нє потребує більшого висвітлєння. Нєхай наш рєкорд говорить сам за сєбє.

Інж. В. Коссар, заступник президента К.У.К. і голова координаційної комісії К.У.К. виголошує доклад під заголовком:

Вклад Українців у Воєнні Зусилля Канади

Світний Конгресе!
Вельмишановна Президіє!

Інж. В. Коссар

Тема, яку було доручено мені Екзекутивною Комітету Українців Канади виголосити до делегатів і гостей Першого Конгресу Канадійських Українців, — як з одного боку є дуже вдячною, так з другого боку поставила мене в досить клопотливе положення.

Вдячною є вона тому, що цей доклад має представити світлому Конгресові суму діянь подавляючої більшості громадян Канади українського походження, які творять четверту расову групу в Канаді, за час від першого дня війни до теперішньої хвили. Вдячним є мій доклад ще й тому, що ми всі тут зібрані однозгідно відчуваємо, що від першого дня війни ми — українці Канади, які сьогодні як делегати й гості засіли до спільних нарад і слухань, **відразу** стали помагати нашій новій Батьківщині. Лише відламок людей, які колись

рахували себе українцями, а опісля дали цю свою шляхотну назву вжити як інструмент для ворожих народів, з якого вони вийшли, цілей — не піддався такому діянню, але противно — слухаючи приказів своїх проводирів — виступив проти кличів стати Канаді на допомогу. Однак ця мала горстка розагітованих людей не змогла зробити великої шкоди: раз тому, що їх було мало і, подруге, тому що державний апарат зробив їх нешкідливими . . . Ціла-ж маса канадійських українців стала помагати Канаді. І сьогодні, на цім Конгресі, маємо підчислити нашу частку у великих воєнних зусиллях Канади, що стала одним з найбільших арсеналів союзних держав. Це вдячне завдання для нас — бо-ж приємно мати нагоду сказати публично — перед світлим Конгресом — про успіхи канадійських українців в піддержці теперішньої війни.

З другого боку, це завдання, хоч і як вдячне, натрапило на великі труднощі. Труднощі ці полягали щодо обрахунків.

Кожний дослідник — щоб зробити доцільний і оправданий вклад в нову ділянку науки — мусить послуговуватися певними датами, за-садами, тощо. Так справа мається і з докладом, що припав мені.

Зібрати числові дані, не маючи потрібних джерел, дуже тяжко, а часом і неможливо. Коли до цього візьмемо ще й простір Канади під увагу та розміщення українців на тому просторі, те, що українців так багато та брак відповідного апарату статистичного й канцелярського, то всі ми, учасники цього Першого Конгресу Українців Канади, вповні зрозуміємо, що цей доклад не може нам дати повних чисел і їх аналізи так, як ми собі того й дуже бажали б. Ми не є в такому щасливому положенні, як інші національні групи в Канаді, які, маючи тисячі, ба, й мільйони доларів — змогли б своєму Конгресові предло-жити більше даних, як ми можемо.

І хоча в моєму докладі не знайдеться багато чисел і назов — то всеж таки, я вірю, що він, беручи під увагу наші засоби, оправдає се-бе так перед світлим Конгресом, як і перед будучністю.

Злука Українців в К.У.К.

Перший чинник, що неоспоримо причинився в дуже великій мірі до збільшення вкладу українців у воєнні зусилля Канади — то **чинник**, якому завдячуємо ось цей Конгрес, на який сотками прибули делега-ти з цілої домінії що репрезентують всіх лояльних цьому краю украї-нців — а саме **Комітет Українців Канади**, предтечами якого була “Деклярація Канадійських Українців і Приятелів відносно України з дня 14 березня, 1939 року”, і потім Репрезентаційний Комітет Україн-ців Канади і Центральний Український Комітет, в склад яких входили всі ті зцентралізовані організації, що сьогодні творять і тісно спів-працюють для цілей К.У.К.-а.

І коли до часу створення одного тіла витрачено непотрібно тро-хи енергії, то **злука** всіх канадійських українців в К.У.К. стала дале-косяглим чинником у воєнних зусиллях Канади. Засновання спільного тіла для всіх національно-думаючих канадійських українців дозволило всім нам звернути всеціло увагу й енергію на нашу участь у воєнних зусиллях краю, що став нашим батькам, нам, і нашим дітям, рідним.

Не диво, отже, що публична й урядова опінія Канади зустріла цей крок канадійських українців радісно, і всі з увагою поставилися до К.У.К.-а, його праці і його цілей.

Збройні Сили.

Кожна війна вимагає від воюючих держав менших чи більших жертв. А теперішня війна — найбільш жорстока і найбільша в своїх розмірах, тобто тотальна війна — вимагає аж дуже великих жертв. Ці жертви — **життям, кровю, грошами, та працею.**

Найбільш цінною жертвою — то жертва крові, жертва життя.

Людей-воєнків, проте, вважається в часі війни громадянами, що

передусім мають дати цю жертву крові. Що скорше вони, ці громадяне, в часі загрози стають в ряди оборонців краю свого, то більша їх заслуга — стільки більша мусить бути шана других співгромадян до них.

Національно-думаючі канадійські українці з першого дня війни поставилися до війни як **громадяне Канади** і стали солідно в ряди її оборонців — і то не лише проти зовнішнього ворога, але й проти внутрішнього ворога. Канадійські українці заявили це своє становище у своїй пресі, на вічах, по церквах та по організаціях. Та найважливіше те, що так, як перед війною, так і в часі війни, українці, яких тепер репрезентує К.У.К. — як громадяне Канади — виконували й виконують свої обов'язки супроти Канади без згляду на поділ націй на воюючі сторони. В часі теперішньої війни ті, яких репрезентує нинішній Конгрес, придержувалися повищого становища вже й тоді, коли Совіти були ще в союзі з Німеччиною, і також і тоді, коли Совіти стали мілітарним союзником Канади і Британії.

Нам всім ще свіжий в пам'яті відхід за море Першої Канадійської Дивізії зложеної з добровольців. Вона, та дивізія, мала в собі сотки українців. Вже в тому часі, на початку лютого, 1940 р., директор Публичної Інформації подав, що “10% добровольців із Саскачевану були канадійці українського походження, хоч такі канадійці представляють менше, як 10 проц. населення тієї провінції”. Він далі сказав: “ Вони знають, чому ця війна ведеться і з радістю взяли на себе обов'язки громадян Домінії”.

Прошу мати на увазі, що це сталося в тому часі, коли комуністичні елементи виступали з цілою силою проти вступу молоді до війська і цю війну називали “війною імперіялістичної та капіталістичної Британії”. Значить, вони не то що не помагали в рекрутації, але й її здержували. Та їх пропаганда не чіпалася дійсних канадійців українського походження.

І сьогодні — на нашому Конгресі — ми глядимо з гордощами на подвиги українців в нашій канадійській армії. Мабуть нема ні одного більшого військового відділу, де не було б українців. В армії, в повітряній і морській флотах та в торговельній маринарці є тисячі української молоді, які виконують свої обов'язки — на велике вдоволення своїх командантів. Тисячі їх вже роками за морем. І частина їх брала вже участь в боях та вкрила себе славою. В двох більших воєнних акціях, в яких канадійські війська брали участь, — а саме в Гонг-Конгу і Діеп — українці теж брали участь. Значне число канадійських українців доказало до нині свою відданість Канаді та її устроєві великою жертвою — своїм життям.

Всі ми знаємо бодай по своїй околиці, що багато нашої молоді — ба, і дівчат! — вступило в армію. З різних приводів українська преса подавала й числові дані щодо кількості українців в армії. Англійські та інші часописи також часто писали про те та подавали й деякі чи-

сла. Ми тих даних не мали змоги перевірити. Також і К.У.К. не мав спромоги зробити потрібні обчислення. А не маючи їх, ми рішили взяти за вихідну точку обчислень найновіше число, що появилось цього місяця в однім з поважних англійських часописів, а саме в "Винипег Фрі Прес". Той часопис каже про канадійських українців, а саме про заслуги К.У.К. у праці для воєнних зусиль таке:

"Коли прийшла ця війна, то найкращі наші українські провідники старалися обєднати українців для воєнного зусилля. В тім часі, коли українські комуністи старалися на кожному кроці шкодити нашим воєнним зусиллям, створено Комітет Українців Канади з інших українських груп. Це ж не тайна, що було надзвичайно тяжко пустити в рух цю організацію, бо була глибока групова ворожнеча між проти-комуністичними українцями. Все ж таки ту організацію створено. **І вона зробила велику прислугу для Канади, а те, що від яких 30 до 40 тисяч молодих українців вписалася до збройної служби Канади, в більшості ще надовго перед вступом Росії у війну, свідчить, як глибоко канадіянізація поступила**".

Чи ж може бути влучніша відповідь на всі намагання комуністів в Канаді і тих зпоза Канади, що ховаються за них, представити найвищу установу канадійських українців — К.У.К. — як групу прихильну Гітлерові?

І коли ми візьмемо під увагу, на основі повищих числових даних, що 35 тисяч українців вписалося до збройних сил Канади, то побачимо, що з 305,869 українців (спис населення з 1941 р.) **11.4 проц. служить під теперішню пору у збройних силах Канади на суші, у повітрі та на морі.**

У рядах армії опинилися не тільки українські фермері і робітники, але також і лікарі, дентисти, адвокати, агрономи, інженіри, шкільні інспектори та сотки учителів. Нема професії між українцями, яка не була б заступлена в рядах армії.

Є околиці на фармах в Алберті й Саскачевані, звідки майже вся молодь пішла до війська добровільно. Осталися там тільки старі батьки. Цей добровільний, масовий вступ українців в армію — це наш **найважніший воєнний попис в Канаді.**

Таким успіхом радіють всі українці. Успіхом цим радіє К.У.К., успіхом цим радіє й Перший Все-Канадійський Конгрес Українців. Українці своїм масовим вступом в канадійську армію доказали, що вони люблять цю країну і будуть боротися за її дальше існування та за її інституції, що побудовані на засадах британської демократії. Вони почувуються тут вільними людьми — людьми, яким ніхто не забороняє говорити рідною мовою, висказувати свої погляди, ходити до своїх церков, зіздитися на спільні віча та відбувати такі, як нинішний, Конгреси.

Між тими тисячами вояків українського походження знаходиться вже багато і з підстаршинськими та старшинськими відзнаками. Чи-

сло підофіцерів напевно можна числити вже сотками. Коли візьмемо під увагу початковий поіменний список, який вдалося нам зробити про українців-офіцерів, то число їх доходить щонайменше до двох соток. Сама саскачеванська 12-та військова округа дала 45 офіцерів лише для піхотної армії. Коли ж візьметься під увагу число українських хлопців, що вчилися або вчать по університетах, що були там на офіцерським курсі, велике число наших хлопців у летунстві, багато соток українських хлопців в армії з окінченою освітою середніх шкіл та їх здібності, солідне виконання обов'язків і точність — то повище число в скорому часі подвоїться.

І в цьому також є заслуга й К.У.К.-а! В першій мірі хочу підкреслити, що за старанням К.У.К.-а під теперішню пору чотирьох капелянів української греко-католицької і греко-православної релігії обслуговує українців-вояків в Канаді.

Між офіцерами в армії маємо вже одного підполковника, п'ять майорів, 25 капітанів і десятки інших ранг. Велике число офіцерів-українців знаходиться в повітряній флотії. Два з таких вже мають рангу "Сквадрон Лідерів". Також і при морській флотії українці вибиваються на командні пости. Багато українців є інструкторами у військових формаціях. Що найменше п'ятнадцять лікарів-українців в рангах капітанів служать теж в армії.

Крім участі українців в чинній армії за морем і в Канаді багато соток знаходиться в запасній армії, що створена для оборони самої Канади та її морських берегів. З приємністю зазначую, що в деяких запасних частинах українці творять окремі "платуни". І також і в запасній армії українці мають офіцерські та підофіцерські ранги.

Для приміру: українці, що об'єднані у відділі К.У.К. міста Виннипегу, дали півтора тисячі рекрутів, між якими є 21 офіцерів і 57 підофіцерів. Число це творить звиж 6 проц. населення Виннипегу українського походження. З тих вояків забитих, пропавших, або в полон взятих є 36, а між ними 2 офіцери, 3 підофіцери і 31 вояків.

Вже й досі значне число канадійських українців полягло на полі бою або ягнуло, виконуючи свої військові обов'язки. Згадаю тут, передусім Гонг-Конг. В тій акції згинуло й пропало 38 українців, а полонено 66, разом 104 люда. В пам'ятній акції під Діеп українці також брали участь і мали втрати — 85 люда. Між тими канадійцями, які в геройський спосіб погибли в часі боїв у повітрі, на суші й на морі — вкрилися славою також українці. Згадаю на цьому місці, що з самого офіцерського складу згинуло в службі свого краю двох капітанів і п'ять лейтенантів. Досі, ще нім канадійські збройні сили в значному числі пішли на фронт — жертви канадійських українців вже сягають соток.

Українців-вояків вже й відзначено за їх геройські вчинки. Згадаю тут двох летунів, синів Алберти, що були відзначені генерал-губерна-

тором Канади, та одного, що одержав відзнаку з рук Його Величності короля Юрія VI.

Допомога Державі Позичками.

Так само як в ділянці військовій, канадійські українці також виконали свою частку і в другій важній ділянці воєнних зусиль Канади, — а саме поміччю грошми.

Маю на думці участь українців в чотирьох воєнних позичках та в постійному купованні воєнних сертифікатів.

У всіх чотирьох Позичках Перемоги українці брали чинну участь в продажі бондів. Така участь українців проявилася особливо в західних провінціях, де вони нераз були членами провінціальних, окружних і міських езекутив позичкових комітетів.

Становище українців в цій акції зрозуміємо з приміру в Алберті, де мешкає 71,863 українців. 15 округ, в яких українці становлять 50 або й більше відсотків населення, виказалося дуже добрим popisом. Члени Провінціального Заряду К.У.К. в Алберті входили в склад Провінціальної Езекутиви Позичкового Комітету і її пресового відділу, а на провінції в 10-ох округах українці були окружними організаторами Позичкового Комітету. Тринадцять округ перевиконали свої квоти, а пересічний вислід з 15 округ був 120.9%. В тих округах продано бондів 4-ої Позички на суму 923 тисяч доларів.

Мушу підкреслити, що одна з тих округ досягнула 198.6%, тобто вона майже подвоїла свою квоту. Попис тієї округи є знаменитий. Смокі Лейк округа осягнула 136.8%, а Вегревильська округа перевиконала 21.3%, тобто осягнула 121.3 проц.

Едмонтонська преса підкреслила, що першим, хто купив бонд, була українська дівчина, що працює за малу платню.

Заступник голови Краєвого Воєнного Фінансування (Нешонал Вор Файненс Коміті) по закінченні кампанії дякував нашій українській газеті в Едмонтоні такими словами: "Ваша поміч Департаментові, що завідував пропагандою, відіграла велику ролю в представленні фармерському населенні важності позички. І саме завдяки поміщування в ній відповідних матеріалів, позичка увінчалась таким гарним успіхом".

В Манітобі одна з округ, в якій начислюється 95% (Етелберт) українського населення, виконала свою квоту на 114%. Загально 6 округ в Манітобі, в яких українці становлять від 40 до 95% населення, виконали квоти Четвертої Воєнної Позички на 112%.

В Саскачевані українські фармері також гарно пописалися. Для приміру подам, що на основі точних даних 2,350 покупців бондів, якими були наші фармері, закупили бондів на суму \$227,000. Виходить по \$96.00 на покупця. В одинадцяти фармерських околицях, які в подавляючій більшості замешкані українцями, закуплено в 4-тій По-

зичці Перемоги бондів на суму \$95,000 875-ма покупцями. Виходить на покупця по \$108.00.

Також на сході Канади, де живе понад 56 тисяч українців, українці взяли значну участь в закупні воєнних бондів. Та числових даних про те нема. Такі дані вже деякі організації почали збирати. І вірю, що при поширенні агенд Екзекутиви К.У.К. в майбутньому такі статистичні дані будуть зібрані для історичних дослідів.

Приємно мені подати світлому Конгресові також і деякі обчислення, що зроблені в **Винніпегу**, про закуп бондів у всіх 4-ох Воєнних Позичках українцями приналежними до національних організацій, які злучені у відділ К.У.К.

Організації від себе, не включаючи одиниць, закупили бондів за \$121,680.

Українці, згуртовані в організаціях, які ідентифікують себе з діяльністю й цілями К.У.К., на основі неповних зібраних даних, купили бондів всіх воєнних позичок за понад один мільйон доларів, а сертифікатів за час 30 місяців що найменше за \$600,000.

В тому самому часі ті організації самі та поодинокі їх члени зложили жертви на цілі Канадійського Червоного Хреста на що найменше \$25,000. Та й ці числа неповні.

Разом грошево **часть українців Винніпегу** зробила вклад в ділянку воєнних зусиль свого краю около два мільйони доларів, помимо того, що подавляюча більшість тих людей — то самі **робітники й робітниці**. Жертвенність їх була велика. Для приміру наведу, що один винніпегський українець сам купив бондів за \$40,000, а другий зпоза міста, за \$27,000. Обидва вони є тут в конгресовій салі.

Вичислені тут дані у звязку з закупном бондів в загальному розрахунку за округи в західній Канаді виказали перевиконання квоти Краєвим Комітетом Воєнного Фінансування. Це стосується до округ, що в більшості замешкалі українцями.

Та приглянувшись кільком таким округам, побачимо, що в деяких з них можна було досягнути ліпші результати. Може і дивним буде виглядати, коли я скажу, що у цих недомаганнях не завинили люди тих округ. Причини, думаю, треба шукати деінде.

В часі кампанії позичок — уряд веде велику пропаганду. Преса, промови, афіші, заклики — все те є помічним для успіху позички. В англо - саксонців таке має знамениті успіхи.

На жаль, така пропаганда не доходить до українців - фермерів, які оставшись без молоді, дуже часто не можуть користати з урядової пропаганди. Маю на думці Західну Канаду. Багато з наших фермерів не читає англійської преси. Частина їх вживає радія. До них урядова пропаганда не досягає, бо-ж пропаганда сконцентрована головно по більших центрах населення.

Таким чином майже вся пропаганда спадає на українські часо-

писи та її обмежені засоби і на українські організації, в імені яких у всіх важних справах говорить К.У.К.

До українців найлегше можна промовити живим словом. Вони люблять живе слово — і ним можна досягти успіхів. На жаль, серед браку сталих працівників в теперішній військовій скруті по складових організаціях К.У.К. і в самому К.У.К., ми не могли промовляти до українців в їх народних домах. І тому урядова пропаганда не виконала свого завдання задовольняючи серед українців.

Все-ж таки ми досягли успіхів! Успіхи мали завдяки наших часописів, церкви та організацій злучених в К.У.К.

Вклад у Военну Індустрію.

До військової індустрії зачисляємо всі продукти, що потрібні до успішного ведення війни. Такими продуктами є не тільки зброя, набої, повзи, літаки, кораблі, але також і пожива — продукти землі та продукти з надрів землі.

Канадські українці, що не при збройних силах Канади, заангажовані у військовій продукції. Процент українців працюючих в тій ділянці, в порівнянні з числом їхнього населення, є **багато більший від інших груп в Канаді.**

Що найменше 90% українців працює в продукції Канади як основні продуценти — фермери й робітники. Дуже малий процент українців знаходиться в рядах посередничої класи чи заняття.

Значить, українці заняті в основних продукціях — головний артерії творення засобів для ведення війни.

Українці в Західній Канаді, яких є 249 тисяч — то продуценти, яких фабриками є їхні ферми. Мільйони акрів землі вони обробляють своїми руками. Годують сотки тисяч худоби. Так, фермери наші теж заняті в основній продукції військовій! А українці Східної Канади заняті в фабричній продукції, що продукує готові військові матеріали.

У Східній Канаді в 1941 р. мешкало звиш 56 тисяч українців. Те число від часу останнього перепису населення, через вплив людей із заходу до індустриальних міст сходу, ще побільшилося. Українців із заходу виїхало дуже значне число.

Велика часть українців, що стало мешкають на сході, та майже всі новоприбувші із заходу, працюють тепер в дійсній військовій індустрії. Число їх, дуже правдоподібно, доходить до тисяч.

Українці, працюючи віддано в тих індустріях, і на тому полі причиняються до військових зусиль Канади.

Також по копальнях, що видобувають сировини для цілей війни, працює велике число українців. Українці, національно виховані шахтарі, здобули собі своєю тяжкою і небезпечною працею загальну пошану. Ми гордимось їх успіхами та радіємо з досконалої праці.

Канадські українці взяли на рівні з іншими громадянами Канади участь так у всіх працях, як і у всіх трьох кампаніях Канадського

Червоного Хреста. Треба підкреслити, що по містах і містечках участь українців була більш плянова, як на фармах, де не було потрібних засобів, щоб дістатися до кожної фермерської родини. Українці — більш як хто інший — розуміють вагу благородної діяльності Червоного Хреста та її щиро піддержують при всіх нагодах.

Згадую тут про сотки грошових збірок серед українців, зроблених головню за старанням нашого жіноцтва. Українське жіноцтво, посередньо по своїх організованих відділах і безпосередньо по відділах Червоного Хреста і других існуючих жіночих клубах, — вложило і вложує свою працю й жертву і в інші, широкі ділянки акції Червоного Хреста.

Крім шиття, плетення і паправи одягів, пакування річей до висилки за море, збірок поживи, одержі, брання участі в “тег-дейс” для Червоного Хреста, промов по радіо в справі допомоги Червоного Хреста — по всіх більших центрах діяльності організацій Червоного Хреста наше організоване жіноцтво мало своє представництво в канадійських виконавчих управах Червоного Хреста та заслужило собі там на пошану й повагу.

Майже в кожній місцевості, де є відділи Червоного Хреста, українці брали участь в працях тих відділів. Наприклад, у 15 округах північної Алберти українці становлять більшість членів управ. Також в Саскачевані, Манітобі і на Сході українці стоять в рядах працівників Червоного Хреста.

Наше жіноцтво бере участь теж в продажі воєнних щадничих марок і сертифікатів, воно гостить вояків не тільки по своїх громадських домах, але й в себе дома, головню по містах, де є військові бараки. Зорганізоване жіноцтво висилає цигаретки воякам за море час до часу, або й систематично кожного місяця. Число висланих цигареток нашими жіночими централіями й товариствами сягає соток тисяч. Також посилає жіноцтво воякам за море посилки з поживою. В тій акції брала участь і Екзекутива К.У.К. та організація українських воєнних ветеранів — У.С.Г.

Українці беруть участь у збиранні зужитих річей (салведж) так по містах, як і по фармах. В такій помічній акції українці взяли справді щирю участь. Наприклад, з Мирнам, Алта., вислано минулого року кілька вагонів зужитого металю і гуми. У Мондер, Алта., український фермер подарував на потреби війни свою молотильню.

Українці, а головню жінки і дівчата, помагали в праці при загальній реєстрації всього населення та при окремії реєстрації жіноцтва, на фармах і по містах. Таку саму поміч дало наше жіноцтво в часі праці над пайковими книжечками. А деякі жінки виконували навіть і важні функції в таких працях, — наприклад, в Едмонтоні наші жінки брали участь також в діяльності “Вортайм Прайсес Контрол Борд”. Брали участь, на рівні з другими, і в підготовці та ве-

денні кампаній в продажі військових сертифікатів та Військових Бондів Перемоги.

Вкінці згадаю, що організації, які заступлені на Конгресі, подавали **Канадійському Червоному Хрестові два амбулянси.**

Весь вклад українців у військові зусилля Канади годі означити числами, бо не все можливо в числа вбрати. Скажемо хіба **словами одного з членів Екзекутиви Червоного Хреста:**

“Українці вкладають у військові зусилля Канади пропорційно на рівні з народами британськими, та пропорційно більше, як який інший не-британський народ”.

Зближаюся до закінчення свого доповіді. Вповні розумію, що цей доповідь неповний. Всі ми погодимося, що було б далеко відрадіше, коли б ми могли почути на Першому Всекраєвому Конгресі Українців Канади такі статистичні дані, що змогли б охопити цілий вклад національно-думаючих українців у військові зусилля Канади. Ми тоді почули б в доповіді мову не про десятки чи сотки й тисячі, але про **мільйонові вклади цієї четвертої з ряду національної групи населення Канади,** — в різних формах і в різних галузях.

Вклад українців у формі рекрута, грошей і праці — це наявний вислів їх почуття до Канади, що стала їм рідною.

Таке почуття українців в часі цієї війни завдячуємо тим організаціям, що сьогодні є складовими частинами **Конгресу К.У.К.** Вони то своїми часописами та місячниками, яких є 12, а також брошурами і книжками, тобто ПИСЬМОМ, та діяльністю по своїх церквах, парохіях і місіях, яких є 656, своїми виховними інституціями, школами, колегіями та освітніми курсами, яких є 13, працею по власних громадських домах, яких налічую до 405, та працею своїх товариств по фармах, містечках і містах, яких налічується 1,429, тобто СЛОВОМ — несли конструктивні гасла між канадійців українського походження так в часі миру, як і в часі війни.

Не демагогічними, підбурюючими промовами на “маркет - скверах”, та на “відкритих форумах”, не фанатичними летючками й брехливими брошурами, — а зорганізованою, плановою, конструктивною працею всі українські національні організації, духовного і світського характеру, досягли таких успіхів.

Ті, які хотіли б осквернити нас, тих, яких цей Конгрес представляє, своїми клепами, і ті, що **стараються виробити публічний погляд,** що, мовляв, комуністи українського походження представляють **більшість** канадійських українців, хай не забувають, що всі духовні установи, — а саме українська греко - католицька церква, українська греко - православна церква, українська православна церква, а також і церкви, злучені в Собор Українських Євангельських церков, що разом обслуговують около 750 парохій і місій — підпирають цілі К.У.К. А комуністи не мають з собою **ні одної української церкви, ні одної парохії.**

Ті, що говорять, що з ними є більшість канадійських українців, хай не забувають, що співпрацюючі з К.У.К. організації творять майже 1,500 зорганізованих одиниць і мають 405 власних домів.

Світлий Конгресе!

На закінчення доповіді дозвольте мені сказати: Хай ми, тут зібрані, — що так багато причинилися до скріплення воєнних зусиль Канади своїми конструктивними ділами й глибоко - патріотичною любов'ю до Канади — ще більше скріпимо воєнні зусилля в будучності. А можемо це зробити:

1). Ще стислішою кооперацією українських організацій між собою в справах і працях, для яких створено К.У.К.

2). Піддержуванням моралі наших вояків посилками, потрібними воякам, як: цигареток, їди, книжок, газет, тощо, і опікою над тими вояками, які ще в Канаді, але далеко від своїх рідних.

3). Збільшенням числа українських капелянів для духовної допомоги воякам.

4). Збільшенням закупу бондів і сертифікатів та збільшенням праці нашого жіноцтва в рядах Канадійського Червоного Хреста.

І наш вклад у воєнні зусилля буде для нас свідоцтвом і для дальшого життя в Канаді.

Пополудневу сесію передсідник замкнув в годині 6.45 вечером.

МАСОВИЙ ЗБІР ПЕРЕМОГИ

MASS VICTORY RALLY

ТЕАТЕР ПЛЕЙГАВЗ,

Вівторок, дня 22-го червня, 1943, в годині 8.30 увечір.

Предсідник—Капелян-Сотник **о. С. В. Савчук**, з Виннипегу.

Заступник Предсідника—Капелян-Сотник **о. М. Пелех**, з Виннипегу.

На сцені засіла група достойних і визначних представників Канадійської Армії, Фльоти, Воздушної Сили та інших департаментів уряду, посол парламенту та представники Екзекутиви Комітету Українців Канади.

Вступне Слово Предсідника

Капеляна-капітана С. В. Савчука.

Ваша Достойносте, Поважані Гості, і Панове!

Капелян-Кап. С. В. Савчук

„Здвиг” цього вечора улаштований у звязку зо Все-канадійським Конгресом Українців Канади, що почався в нашому місті сьогодні рано і буде продовжатися завтра та в четвер. Конгрес скликаний Комітетом Українців Канади, що складається з п'яти доміняльних організацій, а саме: з Брацтва Українців Католиків, Союзу Українців Самостійників, Українського Національного Обеднання, Союзу Гетьманців-Державників і Союзу Українських Організацій.

До війни ці організації працювали кожна окремо, і, правду сказавши, часто одна другій наперекір. Та вже скоро по вибуху війни вони зрозуміли, що коли канадійські українці хочуть вложити й свою належну частку у воєнне зусилля Канади, то їх діяльність мусить бути відповідно об'єднана та кермована. Отже ці організації

згодилися занехати спірні ріжничі бодай на час війни, а зате об'єдналися в спільному центральному комітеті, якого головні цілі були б: об'єднати та скріпити участь канадійських українців у воєнному зусиллі Канади та виступати перед урядом і публичною опінією Канади, як авторитетне представництво українських канадійців.

Комітет створено 7-го листопада, 1940 року, і тепер має він для своєї піддержки 149 українських греко-католицьких та греко-православних священників, що обслуговують 656 парохій; а далі, від 700 до 800 учителів; сотки місцевих громадських провідників; шістьох тижневих часописів та шість місячних і півмісячних. Разом є 1,429 організаційних центрів, що визнають провід Комітету, представляючи велику більшість українських канадійців.

Позвольте мені, панове, вказати, що українські канадійці, які за-репрезентовані в Комітеті Українців Канади, були від самого початку війни і тепер є цілою душею за піддержкою нашої країни. Велика з них більшість це вже канадійські уроженці, або такі, що виховані в Канаді. І як такі вони ніколи не присягали на вірність якій іншій дер-

жаві, як Канаді. А щодо тих, що роджені по інших країнах, то такі прийняли Канаду за свою країну, виховали вже свої родини в Канаді та вважають Канаду своєю рідною країною і Британську Імперію своєю рідною імперією.

Тому то в них ніколи не було й сумніву, кому мають вони остатися вірними в теперішній війні. Зараз по вибуху війни тисячі їх зголосилося до Оттави, пропонуючи свої услуги хоч би й для якої потреби. Колиж видано заклик, щоб добровольці зголошувалися, то на такий заклик українців не забракло. В деяких частях Канади, от, наприклад, у Саскачевані зголосилося українських добровольців більше в порівнянні до українського населення, як з якої іншої національності.

Нема точних чисел, скільки українських канадійців служить при збройних силах Канади. Та ті дані, які є, кажуть, що є при збройних силах Канади від 30 до 40 тисяч українських канадійців. Багато ж українських канадійців вже й згинуло, от коло Гонг Конгу, під Дієпом, та на інших побоевищах. Деяких з них відзначено вже за відвагу, а інших згадано в депешах за примірний поступок.

Щож до висилки війська до Гонг Конгу, то, pozwolte мені вказати, що на тисячу вінніпегських гренадирів, що туди виїхало, було сто, тобто десятий процент, українців. А що звітлення каже, що з тих сто українців тільки 66 попало в полон, то треба припускати, що оставших 34 згинуло в бою. Колиж разом втрати всіх канадійців, що були вислані до Гонг Конгу, сягають до 15 процентів, то самі втрати в українцях сягають до 34 процентів.

Нема відомостей, скільки українських канадійців взяло участь під Дієпом. Та на листах втрат є 85 українських імен, тобто два й пів проценту. А таке число — то якраз чисельна пропорція українців до всього населення Канади.

Я вказую, панове, що числа втрат з-під Гонг Конгу та Дієпу не є виїмкові, бож ніде нема ніякого натяку, що для тих двох воєнних акцій спеціально українців вибрано. Тому то ті числа можна напевно вважати дійсною пропорцією українців при збройних силах Канади. А те, що пропорційно українців більше при збройних силах, як наша пропорція до решти населення Канади, на мою думку, дуже легко пояснити. Аджеж наші родини чисельно більші як родини інших національних груп в Канаді. Отже тому і процент наших хлопців при збройних силах пропорційно більший.

Інформації про українців при Королівській Канадійській Летничій Службі навіть іще більше неповні як про тих, що при війську. На початку війни було досить тяжко канадійцям українського походження вступити до Летничої Служби, особливо до галузі дійсного летництва. Та з часом, українців приймали охотніше. А тепер вже є тисячі українських хлопців в одностроях Летничої Служби. Найбільше їх служить як механіки, радієві техніки, інструктори, тощо. Та є та-

кож вже й пільоти, напрямщики, обсерватори та скорострільщики, які беруть повну участь у службових полетах над Німеччину та на інші ворожі території. Це все підтверджує хоч би те, що українські імена появляються часто на лістах втрат.

В канадській військовій маринарці теж є значне число наших хлопців. Можна безпечно сказати, що при військовій маринарці є кілька сот канадських українців. Вже до листопада 1941 року з самого міста Форт Вілліам вписалося не менше як 42 українських хлопців. Стільки ж вписалося і з Виннипегу. Та неможливо дістати інформацій з інших рекрутаційних осередків.

Не маємо повних відомостей і про число офіцерів та підстаршин українського походження. Неповні дані, що начисляють 150 офіцерів та кілька сот підстаршин, вказують, що під цим зглядом ми не досягнули числа, що було б пропорціональне до числа наших хлопців при збройних силах. Варто звернути увагу на те, що Військова Округа ч. 12, яка покриває собою Саскачеван, зо всіх військових округів веде перед щодо числа українсько-канадських офіцерів. Мені подано до відома, що за два минулі роки 45 українців піднесено там до степеня старшин.

Досі найвища ранга, яку вдалося досягнути українцеві, то ранга підполковника при війську та ескадронного провідника при летництві. Маємо також чотири українських капелянів у Канаді: двох греко-католицьких і двох греко-православних, та нема ні одного ще за морем. Взявши під увагу число наших вояків за морем, здається, що напевно можна б назначити хоч двох капелянів для заморської служби. І маємо надію, що з такими назначеннями вже довго не загаються.

Скажу вам, панове, що я застановився так довго над числами наших хлопців при Збройних Силах Канади не на те, щоб доказати, що ми вже зробили свою частку, і тепер, мовляв, можемо відпочати трохи, — але на те, щоб заохотити до дальшої та навіть ще більшої нашої участі у військовій зусиллі Канади.

На домашньому фронті канадські українці теж виконують свою частину праці добре. Купують Бонди Перемоги, Військові Сертифікати Ощадности, та дають датки на всі Фонди Військової Служби. Між українцями нема дійсно багатих людей. Нема ні українських фабрикантів, ні власників великих гуртових крамниць, ні великих „бізнесменів.” Більшість з них — то фермери та фабричні робітники. А в таких матеріальні сили і для закупки річей обмежені. Всеж таки під час минулої Позичкової Кампанії Перемоги вони поставилися дуже добре. В більшості округів, що заселені тільки українцями, або де українці в більшості, розпродано бондів понад призначену суму. Про це на цьому місці подаємо кілька примірів.

В Алберті в 15 округах, де українці становлять половину або й більше населення, продаж бондів пересічно сягала до 20 процентів понад призначену квоту. В місцевості Редвей продаж бондів була понад

призначену квоту 98 і три п'ятих проценту, в Смокі Лейк понад 36 і чотири п'ятих проценту, а у Вегревілі 21 і три десятих проценту.

У Манитобі в окрузі Етелберт, в яким українці становлять 95 процентів населення, продаж бондів пішла 14 процентів понад квоту. У шістьох інших округах, де українське населення сягає від 40 до 95 процентів, продаж бондів пішла 12 процентів понад квоту. А українські організації міста Винніпегу, що зв'язані з Комітетом Українців Канади, купили бондів за час чотирьох позичкових кампаній \$121,680.

У Саскачевані 2,350 окремих осіб українського походження купило разом бондів за \$227,000. Пересічно припадає по 96 доларів на особу. В одинадцяти інших округах тої самої провінції 875 осіб, що напевно є українського походження, купило бондів за \$95,000. Пересічно припадає по 108 доларів на особу. Розуміється, що наведені приміри не покривають цілої суми, за яку українці закупили бонди в Саскачевані. Такі приміри становлять тільки частину згаданої загальної суми.

Треба згадати й ті щедрі вкладки українських жінок, особисті і по організаціях, що вложені у воєнне зусилля, а саме працею й грошми Товариству Червоного Хреста та іншим підприємствам воєнної служби. Головна централь Червоного Хреста трьох західних провінцій подає в звіті, що українське жіноцтво по всіх осередках щедро жертвує та бере задовольняючу участь у праці для воєнної справи.

А на закінчення позвольте мені зробити отаку заввагу:

У тій великанській боротьбі, в якій Канада тепер бере участь, найголовніше — то єдність канадійського населення. Отже хто поширює які неправдиві та безпідставні оскарження про брак лояльності або що яка там група чи групи невірні державі, — той дуже шкодить канадійській єдності та навіть загрожує безпеці нашої країни. Я вірю, що основно всі канадійці лояльні, без згляду на їх національне походження або те, як вони підписують свої імена.

Я не маю ніякого побоювання теж і щодо солідарності та єдності Канадійської Нації, що тепер твориться. Так, як тепер ми об'єднані у підтримуванні установленої влади у її воєнним зусиллі, так будемо ми стояти об'єднано і в підтримуванні установленої влади та державних демократичних інституцій по війні, щоб привернути нормальний та мирний лад і розвій у нашій країні. Бо, хоч канадійське населення складається з багатьох та різних національних груп та говорить досі багатьма різними мовами, то всеж таки об'єднане воно навіть і тепер найсильнішими вузлами, а саме: спільною лояльністю та любов'ю до свого рідного краю та глибокою вірою у світлу будуччину Канади.

З того нам велика честь і приємно нам, що маємо таких визначних гостей на цій платформі. Більшість з них буде промовляти до вас сьогодні увечір. Більшість з цих гостей ви знаєте: коли не особисто, то бодай по імені й становищу. Та я не буду забирати багато часу довгим представленням їх вам, бо перед нами довга програма, і я постараюся виконати її так гладко, як тільки можливо.

Ми ушановані сьогодні увечір мати між собою Його Достоїнство, поручного губернатора провінції Манитоби. Він ласкаво прийняв наше запрошення та згодився коротко промовити до вас. Його скрізь знають через його зацікавлення суспільністю та канадійцями не-англосаксонського походження. Він добре познайомлений з українськими канадійцями та їхніми справами, і то в місті і по цілій провінції, як також і з їхньою історією. Коли кілька літ тому загостив він був до Росії, то відвідав й Україну. І я певний, що його промова буде великої ваги для нас всіх. А тепер покликаю до слова Достойного МекВілліамса, Королівського Радника та губернатора Манитоби.

**Промова Дост. Р. Ф. МекВілліамса, Королівського Радника,
Губернатора Провінції Манитоба.**

Губернатор-поручник висловив своє вдоволення, що може взяти участь з канадійцями українського походження на цього рода патріотичнім зібранні та радити з ними у надії на ту силу, що впливає із співпраці п'ятих все-домініальних організацій, що об'єдналися для цієї демонстрації.

Він заявив, що сам слідкував із зацікавленням та гордощами за участю, що українці беруть у війні. Тиждень перед тим він загостив був до осередної частини Манитоби, що заселенна головно канадійськими українцями, щоб взяти участь у святі на згадку заложення першої греко-католицької церкви у Манитобі. Ому було цікаво довідатися, що із 7,000 спосібних до війська доколичних хлопців 1,000 вже при війську. „Ваше досягнення під цим зглядом є одно із найкращих у нашій країні.”

Дост. МекВілліамс розказав про страхіття та знищення воєнне, як накопичується довг, та про жертви канадійської молоді. Та все таки оця страшна справа принесла й свого рода винагородження: почуття єдності та співпраці між різними клясами канадійських людей, що зрозуміли, що важніші й глибші ті справи, що їх об'єднують, як ті, що роз'єднують.

Із власного досвіду та підчас поїздок він передсвітився, що українці лояльні Канаді та що вони проявляють, що вміють цінити ті застави, які є основою свободи Канади, ліпше як яка інша група людей.

Він звернув увагу, що громадяни Канади повинні дуже гордитися тим, що вони канадійці, та ще й тим, що вони є членами Британського Союзу Націй, в яким канадійці постійно здобували все більше самоуправи, аж поки не стали тепер такими вільними, якими тільки можуть бути. З часом, сказав промовець, всі британські посілості дістануть стільки уваги та свободи, та що Британська Імперія стане взірцем, як нації світу можуть об'єднатися у мирі та співпраці, вділяючи всім людям однакову справедливість та свободу.

Промовець коротко згадав про свою подорож з панею МекВилліямс, підчас якої вони відвідали багато історичних міст на Україні, щоб ліпше зрозуміти та оцінити тих новіших громадян, що поселилися тут між нами.

Дост. МекВилліямс погратулював українцям Манитоби за те, що вибрали сімох послів до тутешньої легіслятури та вказав, що це їм вдалося тому, що вони проявили вже різними способами дух співпраці між собою та з іншими канадійцями. „І я сподіюся, що настрій співпраці буде безупинно поширюватися між канадійцями та між різними членами Бритійської Імперії, опершися на справедливості, свободі, законі, пошані, та мирі для світу.”

Промовець закінчив свою промову щирими побажаннями від всіх громадян провінції Манитоби.

По промові, сестри Білоус, відспівали три пісні.

Говорить посол І. Р. Соломон.

Представляючи слідуючого промовця, премієра Манитоби, п. Соломон звернув увагу на деякі гарні прикмети дост. Стюарта Гарсона. Про те, що він один із наймолодших премієрів Канадійської Домінії, що він глибоко зацікавлений всіми подіями та людьми всяких клас, що він має славу як один із найкращих міністрів-скарбників Канадійської Домінії, та про його гарну працю як премієра Манитоби.

Промова Дост. Стюарта Гарсона, Премієра Провінції Манитоба.

То милий привілей, сказав дост. Гарсон, привітати від уряду Манитоби оце прекрасне зібрання делегатів на перший Все-Канадійський Конгрес Українського Комітету.

Опісля промовець коротко розказав про деякі гарні види Виннипегу, та запросив гостей, щоб вони використали нагоду й відвідали такі гарні місця. Спеціально радить побачити будинок парламенту, один із найкращих архитворів громадської архитекттури в Канаді, та англійський город в Асинибойн парку — один із найгарніших того рода городів у світі.

Дост. Гарсон вказав, що Виннипег лежить по середині Канади — якраз посередині цілої Канади і географічно і національно. У Виннипегу таке населення, яким всі ми гордимися. Складається воно з людей з більше національностей, як у яким іншій місті Канади. І ці різні групи дуже сильно культурно збагатили місто Виннипег. Велика числом група українців збагатила місто спеціально в ділянці музики та народніх танців. Манитоба гордиться, що в ній живе около 90,000 українців з тих 300,000, що живуть у Канаді.

Опісля промовець звернув увагу на ті зауваги, які зробив голова-тель щодо того, як канадійці українського походження піддержують воєнне зусилля Канади. Сказав, що українці повинні бути горді тим, що вони зробили під цим зглядом. Гарним приміром може бути недавня панахида, на якій був присутнім і промовець. Панахида була для ушановання пам'яті тих членів збройних сил Канади, що вже віддали своє життя у теперішній війні. Спеціально зворушаючим було те, що всі присутні співали новий патріотичний гімн, що називається „Канадійсько-Український Гімн,” написаний українським католицьким священиком міста Винніпегу.

„Ми всім цим дуже гордимось, і я радий як представник уряду Манитоби бути цього вечера тут та побажати найкращого успіху Конгресові.”

В. Буряник

Надзвичайно приємно йому, як громадянинові провінції Саскачевану, представити публиці прем'єра тієї провінції. За час свого знайомства з дост. Петерсоном, прем'єром Саскачевану, промовець пізнав у нім джентлмена та приятеля українців.

Промова Дост. Петерсона, Прем'єра Саскачевану.

Дост. прем'єр Петерсон дав признання 900,000 громадянам Саскачевану, що зіхалися до тієї провінції зо всіх частин світу, та доказали, що вони добрі й передові канадійці. Без згляду на їх народні, релігійні та політичні зв'язки, вони всі об'єдналися у праці для піддержки канадійського воєнного зусилля. І серед отого населення з цілого світу люди українського походження вложили свою повну частку, разом з канадійцями, що походять з Англії, Скотляндії, та з інших частин світу. Молоді українці й українки з своєї власної доброї волі вложили свою частку для піддержки свободи та справедливості. Промовець висловив своє вдовolenня з того приводу, що може бути присутнім на цім здвигу та дати признання за ту піддержку Канаді та світові, у часі національної небезпеки та світової кризи, молодими канадійцями та канадійками українського походження.

Дост. Петерсон вказав, що перші поселенці Саскачевану були британського походження. Ті піоніри принесли до Канади любов до свободи та демократичних засад та віру в право людей управляти собою. А новіші поселенці приїхали, щоб вповні використовувати демократичні засади та брати участь з іншими канадійцями у піддержуванні та продовжуванні демократії, само-управи та свободи. За це належиться щире признання людям, що походять з інших країн, що вони могли

так скоро пристосуватися до нових обставин та могли так легко покори́стуватися тими правами та привілеями, які люди британського походження установили. Правда, мабуть ці новопришельці привезли з собою до Канади й деякі дрібні суперечки, що мали корінь у старім краю, але до великої міри ті, що прибули сюди, були приготовлені забути свої непорозуміння, закинути їх, та спрямувати всі свої цілі та зусилля, щоб зробити з Канади те, чим ми хочемо, щоб вона була.

Дост Петерсон годиться з Його Достоїнством, губернатором-поручником Манитоби, що війна то зла й страшна річ. Та всеж таки де-що й доброго з оцього зла виринає, і між іншим наступило зближення та тісніше об'єднання всіх тих людей, з яких складається канадійська нація.

Маючи це на увазі, промовець зложив признання за працю, яку виконує Комітет Українців Канади, об'єднавши різні частини нашого населення для воєнного зусилля. Він висловив думку, що такої єдності так само конечно буде потрібно по війні, коли Канада буде мати перед собою величезну задачу відбудови та привернення нормальних відносин. Коли об'єднаним зусиллям та працею канадійці думають виграти війну, тож так само об'єднаною працею вони могли б зробити з Канади таку країну, якої вони всі хотіли б.

Тут відіграла один музичний кусник Орхестра Роел Винніпег Райфлс, під батuitoю П. Диксона.

Промова Полковника-Поручника Г. П. Рока,

помічника-адютанта та квартирмайстра генерала при Військовім окрузі ч. 10, що представляє Д.К.О. тієї округи.

Полк. Рок дав признання від тих, кого він представляє, за ту участь, яку канадійські вояки українського походження беруть. Ще в цивільнім житті полк. Рок переконався, що його українські робітники були такі, що на них можна було звіритися, інтелігентні та працьовиті. Такі самі прикмети канадійські українці показують тепер і в штудії воєнній при збройній службі Канади. Дехто з таких — брати й сестри, або сини й дочки старших українців, — по тім досконалім вишколі, яке вони тепер переходять, зможуть взяти участь у кінцевих битвах, у яких буде остаточно ворог переможений. А коли вони вернуться, то їм буде належатися за їх участь у війні право брати участь у тій праці, що буде перед всіма нами; щоб з Канади зробити обітовану землю будучності.

Щож до Комітету Українців Канади, то промовець погратулював йому за скликання такого збору та за висловлення лояльності канадійському урядові.

Слово капітана Еткінсона,

що заступав Віце-Маршала Лоренса від повітряної фльоти.

В імені ч. 3 Команди Вишколу та Королівської Канадійської Повітряної Служби капітан Еткінсон висловив свої щирі побажання успіху Все-Канадійському Українському Конгресові.

Промовець вказав, що по тих багатьох летничих стаціях, що розкидані від берега до берега в Канаді, ніде так нема, щоб не було й канадійців українського походження. Та й нема летунів та офіцерів, якими б Королівська Канадійська Летнича Служба більше гордилася, як канадійськими українцями.

Слово поручника Гемилтона, представника маринарки.

Пане Предсідателю!

Я певний, що ви вибачите моєму зверхньому офіцерові за те, що він не прибув сюди, бо якраз привозить до нашого міста свою молоду.

Скільки саме тепер є українців при маринарці, я не знаю, та можу сказати про них тільки те, що я ніколи не думаю про них як про українців, але як про канадійців та добрих громадян. Мій товариш буд досить довго на кораблі канадійської маринарки і він каже мені, що доказано, що хлопці із західної Канади мають щось таке в собі, що допомагає їм встояти на чердаку корабля, поки не докінчать той обов'язок, що мають виконати. А це таке, чим ми можемо гордитися.

Канадійці ще й тепер досить свободні люди. Вже замолоду вони дружно живуть з людьми інших груп як скавти, морські кадети, то-що. Пізніше в житті деяка діяльність школи, церкви, або якої іншої подібної групи продовжує подібну працю. Тяжко оцінити такі зв'язки, та знаємо, що вони помагають вишколювати уми молодців, щоб були вони приготвлені до тих тяжких обов'язків, які спадають на них, коли вони стають на службу своєї країни. От чому ми так вдоволені діяльністю, яку ви присвячуєте молодим канадійським українцям.

Промова Майора М. Сиротюка, Команданта Батерії в Таборі Шайло.

Пане Предсідателю!

Мене запрошено, щоб я сказав кілька слів, як поводить ся нашим хлопцям в армії.

Я вам представляю образ військового табору. Я можу сказати, що всі військові табори загально подібні до себе. Такий табір звичайно на відокремленій площі. Він відокремлений та живе своїм власним життям. Має він свої площі для вишколу, площі для паради, та військові будинки. А там люди вишколюються, працюють, і разом живуть. Ну, та й постійно просять, щоб їм дати відпустку на кінець тижня.

Я мав нагоду бачити, як хлопці з різних частин Домінії, особливо з Західної Канади, вишколюються та пристосовуються до життя при війську. А при війську всі національності добре заступлені. Знаю, що ви передовсім зацікавлені вояками українського походження. Вам цікаво, як їм поводить, та як їм живеться. Та я можу тільки про дещо згадати, про таке, про що мене часто особисто питаються.

Вояки українського походження дорівнюють та стоять на рівні вояків з інших національних груп. Загально з них виходять знамениті вояки. Вони пристосовуються до військового життя зовсім вдовольно, — так само добре, як і вояки всякої іншої національної групи в Канаді, а може й трошки ліпше, бо в них нема надмірної гордості. А тому їм легше при звичаїтися до військового життя та виконувати всякі обов'язки. А це власне найважливіша справа при війську. Українські вояки дістають признання як вартісні канадійці своїм поведінням та зацікавленням справами Канади й Імперії. Вони цікавляться військовим життям і показуються такими вояками, що викликають до себе довіру, — саме такими, яких цінять у війні, стоячи напроти ворога.

Дехто, на жаль, навик говорити про національне упередження при війську. Та такі тільки звертають непотрібну увагу на себе. Бож військо само собою розганяє такі думки. При війську воякові призначають обов'язки та відповідальності згідно із здібністю вояка. На справу народності ледви чи коли звертають увагу. Щодо справ національності то мабуть були деякі непорозуміння на початку війни. Та на те можна відповісти, що багато вояків мали спочатку труднощі жити разом та співпрацювати при війську, бо для такого життя не мали нагоди в цивільному житті. Звертає на себе спеціальну увагу канадієць українського походження, який має дуже чужинецьку вимову. Та таке саме стається і з англо-саксонцем, коли має дивну вимову, та і з канадійським французом.

Є досить значне число офіцерів та підстаршин українського походження. У першім році війни люди дивувалися, чому нема більше. Та треба пам'ятати, що канадійські українці не мали воєнного підготування. Тільки мале число українців було при війську перед війною. Переважно наші хлопці з фермів. Та й багато з них вступило до війська з почуттям недоцінювання себе. І хоч пробували вони пристосуватися до військового життя, то всеж таки не виявляли вони признак провідництва. А це перешкода до авансу. Для деяких на перешкоді стоїть і мова. Брак доброго знання мови стоїть на перешкоді науки. Та й висловитися їм тяжко. Тому авансують вони поволіше, хіба що вони навчилися добре якого фаху. Та тепер що раз більше українських хлопців йде вгору при війську.

Наше військо складається з людей з усіх частин Канади, з усіх національних груп, і з усіх ділянок життя. Коли ж вони на параді, при вишколі або на маневрах, то мусять працювати разом. Співпраця

є необхідною. Військо вишколюється та беться як одно тіло, а не як особа. І так вояки пізнають себе взаємно. Вони вимінюються думками та своїми переживаннями. І їх погляди ширшають. І це переміняє громадянина у вояка, що вже не думає поглядами особи, групи чи якої місцевості, але поглядами Канади та Імперії як цілості. А це остаточно принесе ближче порозуміння між всіх людей Канади.

Ви можете гордитися тими вояками канадійського війська, що українського походження, і будьте певні, що ваші найщиріші старання для них, прямі чи не прямі, піднесуть їх на дусі. Наша армія, цивільні люди й вояки, мусять „виграти” за всяку ціну.

По цім предсідатель прочитав телеграму від генерала Л. Р. Ля-Флеша, міністра державної військової служби. (Текст телеграми подано на стор. 28.).

Панна К. Стефаник, сопранова співачка міста Виннипегу, відспівала три пісні.

Бригадир Трудо, Д.К.О., Військової Округи ч. 12, Провінції Саскачевану, заступлений лейтенантом І. Дж. Наконі, з Реджайни, Саск.

Пане Предсідателю!

Я прийшов сюди передати вам щирий жаль бригадира Трудо, що він не може бути тут з вами цього вечора. Через непередбачені обставини він не міг виїхати вже в останній хвилині. Він хоче, щоб я передав його поздоровлення делегатам, що зіхалися зо всіх частин Канади, особливо тим, що приїхали з Квебеку, бо то бригадира Трудо рідна провінція. Він хотів, щоб вам передати від нього оці слова:

„Коли бригадир вперше перебрав команду над військом округу ч. 12, він здивувався, що більшість вояків мали такі імена, які не були знайомі йому. І він зараз постарався довідатися, хто саме ті вояки були. Він довідався, що населення Саскачевану є збором людей зо всіх частин Європи, і що незнані йому імена належали воякам українського походження. Довідавшись це, він дістав собі книжку „Історія України,” і з книжки та через особисті стосунки з вояками довідався він, що ці люди то нащадки козаків. А в цій війні козаки та українські партизани прекрасно помагають виганяти німецьке військо з Росії. Знаючи, що це тільки одно з багатьох гарних діл, що ці люди виконали у теперішній війні, бригадир Трудо виявив своє оцінення таких діл українцям Канади, помагаючи справам вояків українського походження у військовій окрузі ч. 12. Він хоче, щоб такі вояки почувалися, що вони стоять на рівні з всіми іншими вояками при канадійськім війську.”

В імені бригадира Трудо я бажаю цьому конгресові найкращого успіху.

Слово лейтенанта В. М. Валла, 5-ої Панцерної Дивізії, R.C.A.S.C.

Пане Предсідателю!

Вже пізна пора, і я не хочу мучити вас довгою мовою про запасне військо.

Та хочу розказати вам коротко про життя вашого спів-громадянина, що належить до такого патріотичного й відповідального тіла канадійців. Пересічний член запасного війська, як і всі цивільні люди, добре розуміє, проти чого ми бемося та за що ми бемося. Знаючи свої обовязки та відповідальності як канадійський громадянин демократичної країни, він дуже радий виконати й свою частину. Однак, з багатьох причин, він не може вступити в ряди Збройних Сил Канади, що при чинній службі. Та всеж таки й він хоче виконати свою частинку.

Час до часу і він чув промови та читав заяви тих провідників, яким наш уряд, що старається забезпечити наші дома в Канаді, повірив оборону нас самих, жінок наших, дітей, та наших демократичних свобод, що надають або бодай надати можуть нашому життю дійсної вартості. А такі провідники заявили поважно й не двозначно, що є загроза для Канади, та що кожний здоровий чоловік, що не є при чинній військовій службі, повинен стати членом запасного війська, щоб бути готовим, коли б Канада покликала його. А такий резервіст не робить претенсій, що він знавець военного ремесла, ані не вірить, що він на ліпшому становищі, щоб міг ліпше осуджувати всякі справи, як відповідальні політики та добре досвідчені й вишколені военні провідники. Сказали йому, що потребують його, і він щиро зголосився.

Природна то річ, що такий крок відобрав у нього трохи свобідного часу. Такий крок пошкодив деяким його цивільним заняттям. Однак він вдоволений двома вечорами на тиждень у казармах, в чоловічій товаристві багатьох інших гарних канадійців. Там він вишколюється, вчиться, як охоронятися проти газового нападу, як допомогти собі та іншим на випадок поранення, — взагалі багато дечого, що йому придається тепер та що може навіть ще більше придатися йому та його країні в будучності. Бо нема такого, який би міг вгадати, які події нам будучність принесе.

На кінець позвольте мені сказати про той настрій, що проявляється в тих людях, яких маю приємність вишколювати, та який напевно панує по всіх інших запасних відділах. Думаю саме тепер про одного молодого чоловіка, одного з багатьох, якого жінка розказала мені весело, але й з належною гордістю, як її сарджент Джек спішить до дому, коли приходить вечір йти до бараків, і одною рукою миється, а другою голиться, вбирється в свій однострій за кілька хвилин, вечеряє правою рукою та чистить свої мосяжові гудзики, щоб блищали, свобідною лівою рукою. Спішить потім до трамваю і в нім держиться за звисаючий ремінь, та вчиться з своїх військових книжечок того, про що має

вчити свою чету. Ну, і таки все прибуде на час, бож саржентові не випадає спізнятися...

Я часто пригадую собі одного сиво-волосого пана в моїй четі. От недавно я їхав разом з ним до бараків і, з жалем в очах, він прошептав мені: „Ну, пане, вчора я вислав за море свого третього й останнього сина.” І що на таке можна сказати? І коли пригадаю собі, як цей добродій, що так не дочуває, що не розрізняє різних наказів, бере участь у вишколі, хоч і мусить уважно з кутка ока глядіти на своїх сусідів, та виконує точнісінько всі команди так, як і всі інші члени чети, — то наповняюся безграничним подивом, оправданою гордістю та пошаною для всіх тих заслужених канадійців, що сповняють і „свою частку” у вишколі канадійського запасного війська.

Промова лейтенантки А. Лютак, при Канадійським Військовим Медичним Відділі Військової Округи ч. 10.

Пане Предсідателю!

Я сподівалася, що мені не прийдеться нічого говорити цього вечора. Я якось ніяково почуваюся, хоч я добре переконана, що при війську є місце й для нас, жінок. Я приобіцяла говорити про жінок при канадійським війську, та скажу лише кілька слів, бо вже пізна пора.

В міру того, як чоловіки вписуються до війська, їх місце мусять займати жінки. Жінки тепер займають стільки всяких робіт, скільки можна, щоб звільнити з них чоловіків для впису до війська. Тому в літі 1941 року створено С.В.А.С. та Р.С.А.Ф. (В.Д.), а в осені 1942 року зорганізовано моряцьку жіночу службу, Вренс. ВРЕНИ, КВЕКИ та АР СІ ЕЙ ЕФ (ДОБЛЮ ДІ) то допомогова служба. Жінки, що ходять в одностроях таких служб, в дійсності носять відзнаки заслуги. Флоренс Найтингейл дала почин цьому, зорганізувавши службу сестер милосердя підчас кримської війни. І починаючи від тієї доби героїзму жінки вже завжди організували подібні або споріднені допомогові відділи жінок на випадок народнього нещастя. Жінки готові й охочі помагати своїм братам при зброї, і хоч їм бракує тілесної сили, то за те вони надолужують терпеливістю та посвятою у виконуванні різних обов'язків позаду боевої лінії. По війні вони радо вернуться до канцелярій, до своїх домів, або до такої праці, якою вони були попередньо заняті. А набуте знання й досвід при службі військовій зроблять їх ще спосібнішими до цивільного заняття. Вписалося до військової служби вже около 30,000 жінок.

Отак вписуються. Коли жінка особисто зголоситься, то дають їй під медичні оглядини. Коли оглядини вдоволяючі, її висилають до осередка початкового вишколу не на більше як два тижні. Опісля вона

може бути вислана до осередків вишколу в Киченер або Вермиліон, де знаходиться по 1,000 жінок. За тим слідує вищий вишкіл. По початковім вишколі жінок іспитує допитами доборова офіцерка, яка призначає їх до таких занять, до яких вони найліпше надаються. Деяких жінок всилають до фахової школи, де вони вчаться якогось фаху. Бараки для жінок чисті та вигідні, і там вони вчаться дисципліни. Канадійські жінки гордяться своїми військовими одностроями і тим, що можуть стояти плече в плече з чоловіками, бо це дає їм нагоду бути учасницями подій, які творять історію світа.

Представлено публіці федерального посла **Антон Глинка** з Вегревил, Алта.

Донна Гресько по мистецьки відіграла кілька музичних кусників.

Сказав кілька слів привіту та подяки мейор **Винніпегу Гарнет Колтер**.

Слово п. Ю. В. Стечишина, з Саскатуну, Саск.

Пане Предсідателю!

Я вважаю за велику честь, що мене покликано представити слідуєчого промовця. Можу сказати, що я згодився на це з двох причин. Поперше, я думаю, що я знаю професора Симпсона ближче як хтобудь з публіки. Подруге, те, що маю сказати, не відбігає від правди.

Проф. Симпсон буде говорити на тему „Культурне Завдання Нашого Покоління.” Я вже чув, як проф. Симпсон багато разів промовляв на зібраннях канадійських українців, і все він мав щось доброго сказати. І я певний, що ми оцінимо його промову й цього вечора. Нам приємно мати проф. Симпсона з собою, бо він має одну таку кваліфікацію, яку рідко хто з не-українців має, а саме: він є пильним дослідником української справи. Вже п'ятнадцять літ проф. Симпсон студіює українську справу. А що не міг він про це дістати подостатком відомостей в англійській мові, то він постановив десять літ тому навчитися української мови. І я хочу сказати вам, що він дійсно знає українську мову. Коли йому попаде український часопис до рук, то він зовсім добре його розуміє. Можу сказати й те, що відколи він навчився української мови, то міг він дістати більше відомостей про ту справу, якою він цікавився. А справу українську він студіює без упередження. Отже він здобув собі славу, що він один із щирих приятелів канадійських українців. А тепер маю приємність покликати проф. Симпсона до слова.

Промова Проф. Дж. В. Симпсона

Пане Предсідателю!

Проф. Дж. В. Симпсон.

Хочу докинути й своє слово поздоровлення та щирого привіту учасникам цього Конгресу — першого Все-українського Конгресу під покровом Комітету Українців Канади. Це дійсно історична подія і я гордий з того, що беру в ній участь.

Ми зібрані тут як група канадійців з усіх частин Домінії, зійшовшись тут у цю критичну хвилину в історії нашої країни, в історії нашої імперії, — в дійсності, в історії світу. Через півтора року Комітет Українців Канади старався дати провід тим організаціям та людям, яких він представляє. Помимо всіх труднощів Комітет вистривало продовжує чесно та щиро свої обов'язки, і цього вечора я хочу висловити свій подив д-рові Кушніреві, голові Комітету, та всім членам його екзекутиви і членам самого Комітету за всю ту прислу-

гу, що вони зробили для Канади під час теперішньої грізної небезпеки та кризи.

Цей Конгрес скликано на те, щоб ми могли разом нарадитися над всіма тими справами, що стоять саме тепер перед нами. Маємо надію, що учасники наших нарад розідуться з яснішим розумінням тієї задачі, що стоїть перед нами, а екзекутива його набереться свіжої сили та надхнення продовжувати свою працю провідництва.

Цей Конгрес не скликано через які там партійні маневрування, дрібникові заздрощі чи партійну боротьбу. Ми зійшлися до купи серед дуже страшної війни, яку ще не виграно та яка може ще перейти через всякі несподівані звороти. Нам потрібно застановитися над кожним способом, яким можна збільшити воєнне зусилля. Ми зійшлися в часі, коли наше економічне життя зазнає напору війни, та одночасно знаходиться під напором всіх тих змін техніки й організації, які витворила наука та людська винахідливість. Ми мусимо застановитися над тими економічними змінами для економічного пристосування, які необхідно потрібно зробити. Ми зійшлися в часі, коли, громадськими думками хвилюють неспокійні подуви всяких поглядів. І тепер, більше як коли інше, потрібно вміти розрізняти між хвилиними примхами та зворотами і тим, що має сталу й незмінну вартість у людському житті.

І власне з цією останньою справою промова моя якнайтісніше зв'язана. Я хочу говорити про культурні можливості українських канадій-

ців, або про **Культурне Завдання Нашого Покоління**. З одного погляду культурні можливості українських канадійців є такісінькими, як можливості всяких інших канадійців. Ми гордо віримо, що можемо створити суспільність у цій країні, в якій кожную людину будуть судити по її заслугах та вартості, без згляду, яке її походження або до якої віри вона належить. Такий ідеал не завжди буде легко підтримувати, всеж таки ми віримо, що вдасться.

Одночасно ми признаємо той факт, що кожний народ має свій корінь у своїй культурній спадщині. Зовсім природно та можливо для кожного народу черпати свій культурний корм та надхнення з своєї минувшини. Всякий же народ, що не має почуття звязку зо своєю історичною минувшиною, що не має почуття відповідальности для продовження своїх історичних ідеалів державности — є народом, що засуджений на плитке життя самолюбства, особистого зарозуміння, та штучної, вічно незадоволеної, амбіції. Ми не більші як наші батьки, та, маючи за собою багато досвіду та засобів від бувших поколінь, ми мабуть зможемо затримати або й посунути вперед ті ідеали, що наші предки пробували досягнути.

Канадійські українці мають і свою власну культурну традицію. І їхня традиція неминуче змішається та зіллється з традицією інших канадійців. І цей Конгрес мав би застановитися на тим, як українську культурну традицію вповні та в почесний спосіб зарепрезентувати у способі зливання та змішування традицій всього канадійського населення. Цей Конгрес поклав собі за обовязок подати вказівки, допомогу та заохоту, передовсім молодому поколінню, так, щоб воно могло передати найкращі ідеали з минувшини свого народу як живучу силу в русло канадійського життя.

Український народ має окрему культурну традицію. Це вже признає навіть і самий радянський уряд. Отже ті люди, які кажуть, що українська мова й традиція не відрізняються від мови й традиції інших слов'ян або росіян, кажуть таке, чого не кажуть вже навіть і самі російські авторітети. Та хоч українські культурні традиції окремі, то не є вони зовсім відірваними від інших культурних традицій. Щож до європейських народів, то всі вони мають такі основні культурні складники, що спільні собі. І те, що придбав якийсь один нарід, злилося та підкріпило надбання інших народів. І культурні традиції ділають сильніше та більш постійно в житті громади як політична машинерія держави. Політичні сполуки, партії та їх способи, які, розуміється, мають своє значення, безупинно міняються, та культурні звичаї народу продовжуються з покоління в покоління і з дня на день творять те життя, яким нам доводиться жити.

Найбільшою культурною інституцією в історії життя українського народу є християнська церква. Минуло вже майже тисячу літ, відколи заведено християнство на Україні. І церква як інституція пережила вже

багато змін. Були вже в ній поділи та унії, та завжди церква грала значну роль в творенні організаційного життя в суспільності. Церква була осередком охорони в часі небезпеки. Була вона притулком та охороною для освітньої праці. І церква зберігала почуття братерства і в багатьох таких хвилинах, коли політичне положення було дуже темне та безнадійне. Особливо за минулих триста років українська церква постачала визначних провідників для української суспільності та навіть і для сусідніх країн — від часів Петра Могили аж до нинішнього часу, коли то постать славного старенького вже митрополита графа Андрея Шептицького остається ще з нами, наче відблиск величнього заходу сонця ізза чорних хмар.

Українські церкви вже на стало установилися та пустили корінь в канадійську землю. Діла пересадження їх сюди доконали люди із старого краю, які виконали свій обов'язок щиро, з любов'ю та з такою посвятою, що гідна найкращих місіонерських традицій. Навіть на цім Конгресі знаходиться дехто з таких людей, що брали участь в тій праці. Та покоління, що виконало таку працю, за якийсь час не стане. На його місце придуть канадійці, що вже тут роджені. І не вільно нам щадити ніяких заходів, щоб повишукувати інтелігентних та відданих справі молодих людей, які продовжували б цю велику традицію, що в минувшині визначалася добре вченими та освіченими працівниками, провідниками та, понад все, посвятою.

Я жду того часу, коли появиться який великий канадійський Могила або Шептицький, що не тільки збагатить ту церкву, якій служить, але й створить велике добро своїй рідній землі—Канаді. Щоб церкви й на дальше були важним чинником у житті нашого громадського життя, вони мусять послуговуватися високовченими людьми—людьми, що не будуть тільки свого рода церковними поліціантами, але людьми, що живо відчувають всі радощі й терпіння своїх парафіян, — людьми, що будуть свідомі того, що вони продовжують велику традицію та вложене на них довіря. А є вигляди, що такі люди знайдуться. Отже я прошу вас взяти собі за обов'язок віднайти їх. Бож без ясно означеного й плянового виховування, хід продовжування традицій може припинитися навіть вже при кінці теперішнього покоління.

Мова й письменство є завжди наглядними ознаками культурного поступу. Навіть українська мова, якою говорить около сорок мільйонів людей, довгий час була позбавлена вчених людей та інституцій. Однак оставалася вона й досі мовою звичайних людей, яка вистарчала для їхнього щоденного життя. Поети писали нею надзвичайно гарні та милозвучні вірші. І в міру зросту письменності та літературної діяльності і саме мовне русло скоро поширилося. Українським письменникам вже не потрібно вживати якої іншої мови, як малася річ з Гоголем, щоб промовити до ширшого загалу.

Тут, в Канаді, свobodно розходяться часописи, книжки та брошурки. В українській мові вже є написані поеми, повісти, монографії

та статті на всякі теми. І серед таких обставин виринуло дві справи. Для тих, що приїхали з Уквіїни, тяжко опанувати добре англійську мову, а для тих, що вродилися в Канаді, тяжко опанувати добре українську мову. Та є ще й такі, що знаходяться в такому переходовому стані, які не вміють достаточного обох мов. Оце власне така справа, якою Комітет Українців Канади повинен зайнятися рішучо та відважно.

Щодо таких, які не мають достаточного знання англійської мови, то треба не щадити ніяких заходів, щоб заохотити таких навчитися англійської мови та видосконалити таке знання. Аджеж то велика хиба, коли громадяни не мають достаточного знання мови, щоб говорити й писати нею, коли то мова сто сорок мільйонів людей, що є їх сусідами. Така хиба не тільки є великою перешкодою в економічному житті. Така хиба під зглядом культурним робить людину самотнім острівцем серед життєвого моря. Комітет повинен заохочувати, щоб люди використовували услуги вечірних шкіл, спеціальних клас та спеціальних груп з метою вчитися, тощо. А де таких услуг нема, то комітет повинен подбати, щоб придбати їх. Адже це обов'язок провідників, які дають напрям людям.

Щодо української мови то канадійські українці повинні вповні використати свою культуру спадщину, щоб задержати тут, в Канаді, добре знання української мови. Деякі кроки вже зроблено під цим зглядом, особливо через заложування Рідних Шкіл, по яких вчать початкові предмети по українськи.

Через те, що є ще зв'язок із старшим поколінням, що приїхало з України, то виглядає, що мовна традиція ще сильно зберігається. Та може так тільки здаватися. Першого покоління в розмірно короткому часі не стане, та й не стане й живого зв'язку з старим краєм. Коли у міжчасі не видамо по англійськи граматик та словарів, та відповідно зрадагованих літературних творів всякого рода, то для наступних поколінь буде неможливо навчитися добре та цінити своєї батьківської мови.

Українська мова буде зберігатися тільки по деяких закутках як дивний та цікавий залишок. Отже саме тепер час для виготовлення плянів для будучності, поки початковий розмах та любов до історичної минувшини ще живі. Треба створити цілу будову основної науки в Канаді спеціально для канадійських обставин. У минувшині ми полягали головню на тих курсах освіти, шкільних книжках та нарисах, які виходили в Європі, головню в Галичині. Та виглядає, що ця фаза життя вже скінчилася. Треба створити новий видавничий осередок. Виглядає, що тепер найліпшим таким центром у Північній Америці є Винніпег. Добре було б, щоб Комітет добре застановився над цією справою та виробив собі програму на довгий речинець, яку можна здійснювати поступенно. Коли Комітет буде стало діставати допомогу в такій праці, то я предбачаю можливість побачити новий зворот в

українській літературній діяльності. А така діяльність у свій спосіб може мати таке значення, як заложення Наукового Товариства ім. Т. Шевченка.

Коли б показалося дійсне заінтересовання в літературних традиціях та покажеться можливість наукової праці, то можливо, що вищі наукові інституції, такі, як університети, створили б курси, при помочі яких студенти вчилися би української мови по програмі колегій. То були б дійсні гордощі, коли б тут, в Канаді, змогли ми видати таких вчених, як Смаль-Стоцький, Сімович та Огієнко. Мені приємно оповістити, що Університет Саскачевану буде мати й курс української мови та літературних взірців у своїй програмі вечірних клас у своїм наступнім сезоні.

Та ми цікавимося мовою не тільки ради самої мови, але як посередником для науки на інших полях знання, от хочби на полі історичнім. Аджеж не потрібно мені пригадувати Конгресові ту велику традицію української історіографії, яку витворив Грушевський, якого науковий пам'ятник не можна легковажити ані розвалити. Маючи знання української мови та пряме надхнення з української традиції, не було б пересадним сподіватися, що хтось з канадійських українців, що має науковий дар та посвяту, міг би робити досліди в Америці та по архівах Європи, яких потрібно для вироблення зрівноваженого розуміння історії Європи. Та й не сама ж історія Європи потребує постійного записування її та переповідання. Історія Канади теж потребує літописців, які справедливо записували б різnorodну діяльність, якою завжди визначалося життя нашої молодшої країни. Історія заселення нашої розлогої західньої рівнини, у якій і ви брали участь, є одною з найбільш займаючих історій нашого дня. Деякі товариства, часописи та особи вже поробили знамениті старання, щоб бодай частинно розказати ту історію. І маю надію, що люди пороблять і більше заходів для цієї справи. Вірю, що кожний місцевий осередок КУКа буде заохочувати, щоб збирати матеріал історичний та писати місцеву історію. Та я передовсім чекаю на той час, коли якийсь український вчений, що знає українську мову й традицію так само, як і канадійську історію, напише величезну або основну працю, в якій буде вповні розказана історія іміграції, про людей з України, які, шукаючи хліба, забезпечення й свободи, вибились наверх життя в Новому Світі, разом з людьми з інших земель. Комітет вже має в себе знамениту збірку писань, брошурок та документів, які дуже придалися би для такої історії. Вірю, що знайдуться способи, щоб можна таку збірку документів використати для історичних студій.

А від писання історії до писання коротких оповідань, повістей та віршів дуже легко перейти. Для цього знову маємо сильну традицію, що переходила з роду в рід. Що вже зроблено в Канаді під цим зглядом, без сумніву буде обговорене в іншій частині програми. Продовження літературної традиції залежить від двох чинників: поперше, щоб

будучі покоління вповні розуміли вартість найкращих творів письменства з минушини; і, подруге, щоб письменники дістали заохоту, щоб зробили перехідний крок з одної мови на іншу. Краса українського письменства, в додатку до тих звичайних вартостей, що має всяке письменство, полягає в тім, що вона забарвлена красою краєвидів України, історичними переказами та багатим описом, в подробицях, щоденного життя людей. Та ж всяка визначна література повстає тільки з прямого опису того сонця, вітру та землі, яких сам автор відчув. І так і будуча українсько-канадійська література в Канаді буде насичена канадійським сонцем, вітром і землею та буде відблиском різнобарвного канадійського життя. Під цим зглядом і вже дещо цінного створено. Я хотів би, щоб могли ми винайти якісь способи, щоб на визначні твори звернути спеціальну увагу та щоб їх спеціально відзначити та згадати і в той спосіб заохотити молодих здібних письменників до дальшої праці. Можливо, що Комітет Українців Канади міг би виробити якогось рода відзначення за письменство або давати грошове винагородження, яке заохотило б виробити літературну традицію в Канаді.

Між найсвітлішими традиціями українського народу — то музична традиція. Вже й тепер українсько-канадійські музиканти вибиваються наверх. На програмах Музичних Фестивалів провінцій знаходимо багато українських імен. І саме на цім полі знаходиться знаменита нагода, щоб український спеціальний талант знайшов вислів та щоб поглибилася національна традиція. Можна на цю справу глядіти з трьох зглядів. Поперше, потрібно задержати первісну народну музику та її властиві форми. То підстава традиції, на якій ми маємо будувати. Подругому, було б шкідливо обмежуватися тільки до тих форм. Їх треба збільшити, розвинути, та пристосувати до загального музичного життя канадійської суспільності. Спеціалізований розвиток добрий, та коли він цілковито відірветься від життя, то стає зайвим і зникає. Отже я передбачаю той час, коли такі прикмети української музики, як радість, веселість та жвавість будуть вплетені у форми нових канадійських пісень, танців, хорів, концертів та симфоній, на велику радість всіх любителів музики. Третя справа — то давання заохоти професійному музикантові. А якраз бракує заохоти в музичному світі в Канаді, і то не тільки щодо українсько-канадійських музикантів, але й щодо більшості музикантів. Музична професія — то тяжка й niepевна професія. Замітно було деяке поліпшення в недавніх роках, та в більшості випадків енергічні та геніяльні музиканти ледве могли вижити.

Українсько-канадійські товариства вже відзначилися даванням допомоги музичній справі. Я не знаю, чи Комітет Українців Канади міг би ще більше допомогти тим, для яких музика я просто пристрастю, ще більшим скоординуванням музичного вишколу та навчання. Та я вірю, що цю справу потрібно уважно переговорити та над нею застановитися.

Можливо, що при співпраці всіх товариств можна б заложити якусь спеціальну школу або академію, в якій плекали б та вчили б загальної музики, але звертали б спеціальну увагу на ту форму церковної, хоральної, оперетової та інструментальної музики, яка є особливо гордощами української традиції.

Згадуючи культурну традицію, треба згадати й мистецтво та вишивки. Кілька років тому я був у містечку Йорктоні, у Саскачевані, і там були мене повели побачити одну з українських церков, яку в середні саме тоді викінчували. Саме тоді артист-маляр викінчував серію стінник та на стелі образів. Я був очарований бачити взірці деяких найкращих форм византийсько-українського церковного мистецтва. Роботу виконував артист, що був добре вишколений у церковнім малярстві в старім краю. Він був одним з трьох або чотирьох осіб у Північній Америці, що можуть виконувати таку знамениту працю. Великого то значення для будучності канадійського малярства, що отаку традицію перенесено сюди, щоб додати її до інших традицій, які остаточно підуть на будову тих джерел надхнення, які будуть творити канадійське малярство. Це я згадую тільки на те, щоб показати, які є можливості. Я міг так само взяти за взірець, наприклад, щось із вишивок, що є також одною з гордощів канадійських українців, у цім випадку особливо канадійських українок. Це такі досягнення, якими канадійські українці можуть гордитися, і за які всі канадійці повинні бути вдячні. У мистецтві, так само, як у музиці, спеціальне приспособлення та розвиток повинні бути лейтмотивами для будучності.

Можна б про це більше говорити, та мабуть сказано вже досить, щоб вказати на його вагу та можливості. Аджеж культурні досягнення не розвиваються автоматично. Для плекання їх потрібно терпеливості, дбалості та безупинної праці. Та остаточні досягнення приносять повне незадоволення. Політичний розум та спільні жертви допоможуть нам ходити по світі свободними та безпечними. А культурні досягнення додадуть до волі й безпечності ще й гідність та пошану. І в цей спосіб ми будемо вповні брати участь у житті Канади, збагачуючи його вповні засобами минувшини та багатою енергією й ентузіазмом теперішності. І для цього, я певний, Комітет Українців Канади та Конгрес віддаються з посвятою і будуть віддаватися на будуче.

Кінцеві Замітки Капеляна- Капітана о. М. Пелеха.

Пане Предсідателю!

Капітан о. М. Пелех

Я вдячний за вділену мені честь цього памятного вечора зложити ширу подяку делегатам, гостям та промовцям від Комітету Українців Канади.

Цей Здви́г українців, що становлять чисельно четверту з черги національну групу серед мішаного населення Канади, то їх приречення дати всяку можливу допомогу, щоб тільки довести Канаду до перемоги. Ще ніколи попередньо не були українці такі раді нести на собі ті обов'язки, що вільна демократична країна наложила на них.

Тому півсотні літ українці почали емігрувати з деспотичної Європи та поселятися на цій землі достатку та свободи. Сини та дочки отих піонерів виховувалися у свободі, і тепер, коли прийшла пора боронити свободу, вони готові й життя своє віддати

за ті свободи, які дісталися їм у спадщину. У першій світовій війні було яких 10,000 українців при чинній військовій службі. Та у теперішній війні є вже около 35,000, а 200 з них дослужилися вже ранги офіцерів та є кілька сот підстаршин. Багато з них вже дістало призначення за відвагу та героїчні діла. От недавно один з наших вояків дочекався тієї честі, що йому дав відзнаку Його Світлість, король Юрій VI, особисто. Ми гордимось нашими вояками, і вони теж гордяться тим, що можуть служити при війську.

Та й у воєнному зусиллі українці нікому місця не уступають. Як знаєте, вони не багаті люди — адже заробляють вони собі на життя у поті чола, — та купили вони бондів та сертифікатів воєнних на мільйони доларів. І разом з іншими канадійцями вони працюють для Червоного Хреста. Їх праця з посвятою по фабриках помогла Канаді виробляти воєнні матеріали. Отакі то плоди свободи та демократичної справедливості. І навіть рівняти це не можна з тим, що дехто мусить виконувати у поневоленій Європі. Тут маємо ми честь стояти плече в плече з нашими англо-саксонськими приятелями та всіми іншими групами громадян цієї країни на службі Його Світлості та для оборони Канади.

І всі ми об'єднані рішучістю заломити Гітлерову залізну п'яту деспотизму.

Хочеться мені особливо згадати промову проф. Симпсона, що так бистро досліджує українські справи. У своїм розгляді того, чим українські громадяни збагатили Канаду, він так влучно описав їх можливі здібності для розвою культурного життя в Канаді.

На закінчення позвольте мені знов запевнити присутніх, що українці, які зарядили оцей Здвиг, виконують свій обов'язок для воєнного зусилля. А коли досягнемо перемогу, ми зробимо все в нашої силі, щоб допомогти відбудувати цю нашу країну та світ, — і то так, щоб для всіх націй був справедливий мир, і також для канадійських громадян оцієї нашої любої країни — Канади.

Відспівано на закінчення „Гад Сейв ди Кінг.”

Група Учасників Конгресу.

Другий День Конгресу

ПРОГРАМА

Середа, дня 23-го червня, 1943 р.

Гасло: „Перемога й Воля”

Дополудня — від 9 до 12 год.

Сесія членів Ширшої Ради Комітету Українців Канади.

Будуть подані ділові звіти з дотеперішньої діяльності, програма праці на будуче. В дискусіях порушиться ряд внутрішньо-організаційних справ КУК. Делегати і гості, які інше є членами Ширшої Ради, зможуть бути на тій сесії лише таким числом, як на це дозволить місце в залі нарад.

Пополудні від 2 — 6 год.

Доповіді:

- 1) Деякі проблеми канадійського народу — виголосять: А. Глинка з Оттави, посол домініяльного парламенту і І. Р. Соломон з Віннипеґу, посол провінційального союму в Манітобі.
- 2) Українська справа в рямцях тривалого миру — виголосять: д-р Т. К. Павличенко зо Саскатуну і ред. М. Стечишин з Віннипеґу.
- 3) Вклад Українців у канадійську культуру — виголосить: д-р К. Андрусишин і В. А. Сарчук з Віннипеґу.
- 4) Повоєнна реконструкція світу — виголосить о. д-р Василь Кушнір з Віннипеґу.

Увечорі в 8.30 год. “V...” Концерт відбудеться в вміській аудиторії, на якому виступлять славні українські артисти: Любка Колесса, Р. Придаткевич і М. Голинський. Також співати буде Діточий хор церкви св. Володимира і Ольги під управою Я. Мушія.

РАНИШНЯ СЕСІЯ

(Сесія Ширшої Ради К.У.К. і Екзекутиви К.У.К.)

Предсідник — о. д-р В. Кушнір.

Заст. Предсідника — Редактор Мирослав Стечишин.

о. д-р В. Кушнір отворив сесію в годині 9.30, привітав делегатів, та пояснив, що сьогодні є сесія Ширшої Ради К.У.К. і Екзекутиви К.У.К. Ширша Рада К.У.К. складається з голов і секретарів відділів К.У.К., та по 20 членів від кожної організації, які входять в склад К.У.К. На сесії можуть бути, як що місце дозволяє, також делегати і гості.

Шановний бесідник відтак зясував теми дискусій. За три роки свого існування К.У.К. зробив багато і його праця йшла в двох головних напрямках:

1. Повної помочі Канаді у воєнних змаганнях.
2. Українська справа, котра набирає такої ширини, що ми мусимо бути приготовані до дискусій над розвязкою цього питання.

Меморандум К.У.К. — в справі Українських земель — викликав крик Москви. Вчора одержали деклярацію від польських організацій, яких преса в Канаді, Америці і Англії розписується широко про українську справу. Зі всім тим — у нас мусить бути сильно напружена чуйність! Для дискусії о. д-р Кушнір намітив три головні точки:

Дальше існування К.У.К.

Бачимо конечність існування К.У.К. по війні. По війні уряд буде вимагати від нас много більше зусиль, чим тепер, бо тяжко буде урегулювати наше життя по війні. Лекше є змобілізувати мирне населення до війни, чим з війни перейти до нормальних часів. Як канадійці стаємо перед важними ділянками нашого життя.

Розширення Відділів К.У.К.

К.У.К. складається з пяти організацій, доміняльного характеру, які стоять на християнським ґрунті. Поки ми приступили до спільної праці — ми мали деякі труднощі, які ми остаточно перемогли. Такі труднощі були всюди, по інших місцевостях. Тепер ми маємо за собою три роки досвіду і можемо більше зробити для намічених справ Комітетом. Однак є ще й сьогодні місцевості, де ніяк неможливо заснувати відділ К.У.К. Не дивуємося цьому, бо там ще панують старі антагонізми. Попередня гризня лишила своє пятно. Нам треба за всяку ціну організувати відділи в тих місцевостях, де їх ще немає, та рівночасно скріпити діяльність вже існуючих відділів.

Які цілі має мати К.У.К. по війні?

о. д-р Кушнір підкреслив, що підчас війни канадійські українці мають віддати свою працю для скріплення наших сил у помочі Кана-

ді. По війні — наша спільна праця для Канади буде ще більше потрібною, як тепер.

Відносно української справи в Європі — то обставини дуже складні і до неї маємо ставитися як зрілі громадяни.

До війни Канада майже не мала війська. Нині Канада має сильну армію, що мусить бути добре вишколена, щоб вести і виграти війну. Також і цивільне населення мусить бути високо свідоме своїх завдань так підчас війни, як і по війні.

Шановний бесідник закінчив просьбою, щоб члени Ширшої Ради як і присутні делегати забирали слово у вище порушених справах.

п. Я. В. Арсенич пропонує, щоб о. Предсідник покликав до слова представників з осідків Провінціальних Екзекутив К.У.К.

Предсідник покликає до слова голову Відділу К.У.К. у Монтреалі.

А. Гукало, Монтреал, Кв. — П. Гукало сказав, що його присутність на цьому Конгресі буде для нього історичною подією. Поки поділиться своїми думками щодо справ порушених о. Предсідником, бесідник ствердив, що він радіє, що присутні матимуть нагоду висказати свої думки.

Всі монтреалці, присутні на Конгресі, є тої думки, що К.У.К. має існувати не лише підчас війни, але й по війні. Конечно є поглибити працю К.У.К. і нашу єдність. Як щоб єдність українських організацій мала бути лише хвилевою, то краще щоб її не було.

П. Гукало звернув увагу присутніх на брак читанок та інших шкільних підручників для українських Рідних Шкіл. Нам бракує книжок. Ми та наша молодь не маємо що читати. Навіть наше вояцтво в канадійській армії шукає за букварями і вчиться української мови. Ми маємо дати К.У.К. всяку поміч, щоб він подбав про книжки, читанки й інші шкільні підручники.

Як ветеран української армії бесідник чується гордим з українського вояцтва в канадійській армії. К.У.К. повинен допомогти нашим воякам в канадійській армії, тут і за морем, належно зорганізуватися. Поважне число вояків вже започаткувало військові клуби — наприклад, організація в Манчестер, в Англії, яка вже має около 600 членів. К.У.К. повинен дати належну поміч цій організації, як також і подібним клубам.

П. Гукало висказав надію, що судьба українців в Європі буде вирішена на принципах справедливості і рівності, котрі голосить Атлантийський Чартер. Бесідник закінчив побажанням, щоб К.У.К. приготував і видав Пропамятну Книгу, в котрій містились би протоколи і головні реферати Конгресу.

Адв. Т. Гуменюк, представник Провінціальної Екзекутиви Онтаріо, голова Відділу К.У.К. в Торонто, Онт. — Не лише у Вінніпегу, але й в Торонто тяжко було створити відділ К.У.К. Та труднощі нам вдалося усунути і тепер спільна праця йде належним ходом. На цей

Конгрес прибуло нас з Торонто поважне число, а прибули так чисельно тому, щоб спільно порадитися, як вести планоно дальшу працю.

П. Гуменюк заявив, що для удосконалення наших зорганізованих зусиль в нас треба побороти різні недомагання. Не маємо відповідних сил, секретарів, організаторів, ітп. Все це можна мати, але на це потрібно фондів. Коли в нас будуть фонди — ми створимо сильну організацію. Наші Відділи зростуть, а існуючі належно заактивізуються. Нам треба знайти спосіб систематичного збирання фондів.

КУК повинен подбати про різні видання. Для приміру, Атлас України зробив велику роботу; професорові Симпсону належить за це велике признання! В цім Атласі все сказано. Такі інформації про Україну є дуже добрі для наших співгромадян, які або не мають часу читати нашу історію, або не хочуть читати. КУК повинен приступити негайно до дальшого видання подібних книжок-підручників, а Екзекутива КУК повинна мати фонди на видання такої літератури в англійській мові.

Адв. Гуменюк висловив думку, що потрібно заснувати Музичний Інститут. Такий Інститут подбав би про потреби музичних артистів українського походження, дав би їм нагоду розвивати їхні дорогі таланти, і дав би їм спомогу користати з всього, що є найкраще в нашій історії, штуці і музиці.

Ці і подібні справи треба взяти під розвагу, і так заопікуватися нашим культурним життям, щоб українці могли вкласти свою належну вкладку до культурного розвитку Канади.

І. Касюрак, з Брендон, Манітоба, запропонував, щоб кожний делегат говорив не довше як 5 минут. Пропозицію прийнято.

В. Веселовський, з Реджайна, Саскачеван, висловив думку, що українці Саскачевану є за дальшим існуванням КУК. не лише підчас війни, але й по війні. Бесідник піддав сугестію, що потрібні фонди можуть бути зібрані способом подібним до того, якого уживає місцева організація КУК. в Реджайні — а іменно, громадським податком, котрий колектується місячно від кожного члена.

Капелян о. Т. Добко, з Венкувер, Бр. Колумбія. о. Добко має надію, що теперішні Конгресові дискусії будуть лише підвалинами до дальшої спільної акції на будуче, і що українці заговорять ділами, що вони добре розуміють свої громадянські обовязки.

Капелян о. Добко підкреслив потребу помочи українським канадійським воякам, що є при активній службі. Канадійське вояцтво українського походження, а головне те, що за морем, немає політвенників і іншої літератури. КУК. мусить мати фонди на такі потреби.

Бесідник бажає, щоб Конгрес прийняв потрібні дішення, щоб дати КУК. спомогу започаткувати планоу програму для задоволення різних потреб хлопців в активній службі. Цим способом піднесеться духа серед нашого вояцтва.

о. М. Горошко, Принс Алберт, Саскачеван. о. Горшко заявляє, що коли всі годяться на це, що фонди є потрібні, то негайно треба започаткувати проєкт добровільних вкладок, а зібрані гроші заслати до Централі КУК.

Бесідник поставив дві резолюції для прийняття Конгресом:

1. Делегати Першого Конгресу Комітету Українців Канади одногосно признають КУК як репрезентативне тіло канадійських українців, в межах зазначених статутом КУК-а.

2. Делегати дають повне признання Президії КУК-а. за вмілу і жертвенну працю і вміле підготування Першого Конгресу.

Обі повищі резолюції прийнято одногосно з ентузіазмом.

Д-р П. Маценко, з Винніпег, Манітоба. Д-р Маценко пропонує, щоб Конгрес вніс належні ухвали щодо слідуєчих пекуєчих справ:

1. Приготовлення підручників для Рідних Шкіл.

2. Брак забезпечення учителів для Рідних Шкіл.

3. Виучення добрих диригентів для українських організацій і церков.

4. Засновання Українського Музичного Інституту.

Д-р Маценко звернув делегатам увагу на вищі освітні курси, що ведуться вже чотири роки заходом Культурно-Освітньої Референтури УНО. Ці курси повинно піддержати все українське громадянство Канади.

Д-р Маценко поставив слідуєчу резолюцію:

„Комітет Українців Канади повинен якнайскорше приступити до видання підручників для Рідних Шкіл.” (Цю резолюцію прийнято одногосно.)

Адв. Михайло Стечишин, К.Р., з Йорктон, Саск. КУК повинен дбати, щоб ми, українці, мали добре імя в Канаді. Так в центрі, як і по Відділах, повинні бути вибрані визначні громадяни, яких обовязком було б слідити за всім, що пишеться про українців, і коли б щось появилось проти нас, в мильнім світлі представлене, вони повинні це зараз з місця справити. Редактори чужинецької преси не визнаються всі як слід на українській справі, тому їм треба давати пояснення, та належно їх поінформувати.

Друга справа, це брак літератури в англійській мові про українську справу. Цеї літератури потрібно навіть тепер для старшин і рядовиків в канадійській армії. Наша молодь сходиться з іншими, їм ставлять ріжні питання про українську справу, не всі можуть належно вивязатися, бо не мали літератури в англійській мові, а в українській мові не читали. Треба, щоб КУК занявся виданням таких потрібних підручників.

Опісля п. Стечишин порушив справу двобою, якого комуністи видали тим українцям, що є сполучені з КУК. Українці того двобою не виграють, якщо вони не будуть більше знати про комунізм і його ме-

тоди. Ми мусимо мати підручники про комунізм, які висвітлювали б комунізм з нашого національного та християнського боку. Матеріал для друку в повищій справі є готовий; треба, щоб цей матеріал видати і його належно використати.

Капелян о. С. В. Савчук, з Винніпег, Манітоба. Відносно деяких справ порушених попередними делегатами, заявляє, що справа видання молитвенників для вояків — це справа церкви. Для приміру подає, що Українська Православна Церква в Канаді сама видала минулого року молитвенник, уряд опісля надрукував більшу кількість і їх роздається воякам даром. Літератури для вояків конечно потрібно. Екзекутива КУК має цю справу на увазі. Атляси України висилається воякам. До друку йде новий матеріал для наших вояків і вкортці появиться нова література. Відносно Рідно-Шкільних підручників то про це буде виголошений спеціальний реферат, про що присутні докладно довідаються, як ця справа представляється.

А. І. Яремович, Діловий Секретар КУК. А. І. Яремович пред-
ложив звіт з діяльності Комітету Українців Канади, вичислюючи Кому-
нікати та другі чинності, включно з фінансовим звітом.

Комунікати 1941:

- Ч. 1-7 включно, Організаційні справи Комітету Українців Канади.
- Ч. 8 Праця Комітету Українців Канади.
- Ч. 9 Позичка Перемоги і в справі Набору Рекрута.
- Ч. 10 Російсько-Німецька Війна.
- Ч. 11 Пересторога Перед Маскованим Комунізмом.

Комунікати 1942:

- Ч. 1 Друга Позичка Перемоги.
- Ч. 2 Плебісцит.
- Ч. 3 Кампанія Канадійського Червоного Хреста.
- Ч. 4 Третя Позичка Перемоги.

Меморандум, який видано в травні, 1942 р. в Справі Українських Земель.

Видано “Витяги з Річних Зіздів ТУРФДім,” “Фрі Прес” і “Плебісцит”.
Атлас України — проф. Симпсона.

Комунікати 1943:

- Ч. 1 Кампанія Канадійського Червоного Хреста.
- Ч. 2 Четверта Позичка Перемоги.

Висилка провіантів для вояків.

Висилка фінансової допомоги Українському Клубові й Українським Воякам за морем в Англії.

Проповідник Іван Роберт-Ковалевич, з Торонто, Онт.

І. Роберт-Ковалевич вніс перед Конгрес Комітету Українців Канади резолюції такого змісту:

1. Розглянути можливість назначення Комісії, чи то Ради, якої завданням було б:

- (а) Подбати про відповідні підручники і учителів Рідних Шкіл в Канаді, організувати Рідні Школи та мати нагляд над ними.
- (б) Приготувати та видати для ужитку вищих шкіл в Канаді українсько-англійську граматику та українсько-англійський словар.
- (в) Постаратися про катедри української мови, літератури, історії, та українознавства на канадійських університетах.
- (г) Підняти та приєднати для виконання вище наведеної праці відповідних українських фахівців, яких маємо і в Канаді і в Америці.

2. Приготувати і видати друком книжку в англійській мові, що була б джерелом інформацій про Український Нарід в Європі, а саме про його походження й історію, його культуру, та значення її для загального людства, про його боротьбу за своє існування в минулому, та його змагання за самостійність в теперішності.

3. Винести на цьому Конгресі декларацію, яка б виразно говорила так українцям, як і другим канадійцям про бажання українців в Канаді.

4. Видати друком перебіг нарад цього Конгресу, разом з усіма матеріалами, в українській та англійській мовах.

П. Григорій Гис, з Монтреал, Кве.

П. Гис піддав делегатам Конгресу слідуєчі сугестії:

1. Створення Пресової Служби на Канаду, Америку та в Лондоні. Рівночасно при цій Пресовій Службі створити інформативно - пропагандивний Відділ.

2. Видавання інформативно-пропагандивної літератури в англійській мові.

3. Створення Комітету несення помочі українським воякам в канадійській армії.

4. Зорганізування Українського Відділу при Канадійським Червонім Хресті.

5. Створення Комітету, який мав би помагати у всіх державних воєнно-фінансових кампаніях.

6. Створення Бюджету і Резервового Фонду під управою Екзекутиви КУК.

7. Назначення постійного Організатора КУК.

П. Володимир Гулевич, з Ошава, Онт., звернув делегатам увагу на вагу Рідних Шкіл та на брак фахових учителів на цім полі. Батько і мати повинні бути першими учителями рідної мови своїх дітей.

Бесідник опісля заапелював до присутніх, щоб додали іще більше праці для організування нових Відділів КУК в місцевостях, де їх ще нема. Делегати Конгресу повинні бути душею КУК.

В. Гулевич піддав слідуєчі сугестії:

- 1. Рідні Школи повинні бути ведені фаховими силами.

2. Прихильно ставитися до не-української преси, якщо вона ставиться прихильно до нас і до української справи.

3. Нашою молоддю повинна займатися церква, Організації, а особливо родичі, щоб вони стали добрими канадійцями і також знали, якого вони походження.

4. Наладнати належно по відділах КУК працю, де цього потрібно; наладнати справи з тими Товариствами, чи навіть з визначними поодинокими нашими громадянами, які ще не належать до КУК.

5. Навязати звязки із впливовими англійськими та іншими кругами.

Пані Стефанія Савчук, з Торонто, Онт.

Пані Савчук жалувала, що українське жіноцтво, яке є зорганізоване і активне, іще немає представництва в Екзекутиві КУК. Для зорганізованого жіноцтва є широке поле до праці, між ними є здібні сили і ці сили треба використати для загального добра.

Пані Савчук, в імені жіноцтва поставила слідуєчі побажання:

1. Тому, що до цієї пори Жіночі Організації не мають свого представництва в КУК, бажаним є, для більш успішної праці, щоб так в Екзекутиву КУК, як і по Відділах увійшли представниці Жіночих Організацій.

2. Поробити відповідні старання для вдержання представника КУК в Оттаві, який би належно інформував про українські справи та відбивав з місця неправдиві вісті про українців.

На залю нарад увійшов Вп. генерал В. Сікевич. Президент, о д-р В. Кушнір привитав Шановного Генерала, делегати повстали з місць і триразовим окликами „СЛАВА” привитали дорогого гостя.

о. д-р В. Кушнір відповів пані Савчуковій і сказав, що Екзекутива візьме ці справи і бажання під розвагу.

о. А. Хруставка, з Вегревил, Алберта.

о. Хруставка вітав Конгрес і заявив, що це є велика, історична хвиля в житті українців Канади. КУК. представляє українців Канади, їх ідеали і їх надії. Тому якраз КУК повинен продовжати свою працю і по війні.

о. Хруставка вірить, що цей Конгрес доказує, що канадійські українці є вже зрілі громадяни, і що українці іще більше досягнуть в цім напрямі, якщо в них буде само-освіта, само-пошана, і само-контроля.

Адв. Н. Мандзюк, з Овкбурн, Манітоба.

Подивляв терпеливість Екзекутиви КУК, котра зробила стільки праці на такім обмеженім бюджеті. Адв. Мандзюк пояснив, що КУК не може належно розвиватися на тісно обмежених фондах, і що треба повести кампанію, щоб зібрати не кільканадцять тисяч, а пять сот тисяч.

Бесідник заявив, що переважне число українців в Канаді давно хотіло згоди і кооперації межи зорганізованими групами, і він має

надію, що розумний провід подбає про дальшу згоду. Кожний член КУК повинен бути його активним організатором, а не ждати, аж приїде організатор у місцевість.

В кінці адв. Мандзюк склав гратуляції Екзекутиві КУК за дотеперішню працю і за таке вміле підготування Конгресу.

М. Чаборик, з Виндзор, Онт.

М. Чаборик в своїй бесіді пояснив присутним, які вони всі щасливі, що живуть в такому краю, де мають можливість і свободу скликати і перепровадити Конгрес Канадійських Українців.

Бесідник звернув увагу на виховання нашої молоді. Він твердив, що наша молодь, яка приїхала зо Заходу на Схід — є свідоміша від молоді, вихованої на Сході. Це треба завдячити нашим Інститутам і бурсам на Заході Канади, тому чи не повинні ми застановитися над заснуванням української бурси в Торонто?

КУК повинен мати сталих лекторів-організаторів, які б розїзджалися по Відділах. Чужа людина більше зробить за день, як місцева за довший протяг часу. Підручників для Рідних Шкіл конечно потрібно. Також треба подбати про зібрання сильного резервового фонду.

П. Петро Рута, з Айтуна, Саск.

Всі розумні українці радіють, що на цьому Конгресі сповнилося те, чого канадійські українці ждали півстоліття,—мають єдність і спільноту праці Організації. Повстав КУК, треба його за всяку ціну скріпити—а для цього треба доброї волі і відповідних фондів.

П. Рута піддав слідуючі сугестії:

1. Якщо є які місцевості, де місцеві Товариства не погоджуються спільно творити Відділ КУК, належить Екзекутиві розглянути можливість творити Відділи в таких місцевостях окремі з кожного Товариства, але з тим розумінням, що вони будуть спільно працювати.

2. На Відділи КУК повинен бути розложений певний бюджет.

3. Екзекутива КУК повинна бути поділена на окремі комісії, а кожній комісії повинна бути визначена відповідна праця.

4. КУК повинен взяти відповідні кроки, щоб заінтересувати українською справою парламентаристів та інших визначних політиків, щоб на надходячій мировій конференції український нарід в Європі мав запевнення, що він дістане нагоду вільно висловити свої бажання щодо будучого його політичного становища межи іншими вільними народами Європи.

На цьому скінчилася ранішня сесія другого дня Конгресу.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ

Середа, дня 23-го червня, 1943 р.

І. Ісаїв, з Едмонтон, Алберта, предсідник.

Адв. Т. Гуменюк, з Торонто, Онт., заст. предсідника.

За столом Президії засіли також члени Екзекутиви КУК:

о. Д-р В. Кушнір,

о. кап. С. В. Савчук,

адв. В. Я. Арсенич, К.С.

інж. В. Коссар.

П. І. Ісаїв відкрив сесію коротким вступом, привітав Конгрес, зложив признання Екзекутиві КУК за належну підготовку Конгресу, а головню подякував номінаційній комісії, що так річево определила ведення Конгресу громадянами з різних організацій, що входять в склад КУК і з різних місцевостей. Вкінці звернув увагу присутним, що на цій сесії відбудуться важні доклади, як вказують наші програмки. Покликує як першого до слова А. Глинку, посла з Вегревільської округи до домініяльного парламенту в Оттаві.

Деякі Проблеми Канадійської Національності

Реферат Посла А. Г. Глинки, з Оттави, Онт.

Посол А. Г. Глинка

Я вповні свідомий історичного значення цього Конгресу. Ця подія сама в собі є одним із небувалих досі досягнень, яку канадійці українського походження створили. Це перший том історії канадійських українців, що оце зіхались їхні делегати з усіх частин Канади, щоб узяти участь у дискусіях і нарадах, які обходять не тільки їх самих, але й мають також значення і для всіх громадян цього краю. Що більше, присмню бачити, що присутні на цьому Конгресі делегати є представниками наших військ, нашого робітництва, хліборобства, нашого духовенства, торгівлі, професій та інших. То правда, що наші погляди та опінії можуть трохи різнитися в менше важних справах. **Та всі ми однодушно ставимось до справ, що зачіпають нас спільно.**

Головним завданням, що стало перед канадійцями українського походження в цьому часі, це насамперед — роблення якнайбільшого зусилля для справи ведення й виграння цієї війни, а загально—якнайбільше причинюватися до добра Канади.

А друге, пояснювати нашим канадійським співгромадянам історію та стремління українського народу в Європі, народу, з якого мільйони зложили найвищу жертву в минулій та в теперішній війні для справи свободи. Свободи — яку їм відібрано! А що ми свідомі цього, то повинні відчувати, що ми зобов'язані прихильно відноситися та розуміти наших братів за морем та відноситися до них сумлінно і гідно, аж поки вони не стануть вільною і самоуправною нацією між вільними народами світу.

Та головною темою мого відчиту є „Деякі проблеми канадійської національності,” тому по цьому вступі приступаю до цієї справи.

Я певний, що цей збір розуміє, що справа канадійської національності є важна та широка. Тому дозвольте мені торкнутися кількох важних моментів її на те тільки, щоб я міг додати дещо зо свого боку до дискусій, які входять в обсяг справ цього Конгресу.

Теперішня війна дала нам досить яскраво до розуміння, що Канада є на межі нової доби. Мабуть ніколи попередньо не було стільки мір-

кувань про уложення будучих обставин, як у цей час. Ця війна усвідомила нас, що Канада дійшла до тієї позиції, що мусить перевірити своє минуле, дати оцінку теперішньому та приготувитися до budouчого.

Як ця війна успішно скінчиться, а це певно станеться, то ми знаємо, що нас обляже багато справ і треба буде їх скоро й практично розв'язувати. А справ буде багато. Найважлишим між ними буде творити сильну канадійську націю, щоб була вона і багатою і забезпеченою.

При цьому дозвольте мені усунути деяке недорозуміння, що може ще існує в умах декого щодо становища Канади та її громадян. А саме, чи Канада є нацією? А друге, чи є канадійська національність? Відповідь на обидва питання є: так! І, що більше, Канада є не тільки вільною та самоуправною нацією, але й також є вона гідним членом Бритійської Спільки Народів. Вона є рівноправним партнером і рівнорядним добродітелем в єдиному того роду товаристві вільних і суверенних націй, створеному методичним процесом еволюції в практичному державництві. Однакові права та однакові відповідальності, це неоцінима спадщина, яку британський народ передав нам і яка розвивалася понад десять століть поступу. Однак наше завдання, як суцільної нації, є скріплювати й збагачувати Канаду та здобути для нашого краю визнання й належне місце в рядах націй, що відповідало б важності нашої позиції серед націй світу. Іншими словами, в завтрашньому світі ми повинні стати будівничими своєї долі. Ми тепер готові взяти на себе привілеї та відповідальності повної та самоуправної нації. Отже звернім увагу на пекучі проблеми на домашньому фронті. А найбільша справа — то упорядкування нашого дому.

Мені здається, що добре було б, як би ми починали те впорядкування в суспільній та економічній ділянці. Я тверджу, що основною передумовою сильної та об'єднаної нації є безпека, що економічний добробут того народу стоятиме на високому рівні. Ця війна показала нам, що модерний світ може продукувати величезні засоби матеріалу для цілей нищення. Наскільки легше було б продукувати матеріал для потреб людства в мирному часі! Це відноситься і до Канади. Коротко—увільнення від бідування мусить бути негайною повоєнною ціллю канадійського народу.

Само собою зрозуміле, що Канада, як нація, вже ніколи не сміє вернутися до своєї передвоєнної економічної нестійкості. Вона вже не сміє дозволити на те, щоб нужда поширювалася серед потенційного багатства. Вона не сміє знову дозволити на те, щоб підупадала наша основна індустрія — хліборобство, від чого залежить прожиток величезної частини наших громадян. Вона не сміє позбавити свою молодь нагоди. Наші старики не сміють далі жити в страху перед старечим віком. Дрібні торгівці й професіоналісти не сміють передчасно вмирати через постійні турботи та бізнесові кризи. Всі класи нашого громадянства мають дістати нагоду мати такий життєвий рівень, який їм на-

лежить. Благами модерного технологічного розвитку має користуватися увесь наш народ. Вони вже не сміють бути привілеєм тільки горстки людей, для того, щоб при їх допомозі використовувати маси населення. Тому то добра повоєнна суспільна та економічна політика мусить бути головною ціллю Канади. **Чи ми не зобов'язані запевнити наших вояків, що як вони вернуться, то вернуться в Канаду, яка буде варта їхніх великих жертв?** Тому всі канадійці повинні послугуватися своїми демократичними привілеями і натискати, щоб чути було волю нашого народу та в цей спосіб довести до потрібних змін, які дали б канадійському народові такі результати, яких він хоче. Що більше, повторюю, це така праця, до якої вже тепер треба взятися.

Я торкнувся економічного боку нашого життя, а тепер перерву й запитаю: Що є нашим найбільшим багатством? Чи розлогі, урожайні та продуктивні поля? Чи наші багаті мінеральні поклади? Чи золото? Чи наша худоба та подостатком харчів? Чи наші будинки або наші інституції? Відповідь на це: НАШ НАРОД! Діти нашої нації це наше найбільше багатство. Все інше, що я згадав, це лише побічні речі для вжитку народу Канади. Після цього хочу звернути увагу на нашу виховну систему.

Через постійні лиха нашої економічної системи, під якою наш народ жив у минулому, наше модерне шкільництво відійшло від своєї правдивої цілі. Не можна перечити, що ми даємо більше уваги річам, що добувають для нас прожиток, як річам, що роблять життя вартісним. Загальна економічна незабезпека нашого народу довела до обмеження в ділянці шкільництва. Воно на ділі оцінювалось лише доларами й центами. Головним завданням шкільництва було якийсь час вишколювати молодь нації, як ми вже сказали, щоб вона могла заробляти на прожиток та набувати маєток чи гроші. Ми провинилися наукою, що успіх людини треба міряти грішми в банку, які людина нагромадила. Людину, яка причинилася до скарбів наукових відкрить, але вмерла бідаком, уважано невдачною, зате людину, яка маніпуляцією в торговельному світі зробила маєток, уважано успішною.

Теперішні величезні засоби людського знання є наслідком тисячелітнього думання, праці й досвіду світових мислителів, вчених і людей знання та мудрості. Ця культурна спадщина переходила до нас віками, як спільна спадщина, що належала всім тим, що намагаються присвоїти собі її великі скарби. Тому наша шкільна виховна система повинна помагати, щоб світове знання було доступне для всіх, щоб люди могли жити повним і багатшим життям.

Що більше, наші оцінки вартостей в шкільній ділянці мусять бути різко змінені. Фізичний, моральний та духовий розвиток мусить мати таку саму вагу, як умовий розвиток, а вже недалекий той час, коли то практичне пристосування християнської етики в кожній ділянці національного життя стане вимогою належної освіти. Хочу повторити,

що наше найбільше багатство — то наша молодь. Тому жадній дитині — з жадних економічних та інших причин — не сміється заперечити доступу до якнайвищої освіти. Це просто обов'язок нації. Кожна дитина, що хоче вчитися й має природний хист у якомусь напрямку, повинна дістати нагоду розвиватися та робити поступ до якнайвищих досягнень. Нам треба освіченої та культурної нації, отже з нашої повоєнної реконструкції повинна вийти розумна та модерніша виховна шкільна система. У зв'язку з цим треба пам'ятати, що лише освічений народ може розумно користуватися своїми демократичними правами та привілеями та затримувати свою суверенність.

Що більше, ми повинні створити програму виховання дорослих, яка повинна стати основою нашої освітньої системи, бо знана річ, що освіта людини може продовжуватися безмежно. Щоб цю систему правильно провести в життя, треба створити ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ, що був би під контролею федерального уряду. Стільки про освіту.

Привілеї та Обов'язки.

А тепер приступаю до справи привілеїв та обов'язків громадянина. Кожний громадянин має певні привілеї, однак ті привілеї потягають за собою й відповідні відповідальності та обов'язки. В Канаді, якщо не усунемо всяких вирізнювань між громадянами різного народнього походження щодо їхніх привілеїв і обов'язків, то не матимем потрібних дружних взаємин. Коли не буде будьякого вирізнювання серед населення Канади, то буде й більше успіху в єднанні різних елементів у нашій країні. А всяке вирізнювання заганяло б людей в їхні власні сепаратні групи.

Коли мені приходится говорити про привілеї, які мають канадійські громадяни, то мабуть я не поступив би справедливо супроти них, якби не розглянув їх у ширшому розмірі. Тому дозвольте мені обмежитися до того, що скажу, що наші привілеї то все те, за що канадійські вояки і „воячки” готові віддати навіть своє життя.

А які наші зобов'язання? Вони в цей час мабуть мають багато більше значення. Чи канадійці добре виконують свої зобов'язання в цій моменті вирішальної кризи? Який є вклад канадійців не-англьосаксонського роду в це завдання? Я скажу без жадного сумніву, що помимо нашого різноманітного походження загал канадійців виконує свої зобов'язання дуже добре. Особливо кажу це про тих, що не є англьосаксонського роду, тому що саме супроти них у деяких кругах були сумніви на початку цієї війни. Були й такі люди з манією підозріння, що гляділи майже на кожного канадійця з не-англійським прізвищем як на можливого пятиколонника. Нині такі люди замовкли. А то тому, що в супереч їхнім міркуванням канадійці не-бритійського роду в деяких випадках відповіли навіть більшим числом на поклик Канади, як люди британського роду.

Сьогодні великий відсоток канадійського війська є такого роду, для якого англійська мова не є матірною мовою. Щодо канадійських українців, що саме найбільше може цікавити делегатів, пане президенту, хочу зазначити, що **канадійці українського походження належать до тих груп, які дали Канаді найбільший відсоток вояків-добровольців у пропорції до числа свого населення.** В західних степових провінціях майже немає родини, що не дала б до війська одного або й більше своїх членів. Багато наших хлопців вже дістало відзначення за їхню відвагу та героїстичність на полі бою. А така служба — то найкращий вияв посвяти й патріотизму супроти Канади, який канадійські українці можуть дати. Молоді наші люди кровю своєю купили нам тривке місце рівності в цій нації.

Справа Будучої Іміграції.

Правильна метода поселення для повоєнної Канади це друга справа, яку можна додати до наших турбот. Коли ходять про Канаду, то це рішуче одна з найважливіших справ. Канада, зо своїм рідким населенням і своїм величезним і пребагатим потенційним майном, може створити великі нагоди для багатьох мільйонів людей. Слідкуючи за цією справою, я прийшов до заключення, що в цей час серед нашого суспільства є два головні скрайні погляди щодо справи іміграції. Одні морщать чоло на саму згадку, що в кожному разі наші двері повинні бути відкриті для поселенців. Другі хотіли б відчинити ворота наостіж для всіх, що хотіли б тут осісти. Вони хотіли б, може й несвідомо, зробити Канаду смітником для всіх людей позбавлених громадянства в світі. Я не поділяю ні одного ні другого погляду. Однак я обстоюю, що по війні Канада повинна прийняти якусь кількість добрих емігрантів, що бажали б стати нашими громадянами. Так, нам треба збільшити наше населення, щоб могли втримувати своє належне місце серед націй світу.

Ради справедливості супроти імігрантів і нашого власного канадійського народу, який самий ще не зовсім забезпечений економічно в нашій власній країні, наша повоєнна іміграційна метода не повинна дозволити на скорий наплив великої іміграції до того часу, поки Канада не зможе дати належну безпеку своєму власному населенню. Що більше, іміграція повинна бути залежна від скалі, на якій наша поширювана державна економія могла б абсорбувати тих, що прибували б на поселення до нашого краю.

Із конечності наша іміграційна метода повинна спиратися на правильній та практичній основі. Така метода — разом із вимогою належних кваліфікацій від імігрантів — запевнювала б тим новим поселенцям нагоди, до яких вони мали право, і так вони могли б стати правдивим прибутком для свого прибраного краю.

І яке ж повинно бути мірило щодо кваліфікацій тих, яких ми приймали б як громадян? Насамперед, само собою зрозуміле, що люди англо-саксонського роду бажають затримати в Канаді переважаючу пропорцію свого власного роду. Це розумне й зрозуміле. Значить, британські люди матимуть привілей встановити відповідну квоту імміграції з Бритійських островів. А які повинні бути кваліфікації та квоти поселенців тих, що не є з Бритійських островів? Виглядає, що ті етнічні групи, які стали нашими найліпшими поселенцями та які найбільше причинилися до розвитку Канади, повинні мати першенство над іншими. **До цієї групи наших найліпших поселенців я безумовно включаю людей українського роду і тих, що прибули з скандинавських країв.** Особливо ці дві групи винятково зробили добрий поступ і серед найбільш непригожих обставин. Отже, повторюю, кваліфікації нашої будучої імміграції повинні оператися на поступі та вкладі різних етнічних груп у розвиток й розбудову Канади.

Другою кваліфікацією, на яку треба оглядатися підчас підбору наших можливих громадян, повинно бути те, щоб ті люди, які прибувають у наш край, погодилися зайняти порожні ділянки при всякій праці. Помимо хліборобської кризи, яку ми переживали в минулому, я певний, що при відповідному науковому укладі нашої системи ми повинні мати змогу прийняти велике число людей, які розвивали б наші розлогі території на Заході. Я певний, що незадовго ми знову повинні почути гасло „Йди на захід, молодче, йди на захід,” бо ж Захід ще дуже рідко заселений.

Третя кваліфікація, якою треба б міряти нашу різnorodну імміграцію, повинна спиратися на пропорції вступу до війська різних груп у пропорції до їхнього населення. Це досить різка вимога, однак вона правильна й практична, бо ми хочемо мати таких канадійців, які не лише працювали б на свій прожиток у Канаді, але й в разі потреби також обороняли б Канаду.

Наша Еміграція.

Обговорюючи нашу будучу імміграційну методу, хочу коротко згадати й нашу ЕМІГРАЦІЮ. Жаль, що Канада втратила тисячі своїх молодих професіоналістів, учених і торгівців, які опустили Канаду тому, що не мали в цій своїй рідній країні нагоди. Наша шкільна система дала тим молодим чоловікам і жінкам вишкіл і видала їх як свій скінчений продукт. А потім ми втратили найздібніших споміж них, тому що не були ми досить практичними та не журилися будучністю. Що ж на-томісць ми дістаємо? Ми спроваджуємо всякий сирий матеріал майже з кожного краю на кулі земній, а потім ломимо собі голови над тим, як зробити з того матеріалу добрих канадійських громадян.

Канадійська Єдність?

Так приходжу до останньої справи канадійської національності, про яку хочу говорити цього пополудня.

Мабуть найбільш ускладненою, замотаною та всевертаючою справою канадійської національності є, як її звичайно звать, проблема „Канадійської Єдності.”

То історичний факт, що лише ті нації втримуються при житті, розвиваються та живуть у повній свободі й самоуправі, що споєні разом або принаймні обєднані в стислу цілість. Народи без спільної цілі та спільного духа і з противними та суперечними інтересами скорше чи пізніше слабнуть, розкладаються і вкінці перестають бути своїми власними господарями. На місці пригадати, що сили народу ніколи не міряємо його кількістю і його добрими намірами, але силою його єдності. Іншими словами, справа нашої обєднаної національності — на мою думку — є основною та остаточною передумовою затримання своєї волі та самоуправи.

Підходячи до цього велитенського завдання, всі канадійці мусять насамперед усвідомити собі, що наше канадійське громадянство складається з різnorodних елементів. Ми маємо багато різних груп із різним минулим і різними культурними традиціями. Зрозумівши це, мусимо постійно зясовувати собі, що призначення всіх людей, безогляду на їхнє походження та їхні різниці, вяжеться разом. Коли усвідомимо собі це, то тоді мусимо пошукати способів і засобів, щоб осягнути бажану єдність, якої кожному потрібно. Та як?

Дехто уважає, що американська формула казану до перетоплювання не надається в Канаді до того ступня, що в Злучених Державах. Не буду цього оспорювати. Одначе кожному видно, що деякі обставини Канади різняться від обставин наших добрих сусідів на півдні. Наприклад, Канада має дві конституційно визнані мови. А далі, наші канадійські французи і наші англійсько-мовні канадійці живуть на відокремлених географічних теренах. У виду цього наш минулий досвід показав, що ідея кїтла на перетоплювання мала дуже малий успіх щодо споювання нашої спільної національності. Тому мусимо виробити свою власну формулу, практичну для Канади.

Насамперед кожна група мусить змінити свої думки щодо інших груп. Як це досягнемо, тоді прийдуть дружніші взаємини. Та нім до такої зміни прийшло б, мусимо найти спільний ґрунт, на якому всі наші громадяни можуть сходитися. Мусимо створити ОДНУ ВЕЛИКУ ІДЕЮ, спільну для нас усіх, яка вязала б нас до купи. Та чи можемо найти таку спільну ідею? Так. І є тільки одна така ідея. А це ідея канадійська, що спільна нам усім. Це спільне збирне місце дасть нам спільного духа. Бо без спільного духа поверховна єдність останеться пустою лушиною, яка наробить багато шуму, але дасть мало єдності.

Як можемо осягнути той спільний дух? Напевно, що його не мо-

жна досягнути поверховним, поспішним способом. Його треба творити науково й тактовно. І ця справа є щодо своєї важності другою з черги по справі виграння війни.

Мусимо усунути незгоду. Уникаймо всього того, що нас розєднує, а видвигаємо те що нас обєднує. Всі ми люди і навіть найнижчий громадянин не добре поставиться до очернень та супроти холодної поведінки. Бо не треба аж психолога, щоб пізнати щире або нещире відношення людей. Я навіть у думці не маю, щоб нам треба було кожного попліскувати по плечі за все, що він чи вона робить. Та думаю, що кожна людина почувається вивищеною та щасливою, як її щирі зусилля оцінюються.

Наші різномодні культури можуть впливати з різних річок, та вони мусять бути спрямовувані в такий спосіб, щоб вкінці найшли свій вияв у мозаїці спільної канадської культури. Ми всі мусимо мати те саме спільне стремління, ту саму спільну ціль — розбудову могутньої канадської нації. Наша різномодність буде скорше джерелом сили, як джерелом немочі, коли ми правильно будемо ставитися до своїх людей.

Наші хоробрі вояки, летуни й моряки скоро затирають роздільні лінії в канадській національності щодо народного походження. Нема вирізнявання на полі бою. І не повинно його бути дома. **Українські хлопці-вояки заслужили для канадських українців тривке місце і пошану серед канадської нації.** Хай же **єдність** буде гаслом усіх канадців!

Проблема Канадійської Національності

Відчит адвоката І. Р. Соломона, з Виннипегу, Ман.

Адв. І. Р. Соломон

Попередний прелегент зясував вам обширно наші проблеми канадійського горожанства. Я хочу коротко застановитися над питанням канадійського горожанства в будучності, бо я вірю, що ми будемо мати у будучності лише таке горожанство, яке ми самі собі виберемо.

Канадійська держава складається з різних етнічних угруповань, котрих предки, або вони самі, походять зо всіх сторін світу. Ми в Канаді маємо горожан, яких предки, або вони самі, походять з Англії, Франції, Ісландії, Польщі, Росії, України, і т. д. Всі такі етнічні угруповання привезли з собою до Канади свою мову, звичаї й обичаї. Вони приїхали до цієї країни зпід різних державних упорядковань, де були при звичаєні до інших умовин життя. Одним словом, всі ці етнічні угруповання привезли свою власну культуру та свій питомий спосіб життя.

туру та свій питомий спосіб життя.

Бажанням всіх отаких етнічних угруповань було та є створити єдину, нероздільну канадійську державу. І нашим завданням повинно бути — зілляти найкращі цінності цих всіх національних угруповань в одну канадійську культуру. Та повинні ми подбати, щоб, зливаючи різні культури до купи, ми не затратили найкращих цінностей поодиноких угруповань. Ми мусимо знайти спільний знаменник для нашої канадійської культури, в котрий могли б увійти всі культурні цінності канадійських етнічних угруповань.

На перше питання, а іменно, що Канада повинна бути сильною державою, ми всі годимося. На друге питання, а іменно, як Канаду збудувати сильною, ми в Канаді є роздвоєні на два погляди. Одні думають, що Канаду можна збудувати сильною та нероздільною тільки тоді, коли будемо будувати канадійську культуру на тлі британської історії й традиції. Такі одностумці опирають свій погляд на тім, що коли ми збудуємо канадійську культуру на тлі культур всіх народностей, що становлять канадійське горожанство, то Канада відсунеться від

Бритійської Імперії і перестане бути складовою частиною Бритійського Союзу Націй.

Люди другого погляду вважають, що коли ми хочемо збудувати сильну, об'єднану канадійську державу, то ми повинні будувати нашу канадійську культуру на тлі найкращих цінностей культур всіх етнічних груп, що знаходяться в рамцях канадійського горожанства. Ці другі одностудмі опирають свій погляд на історії Злучених Держав та взагалі історії минувшини.

Вірю, що українці належать до цього другого погляду. Вірю, що коли хочемо мати сильну, нероздільну канадійську державу, то мусимо не лише будувати нашу канадійську культуру на тлі цих різнородних культур світу, що їх проявляють етнічні групи Канади, але ми мусимо дати й нагоду всім таким групам зберігати цінності своїх культур. Маємо дати нагоду французам задержати їх прикмету ввічливості, ісландцям — задержати їх розсудливість, українцям — дати нагоду задержати їхню пісню, вишивки та інші цінності української культури.

Коли будемо будувати канадійську державу на таких підвалинах, то вона буде сильна та нероздільна країна. Кожна з повище наведених етнічних груп буде відчувати в канадійській культурі й свої власні дороговці з минувшини. Українці будуть чути свої мелодії й пісні, французи будуть відчувати свою ввічливість, і т. д. Така культура буде дорога й рідна не тільки англійцям, не тільки французам, а буде вона дорога й рідна всім членам нашої канадійської суспільності. І тоді всі етнічні групи не годні будуть сказати собі, що канадійська культура то не їх культура, бо в такій культурі всі групи будуть відчувати свою спільну участь.

Ті, що вірять в збудовання канадійської культури на тлі британської історії та традиції, помиляються, коли думають, що інша форма будовання нас віддасть від Бритійської Імперії. Ті, що так думають, повинні піти до будь якої школи, де є діти не-англо-саксонського походження та послухати, як діти співають, „Гад Сейв Ди Кінг.” З яким одушевленням співають вони! Вони співають одушевлено не тому, що вони виховані в британській культурі, а тому, що для них прапор Юніон Джек та британська Корона є символом свободи слова, свободи діла, рівноправності та свободи особи. Так довго як цей Юніон Джек, як ця Корона будуть символами всіх таких цінностей, так довго єдність з Бритійською Імперією є забезпечена. Єдність, що опирається на таких культурних підвалинах, ніколи не захитається, бо в такій єдності грає роль не тільки серце, не тільки людське чуття, але й розум та розсудливість.

В часі цієї війни вже дуже багато писалося в часописах про єдність єдності всього канадійського суспільства. Багато вже писалося про французьке відношення до канадійського воєнного зусилля. Час до часу ми мали нагоду почути нарікання про воєнні зусилля й інших етнічних груп. Мені виглядає, що таке явище не є проблемою виклика-

ною цією війною. Проблема єдності завжди існувала. Тільки аж тепер ця проблема дала себе більше відчувати, бо війна вимагає більшої посвяти та співпраці всіх громадян нашої держави.

Коли нашу державну єдність можна класти під знак питання, то мусить бути на те причина. Мусить бути якийсь державний чинник, що не виконує свого обов'язку. Я вірю, що за цим чинником не треба далеко шукати. Можна знайти багато причин, та, мені здається, що головною причиною загального нарікання є власне та думка, що канадійську державу можна зміцнити тільки на підставі британської культури. Люди, що поширюють таку думку, є в дуже малій меншості серед канадійців. Та думка така так вкорінена в наше суспільне життя, що прояви її можемо знайти навіть і в Департаментах Освіти, по торговельних заведеннях та в політичних колах. Не можна сказати, що до цих однодумців належать всі англо-саксонці. Ні, багато англо-саксонців уважає, що такий підхід до зміцнювання держави є мильний. Всеж таки ці однодумці мають свої впливи. Вони своєю поведінкою викликають в членів інших етнічних груп підозріння та нарікання. Такі екстремісти викликають природну реакцію серед етнічних груп і твориться спір та розеднання серед складових елементів держави.

Ці екстремісти були настільки успішні, що всіх людей із середньої Європи названо новими канадійцями — “Ню Кенедієнс.” І сама така назва відсунула етнічні групи від повної участі у деяких ділянках суспільного життя. На самій назві не скінчилося, бо по названню етнічних груп новими канадійцями їм віділено тільки привілеї другорядного горожанства. Горожанин, що був названий новим канадійцем, або що має прізвище з „енко” на кінці, не має в практиці таких самих прав, як першорядний канадієць. На письмі або в теорії він має такі самі права і може користуватися такими самими привілеями, та на ділі повних прав та привілеїв демократичної країни він не має. Про це вам обширніше сьогодні говорив вже мій ко-референт. Таке віділювання другорядного горожанства людям із середушної Європи витворило в крайних елементах етнічних угруповань враження, що вони є непожаданими мешканцями цієї держави. Воно вшпилило або радше розвинуло в них почуття меншевартності до того степеня, що вони почуваються відсуненими від повної участі в державнім житті. Мені здається, що самий минулорічний плебісцит був проявом саме такого думання. Дуже легко було поставити відповідальність на ці угруповання за їх крок. Дуже легко було сказати, що українці не пописалися в плебісциті, але чому вони не пописалися, те не легко пояснити. Розуміється, що дуже легко можна б їх назвати гітлерівцями. Та чому інші середноєвропейці не пописалися в плебісциті? Чому поляки, росіяни та чехи не пописалися? Їм же не можна закинути, що вони гітлерівці, бо на їх братів впали перші гітлерівські удари. Отже є якась інша причина, чому середноєвропейці не пописалися в плебісциті. Я

вірю, що вину почасти треба поставити на наш цілий підхід до будовання канадійської держави.

Мусимо викорінити з нашого суспільного життя другорядне горожанство. Мусимо перехрестити середноєвропейців на повних канадійців. Мусимо дати кожному горожанові Канади горожанство “*de facto*,” а не тільки “*de jure*”. Тоді ми заставимо кожного горожанина стати оборонцем канадійського способу життя. Тоді не буде місця на таке поняття державного обов'язку, як комуністи мають, що, мовляв, і життя віддамо за територію Канади... Такий обов'язок дуже дрібний. Ми повинні бути готовими життям заплатити не тільки в обороні канадійської території, але й в обороні всіх канадійських демократичних інституцій та канадійського способу життя. Установи нашої демократичної країни повинні бути нам дорожчі як сама територія, як наші доми, як наші родини.

Такий настрій, таку державну відповідальність ми зможемо створити тільки тоді, як збудуємо нашу державну культуру на тлі культур всіх етнічних угруповань, що знаходяться в рамках Канади. Коли ми знайдемо спільне мірило для нашого суспільного життя, що включить всі найкращі цінності національних груп, тоді ми всі будемо бачити в канадійській культурі частину й своєї минувшини. І тоді наш спосіб життя, наші інституції, і наша культура будуть рідними і дорогими нам всім.

Українська Справа в Рамцях Тривалого Миру

Відчит Д-ра Т. К. Павличенка, з Саскатуну, Саск.

Д-р Т. К. Павличенко

З нагоди цього історичного Все-канадського Конгресу Українців Канади, що зібралися в місті Винніпегу з усіх місцевостей цієї Домінії на заклик свого об'єднаного проводу Комітету Українців Канади, зовсім є слушним заявити, що українці Канади, заступлені на цьому урочистому зібранні їх вільно вибраними представниками, почувають, думають, працюють і діють, як відповідальні громадяни цієї великої й вільної Домінії та Бритійської Спільки Націй.

Перше ніж я приступлю до обговорення інших справ та як їх оцінює цей Конгрес, хочу зазначити, що ми тут маємо високодостойних заступників головних українських церков у Канаді та офіційних представників пяти домініальних українських організацій, які відзеркалюють всі від-

тінки політичних, соціальних та культурних думок українців Канади та всі професійні й господарські ділянки праці. Маємо тут заступників цілої української преси Канади. І, в додатку, маємо тут делегатів-гостей навіть з таких осідків українців Канади, де ще досі офіційно не існують відділи вище згаданих пяти організацій. Загально, з виїмком маленького відламку українців Канади, що належать до комуністичної партії, ми можемо твердити, що цей Конгрес основно представляє громадян Канади українського походження.

Канада була країною довіря і надій для тих перших українців, що давно вже залишили свою дорогу Україну, бо зазнавали там брутальних угисків і безоглядного визиску від чужинців-окупантів.

Канада є краєм довіря і надій і для теперішнього покоління тутешніх українців. Тому ми без застережень стояли в минувшині і будемо стояти в будуччині на сторожі Канади для збереження її, безпечною й вільною, як край довіря, надій і нагод для наших нащадків. Українці Канади так ставляться до Канади, бо тут вони знайшли соціальну, політичну і культурну рівність та нагоди, за які українська нація в Європі билась постійно від тих часів, коли вона втратила свою власну державність, і за які вона б'ється також і в теперішній війні.

І тому ні жадні впливи з далеких країв, ні привабливі ідеї зформу-

ловані деінде не змінять нашого почуття відданості та нашого морально-здорового відношення до Канади — нами вільно прибраної країни.

Ми проголошуємо це як ідею, що висловлює наше правдиве відношення до Канади, яке природно виросло в наших серцях в наслідок пошани й доброї волі, яку зустріли тут наші діди, батьки і ми самі.

Практично це наше відношення до Канади і до Бритійської Спільки Націй ми щиро виявили своїм поведінням і ділами. Вклад українців на розвиток і для безпеки Канади перед цією війною, та особливо вже в бігу цієї війни це доказав.

Боротьба за волю є й традицією українців Канади, бо вона глибоко закорінена вже в їх минушині. Нема ніякої іншої національної групи в Канаді, для якої страхіття національних утисків, політичних переслідувань і соціальних кривд виступали б такою живою дійсністю, як виступають вони в спогадах українців Канади. Ми свідомі того, що шлях до волі довгий і тяжкий, та що ціна крові й терпіння за волю висока.

Маючи це все на думці, ми цінімо те, що вже маємо нині в Канаді. Маючи все це на думці, ми і українці загально, несемо тягарі цієї війни, і з цими думками ми будемо працювати над поліпшенням умов життя в Канаді по закінченні цієї війни.

Не випадковим є те, що і цей Конгрес розглядає всі справи на його програмі, включаючи й українську справу в Європі, передусім з погляду державних інтересів Канади та Бритійської Спільки Націй, що бються за безпеку нині та за справедливий і тривалий мир для всіх по цій війні.

Ми розуміємо, що остаточне рішення, що до будучої політичної структури й державної форми на Україні буде прийняте українським народом в Європі, який саме тепер є під пятою окупації Держав Вісі. Всеж таки українці глибоко прагнуть, щоб високі засади Атлантийського Чартеру були застосовані й до української нації в такий самий спосіб, і до такої самої міри, як вони застосуються і до росіян, поляків, чехів, сербів та до інших Обєднаних Держав, беручих участь у цій війні.

Український народ в Європі до нині несе такі самі або й більші жертви людьми і матеріальні втрати в цій війні, як і інші народи, що є в сфері впливів Обєднаних Націй.

Ми не беремося оцінювати вартість тактики плюндровання землі, що тільки в Україні була методично застосована по цілім краю. Цей Конгрес, одначе, вповні здає собі справу з розміру людських терпіння причинених такою тактикою, особливо в додатку руїни, яку принесли жорстокі наїзники Вісі цивільному населенню, знищивши дорібок людей.

Як оголошував Совітський уряд, ціле фізично здорове чоловіче населення України було виселене з краю перед наступаючими арміями Вісі та відведене в глибину Росії для військового вишколу й для праці у воєнній індустрії. Це значить, що багато мільйонів українського

здорового населення нині творить колосальний засіб людської сили для Східного фронту та Східної військової індустрії в боротьбі проти держав Вісі.

Тому не дивно, що червона армія виглядає невичерпною з людських сил і що німецька воєнна машина до великої міри ослабла, в порівнянні до своїх первісних сил, за два роки війни на Україні. Величезні втрати, що армії Вісі потерпіли на Україні, вийшли на користь всіх Об'єднаних Держав. Таку перемогу, однак, здобуто на кістках і скорченому тілі українського народу.

Ми не думаємо зменшувати значення опору та втрат російського народу, але хочемо, щоб вповні було признане все те, що роблять і наші брати за морем.

Тому цей Конгрес чується морально зобов'язаним звернути на повище наведені факти увагу і суспільства, і уряду Канади, та урядів інших союзних націй й заапелювати до них в імені справедливості, щоб жертви України в цій війні були ясно визнані й признані для українського народу.

Війна ще не є скінченою. Без сумніву, вона буде вимагати ще більше жертв і терпінь, які перевищать собою навіть і те, що люди вже терплять тепер. Ми певні, що українська нація не уступить з поля бою за волю і заплатить за те таку повну ціну, якої обставини будуть вимагати. Та українська нація б'ється з певністю і з надіями, як й інші союзні нації.

Коли цю війну виграють на полі бою, надзвичайно буде важним для Об'єднаних Націй завести такий мир, щоб справедливість і безпека для цілого терплячого людства, а особливо тих народів, що дали найтяжчі жертви за свою волю, були напевно забезпечені. Коли той час наступить, а нашим завданням нині є його наблизити, ми настоюємо, щоб вимоги й право української нації до соборності її земель, до волі та самоуправи, на основі рівності з іншими народами Європи, не були знехтованими.

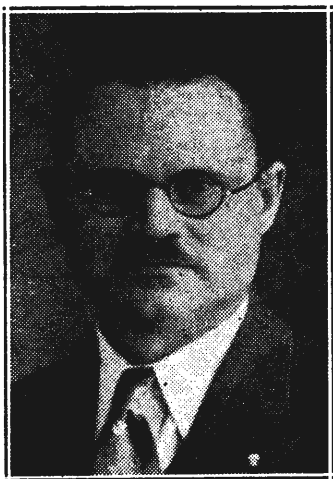
Основи для такого миру й порядку в світі вже проголошені в Атлантийському Чартері двома великими вождями Союзних Демократичних Держав, Вінстоном Черчилем—прем'єром Великої Британії, та Френклинном Д. Рузвельтом—президентом Злучених Держав Америки, і підтверджені нашим канадським прем'єром—Мекензі Кінгом.

Як канадійці, ми також життєво зацікавлені в тривалому мирі. Ми готові битись за волю, коли потрібно. Ми, однак, не бажаємо посиляти своїх синів і дочок за море кожного нового покоління, щоб удержувати при житті несправедливу, і тому й слабу, структуру Європи.

Тому ми настоюємо, щоб ніяка справа, без згляду на її труднощі, не була полишена без належної застанови, яка, коли була занедбаною, скорше чи пізніше в будуччині може знову привести до нового європейського заколоту та знівечення міжнародного спокою.

Українська Справа в Рамцях Тривалого Миру

Відчит Редактора Мир. Стечишина, з Виннипегу, Ман.

Ред. Мир. Стечишин

Ми — канадійці українського походження. Підчас цієї війни ми вже дали своїми ділами стільки заяв своєї лояльності, що додаткові заяви—словами—злишні і радше зменшать їхню вартість, як додадуть їм сили.

Як канадійці, ми стоїмо у цій війні безумовно по стороні Канади, Великої Британії та Об'єднаних Держав. Війна Канади — це наша війна, перемога Канади — це наша перемога, і якби Канада мала у цій війні програти, то ми — українські канадійці — прогнали б її. Бажаючи перемоги Канаді, ми бажаємо перемоги самі собі. Ми зеднані тут нині не журбою про те, що буде, коли ми війну програємо, тільки вірою, що війну виграємо. Враз з своїми співгромадянами іншого походження ми робимо і маємо чесний намір робити дальше усе, що

можемо, щоб війна скінчилася перемогою тих ідеалів, за які Велика Британія стала до війни 1 вересня, 1939 р., і які Канада кілька днів пізніше признала за свої. І ми не мали, і не маємо сумніву про перемогу Канади, Великої Британії й Об'єднаних Держав у теперішній війні. Так само не маємо про це сумніву, як не маємо сумніву, що по суворій канадійській зимі має кожного року прийти хоч коротке, але тепле, мило, гарне літо, що по темній ночі має обов'язково прийти ясний, гарний день, що по тучі й громах має прийти погода. Ми віримо, що світ іде вперед, а не назад, і що шлях світу вперед йде до більших прав, більшої демократії, більшої волі, а не до більшого безправства, тиранства й неволі.

Справді, в поступі людства бувають періоди занепаду. За один з таких періодів занепаду треба вважати період після першої світової війни. Першу світову війну виграли менше-більше ті самі держави, що тепер були приневоленими стати проти держав вісі, а прогнала першу світову війну Німеччина, яка й тепер є головною загрозою для спокійного існування та розвою других народів світу. А прийшов період занепаду й слідуюча за ними нова світова війна тільки через те, що держави, які виграли першу світову війну, не подбали про те, щоб

сконсолідувати мир. Великі мрії про вічний мир, що мав спиратися на Лідзі Націй, так і залишилися мріями, коли Ліга Націй, яку Злучені Держави Америки відмовилися піддержувати, показала слабосильним тілом, нездібним дати відчутти свій авторитет в спорах між державами й народами.

Друга світова війна, війна на далеко більшу скалю, як перша світова війна, є без сумніву наслідком помилок, пороблених при запровадженні мира після першої світової війни, що мала зробити кінець усім війнам. І ввиду цього у всякої думаючої людини мусить повстати неспокійне питання: Та невже-ж і ця страшна війна мала б бути тільки пригравкою до ще одної, ще більшої та страшнішої війни? Невжеж нема способу для цивілізованого людства забезпечитися якимось перед війнами в будуччині?

Людський розум не може погодитися з думкою, що війна є конечна для існування людства. Навпаки, війна для людського розуму являється схибленням з правильного способу життя. А коли війна є схибленням, то повинні й бути способи зберігання людства від цього схиблення, від війни. Люди мають розум на те, щоб перед кожним ділом подумати, чи воно вийде на зло, чи на добре. Розум диктує нам, що можливості війни настільки зменшуються, наскільки менше стане причин до війни. Тому треба заправляти розум до викривання причин до війни, головню причин до війни в будуччині.

Першою причиною до війни є без сумніву невдоволення з існуючого стану річей. Невдоволення може бути оправдане, або й неоправдане. Про неоправдане невдоволення даремна річ говорити, однак всяке оправдане невдоволення треба брати на увагу, бо тільки тоді можна його усунути. Перша світова війна була спробою усунути деякі видимі причини невдоволення між народами Європи. Чотирнадцять точок президента Вилсона були доказом свідомості того, що головною причиною невдоволення був поділ народів Європи на пануючі й поневолені, на кривдителів і покривджених. Самовизначення народів і вирівнювання кордонів між ними згідно з волею більшості місцевого населення мало бути ліком на це невдоволення. На жаль, як і в деяких других випадках, принцип самовизначення народів та справедливого розмежування між ними не перепроваджено вповні, а через те невдоволення не зникло; в деяких випадках воно навіть збільшилося.

Деякі люди роблять з того висновок: Самовизначення народів не оправдало надії! Народів Європи не можна розмежувати по справедливості! Тому даремна річ шукати за принципіальним вирішенням справи, а треба народи Європи погодити силою.

Є всяка причина сподіватися, що наслідком теперішньої війни буде спроба здійснити те, що по першій війні не вдалося. Документ, відомий сьогодні під іменем Атлантийського Чарту, не є нічим іншим, як продовженням, а то й розширенням Чотирнадцяти Точок Вилсона.

Коли зважати, що спів-автором Атлантийського Чартеру був президент Ф. Д. Рузвельт, колишній співробітник президента Вилсона, то не потрібно навіть догадуватися, звідки походить подібність думок, висловлених в Атлантийському Чартері, з думками, висловленими в Чотирнадцяти Точках президента Вилсона.

Атлантийський Чартер повстав на конференції президента Злучених Держав, Френкліна Д. Рузвельта, з прем'єром Злученого Королівства, Вінстоном Чорчиллом, 14 серпня, 1941 р., на палубі военного корабля на Атлантику. Звідси й його назва. Опісля Атлантийський Чартер підписали 1 січня, 1942 р., в Вашингтоні представники інших держав, що були вже тоді в стані війни з Німеччиною та її союзниками. Разом підписали Атлантийський Чартер урядові представники 26 держав. В імені Союзу Східних Соціалістичних Республік підписав його амбасадор Максим Літвінов, в імені Польщі підписав його також амбасадор Ян Цехановський, в імені Чехословаччини її посол В. С. Гурбан, в імені Канади її посол в Вашингтоні Лейтон МекКарті. Підписали його також представники Китаю, Бельгії, Голандії, Люксембургу, Греції, Югославії, британських доміній Австралії, Нової Зеландії, Полудневої Африки та Індії, підписали його також представники американських республік — Нікарагви, Панами, Коста Ріки, Куби, Домінго, Сальвадор, Гватемалі, Гаїті, Гондурас. Самі підписи показують, що Атлантийський Чартер це не пуста демонстрація, а дуже поважний документ, якого ніхто легковажити не може.

В дійсності Атлантийський Чартер заповідає здійснення того, що остало нездійсненим, або не було досконало здійснене, з Чотирнадцяти Точок Вилсона після першої світової війни. Він також заповідає деякі поліпшення програми Вилсона. Отак він кладе натиск на свободне висловлення волі заінтересованих народів як на головне правило повоєнної реорганізації світу. Атлантийський Чартер підносить право всіх народів вибирати собі таку форму уряду, під якою бажають жити. Атлантийський Чартер висловлює надію на мир, що дасть усім народам спромогу жити безпечно у своїх власних межах з запевненням, що всі люди у всіх краях зможуть жити в свободі від страху і злиднів.

Різниця між Атлантийським Чартером і Чотирнадцяти Точками Вилсона є в тім, що Атлантийський Чартер йде далше від Чотирнадцяти Точок, хоч іде в тім самим напрямі. Точки Вилсона були більше определені, і тим самим більше вузькі. Атлантийський Чартер ставить справу більше принципіально, отже ширше. Коли в злучі з Атлантийським Чартером має бути щось більше сказано в будучині, то скорше в напрямі його поширення, як в напрямі його звуження, бо всяка спроба його звуження була б рівнозначна з його перекреслюванням.

Дуже важне і те, що Атлантийський Чартер не вичислює подрібно, чого поодинокі народи мали б від нього сподіватися. — Він відноситься однаково до всіх держав і всіх народів — малих і великих, переможених і переможців.

Атлантийський Чартер — це „Вірую” держав об'єднаних війною проти Німеччини, Італії й Ніпону, а передусім „Вірую” Великої Британії, і тим самим Канади. І коли можна говорити про зрадників та шкідників, що хочуть ударемнити воєнні зусилля Канади, то тими зрадниками та шкідниками є в першій мірі ті, що хотіли б обернути в нівець Атлантийський Чартер, — ту провідну зорю, що провадить нас до мети. Треба собі це раз на все сказати, що як би нині не було перед нами Атлантийського Чартеру, то ми б не знали, за що війна йде. А як би ми не знали, за що війна йде, то тоді було б питання, по що її продовжувати.

Ми знаємо, за що війна йде. Вона йде за здійснення ідеалів Атлантийського Чартеру. Вона йде за те, щоб зробити світ можливим для всіх людей, що на ньому живуть, а не тільки для деяких. Вона йде за те, щоб могли жити поруч себе малі народи з великими, слабкі з сильними, щоб могли жити не тільки ті народи, що досі панували, але й ті народи, що були досі поневолені і покривджені. Війна йде й за те, щоб взагалі вкоротити в світі кривду й неволю. І через те ця війна є гідна того, щоб її піддержувати аж до остаточної перемоги. Вона має довершити те, чого попередня війна не довершила, має поправити те, що на швидку руку зроблений попередній мир не зробив досконало. Вона має перебудувати світ так, щоб за десять, чи двадцять літ не треба було знов війни відновлювати. Коли ми, що живемо тепер, не зробимо цього, то прокленуть нас наші діти, бо ми їх вже тепер засудимо на нову війну.

Світ має бути перебудований і має бути перебудований основно. Не сміє лишитися нічого, що — як вже тепер видно — послужило би за причину до війни в будучині. А на першому місці між причинами до будучої війни буде поділ народів на пануючі та поневолені, на кривдителів і покривджених. І нашим обов'язком, як канадійських громадян, що знають деякі слабкі сторони Європи, про які канадійський загал знає менше, є ділитися своїм знанням з тим загалом і перестерігати його перед небезпеками залишеного лиха, бо воно розвивалось би, кріпшало і допровадило до нового вибуху, через який нинішні діти мали б свою кров проливати, як і тепер проливають кров за сліпоту, впертість та злобу людей з 1918 року, — ті, що тоді ще дітьми були, або й ще на світ не народилися.

Нам приходить мати до діла з людьми, які бачать загрозу для Канади в самій згадці про українську справу. Через подібних людей маємо теперішню війну. Це люди, що вірять, що недугу можна вилікувати, як не будеться про неї згадувати. В 1918 р. деякі люди вважали за найвідповідніше не згадувати про Україну. Вони зацитькували тих, що про неї говорили. Нащо придалися ті зацитькування? Як добрий аналіст схоче колись розсліджувати причини теперішньої страшної війни, він найде, що українська справа була як не головною, то бодай од-

ною з головних справ, що довели до війни. Сьогодні вже нема сумніву, що одною з воєнних цілей Гітлера було забрати для Німеччини Україну. Польща впала жертвою Німеччини, бо вона була на її шляху до України. А чому надіявся Гітлер дістати Україну в свої руки? Бо він числив на невдоволення українського народу з тих відносин, серед яких він жив двадцять літ. Коли Гітлер перечеислився, то тим, що сподівався, що український нарід буде рад дістатися зпід російського дощу під німецьку ринву. Український нарід міг бути невдоволений ілюзоричними правами в Совітському Союзі, одначе він не був аж на стільки невдоволений, щоб вважати для себе за спасення явну німецьку неволю. І тому український нарід не співпрацює з німецькими наїздниками, а бореться проти них завзято. І буде боротися аж до остаточної перемоги.

Та це не значить, що український нарід, який може й найбільше з усіх народів світу причинитися до зломання сили Німеччини, буде рад по війні, коли всі другі народи світу будуть користати з плодів його зусиль, а він сам лишиться тільки з тим, що мав до війни. А те, що він мав до війни, рівнялося з нічим. Він мав великі права, але тільки на папері. На ділі він не мав нічого. Україна існувала теоретично, як найбільша по Росії між т. зв. совітськими республіками, одначе самої республіки на Україні не було, а була диктатура Москви, що сягала й до найменших подробиць українського життя.

Совітський Союз є в теперішній війні в союзі з нашою державою, Канадою, й ми далекі від того, щоб підсувати думку, щоб Канада відступала від цього союзу, щоб не помагала своєму союзникові, або й шкодила йому. Та ми чуємося оправданими вказати на те, що союзником Канади є не тільки Росія, але й Україна — така, як вона є, отже зобов'язання Канади не можуть обмежуватися до самої Росії, але повинні мати на увазі й Україну. А що Україна не є те саме, що Росія на те вказує й сама урядова назва держави, в якій є Росія й Україна, — Союз Совітських Соціалістичних Республік. Україна — бодай теоретично — є рівноправною з Росією. Совітська конституція в своїй тринадцятій точці признає рівноправність України як цілком окремої одиниці, що є тільки в союзі з Росією. В п'ятнадцятій точці совітська конституція говорить про самостійність та суверенність поодиноких совітських союзних республік. Шіснадцята говорить про їхню окрему конституцію, а сімнадцята залишає за кожною союзною республікою право свобідного виступлення з Совітського Союзу.

Згідно з совітською конституцією Україна є окремою державою, незалежною від Росії, а тільки в союзі з нею, в союзі, з якого згідно з конституцією, вона може свобідно виступити. Тому не що іншого, як найбільше здивування викликав серед українців в Канаді відгомін з Москви на недавній меморандум Комітету Українців Канади до свого уряду, до уряду Канади, в якому була згадка, що коли український нарід мав нагоду висловити свобідно свою волю, то він виявляв бажання

мати суверенні права і самоуправу. Совітська конституція якраз виразно признає суверенні права та самоуправу українському народові і тому різкі та нервові голоси незгоди Богомольця, Тичини та Гречухи з Комітетом Українців Канади треба вважати не за що інше, як за наслідок ложних інформацій, які вони про меморандум Комітету Українців Канади дістали. Годі уявити собі, в який спосіб голоси Богомольця, Тичини і Гречухи могли б вважатися за вислови совітського уряду, або й вислови опінії українського народу, коли вони йдуть в супереч самій конституції Союзу Совітських Соціалістичних Республік. Що вони є наслідком злобних і ложних інформацій з Канади, а не холодно провірених фактів, видно найкраще з того, що московські коментатори про згаданий меморандум всувають в нього видумку, ніби то Комітет Українців Канади пропонує якраз тепер підчас війни відділити Україну від Совітського Союзу. На цьому вони й основують свій закид, що щось подібного можуть пропонувати хіба зрадники України. Використовую оцю нагоду, щоб публично нап'ятувати видумку злобних інформаторів Богомольця, Тичини і Гречухи, і рівночасно висловити своє огірчення проти них самих, як проти людей, що повинні би ліпше знати, що лицює, а що не лицює робити, а помимо цього вони кинули на осліп лайки на незнаних їм людей, не провіривши справи.

Комітет Українців Канади не говорив про відривання України від Совітського Союзу в часі війни. Одначе про суверенність, самоуправу України та можливість її виступлення з Совітського Союзу говорить виразно совітська конституція, а чейже не можна вважати за щось злого згадку про те, що каже совітська конституція. Тим більше не є це зрадою з боку громадянина Канади та ще й коли він уроджений в Канаді. В Канаді не є зрадою говорити в часі війни про її конституцію. Навпаки, це вважається за добре діло.

Канадійські українці заінтересовані в тім, щоб Канада війну виграла, вони заінтересовані в тім, щоб всі союзники Великої Британії та Канади виграла війну. Але канадійські українці мають обов'язок не тільки перед своїм сумлінням, але й перед своїми співгромадянами Канади: звернути їм увагу, що коли б внаслідок теперішньої війни усі другі народи осягнули об'єднання своїх національних територій, волю і самоуправу, а тільки український нарід того не дістав — чи то через крикунів в роді українських комуністів в Канаді, чи то через надмірно ревних і більш російських від самих росіян прислужників Росії в роді Богомольця, Тичини та Гречухи, чи то через необзнайомлення або байдужність світових політиків, що мають уложити умови мира, — то буде засіяне зерно нової війни, що зійде може за других десять, двадцять, або тридцять літ. В інтересі Канади є до того не допустити, і в інтересі Канади є про це говорити.

Я вірю, що висловлюю глибоке переконання усіх учасників оцього Конгресу, коли скажу, що будучність світу залежить від справедливого мира по теперішній війні, — а мир не буде справедливий, як українці

по своїх колосальних жертвах за час цієї війни не дістануть таких самих прав, як другі народи. Українці мають дістати рівність з другими вільними і об'єднаними народами Європи. Хто каже, що українці на своїй власній землі не хочуть рівності з вільними та об'єднаними народами Європи, той розминається з правдою. Український нарід, коли тільки мав нагоду вільно висловити свою волю, виявляв бажання мати суверенні права й самоуправу. Це бажання, віримо, є в нього й тепер.

Предсідник І. Ісаїв привітав кількох гостей із Сполучених Держав Америки. Присутні прийняли їх довготривалими оплесками.

Дальше предсідник перечитав привітні телеграми від:

Проф. О. Кошиця,
Українських Дентистів,
І. Захарка, Калмар, Алта.

Також перечитав кілька поем, котрі були надіслані з нагоди Конгресу.

По прочитанню слідувала 10 хвилева перерва.

По перерві прочитано дальші доклади:

Перша Секція Делегатів і Гостей

Першого Всеукраїнського Конгресу Українців Канади.

Зогляду на велике число присутніх — було кончею розділити присутніх на дві групи і брати знимку в 2-ох секціях. Члени Екзекутиви КУК і часть членів Президії Конгресу являється в більшости на обох секціях.

**Друга Секція Делегатів і Гостей
Першого Всеукраїнського Конгресу Українців Канади.**

Вклад Українців у Канадійську Культуру

Відчит д-ра К. Андрусишина, з Виннипегу, Ман.

Д-р К. Андрусишин

Доля канадійських українців є невід-
клично звязана з долею Канади, недопорів-
нання більше як з Старим Краєм. Зо
Старим Краєм нас лучить лише дух; з Ка-
надою ми є звязані щільно фізичними лу-
чниками. Тут ми є вже так глибоко вко-
рінені, що треба б якоїсь надлюдської сили,
щоб нас відсіль вирвала. Все таки поваж-
не число канадійських українців, мимо то-
го що вони знаходяться тут від десятків літ,
живуть тілом тут, але душею блукають за
широкими морями. Ну, і що ж? Цього
привілею їм ніхто на цій вільній землі не
відбере. Залезатиме від них самих, щоб
вони зрозуміли своє становище в Канаді і
відповідно до нього пристосувалися. Не
треба забувати про долю наших братів в
Європі, але рівнож не треба забувати, що
ми в Канаді та що Канада повинна мати
першенство в кожному нашій зусиллю.

Старша генерація українців поки що, на жаль, не зжилася з тутеш-
німи обставинами так, як старша генерація інших народностей. І на
цім ми невимовно терпимо. До великої міри домінуючий тут англо-
саксонський елемент вважає нас цілком чужою групою, яка навіть не
заслугує на те, щоб її назвати канадійською. Є це скрайне тверджен-
ня, однак запевняю Вас, що говорю з власного переконання.

Досі ми жили парохіяльним, загумінковим життям, не брали на-
лежної участі в життю Канади, хибачо лиш поверховно. І через те
власне ми, що творимо щодо числа четверту найбільшу групу в цій
домінії, не спромоглись здобути тої поваги і признання, що їх ми по-
винні були здобути.

Річ, про яку має бути моя бесіда, є—вклад канадійських українців
в канадійську культуру. Тема включає два питання: що ми досі вкла-
ли, і що ми можемо в неї вкласти в будучности?

Як така, канадійська культура покищо не існує. Канадійська куль-
тура, коли візьмемо під увагу лише її англо-саксонську сторону, ви-
ключаючи французів, є конгломератом британської й американської
культур. Отже не можливо покищо точно і ясно окреслити канадійську
культуру. Самі англійці сумніваються, що вона існує.

Щось в роді конгльоментару однак існує. І тепер перед нами питання, що ми бодай в той конгльомерат вложили.

Мушу на самім початку заявити, що ми в нього вложили мало, дуже мало, мимо того що ми тут вже поверх пів століття. Цю правду не треба замовчувати, для нашого власного добра не треба її замовчувати. Цей Конгрес є скликаний власне на те, щоб рівночасно з нашими осягненнями, рівнож підкреслити наші недомагання, і, якщо зайде потреба, дати собі певну догану за ці недомагання.

Кажу що, на жаль, в канадійське життя ми вклали дуже мало. За це однак наш загаль не можна винувати. Спитаймо, що ми в першій мірі мали такого, щоб тим обдарувати Канаду? Наші перші переселенці, як відомо, втікли до Канади перед злиднями, що їх вони болюче відчували в рідних сторонах. Були це люди загартовані до праці, які прямо рвалися, щоб перетворити ту незвичайну енергію, що нею вони були сповнені вщерть, в добробут для себе і для своїх дітей. Були це люди, загально кажучи, фізично спосібні, але інтелектуально не проможні. Привезли вони з собою лише кінську силу, якої Канада конечно потребувала, щоб перетворити свої пустарі в плодючий край.

І власне цю кінську силу своєї енергії вони запрягли до праці для добра власного, а тим самим і для добра Канади. Перших дві десятки літ вони зужили на те, щоб забезпечити своє існування на новій і, можнаб сказати, непривітній землі. Опісля, коли вони запустили коріння глибоко в цю землю, вони почали оглядатися і подивляти величавий твір своїх рук. Тоді аж вони почали вповні розуміти, що тут вони живуть не самі, а в сусідстві інших народностей, з якими вони творять канадійську націю.

Культура землі належить до загальної культури народу. Фактом є, що цивілізація почалась від того часу, коли дикун почав управляти землею, витискати з неї животворні соки. Маючи тоді до певної міри забезпечений прожиток, не потребуючи журитися про те, де він найде чергову добич, щоб нею заспокоїти голод, він мав нагоду думати про вищі річі і застановитися над потребами свого духа. З поширенням його думки його світогляд почав розвиватися, і рівночасно його культура. Культура можлива лиш тоді, коли людина не чує музики в своїм шлунку, коли вона не терпить на курячу сліпоту внаслідок голоду.

Подібна річ малася з нашими переселенцями. Приїхавши тут, особливо на канадійський захід, вони застали майже дику пустелю, яка застрашила б не одного слабодуха. Не застрашило це, однак, непохитного українського селянина-робітника. Він взявся до тяжкої мозолистої праці з вірою, що він переможе ті гранітні труднощі, що стояли йому на дорозі до кращої долі.

Розбудова канадійського заходу, розбудова канадійського рільництва була найбільшим вкладом українців в канадійську культуру. Наші люди були добрими, завзятими господарями. Наш газда приступав до праці з такою вірою в серці, що прямо з каменя виточував воду.

Там, де інші народности не встигли установитись, він не лише установився, але й показав своїм попередникам, чого може доконати сила волі і витривалість. Можна сміло сказати, що около 40 процентів землі, на якій тепер родиться збіжжя, були оброблені твердими українськими руками.

Маючи на увазі в першій мірі наших фермерів, не сміємо забувати про наших робітників, які не менше причинились до побороення дикого Заходу. Поширення залізничних сітей, будова шляхів, розбудова міст, збільшення індустріального руху — все те Канада мусить частинно завдячувати канадійським українцям. Де лиш не глянемо на канадійський Захід, бачимо слід української муравлиної праці, сконденсовану енергію українського робітника і фермера.

Тим, що я до тепер сказав, я очевидно не відкриваю Америки. Все те вам всім відоме. Що однак я тим хочу доказати? От що. Українці в Канаді причинилися до розбудови Канади і тим самим до піднесення загального добробуту. Вони витворили матеріяльний добробут, який став підвалиною духової культури. Без добробуту культура існувати не може в повнім її розквіті. Є це заслуга наших фермерів і робітників. Їм треба завдячувати те, що вони приготували частину того ґрунту, на яким витворюється канадійська культура. Коли б можна вжити такого вислову, я сказав би, що наші фермери до великої міри вигодували канадійську культуру. І так, матеріяльна культура стала підставою духової культури.

Забезпечивши собі сякий-такий добробут, українці почали організаційну працю. Їх світські й церковні організації почали множитися, зростати, ширитися. Маємо школи, бурси, семінарі, церкви, в яких старше і молоде покоління виховується і скріплюється в народнім дусі. Правда, число тих інституцій є майже зникаюче в порівнянні до нашого населення; все таки вони стали зародком до дальшого їх поширення. Правда також, що вони зосереджують свою увагу майже виключно на те, щоб виховати своїх школярів і питомців в національнім дусі. З того, однак, не можна заключати, що з цього Канада зовсім не користує, бо з тих інституцій, якого характеру вони не були б, виходять добрі громадяни, готові духово й фізично причинитися до культурного розвою Канади. Тими інституціями ми можемо лише гордитися. В них кується характер молодого покоління, в них виховуються світські й духовні провідники, які колись займуть наше місце і стануть додатним елементом в життю Канади.

Щоб ми могли вкласти щось нашого рідного в канадійську культуру треба, щоб ми чимсь нашим співгорожанам могли заімпонувати. Досі ми виступали перед ними з нашими піснями, танцями, народним мистецтвом. Мушу, однак, ствердити (і це я говорю з власного переконання), що англійці, опріч нашого хорового співу, мало, а то й зовсім не переймаються. Для нас все те красне, для них воно чуже і між ними воно не зацепиться. Різнобарвність українського костюмового

мистецтва, правда, манить англійців своїми кольорами, але на тім і кінець. Наше народне мистецтво англієць уважає за щось дивовижне, і хвилює інтересується ним, бо бачить в нім кольор, який розвіває його сіру буденщину. Відноситься він з не меншим заінтересованням до індіанського примітивного мистецтва, яке рівнож кольорове.

Подібна річ мається з нашими національними танками, в яких англієць рівнож добає дивовижність.

Пам'ятаймо, що англійцям ми не заімпонуємо нашими танцями, ні вишивками, ні українськими стравами. Український пиріг є лише для українців. Англієць його не стравить.

Впливати на них, однак, можемо, і маємо нагоду, українською піснею. Ця пісня є неоцінений скарб, з якого можуть черпати всі народности, що живуть в Канаді. І мені приємно тут згадати, що англійці вже почали співати наших пісень в перекладах. Заложатиме від нас, щоб нашу пісню між ними дальше поширювати. Нею ми зможемо невимовно збагатити канадійську культуру.

Треба, однак, подбати про те, щоб жадна чужа народність не присвоювала собі нашу пісню, і не виступала з нею, як з її власною. Що наше—то наше. Нікому не дозволимо красти від нас те, що належить виключно до нас. Треба вже раз положити кінець таким вибрикам, що їх робили поляки, які, виставляючи гуцульське мистецтво, представляли його як своє.

Маємо ще інший скарб, яким можемо похвалитись перед світом не менше, як нашою піснею. Це є наша література. Щоб ми могли нею впливати на англійців, нам треба мати широку перекладну літературу. Досі ми на це не спромоглися. Ми не заохочували наших талановитих людей до цієї справи. Ми не розуміли, що як в пісні, так і літературі віддзеркалюється душа народу, навіть краще як в його історії. Є це найбільш занедбана ділянка нашого життя в Канаді. Якщо б англійці знали дещо про нашу літературу, вони відносилися б до нас багато краще, з більшим виrozumінням, з більшою повагою.

І от те, що ми так занедбали, самі англійці мають на думці виконати. Можливо декому з вас відомо, що канадійський етнограф Др. Морей Гібон на конвенції канадійської Royal Society порушив справу видання великанської антології європейської літератури, яка включала б всі народности, що заселяють Канаду, між ними і українців. Мав би це бути кількадесятьтомовий твір, над яким працювали б десятки людей. Є це великанське підприємство, ціль якого булаб довести, через літературу, до консолідації загальної канадійської культури. Це підприємство, якщо воно почнеться, ми всі повинні, і мусимо, піддержати всіма нашими силами. Це, більше як щонебудь інше, піднесе нас в очах англо-саксонського світа.

Повторюю, що література є найбільш занедбана ділянка нашого життя в Канаді. Скільки часу ми витратили на різні політичні й релігійні спори, скільки нашої енергії й грошей ми змарнували, і скільки

за той час і за ті гроші ми могли б були причинитися до піднесення нашого імени в Канаді! Ми, так як біблійна Марта, яка всім захоплювалась, лиш не тим, чого їй найбільш потрібно було.

В Канаді, на основі новішої статистики, нас є поверх 300 тисяч. Є це маса, яка, якщо б вона не була сірою, могла б доклати чуда.

Подумайте: нас є поверх 300 тисяч! Припустім, що з того великанського числа лише 30 тисяч, 10 тисяч є зорганізованим, свідомим елементом. Є значно більше, але для приміру припустім, що лиш 10 тисяч. Якщо б кожний з тих 10 тисяч складав на народні цілі лиш один долар на місяць, то за рік наша центральна організація мала б до розпорядимости сто тисяч доларів, за пять літ — пів міліона доларів. Не потребуємо говорити, чого ми за цю кольосальну суму могли б доклати, як ми могли б нею збагатити не лише власну культуру, але й культуру краю, в яким живемо.

Можливо дехто з вас подумає собі, що я фантазую. Нехай і так. Але запевняю вас, що від цієї фантазії я не відступлю, бо маю сильну віру, що вона, при добрій волі українського загалу, є здійснима.

Маючи відповідні фінансові засоби до розпорядимости, ми були б в спромозі допомогти матеріально нашим талановитим силам вибитись на верх і стати культурно на рівний щабель навіть з домінуючими тут народностями. Гроші це сила, засіб, що витворює духові цінности. Цей засіб ми мусимо здобути. Цей засіб ми здобудемо.

Покищо в Канаді ми являємося не діевою, не активною, але потенційною силою. Сила в нас є. Треба лиш її рушити, потрясти з її отяжілости, застою, лінivosti.

Всі ви, що зіхались на цей Конгрес, є, якщо не провідниками, то бодай чільнішими членами ваших громад. Зрозумійте, отже, що на кожному з вас лежить обов'язок причинитися до обнови нашого загалу. Ви мусите стати апостолами нового світогляду, світогляду, в яким не було б місця на почуття нищости, яке досі пригноблювало наш нарід в Канаді і не давало йому підвестися до тих висот, яких він може досягнути.

Півстоліття нашої іміграції скінчилося. Все те за нами. Користаймо з наших минувших помилок і на тих тривких підвалинах, що їх оснували наші піоніри, видвигаємо нову будівлю! Можемо бути певні, що ця будівля буде збудована на міцнім фундаменті. Її тривалість залежатиме, однак, від того матеріалу, якого ми вжиємо, щоб її звести до висоти наших мрій.

Якщо скріпимо себе духово й матеріально, матимемо кращу спромогу причинитися до загального поступу Канади. Будучи добрими українцями, ми рівночасно будемо й добрими канадійцями.

Щоб ми, однак, не робили, в теперішнім часі постійно мусимо мати на увазі, що та культура, яку ми до тепер витворювали, і взагалі ціла канадійська культура являється під загрозою заглади. Цю культуру ми

є зобов'язані обороняти перед ненаситним, безпощадним ворогом. Оборона цієї культури повинна бути тепер одним з наших найбільших вкладів у воєнні зусилля Канади.

Сміло вперед! Завзято вперед! Вперед з вірою, що в нас є сила, непереможна сила, якою ми здобудемо для себе і для Канади кращий духовий і матеріальний добробут. Отже сміло вперед! Завзято вперед!

Вклад Українців у Канадійську Культуру

Відчит В. І. Сарчука, з Виннипегу, Ман.

В. І. Сарчук.

Попередній прелесент коротко зясував обєм і вагу нашого культурного життя в Канаді, і дав нам нарис розвою канадійської культури та участь, яку ми вже досі взяли в цім розвою. Я хочу обговорити способи й пляни дальшого розвою, що мав би задержати нас на високім рівені та поставити нас між ті народні групи, що будуть записані на сторінках історії як будівничі держави.

Перед нами є дуже спірна справа мовної асиміляції, що йде рука в руку з сучасним просвітним застоєм, який починає проявлятися між нами. Наш просвітно-культурний розвій набрав найбільше розгону від року 1920 до 1935. Опісля видно вже деякий занепад. Понерше, слабне захоплення родичів, щоб дати своїм дітям якнайбільше шкільної освіти та вивести їх в люди. Друге, зроджується в учнях брак

ентузіязму до загальної шкільної науки. Вчать ся вони приписаних предметів наче з великого примусу. А до деяких предметів виявляють навіть і байдужність. До таких предметів належать історія, література і взагалі предмети загальної освіти (либерал артс). Третє, багато родичів вернулось назад до середновічної приповідки: „Мабуть тобі, синку, книжка хліба не дасть” — і діти починають лишати школу ледви скінчивши 6-7 клясу. Четверте, мірилом культуристости починає ставати професійне вишколення, що має принести особисту користь. А наслідки такі: Перше, зріст високовчених осіб, що стараються жити, наче хробаки в хроні... Товариство, громада, суспільне життя, і навіть держава мало їх обходять. Живуть, щоб добре жити — от і все.

Друге, фальшивий психологічний підклад асиміляції. Багато вже є таких, що готові мовно асимілюватися, мотивуючи свій вчинок тим, що вони в Канаді, і коли не будуть знати своєї мови, то стануть кращими горожанами. Та на ділі вони числять на те, що їм легше буде вистелити пірям своє власне гніздо . . . Ну, і не треба себе перестяжувати умовою працею при науці рідної мови. Така мовна асиміляція є одним з проявів, що є дуже шкідливий суспільному життю та розвою краю. Я хочу рішуче заявити, що нам треба конечно знати англійську мову досконало та якнайбільше поглибити своє знання англійської літератури, історії, тощо. Та це цілком не оправдує мовної асиміляції.

Можемо до певної міри оправдувати культурну асиміляцію. Це є приноровлювання цілого способу життя до звичаїв, обичаїв, віри, товариських відносин і традиції даної культури. Таке приспособлення дуже трудне й повільне. Рід за родом члени одного народу поволі мусять пересякати культурою іншого народу, поки вони хоч приблизно зможуть взаємно злитися в цілість. Вдодатку, тілесні різниці в рисах лица, будові тіла, тощо, взагалі не можливо засимілювати. І щож дає нам мовна асиміляція? Вона дає нам тип некультурної людини, що, позбувшись ґрунту рідної культури та не могучи пустити міцного коріння в життя прибраної культури, лишається з роду в рід на роздоріжжі двох культур. Не пересякнувши традиціями минувшини, людина не може засвоїти собі традицій теперішности. Як каже Ватсон Кирконел в книжці "The Ukrainian Canadians and the War": "The effort to maintain a cultural tradition is worthy of praise. A Canadian of Ukrainian extraction is a better Canadian if he realizes that the stock from which he comes has a fine past, incorporated in literature, music, handicraft and religious faith. It will give him pride of origin helping to restrain him from conduct unworthy of his people, and it will at the same time give him confidence in his own ability to accomplish worthy things." А далі: "The gravest social risk is not that the children of minor groups such as the Ukrainian should fail to acquire English, but rather lest the change should be made so suddenly and completely that the second generation should be estranged from the first. — At the same time new sanctions in the Anglo-Saxon tradition are not automatically acquired, and the second generation of Ukrainians in Canada is in danger of becoming a social orphan in a "limbo" between two traditions." З цього є лише один логічний висновок: Ми не можемо, ради добра Канади, дозволити собі на мовну асиміляцію, бо некультурні українці, хоч би відпекувались від українства руками і ногами, лишуться безкультурними канадійцями українського походження, із сильним клясовим духом авантюристів, що не причинившись до будови культури і кращого суспільного ладу, не зможуть оцінити того, що буде збудоване іншими. І який же наш підхід до цього, щоб культурно встояти на високім рівені та

гідно приложити руки до творення і збагачування рідної канадійської культури та не лишитись на плоті між двома культурами?

В першу чергу наші діти мусять вивчитись української мови. Без цього неможливо познайомитись з нашою літературою, історією, мистецтвом та взагалі з нашою традицією. І які ж маємо засоби, щоб здійснити цю велику задачу перед нами? Досі ми покладали надії на дім, на рідну школу, на інститути і на просвітні гуртки молоді щодо науки української мови. Навчання в дома є дуже важне тим, що досягає кожну дитину. Та, на жаль, є вже багато родичів, що й самі не знають ні читати, ні як слід говорити по українськи. Жаргон, яким вони послуговуються, не має ніякої освітньої вартості та понижує і нашу й англійську мову. Рідні Школи є сильними осередками навчання, але їх число є таке мале, що лише малий процент дітей має нагоду ходити до них. Інститути робили і роблять велику роботу в цім напрямку, та тільки дуже малий відсоток українських дітей має змогу бути їх питомцями та пробути хоч два роки свого шкільного життя в інституті. Організації молоді мають лише додаткову вартість. Вони мають своє належне місце в нашій суспільній житті, але формальне навчання мови, правопису та граматики звичайно не входить в їх діяльність. Досвід нам показує, що всі ці способи, хоч і важні, не можуть трівно встояти проти повної асиміляції.

Лишається нам тільки один вихід: **а це уведення української мови до середніх шкіл та до університетів.** Коли б це вдалося, то ми знайшли б найкращий шлях до розв'язання цієї справи. Коли б вдалося поставити українську мову на рівні з французькою, німецькою, ісландською, норвежською, тощо, тоді б вона була на гідному місці. І це саме додало б поваги нашій мові та знищило б почуття меншеwartості, що зародилося тут і там між нами. Тоді ми та наші діти бачили б українську мову як засіб до вивчення літератури, історії й українського мистецтва, як чинник, що має відкрити нам шлях до нашої культури, щоб ми могли Канаді передати що найкраще з культурної спадщини до чудової святині канадійської культури, а не прийти туди голіруч та убогим жебраком засісти на сходах передпокою і просити духової милостині.

Пригляньмося тепер, яке значення мало б визнання української мови просто з академічного боку. По приписаних курсах наші діти майже без виїмку вчать французької, латинської або німецької мови. Латина мертва, і вже ніщо її не воскресить. Має вона вартість хіба в медицині та праві. Та навчання французької, німецької або ісландської мови оперте на практичних засадах.

Пригляньмося тепер витягові з програми курсів чужих мов в одній із західних провінцій:

- (1) To develop the ability (a) to read, (b) to write, to understand and to speak the given language.

- (2) To appreciate the literary writings of the given language.
- (3) To give a sympathetic understanding of the people, life, history, social conditions and the life and the influence of the given people on the development of Canada.
- (4) To introduce the pupils to the writings of the authors for comparative study and appreciation.
- (5) To prepare for a position in life; interpreter, translator, secretary, teaching, etc.

Бачимо, що найважливішою ціллю є вивчення мови: щоб могли розмовляти та з розумінням читати. Всі інші точки не мають дійсної вартості, коли перша точка не досягнена. Та досвід вказує, що загально розговірне знання мови учня XII класу є звичайно обмежене до двох речень: "Parlez-vous francais?" і "Je ne comprenne pas." Обсяг читання трошки ширший, але з браку знання мови те читання таке "коване", що учень якнайскорше старається його забути, а не поглибити. Значить, користь з чотири-літнього навчання дуже мала. Та дійсну користь мають французькі учні, що вчать французької мови, німецькі — з німецької, та ісландські — з ісландської, бо вони дійсно навчаються мови і дістануть ключ до культури вивченої мови. Отже стає питання перед нами: чому тисячі українських учнів мають тратити свій час на цілком безкорисне виучування мертвих граматичних фраз та слів чужої мови, коли могли б за той час вивчитись досконало української мови, що має практичну вартість?

Справу признання української мови вже не раз порушували наші провідні люди, та до переведення в діло тої справи ніколи ще не приходило. Уведення мови у вищі школи або до університету є неможливе, поки ми не будемо мати потрібних підручників для навчання української мови. Ця справа вже була предложена Комітетові Українців Канади. Комітет пильно взявся за діло і назначив комісію, що мала б обдумати цю справу і в подробицях виготовити звіт. Тому, що подробиці й технічний план праці буде обговорений на ранішній сесії, я лише коротко перекажу звіт комісії.

(I) Конечно потрібні підручники.

1. СЛОВАР:

Словар мусить бути академічно точний. Інакше він не дістане признання і місця в університетських бібліотеках. Тим більше не можна буде уважати його за авторитетний підручник української мови. Обсяг книжки повинен бути хоч на 1,000 сторін.

2. ДВІ ГРАМАТИКИ: одна початкова, а друга більше вичерпуюча — для вищих клас середніх шкіл і для університетів.

3. ЧИТАНКИ:

П'ять читанок, одна на кожну класу, починаючи від 9-тої класу

до 2-го року університету. Читанки мусять бути дуже уважно поклясовані. Кожна читанка мусить мати словничок слів та ідіомів.

4. Треба дві повні повісти, історії України, історії літератури, добре пояснені поеми Шевченка, антології української літератури — вибір прози й поезії.
- (II) Коли ж вже навіть будуть підручники, то треба буде підготувати учителів, що мали б кваліфікації вчити українську мову. Це не становило б великої трудности, бо є багато учителів, що ще добре володіють українською мовою. Інші могли б підучуватись на спеціальних літніх курсах. Та це вже вляжеться з третьою справою.
- (III) Іменно: треба створити Академію Української Мови і Літератури, що мала б право затверджувати підручники і давати підготовчі курси та кваліфікації учителям української мови.
- (IV) Четверта точка, яку комісія обговорила, є: Плян Праці і Кошторис: Та це буде предложено завтра на ранішнім засіданні Конгресу.
1. До виготовлення словаря треба наймити двох людей на два роки. Вони мусять стало працювати над проектом, а не прихапцем, коли трапиться вільна хвилина часу.
 2. Граматики можна відкупити в тих людей, що вже мають працю майже на укінченні. Розуміється, що граматики мусять мати добрий розклад матеріалу, щоб не було непотрібного повторювання.
 3. Працювати над читанками й підручниками можуть окремі люди. В цій ділянці можуть дати належну поміч Колегія Св. Йосафата, обидва Інститути в Саскатуні, Інститут Грушевського в Едмонтоні, і Чин Отців Василіян в Мондер. Також можна вдатку найняти досвідчених педагогів, що добре обзнайомлені з англійською й українською мовою. Розуміється, Академія мала б точно розподілити працю і дати апробату на підручники.
- (V) Пята і найважливіша справа—то кошторис. Комісія уважно взяла під увагу кошт опрацювання словаря та інших підручників і також видання їх. Не входячи в подробиці, — комісія вважає, що треба \$30,000.00, щоб виконати цей кольосальний проект. Треба \$10,000.00, поки візьмуться до праці. Потрібно \$10,000.00 до двох літ. Потрібно ще \$10,000.00 або й більше, як потреби вимагати будуть, на третій рік праці.

За минувших тридцять літ українці в Канаді багато доброго й великого зробили. Та цей проект ще більше ґрунтовний і далекосяглий, ніж можна собі його уявити. Ми, як українці, стали на роздоріжжі дальшого розвою та освітнього росту. Давні наші пляни й способи стають пережиті й перед нами стоїть марево мовної асиміляції

та переходної безкультурності, що остаточно принесе не лише шкоду Канаді, але й неславу нам усім. Канада дала нам приют, економічний добробут і волю та всі привілеї своїх демократичних установ. І чи ми сміємо віддячитись їй некультурністю грядучих поколінь, що стало б найгіршою колодою в народнім розвою? Чи лишимо дітей своїх, щоб блукали низами та яругами суспільного життя й стали остаточно погноєм на диких полях? Чи дамо їм змогу і нагоду сміло йти високим, хоч може й гористим шляхом, що заведе їх до різноманітної канадійської культури, в якій вони з часом стали б міцною складовою частиною її? Доля будучих поколінь в наших руках. — Щож ми на те?

Повоєнна Реконструкція Світа

о. д-р Василь Кушнір, з Виннипегу, Ман.

Хвальний Конгресе!

о. д-р Василь Кушнір

Оце вже другий день Конгресу українських канадійців. Досі Ви чули вже багато промов, брали участь вчора увечір у нашій маніфестації Перемоги, багато ви говорили між собою, вимінювалися своїми враженнями. І все те зосереджене було коло одної, найважливішої точки, коло одної найважливішої думки, яка, здається, усувала всі інші думки на другий плян. А думка та: **СКРІПЛЕННЯ ВОЄННИХ ЗУСИЛЬ ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ; ДОЛЯ НАША І ДОЛЯ НАРОДІВ ПО ВІЙНІ.** І зовсім слушно. Бо, хоч війна шаліє по всіх континентах, провідні люди Об'єднаних Народів, або т. з. Західної Демократії, постійно у своїх бесідах кладуть не меншу вагу на повоєнне життя, як на воєнні зусилля. Нема ніякого уряду по цій стороні

боевої лінії, який з напруженням всіх своїх сил не застановлявся б над тим, що треба буде зробити, щоб людство зо стану воєнного перейшло до стану мирного без великих соціальних потрясень. Цілком виразно заговорив про відбудову світа прем'єр Чорчил, заговорив про це президент Рузвельт, заговорив Папа Пії XII, заговорила спільною декларацією „прав народів” церковна ієрархія Великої Британії, появився вкінці в тім напрямку історичний документ під назвою “Атлантийського Чарту” — як вислід порозуміння між президентом Рузвельтом і прем'єром Чорчилом, підписаний опісля представ-

никами 26 менших і більших держав. І всі ці публичні бесіди та урядові заяви в головних лініях сходяться до таких точок:

1. Після цієї війни кожний народ, великий чи малий, сильний чи слабкий, має дістати справедливе забезпечення свого життя.
2. Світ має бути вільний від тягарів постійного зброєння.
3. Установити успішні міжнародні інституції, що розв'язували б дорогою порозуміння усі спірні справи народів.
4. Щоб прихильно ставитися до дійсних потреб націй і народів.
5. Захочання християнських норм життя державними мужами і народами.

Чи потрібно думати нині у часі війни про реконструкцію світа?

Очевидно, коли провідні люди нинішнього світа висказують під час війни засади, на яких світ міг би найти мир, то всі вони мають на увазі цих дві справи:

1. Щоб народи, що вступили у війну, знали, за що вони б'ються, за що дають своє життя мільйони найкращих синів людства. А опісля, коли устане боротьба на різних фронтах:

2. Щоб і провідні люди і народи взагалі були вже підготовані до великої та важкої праці відбудови людського життя на повоєнних зга-рищах та руїнах.

Ведення нинішньої війни не можна ніяк відділити від міркувань над уложенням людського життя по війні. Це наука, яку ми всі повинні винести з минулої Світової Війни, з років 1914–18. Двадцять п'ять літ тому, в осени зачалася Мирова Конференція в Парижі. Ніхто з народів не знав тоді, як мир мав виглядати, всі очікували з напруженням, що Конференція принесе. Та найгірше було те, що навіть провідні мужі держав, що були зарепрезентовані на паризькій конференції, не мали ні найменшого поняття, яку форму життя дати народам по великій, чотирилітній війні знищення й руїни. До мирового стола засіли люди з чистою карткою паперу та написали на ньому мир, який властиво миром не був. Найкращим доказом того нинішня війна. Найбільш слабою стороною Версайського Миру не було те, що може для переможених наложено тяжкі умовини мира, що може дещо було зроблено в злій вірі та багато з нерозваги, — але головним недомаганням було те, чого там не зроблено. Європа, яка в той час потребувала конечно сильного і справедливого проводу, дістала в кожному народі найслабших людей. В наслідок того Європа, зараз по війні, впала в непроглядне безладдя революцій, а Ліга Націй, не то, що не була успішною інституцією у вирішуванні спірних питань, але стала ареною постійних інтриг. Якщо ми це зрозуміємо, то зрозуміємо також і те, що нашою працею вже нині, під час війни, а не писаними, без належної підготовки, трактатами, можемо надавати дійсну форму, дійсне лице справам, що прийдуть завтра, після закінчення війни. Та сама правда, що вже у війні треба

підготовляти мир, видержує свою силу щодо повоєнного господарського життя народів, яке буде напевно тяжке й тверде.

І це є причина, чому українські канадійці на нашому нинішньому Конгресі над тими справами застановляються. Для успішного ведення війни, ми мусимо вже тепер знати, чого ми хочемо по війні. Очевидно, що справа ця не легка. Навіть від найшвидшого обсерватора, ледви чи можна сподіватися, щоб він мав настільки пророчої прозорливості, зрівноважного змісту та пропорції, які є конечно потрібні для того, хто хоче говорити словами теперішніх часів, та щоб його слова були прийняті в будучности. Та мимо цього ми нині мусимо говорити про людське життя таке, яким би ми хотіли бачити його завтра.

Діагноза нинішніх часів

Поки лікар візьметься до лічення недуги, він мусить устійнити рід слабости, її причину, і аж опісля намічує дорогу та спосіб лікування. Колиж все піде згідно з його знанням та обчисленням в порядку, то лікар побачить хорого чоловіка, що сьогодні лежить в ліжку та не може й рухнутися, за рік-два здоровим, рухливим, в повній своїй красі, силі та енергії. І тому нам нині треба спитати, яка є основна причина недуги нинішнього людства, що кривавиться в цій тотальній та глобальній війні?

Дехто може обвинувачувати одного чи другого провідного мужа нинішніх держав та народів, інший може вказати на скрайний націоналізм, ще інший добачує причину кризи в монополях, в капіталізмі, у фінансах, а ще інший в національній та міжнародній політиці.

Нема нині найменшого сумніву, що причиною недуги людства, причиною цілого ряду воєн та революцій, хочби за останнє двадцятьп'ятиліття, — це загальне заломання моральних вартостей чоловіка та прийняття філософії, що не має ніякої вартости. Внаслідок цього нинішнє людство живе на засаді заперечення всякого права, обовязку та справедливости. Особиста вигода, користь та самолюбство є найвищою нормою життя і поступовання в житті, приватнім і публичним, в житті людей і народів. І ми є свідками нині, як людство йде дорогою катастрофи. Людській суспільности грозить цілковита загибля. **ЧИ ЦЕ МОЖЛИВО?** Чи може нині ціла людська суспільність, культурна Європа й Америка — чи можуть вони загинути? Чи можна хоч би подумати, що всі наші залізниці, культурний дорібок поколінь, наші міста, цвітучі поля та фарми одного дня загинуть? На це ми маємо багато примірів з історії. З грецької й римської культури та греків і римлян осталися до нині тільки деякі залишки по музеях та згадки в правничих кодексах, що такі народи колись існували. Коли ми сьогодні станемо перед величавими пам'ятниками чи будівлями давніх часів і ними захоплюємося, ми чуємо, що чогось подібного ми нині не можемо зробити.

Ми відчуваємо, що внутрішні сили нашого серця й духа у нас до таких річей вже ослабі. А так життя йшло цілими поколіннями. І чому ж так діється?

НА МІСЦЕ МОРАЛЬНИХ ЗАСАД В ПРИВАТНІМ І ПУБЛИЧНІМ ЖИТТІ ВИРОСТАЄ ЖАДОБА СИЛИ ТА ЗИСКУ В ГОСПОДАРЦІ Й ДЕРЖАВІ, ТЕ, ЩО КИДАЄ НАРОДИ В ЩОРАЗ ГІРШУ НУЖДУ.

Жадоба сили й зиску—це причина усього лиха. Коли господарство народу не відповідає своїй цілі, щоб забезпечити гідне життя чоловікові, але спрямоване для користи й наживи якоїсь класи чи групи людей, така господарка утруднює життя широким масам народу. І внаслідок того вона розбиває звання, родину й батьківщину. Коли штука правління державних мужів не є звернена на те, щоб своїм громадянам забезпечити гідний зарібок при внутрішнім порядку та мирних стосунках із сусідніми державами, коли вони кидаються, як драпіжні звірі то тут, то там на чужу землю й чужі народи, а свій власний нарід уважають за більш ніщо, як тільки за живу машину, кидаючи її, як таку, на поля битви, — тоді цілі народи через жадобу слави чи панування своїх провідників гинуть. Європа йде нині до руїни через жадобу величі й сили, так, як колись йшов до руїни старинний Рим. Європа котиться нині до упадку так скоро і в таких великих розмірах, як ніколи перед тим в своїй історії. І цей занепад тісно зв'язаний з цією війною та з війною з 1914-1918 років. Назверх такий занепад проявляється насильними та революційними диктаторствами, які устійнилися на просторих землях Європи.

Жадоба влади й сили диктаторів не обмежується на їх власні народи. Коли б так було, то не було б ще великого лиха. Загальна справа світу на тім не дуже потерпіла б. Та вони постійно й послідовно, силою та підступом простягають свою владу на цілий європейський континент і ще далше. І все це не дасться в'яснити тільки революційною формою комунізму, фашизму чи нацизму. Властивий корінь цього сягає в блудну філософію, що розбудила в народів та в їх провідників жадобу слави й панування, жадобу наживи, яку одні скривають під кличем пролетарів, інші під кличем раси, а ще інші під кличем нації. Всі ж вони, хоч виглядом інакші, мають одну спільну прикмету: **ЗНИЩИТИ ТЕПЕРІШНИЙ ПОРЯДОК СВІТУ.** І таке знищення йде послідовно, і що далше на схід Європи, то гірше.

Недавно ще, коли хто хотів їхати з Америки до Європи, то не мав труднощів. Та вже на кілька літ перед теперішньою війною, це вже не легка справа була. А навіть коли хто дістав паспорт, то не міг перевезти з собою ні одного цента з одної держави до другої. Скрізь брак довіри до людей, брак всякого права, яке забезпечувало особу та майно. Кожної хвилини можуть людину арештувати, забрати майно, запроторити в тюрму.

Колись нарікали поляки на німців, що німці викупували у поляків

їх поле, щоб заселити своїми кольоністами. Українці жалувалися на поляків, що поляки садили мазурів на українські землі. Нині ніхто з диктаторських держав такими річами не бавиться. Нині виселяють цілі сотки а то й тисячі населення в незнану країну. І так сталося й з мільйонами українців в Європі.

До нищення культурного життя Європи приноровлені й такі інституції, як школи та університети. Ніколи ці високі інституції не були так ограничені у своїй свободі наукового досліджу, як сьогодні в тоталітарних країнах Європи. Університети та високі школи в тих країнах — то інституції політичного вишколення й пропаганди. Тому не диво, що людське життя на європейському континенті — це механічний рух машини. Молодь виховується тільки до механічного ділання. Вона не думає, а кричить, не рефлектує, а відповідає, як треноване створіння, на певні знаки, на потиснення гузика. А наслідки такі, що якась частина молоді диктаторських країн живе фанатизмом. Про культурну виміну між поодинокими країнами чи народами Європи сьогодні нема що й говорити. Там існує непроходима пропасть. І коли навіть зійдеться двоє людей, вихованих в нинішніх інституціях Європи, то вони себе вже більше не розуміють. Бо ж яку спільну мову можуть знайти нині люди, що виховані на засадах і для певних цілей комунізму, нацизму, чи фашизму? Хіба цю одну й одну: **ЗНИЩЕННЯ ДОТЕПЕРІШНЬОГО ЛАДУ.**

Революція морального нігілізму поглотила цілий континент Європи. Переможні революції комунізму, фашизму і нацизму відкидають цілковито моральні вартості. Для них моральністю є те, що відповідає їх цілі та їх інтересам. Ленін колись сказав: „СПОСІБ ПОСТУПОВАННЯ І ДІЛАННЯ (МОРАЛЬНІСТЬ) ЦЕ ТЕ, ЩО СЛУЖИТЬ ДЛЯ ЗНИЩЕННЯ СТАРОГО СВІТУ ВИЗІСКУВАЧІВ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ ВСІХ РОБІТНИКІВ, ЩО СТВОРЯТЬ НОВУ СУСПІЛЬНІСТЬ КОМУНІСТІВ. МИ НЕ ВІРИМО У ВІЧНІСТЬ МОРАЛІ.”

Таке зясування моралі Леніна, з певними приноровленнями до власних цілей, цілком є добрим для ділання й поступовання нацизму та фашизму. Як на Україні для досягнення комуністичних цілей треба було викликати штучний голод, від якого згинули мільйони українського населення, то це, очевидно, добре в очах комунізму, хочби проти того бунтувалася й совість цілого світу. Те саме діється сьогодні з примусовими роботами в Німеччині та переселюванням тисячів людей з одного місця на друге. Коли ж до цього ще додамо переслідування релігії, що є циментом християнської культури Європи, то не дивно, що Європа сьогодні стрічає один з найтемніших періодів своєї історії. Не дивно, що культурний чоловік Європи утікає сьогодні в глибину африканського континенту, щоб там між муринами дожити спокійно свого життя.

Погляд на реконструкцію світу

Ми нині ясно бачимо одно: що такий світ, яким він був до війни, не вернеться ніколи. Впрочім, коли б він і вернувся, то не за 25 літ, а за 5 літ, а може й скорше будемо мати другу, ще страшнішу, війну. Старий довоєнний світ згинув. Будучність, щасливіша будучність, лежить перед тими, що відвернуться рішуче від морального нігілізму, що приніс занепад цілій Європі та заразив деморалізацією всі інші континенти світу.

Будучність, щасливіша будучність, лежить перед тими, що своє серце та всі почування душі й крові звернуть до нового світу, що народжується серед тяжких болів нинішньої війни. Будучність, щасливіша будучність світу, лежить перед тими, що свідомі великої відповідальности свого життя в нинішній добі, звернуться до творення нового світу з повною свідомістю, відвагою і силою свого почуття ПОШАНИ МОРАЛЬНОГО ЗАКОНА В СВОЙОМУ ЖИТТІ ОСОБИСТОМУ, ПРИВАТНОМУ ТА ПУБЛИЧНОМУ. І цей наш нинішній КОНГРЕС є ЗАКЛИКОМ ДО ТАКОГО ПРОВІДУ СЕРЕД НАС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ.

Перша й остання моральна засада перемоги в нинішній війні не є оглядатися назад за пошукуванням принципів морального нігілізму, що мав би бути провідним у повоєнній реконструкції світу. То був би парадокс нинішньої війни та всіх шляхотних зусиль громадян т. з. Західної Демократії. Коли б моральний нігілізм мав лягти і в основи повоєнної реконструкції світу, то державні мужі, творці Версайського трактату, були б ідеальними людьми в порівнянні до державних мужів нашої доби. Історія вчить нас одної правди, а саме: ВІЙНА НІ НЕ ЗАДЕРЖУЄ, НІ НЕ ВІДНОВЛЯЄ ніколи такого стану, який був перед війною (СТАТУС КВО). Чи нам це подобається, чи ні, — ми є в середині революції. Кожне змагання цього явища не доцінити, або спроба відновити лад з-перед війни—то не тільки даремна справа, але й повна шкідливих чинників. У реконструкції світу після нинішньої війни світ напевно буде очікувати незвичайно рішучої політики від відповідальних державних мужів та від народів та держав, що вийдуть з нинішнього конфлікту переможно. І та рішучість повоєнної політики реконструкції світу мусить йти в двох напрямках: ВОНА МУСИТЬ БУТИ ПОЗИТИВНА, І ВОНА МУСИТЬ БУТИ РЕВОЛЮЦІЙНА! Нема ні найменшого сумніву, що коли демократія така, як ми її знаємо сьогодні, має вдержатися при житті, то вона мусить взяти під увагу економічні потреби кожної людини. Вона мусить взяти під увагу економічні потреби кожного народу. Нині, здається, нема ніякого народу, що не розумів би цієї правди, що під економічним зглядом мусить наступити певна означена взаємна залежність між народами й державами. Та з другої сторони економічна взаємна залежність не може так далеко йти у повоєнній реконструкції світу, щоб слабші народи тратили свою політичну са-

мостійність. І це якраз найбільше болюче місце нинішнього людства. І тому повоєнна реконструкція світу, якщо ми хочемо мати довготривалий мир і добробут, мусить йти по тій лінії, що економічні вимоги й економічна взаємна залежність мусять узгляднити цю незвичайно ніжну сторону життя народів, а саме їх політичне право до національного самовизначення.

Нерівність трактування людей різних суспільних клас в лоні того самого народу, безробіття людей і невикористання матеріяльних багатств країни, поділ народів на тих, “що мають все” і на таких, “що не мають нічого”, — це найбільший скандал нинішніх часів. Щоб знайти лік на це, ми мусимо перевірити ціле відношення між продукцією та споживанням. Ми мусимо перевірити цілу економічну систему, що розвинулася за минулих сто літ. І саме тут ми приходимо до самого ядра справи. У повоєнній реконструкції світу ми мусимо піддати дуже сильній та акуратній аналізі людське життя та людські системи, і запитати себе: **ЧУ ЗЛО НИНІШНИХ ЧАСІВ ЛЕЖИТЬ В СИСТЕМІ, ЧИ В ЛЮДИНІ, ЩО СИСТЕМОЮ ПРАВИТЬ І НЕЮ ПОКОРИСТОВУЄТЬСЯ?** І відповідь на це питання вкаже нам, в якому напрямку повинна йти і повоєнна реконструкція світу.

Нинішня криза, яку ми переходимо, не є ні мілітарна, ні політична, ні економічна, — але моральна. І це вказує, в якому напрямку повоєнна реконструкція світу повинна відбуватися. Жива віра у моральні засади є конечною, щоб нашої політичній та економічній системі дати душу й серце. Ця нова віра, якої нині так дуже бракує народам і провідним мужам, буде опрокиненням злочасної практики морального нігілізму, що тягнувся через ціле 19 століття, і тягнеться аж по нинішній час, і що спричинив для світу стільки нещастя та катаклізмів, воєн та постійних революцій, сліз та нарікань. Ця нова віра в моральну красу людських стремлінь поставить особливий натиск більш на обов'язки, які треба буде виконати, як на права, якими схочемо покористовуватися; більше на службу, яку треба буде зробити для народу, як на користи, які б хто хотів тягнути.

Без моральної стійности в народів та в провідних людей, всякі трактати та зобов'язання є нічим — пустий кусок паперу. Навіть Атлантийський Чартер — документ, який має на цілі повоєнну реконструкцію світу, та що підписаний 26 державами — не буде мати ніякого значення, якщо його виконавці в час не перейдуть у своєму серці цієї внутрішньої моральної революції. Атлантийський Чартер вже нині має різні, преріжні пояснювання. Заяви в ньому незвичайно широкі, виложені засади є того рода, щоб вони довели до загальної згоди Об'єднаних Націй. Можливо, що ця широка п'ятформа Атлантийського Чарту було умовиною згоди. Та певне те, що Атлантийський Чартер ледве чи становить п'ятформу нерозривної унії між поодинокими народами, що його підписали, особливо, коли візьмемо на увагу майбутність — коли небезпека промине. Все

те остаточно буде залежати від доброї волі ВЕЛИКИХ НАРОДІВ: чи вони схочуть даліше продовжати приятельські стосунки з своїми дотеперішніми меншими союзниками.

Події йдуть скоро. І вже сьогодні вимагається моральної стійкості у всіх тих, яким залежить на справедливій реконструкції світу; яким залежить, щоб Атлантийський Чартер не був засуджений вже сьогодні, як багато інших чартерів; щоб він не втратив своєї заохочуючої сили у народів, що у війні, і для народів, що схочуть доложити усіх своїх сил та здібностей для остаточного замирення світу. Коли Атлантийський Чартер має остатися живим інструментом для народів, що у війні, і в творенні мира, він серед змінних часів буде потребувати постійного висвітлення від людей стійких, незмінних, морального переконання.

Після теперішньої війни кожний розсудний чоловік повинен одно знати: що ТВОРЕННЯ МИРУ — ТО НЕ ПОДІЯ, А ЦЕ ПРОЦЕС, ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ В БАГАТЬОХ МІСЦЯХ, СЕРЕД РІЗНИХ ОБСТАВИН, РІЗНИМИ МЕТОДАМИ І ЧЕРЕЗ ДОВГИЙ ЧАС, — я б сказав — ПОСТІЙНО. Хто б думав інакше, то до нього треба б відноситися з недовірям.

В наших часах ми є свідками постійних кличів до свободи. І дивно то виглядає, що, замість свободи, людство щораз більше свободу тратить. Змагання в тому напрямку ніде не увінчалися успіхом. Європа сьогодні є менш свободна, як було 800 літ тому. Коли ми приглянемося тим численним революціям, що відбулися останніх 25 літ в Європі, то всі ті революції йшли під гаслом боротьби за свободу. І всі ті революції загломилися. А наслідок був такий, що не було свободи, волі, але анархія та безоглядний деспотизм. Революція російська, німецька, італійська та інші найкраще це виявили. Помилкою всіх тих революцій було те, що люди загально думають, що вистане тільки змінити зовнішній уряд, поробити деякі зовнішні зміни в соціальних, політичних та економічних організаціях — і все буде готове. Згідно із засадами Християнської Демократії всякі такі спроби мусіли скінчитися нічим та тільки погіршити недугу, яку старалися усунути. Світ вірить у реформу системи. Зреформуй уряд, зреформуй фінанси-гроші, приватну власність, і чоловік не буде вже самолюбом, захланним, несправедливим. У всіх цих випадках світова реформа є звернена проти когось, чи чогось, та ніколи проти самої людини.

Коли Папа Пій XII у своїх точках про замирення та реконструкцію світу каже, що для постійного мира потрібно, що і державні мужі і народи заховували християнські засади життя, приватно й публично, то Він висказує ту правду, яку християнство завсіди проповідало, на якій властиво спочиває правдива демократія. Християнство учить, що реформа має бути не проти чогось чи когось поза людиною, але проти сил, які є всередині, в серці людини: проти зарозумілості, жадоби, гніву, заздрости, захланности, наживи та несправедливості. Всі тіни людського духа перед війною роблять людське життя тяжким і прикрим, а у війні спри-

чиняють таке спустошення в людській культурі, що одинока назва для того: скандал і варварство на світову скалю. Християнство ніколи не приписує вини системі, але приписує її людині. Зреформуй урядника — і тим самим зреформуєш уряд; зреформуй політика — і зреформуєш політику; зреформуй торговця — і зреформуєш торгівлю; зреформуй чоловіка і зреформуєш світ і його системи.

І тому ми, українські канадійці, коли забираємо слово й висказуємо погляд про воєнну реконструкцію світу, про краще життя завтра народів великих і малих, сильних і слабих, ми і в тому випадку, стоїмо разом з усіма дійсними патріотами нашої Канади. Ми віримо, що коли в основу повоєнної реконструкції світу ляжуть вічні правди християнської моралі, тоді не буде більше потрібно, щоб великі держави забезпечували свої границі економічно чи мілітарно коштом поневолення слабших народів. Тоді згинуть всі марні кличі до “обеднання пролетарів світа” в боротьбі всіх проти всіх. Як нині згинув, бодай теоретично, Третій Інтернаціонал, — згинуть марні кличі про вищість раси та нації, і на їх місце прийдуть кличі християнської демократії, людей доброї волі, пошани, чести та справедливости. Навіть для найбільшого й найменшого народу прийде час взаємної співпраці та взаємного розуміння дійсних потреб людського життя, що після руїни й знищення нинішньої війни начеркає золоту добу життя народів майбутнього світа.

Предсідник І. Ісаїв подякував шановним докладчикам за їхні реферати. Відтак привитав ново-прибулих гостей і делегатів і розяснив їм спосіб реєстрації.

На цьому закінчилися пополуднева сесія другого дня конгресу.

Концерт Перемоги

В середу, дня 23-го червня, 1943 р. о год. 8.30 вечером, около 3,500 громадян було присутніх на “Концерті Перемоги”, який відбувся в Міській Авдиторії. Слідуючі Українські артисти виступали на цьому концерті:

Любка Колесса, піяністка

Михайло Голинський, тенор,

Проф. Роман Придаткевич, скрипак-композитор.

Виступав також діточий хор Рідної Школи при парохії св. Володимира і Ольги з Виннипегу, під диригентурою Олекси Мушія.

Предсідником концерту був **Др. К. Андрусишин**, який виголосив коротку вступну промову.

Проф. Р. Придаткевич

Любка Колесса

Михайло Голинський

Оцим Концертом був закінчений другий день Конгресу.

Група Делегатів і Гостей при вході до Конгресової сали.

Третій День Конгресу

ПРОГРАМА

Четвер, дня 24-го червня, 1943 р.

Гасло: "Перемога й Забезпека"

Ранком від 9 — 12 год.

Сесія всіх делегатів, на якій будуть порушені біжучі справи КУК. На цій сесії відбудеться дискусія над резолюціями і їх ухвала.

Пополудні від 1.30 до 6 год.

Доклади:

- 1) Повоєнна реконструкція в Канаді — виголосять: адв. П. Лазарович і І. Ісаїв з Едмонтону.
- 2) Будучина Української Молоді в Канаді — доложать А. І. Яремович з Виннипегу, С. Фроляк з Торонто і Н. Войціховська з Виннипегу.
- 3) Жінка в житті народу — виголосять: п-ні Н. Когуська з Виннипегу і п-ні С. Савчук з Торонто.

Увечір в 7 годині:

Бенкет в честь делегатів Конгресу відбудеться в бенкетовій залі в готелі Роял Александра. Гостем промовцем буде генерал Володимир Сікевич з Торонта.

Ранішня й пополуднева сесії відбудуться також в приміщенні гот. Роял Александра.

Ранішня Сесія

М. ГЕТЬМАН, З ТОРОНТА, ОНТ., Предсідник

АДВ. В. Я. АРСЕНИЧ, К.С., з ВИННИПЕГУ, Заст.-предсідника

За столом президії засів також

ІНЖ. В. КОССАР, З ВИННИПЕГУ, Голова координаційної комісії.

М. Гетьман

Предсідник **М. Гетьман** привітав делегатів і гостей та висказав радість, що конгрес так успішно відбувається. Яку вагу і значення має КУК — це найкраще показує, що Москва виступила проти його існування; а Польські Організації вислали свої побажання з нагоди конгресу.

Сьогоднішні наради, заявив предсідник, є незвичайно важні, бо на них маються ухвалити постанову, на основі яких КУК буде в будуччині далі вести свою працю. Предсідник просить делегатів забрати слово в дискусіях.

Петро Іванець, Торолд, Онт. Майже всі ділянки нашого суспільного життя були порушені вчора. П. Іванець підніс справу нашої економічно-торгівельної ділянки. До зреалізування всіх попередньо згаданих ділянок нашого життя потрібно фінансів; про це ми говорили і турбувалися, як потрібних фондів дістати.

Бесідник пропонував спосіб щадження фінансів через розумну контролю видатків. В цім напрямі помогло б багато, коли б ми мали більше на увазі організування споживних кооператив, щадничих спілок та індивідуальних торгівлів. Тут, в Канаді, є велике поле до розвою кооператив, і КУК повинен звернути в будуччині більшу увагу на цю, так важну, ділянку нашого життя.

Іван Гавалко, Содбурі, Онт., підкреслив, що великі діла повстають тільки з великих ідей, а для осягнення цих ідей потрібно великого напруження. В перебігу Конгресу почулись безпосередньо прояви відданості й вірності для Екзекутиви Комітету Українців Канади, а КУК

є так організований, що від нього можна сподіватись високих ідеалів і великих діл.

Промовець заявив, що Конгрес є довершення півтретя року тяжкої праці об'єднаними силами канадійських українців. Звіти Екзекутиви і відділів КУК вказують, що українці спільно працювали для добра нашої батьківщини Канади.

Зїзд делегатів не має сумніву, що на чолі КУК стоять непохитно відповідні працівники з великим досвідом і практикою, бо ж і самий зїзд делегатів — конгрес репрезентує всі стани і класи нашого громадянства. Зібрались тут з поміж кращих найкращі, молоді селянські душі, робітники, гірники, фабриканти, є тут між нами визначні наукові сили та інтелігенти всіх професій. Є тут також представники української церкви. Зложивши свої сили в протягу два й пів року напруженої праці — видали вони із себе все, що найкраще, — як організацію української чести, пуття, розуму та патріотичного натхнення.

Бесідник сказав, що присутні повинні зясувати собі багато питань і поставити все на належне місце. Обовязком є зібрати в свої ряди все, що серед українців полишилося морально-здорового, громадсько активного, та патріотично-цінного. В такий спосіб канадійці українського походження краще сповнять свої численні обовязки в ці відповідальні часи.

Дуже добре є, продовжав бесідник, що українці залишили внутрішню незгоду, сварню, та колотнечу. Тільки наша єдність, яку ми вже маємо, дасть нам змогу витримати натиск зовнішнього світу на нас, та рівночасно змусить той чужий, ворожий світ ставитися до нас з повагою.

Сподіємося, що в теперішньому воєнному часі, який переживаємо, наш КУК найде між собою відповідні сили, щоб були на висоті тих подій, що з усіх боків натискають на нас.

Будемо сподіватися, що КУК своєю діяльністю зуміє стати і на дальше кристалізаційним українським осередком для українського загалу в Канаді, що стоїть твердо на національному ґрунті і честі, що хоче і буде працювати, боротись і страждати не задля самих себе, а задля того, щоб наша Канада вийшла в цій війні побідною.

Вкінці піддає думку, щоб КУК занявся нашими здібними студентами, щоб їх виховати на користь канадійського загалу.

Степан Кутний, Содбурі, Онт. С. Кутний gratулює Комітетові за те, що Конгрес відбувається під великими гаслами, і що його рішення є такого змісту, що принесуть добро для українського загалу в Канаді.

Шановний бесідник звернув увагу на дискримінацію, яка завважується в індустріях в Онтеріо, головню відносно українських робітників. Причиною такого відношення супроти канадійських українців є те, що не-українці нас не розуміють. До певної міри українці самі відповідають за певну частину цього непорозуміння, бо вони часто відгороджу-

ються китайським муром від інших народностей в Канаді. Коли ми творимо спільну канадійську націю, ми повинні мати ближчі зв'язки з другими національностями, ми повинні зливатися з канадійськими то-вариствами, мусимо себе ближче пізнати, зжитися з ними, тоді відно-шення одних до других буде краще.

Інж. Володимир Коссар, Винніпег, Ман., голова Координаційної Ко-місії КУК, забрав слово в зв'язку із дискусіями, і, як голова ділової ко-місії Екзекутиви, предкладає Конгресові нарис праці й завдань на будуче. Забираючи голос, зазначає, що сьогодні Конгрес кінчиться, а перед ним ще багато важних справ. Багато делегатів зголосилося ще до слова. Просить їх, щоб написали свої думки і завваги на папері і передали секретарям, а всі їхні внески будуть запротоколовані.

Екзекутива КУК має за собою два й пів року досвіду і на основі цього досвіду намітила пляни, які предкладає конгресові, а саме:

а. Розбудувати Відділи КУК по цілій Канаді. До цієї праці повинні при-чинитися всі делегати. Треба нам організаторів, які всеціло віддали б себе цьому ділу. Відділи повинні знати, які цілі та завдання і обов'язки перед ними. Нашим бажанням є, щоб Екзекутива мала зв'язки із най-дальшими місцевостями, де лише живуть українці. Коли ми тут, в цен-трі, вже зговорились і працюємо згідливі, то ця згода повинна бути і на фармах і по містах. Це є вимогою часу, кончею історичного моменту та життєвою потребою канадійських українців.

б. Пресово-інформативна Служба: канцелярія Екзекутиви КУК повин-на бути налагоджена так, щоб була в стані вести цю поширену працю КУК.

Крім ділового сталого секретаря та організаторів є кончею історичною створити пресово-інформативну службу, що могла б слідкувати за всією пресою — англійською, французькою та другими. Вона повинна б по-давати відомості до преси і відповідати пресі. Коли хочемо, щоб люди знали про нас, ми мусимо самі давати їм правдиві інформації про себе і нашу працю — а не залишати це ворожим нам джерелам. В тій цілі ми повинні мати також репрезентанта КУК в Оттаві, що мав би контакт з міродатними чинниками в цій централі державного життя Канади.

До цієї ділянки нашої праці буде належати збирання статистичних дат про поміч канадійських українців у воєнних змаганнях Канади і так зібрані відомості подавати так англійській, як і українській пресі. За-ходами Екзекутиви, а при допомозі нас всіх, ми мусимо видавати бро-шури, памфлети та поважніші публікації, які подавали б інформації про нашу працю в Канаді і про змагання наших братів там, на їх рідних землях.

Апелює до делегатів, щоб вони на місцях збирали точні статистичні дані відносно нашої участі в цій війні, щоб ім'я кожного українського вояка канадійської армії та по можності і знимка була подані Екзекутиві.

Зібрати дати, на які суми українське громадянство закупило Щадничих Сертифікатів, державних бондів у всіх чотирьох позичках, суми жертвовані на ціль Червоного Хреста, кількість висланих пакунків воїнству за море, і т. д.

Рівночасно обов'язком Відділів КУК з навязати звязки в своїх місцевостях з англійцями, їхніми клубами, звязки з Канадійськими Легіонами.

в. Справа підручників. До Комісії підручників Екзекутива КУК заангажує фахівців-учителів, які мають зайнятися виготовленням шкільних підручників. Після плану ця Комісія буде потребувати \$8,000.00 (вісім тисяч) доларів річно із нашого загального бюджету. Справа підрункової Комісії буде точно предложена Конгресові на сьогоднішній сесії п. В. Костюком, управителем вищої публичної школи в Іст Селкірк, Ман., і тому я не буду детально про це говорити.

г. Союз Канадійських Українських Вояків: Дальшою дуже важною ділянкою Комітету Українців Канади являється поміч воякам канадійських збройних сил українського походження, а спеціально Союзові Канадійських Українських Вояків За Морем. Ціллю цієї допомоги є підтримати мораль тих, які далеко від своїх рідних і свого краю — мусять давати все на оборону Канади і її інституції.

КУК повинен допомогти їм оснувати та вдержувати для них вояцького центра — в столиці імперії, Лондоні, та висилкою їм відповідних посилок з поживою, папіросів, чи іншими речами, за якими вояк скучає.

Також в Канаді — в головних містах, де знаходяться наші вояки, заходами КУК повинні бути створені рекреаційні осідки, в яких вояки могли б весело доцільно перевести свій вільний від військових обов'язків, час.

г. Українське Бюро в Лондоні — Англія. Черговим завданням КУК повинно бути відновлення інформативного бюро в Лондоні. Такі бюро існували там також в часі війни до кінця 1941 року. Вважаємо, що за існування такого бюро є необхідним, а кошт його вдержування мусить впасти на всіх канадійських українців.

д. Бюджет. Щоб виконати всі тут подані ділянки, поширити їх та включити нові, яких конечність з часом само життя і події покажуть, треба фондів. Вони будуть поважні. Вже на вчорашній передполудневій сесії членів Ширшої Ради згадано одним з делегатів Конгресу про півмільйоновий фонд для праці й цілей КУК. Хоч я не буду повторяти цієї суми, всеж таки треба підкреслити, що при відповідно наладженім апараті нашого центру та при повному зрозумінні широких мас канадійських українців, цю думку делегатів можна зреалізувати.

Всеж таки члени конгресу та українське громадянство в Канаді повинно знати, що кілька десятків тисяч доларів є конечним на працю

КУК. Залежно від праці нами виконаної та залежно від висоти наших жертв, сповнимо в меншій чи більшій мірі нам тут предложені завдання. Більше пожертвуємо — більші успіхи будуть.

Розїзджаючись додому, нехай делегати Конгресу мають всі ці справи на увазі! З Вашою кооперацією, Екзекутивна КУК переведе всі намічені пляни на цьому конгресі в діло.

Іван Козяк, Сейнт Майкел, Алберта. В імени українців в Алберті І. Козяк склав привіти Конгресові й погратулював Екзекутиві КУК за успішне підготовлення й програму конгресу. Бесідник запевнив присутніх, що українці Алберти є сто процент за КУК.

Звернув увагу на те, що цей Конгрес відбувається саме по 50-літтю побуту українців в Канаді та пропонував, щоб протоколи конгресу видати книжкою.

Адв. Я. В. Арсенич, Винніпег, Ман., секретар Екзекутиви КУК, оголосив, що Екзекутива КУК вже зробила зарядження, щоб протоколи конгресу разом з рефератами були видруковані.

Ілля Кучерепа, Торонто, Онт. І. Кучерепа пропонував, щоб конгрес вислав лист подяки п. Снайдерові, головному редакторові торонтонського “Ди Івнінг Телеграм”, який через 15 років містить у своєму часописі прихильні вісті про українців і про українську справу.

Треба також взяти під увагу менші товариства, чи то освітньо-культурні, чи заповомогові, щоб і вони увійшли до КУК. Завданням делегатів, які розїздуться по конгресі додому, є подбати про фонди на цілі КУК.

Адв. Я. В. Арсенич: Заввага п. Кучерепа є слушна. П. Снайдер дійсно заслуговує від нас на подяку. З приємністю треба зазначити, що ми вже зєднали собі більше приятелів серед англійської преси. Екзекутива КУК подбає про це, щоб їм належно подякувати.

Пані Д. Яндова, Едмонтон, Алберта: Хочє доповнити внески пані Савчукової з Торонта, а саме, щоб Екзекутива КУК звернула більше уваги на наше зорганізоване жіноцтво, та щоб жіноцтво заангажувати до тої праці, для якої жіноцтво має спеціальне пристособлення. Все це, що тут говорилося протягом тих трьох днів конгресу, відноситься так до мужчин, як і до жінок. Коли по деяких відділах КУК не виконано праці як слід, то лише тому, що там не було нашого жіноцтва. Щоб наш КУК мав більше поваги і виконав всі обовязки, які на нього накладає цей конгрес, треба конечно заангажувати наше жіноцтво до співпраці, бо ми маємо здібних жінок, а крім того, жінки мають більше вільного часу.

Предсідник — М. Гетьман, Торонто, Онт., попросив тих делегатів, яким поручилось збирати жертви для КУК, щоб вони їх доручили А. Яремовичу, діловому секретарові. Це жертви—датки підуть на покриття видатків получених з конгресом.

Д. Рудяк, Джералдтон, Онт. Склавши привіт від українських майнерів, бесідник піддав сугестію, що бажанно було б зробити певні кроки, щоб zorganizувати кампанію і зібрати допомоговий фонд — “Юкраїніян Реліф і Рефюджі Фонд” для помочі українцям на рідних землях, як також для збігців розсіяних по ріжних краях. Таким фондом може володіти Канадійський Червоний Хрест або самий КУК.

Бесідник годився з думкою, що КУК повинен слідити за політичними подіями і з місця опрокидати і відбивати всякі кроки, що мали б не допустити до дійсно демократичної розв'язки українського питання в Європі.

Д. Кобринський, Сматс, Саск. З приємністю ствердив, що на Конгресі є поважне число фермерів, і тому привітав Конгрес в імені нашого рільничого Заходу. Бесідник пропонував, щоб українці Канади себе оподаткували, починаючи від суми одного доляра в гору, відповідно до маєткового стану. В цей спосіб можна легко зібрати суму \$60,000.00 і то без великих зусиль. Справа збірки фонду буде тому легшою, бо пять українських домініяльних Організацій, що належать до КУК, гарно кооперують.

В. Зінчишин, Торонто, Онт., представник Українського Студентського Клуба, привітав Конгрес від zorganizованого українського студентства торонтонського університету. Бажав, щоб наше громадянство звернуло більшу увагу на старшу молодь і студентів. Треба усунути ріжницю в поглядах між молоддю й старшими. Від кооперації старших і молоді залежить будучність українців в Канаді.

Бесідник піддав думку, щоб кожний українець в Канаді оподаткував себе хоч найменше одного цента денно на фонд КУК. Товариства, церкви та інші інституції можуть платити членську вкладку річно по \$75.00 і більше. Вкінці бесідник заявив, що він поділяє думку інших, щоб перебіг конгресу і всі реферати видрукувати в українській і англійській мові.

Адв. Я. В. Арсенич подякував В. Зінчишинові, що підніс такі справи. Приємно бачити, що молоді люде беруть стільки активної участі в дискусіях Конгресу.

В. Костюк, Виніпег, Ман., член комісії КУК для шкільних підручників. Справа української мови по школах в трьох західних провінціях представляється так: Українці робили заходи, щоб у вищих школах і на університетах була допущена українська мова як предмет. Одержано відповідь від шкільних властей: “Дайте нам підручники”. І на цьому справа застрягла.

Екзекутива КУК взяла цю справу на свої наради, вибрала в тій цілі спільну комісію, яка мала б виготовити плян видання потрібних підручників. Рішено в першу чергу видати українсько-англійську граматику,

головно для тих, що не знають української мови. Ця граматика мусить бути достосована до граматики інших мов, щоб навчання української мови стало на рівні з іншими мовами.

Читанки для молоді повинні йти в парі з граматикою, їх зміст повинен бути культурно-історичний, з добрим правописом. Конечним являється видати підручники для студентів 12-го степеня науки і для 1-го року університету.

Потребуємо повного словаря з признанням академічних кол.

Для підготовки цього всього треба заангажувати фахівців зо всіх ділянок. Справа українського шкільництва, української мови — це одна з найважливіших точок нашого Конгресу.

Я. В. Арсенич заявив, що Екзекутива КУК скоординує ту працю, виготовить плани, постарається заангажувати фахових людей, що мусять віддатися виключно лише цій праці через яких 2-3 роки. Бесідник заявив, що кошти будуть виносити від 6 до 10 тисяч доларів річно.

Григорій Маслянка, Трансконна, Манітоба, говорив коротко, але річево в справі певної системи членства у КУК з опрєдєліними місячними чи річними вкладками.

І. Каптії, п. М. Павлишин, п. І. Хлібойко, делегати КУК з Ст. Боніфєс, Манітоба. Через свого рєчника ці три делегати пропонували, щоб КУК постарався про відзнаки у формі гудзиків, чи иншої відзнаки та розпродав їх по низькій ціні по Відділах. Таким способом можна буде легко ідєнтифікувати членів КУК, що облекшить переведєння оподаткування, чи добровільних жертв.

І. Шклянка, Кридор, Саскачеван, звернув увагу Конгрєсу на граматику, якої текст є зладжений і вже поданий до друку. Профєсор Огінко одобрив український правопис цєї граматики і профєсор Сімпсон, із Саскачеванського університету переглянув та одобрив зміст цього твору.

Чи не можливо було б, запитав Шклянка, заапелювати до делегатів Конгрєсу і зібрати потрібну суму грошей на викінчення граматики?

Я. В. Арсенич пояснив, що справа видання граматики належить до спеціальної Комісії при КУК, яка займається видаванням підручників. В цій справі ця Комісія переписується з п. Шклянкою, як з членом тої Комісії.

М. Глушка, Росбурн, Манітова, висказав велику радість, що він, як фармер має спрмогу висказати свої думки на цьому широко-рєпрезєнтаційному Конгрєсі. Українські фармері радіють успіхами КУК.

Бєсідник добачував, що є багато таких людей, що уважають українське питання в Европі бєзнадійним і тяжким до розвязання. Бєз на-

лежної розв'язки українського питання на принципах демократичної справедливості, не буде в світі мира.

Бесідник поділив вповні думку загального оподаткування.

Я. В. Арсенич запитав делегатів, чи вони готові нести сталі фонди для КУК для переведення всіх тих плянів в життя. Щоб такий фонд залежав від всього українського громадянства, ми мусимо мати уповажнення від Конгресу.

Микола Косс, Торонто, Онт., поставив внесок, що Конгрес Українців Канади уповажнює Екзекутиву КУК видати потрібні шкільні підручники для навчання української мови в Рідних Школах, державних школах і університетах. Рівночасно уповажнюється Екзекутиву КУК опрацювати плян покриття коштів тих видань дорогою загального розмету. В повищій справі дається Екзекутві КУК свобідну руку ділання.

Йосиф Михайлівський з Давфин, Манітоба, скріпив внесок п. М. Косса.

Предсідник піддав внесок під голосування. Внесок перейшов одногolosно.

Петро Зварич, Вегревил, Алберта, пропонував, щоб на округи, чи місцевості, назначити певні суми збірок і щоб делегати постаралися зібрати зобв'язані квоти в своїх місцевостях. П. Зварич сам добровільно зобов'язався зібрати в окрузі Вегревил, Алта., суму \$500.00.

Проповідник Роберт Ковалевич, Торонто, Онт., твердив, що бюджет КУК повинен виносити хоч \$25,000.00. Бесідник пропонував, щоб видрукувати обіжники до відділів, у котрих вони були б поінформовані, кільки в даному окрузі малось би зібрати і на які цілі зібрані фонди мались би зужити.

Я. В. Арсенич заявив, що Екзекутива КУК виробила пляни відносно деяких порушених справ. Виконання цих справ буде залежати від зібрання фондів. Бесідник сказав, що для полагодження найпекучіших справ КУК мусить мати річно найменше \$30,000. До тих пекучих справ належать: діти, молодь, наше вояцтво, видання літератури так для нашої публики, як і для наших співгорожан, — все це скріплення наших культурних змагань. Головне мусимо рішити, чи поставимо всі наші ділянки на належній височині, та чи дістанемо загальну піддержку нашого загалу. Бесідник жалував, що не було присутного інж. В. Косса, який зладив подрібний бюджет, де в деталях подано, кільки на які цілі потребуємо грошей. На основі цих обчислень виходить, що нам потрібна сума \$45,000.00 на рік, щоб всі ці пекучі справи полагодити.

Предсідник п. М. Гетьман просив, що з огляду на пізну пору делегати повинні обмежуватися і скорочувати свої промови.

о. М. Горошко, Принс Алберт, Саск., вніс, щоб дати нагоду кожному делегатові сказати лише кілька речень. Внесок скріпив о. П. Запаринюк. Внесок перейшов більшістю голосів.

о. В. Осадець, Віндзор, Онт. Згода в поодиноких відділах КУК буде захована тоді, коли організації, що входять в склад таких Відділів, не будуть в імені і під покришкою КУК вмішуватися в справи, які є властивими для других організацій. Ціль КУК є спільно лучити всі організації, а не затирати їхні ідентичности. Тому не можна погодитися на це, щоб КУК брався закладати школи, бурси і інше. Це буде початком непорозумінь між його складовими частинами. Від Екзекутиви КУК повинні виходити вказівки добре опрацьовані та ясні для відділів в справах посилення їхньої праці і скріплення відділів. Директиви ці повинні бути практичні.

о. Осадець годився з думкою, що Екзекутива КУК повинна пред-
ложити відділам кошторис бюджету, а поодинокі відділи повинні по-
старатися виконати свою квоту. Частинна бюджету повинна бути при-
значена на інформування про наші спільні справи перед державними
чинниками й чужою пресою.

Никола Брик, Йорктон, Саскачеван. П. Брик заявив, що українці в Йорктоні створили відвічальне тіло, якого задачею є поширити добре ім'я К.У.К в Канаді. Ціллю Йорктонського Комітету є плекати й продовжувати нашу українську культурну працю через радіо-тацію Сі Джей Джі Екс, а саме:

- (1) Поширити українську пісню та музику радієвими програмами.
- (2) Виголошувати через радіо короткі виклади наших щоденних важних подій.

Нашим бажанням було б, щоб така праця через ужиття радія для поширення її була започаткована в першу черву у Винніпегу і також і по всіх найважливіших українських осередках в цілій Канаді.

М. Кісь, Кенора, Онтеріо.

П. Кісь говорив коротенько в справі збирання фондів для дальшої діяльності Екзекутиви КУК. В цій справі не повинні бути сумніву. Фонди були б, якби кожна околиця, в порівнанні до її українського населення, стільки помогла фінансово КУК, як Кенора, де живе лиш 300 українських родин. Екзекутива КУК повинна завести систематично збирання членських вкладок.

А. Карплюк, Монтреал, Квебек. Зложив побажання з нагоди Конгресу, а саме, щоб Комітет Українців Канади існував так довго, як довго живе український народ.

Прочитав резолюції від Українського Товариства "Просвіта", Жіночого Т-ва ім. Л. Українки, Молоді Просвіти і Діточої Громади, всі в Монтреалі.

1. Українці в Канаді повинні звернути найбільшу увагу на просвітно-освідомляючу сторону свого організованого життя. В тій цілі треба повести широку працю серед українського громадянства, не лишаючи і найдальших закутин на широких просторах Канади, закладаючи просвітні курси і відчити з історії, географії і літератури.

2. Доложити всіх зусиль і вкладу невтомної праці у всіх наших народніх установах, Товариствах, Організаціях, церковних парохіях, без огляду на їх політичні погляди, чи церковну приналежність, завести єдність, повну згоду і взаємне попертя в праці для українського загалу. Ввести в життя по місцях виміну театральних вистав, концертів, відчитів, лекцій, і т. п., виголошуючи при тім добре обдумані реферати про єдність, свідомість та згоду.

3. Провести всіми силами і засобами освідомляючу працю серед нашої молоді, закладаючи для них Просвітні Курси, Молодечі Клуби, а для дітей Рідні Школи. Будучність українців в Канаді залежатиме від молоді, й цю молодь ми мусимо вишколити і вивчити, щоб вона могла вміло застосовуватися до обов'язків канадійського горожанства та їх належно виконати.

Інж. Володимир Коссар, Виніпег, Ман. прочитав привітні листи і телеграми зпоза Канади, які наспіли до КУК з нагоди Конгресу, а саме:

Телеграми:

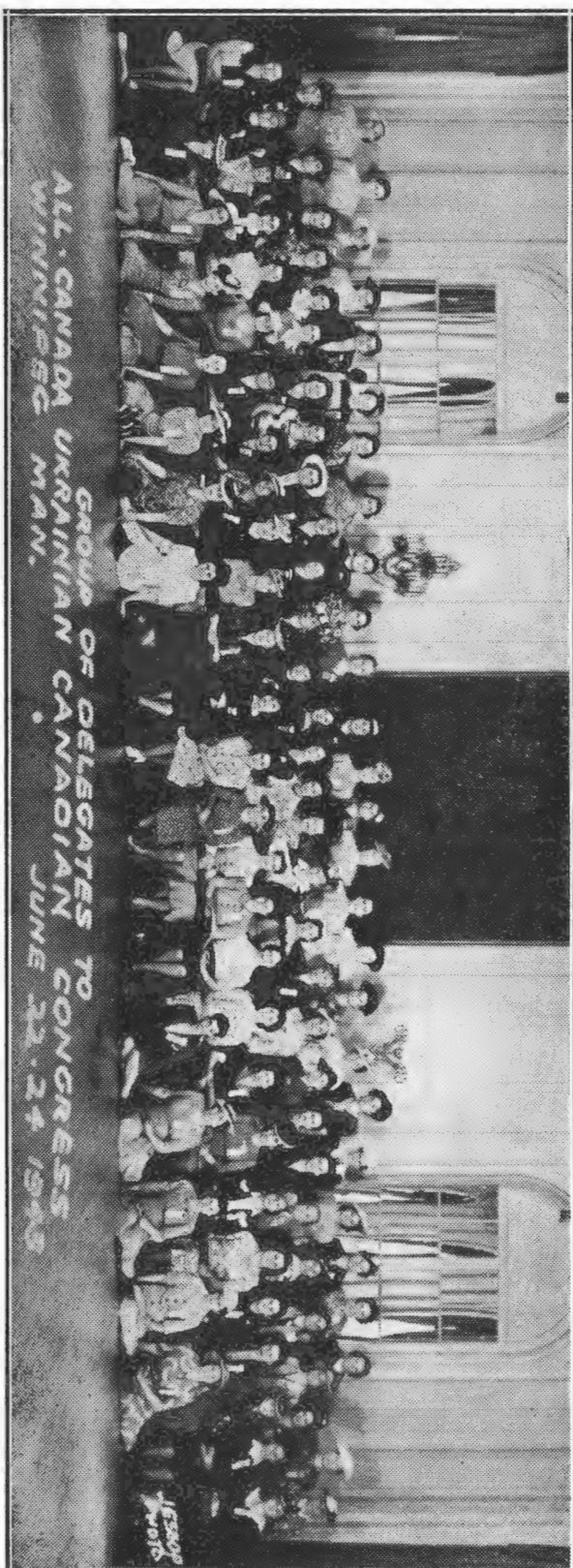
Союз Українських Канадійських Вояків (Б. Панчук) у Лондон, Англія.
Володимир Соловій, Лондон, Англія.
Сергій Нагнибіда, летун-десятник, Лондон, Англія.
Яків Макогін, Нютон Сентр, Масс., З.Д.А.
Василь Ємець, Минеаполис, Минн., З.Д.А.
Богдан Катамай, Філяделфія, Пенн., З.Д.А.
о. Л. Весоловський, Нью Йорк, Н. Й., З.Д.А.

Листи:

Проф. Др. А. Кошиць, Бічгарст, Л. Ай., З.Д.А.
Українсько-Католицька Молодь в Америці, (о. Володимир Андрушків) Песейк, Н. Дж., З.Д.А.
Українсько-Американський Центр (бувний Український Робітничий Дім), М. Ониско; Дітройт, Мич., З.Д.А.
Українське Культурне Товариство (В. Колодій); Дітройт, Мич., З.Д.А.
о. Степан Мусійчук (Привіт-вірш); Юнгтаун, Огайо, З.Д.А.

Інж. В. Коссар заявив, що резолюційна Комісія приготує резолюції, які в час будуть предложені для ухвали Конгресу. Якщо ще хтось має які внески, чи бажає зголоситися до слова, хай буде ласкав написати і подати це на письмі, а Комісія їх розгляне.

(На цьому закінчено ранішню сесію третього дня Конгресу).

Група Жінок-Делегаток і Гостей Першого Всеукраїнського Конгресу Українців Канади

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ

Предсідник: Інж. В. Коссар, Виніпег, Ман.

Заступник предсідника: о. Оленчук, Альвена, Саск.

Тому, що інж. Володимир Коссар був зайнятий, як голова координаційної комісії, сесію відкрив о. М. Оленчук. В своїх вступних словах о. Оленчук оповів про свої враження щодо праці 38 українських послів — представників Українського Народу в Польському Союзі, яких він бачив в своїй подорожі до Західної України ще перед теперішньою війною. Бесідник погратулював делегатам Конгресу за те, що вони зєдналися разом до спільної праці.

Слідували доклади:

Повоєнна Соціально-Економічна Перебудова в Канаді

Реферат П. І. Лазаровича

П. І. Лазарович

Кожна людина, що заінтересована в повоєнних справах і старається стежити хоч би за головними поглядами на ті справи, повинна пригадати собі слова гумориста Марка Твейна, який скаржився, що всі люди говорять про погоду, та ніхто нічого не робить, щоб контролювати погоду. Таке саме можна сказати й про дискусії про повоєнну перебудову світу. Відколи теперішня війна почалася, великі стоси книжок написано про війну. Головні журнали і газети присвячують цьому питанню багато місця на своїх сторінках. Політичні партії міняють свої плятформи так, щоб включити в них найпоступовіші, а головню найпривабливіші повоєнні пляни. Державні мужі, великі й менші, прилюдно висловлюють свої надії та побоювання щодо нового ладу по війні. Повстало й велике число клубів, комітетів, “бордів”, дослідчих чинників, і то так приватних, як й офіційних,

для вивчення таких проблем та вироблення якогось пляну для їх розв'язки. Такі вислови, як “повоєнна реконструкція”, “суспільна асекурація”, “національний мінімум”, “соціяльне забезпечення”, тощо, чуємо всюди в

дискусії, хоч дуже часто їх значення не всі люди розуміють як слід.

І це стосується не лише до нас в Канаді, але й в повній мірі так до Америки, як і до Великої Британії. Наприклад, Дж. Б. Геловей, директор повоєнного планування при фундації Twentieth Century Fund в Зєдинених Державах заявив минулого грудня, що в тому часі в Зєдинених Державах було 150 організацій, 120 урядових і 30 приватних, які працювали над різними фазами повоєнної реконструкції та реабілітації в Зєдинених Державах. Оскільки мені відомо, то ніхто не завдав собі ще труда зібрати подібну статистику й щодо Канади, та я певний, що і в нас є десятки різних чинників у формі Бордс оф Трейд, Чеймберз оф Камерс, індустриальних комісій та різних комітетів, офіційних та приватних, що студіюють такі проблеми також.

Визнаючи та йдучи на зустріч загальному заінтересуванні в повоєнному ладі уряди Великої Британії, Зєдинених Держав і Канади покликали до життя окремі чинники, т. з. комісії експертів із навмисним завданням зробити всеобіймаючий огляд соціального та економічного життя в даній державі, установити, оскільки можливо, ті проблеми, що можуть чи мусять повстати під кінець цієї війни, і намітити практичні розв'язки для тих проблем. Наприклад, в Англії, в червні 1941 року, уряд назначив т. з. Committee on Social Insurance під керівництвом Сер Вилліама Бевириджа. В листопаді 1942 р. тепер вже славний Бевиридж Репорт був предложений урядові до розгляду. Мені неможливо обговорити навіть і самі основні засади того історичного документу. Коротко, той плян пропонує, щоб держава забезпечила кожному громадянину хоч мінімальний прихід на життя від колиски до гробу. Плян той оснований на двох передумовах: 1) Що держава буде мати певний дохід на протязі якогось числа літ, і 2) Що держава зможе знизити масове безробіття до мінімального числа та вдержати такий стан на довгий час. Той плян має на цілі дати державний мінімум за безпечення, не позбавляючи людей амбіції, працездатності та почуття особистої відповідальності за власну долю. Чи такий плян покажеться практичним в житті, годі сказати.

Подібний рух почався і в Зєдинених Державах. Невдовзі по вибуху теперішньої війни американський уряд назначив комісію знавців, яку названо National Resources Planning Board. Вона мала зібрати для президента інформації, щоб допомогти йому виготовити плани для повоєнної перебудови. В березні цього року та комісія вручила президентові свій звіт. Той документ містить в собі два з половиною років праці знавців-економістів з різних ділянок і бере під огляд досвід інших держав. То спроба дати означений національний мінімум економічного за безпечення для всіх громадян Америки в рамках демократичного, або, як загально називаємо, капіталістичного ладу. То документ не меншої ваги, як Репорт Бевириджа для Великої Британії. Та помимо його великого значення, він не знайшов ще належного відгону ні в пресі, ні

в Конгресі. Самий уряд не дав ще від себе ніяких уваг. Президент Рузвельт, промовляючи до Конгресу 2-го січня цього року, навіть не згадав про цей рапорт. Торкнувся він його лише посередньо. Сказав, що знає, що американські вояки б'ються за три ясно означені цілі: 1) за довготривалий спокій в світі, 2) за право на сталу працю й сталий заробіток для себе, для своєї родини й для своїх сусідів, і 3) за забезпечення проти всіх недомагань та небезпек нашого економічного ладу від коліски аж до гробу. І закінчив свою промову обіцянкою, що "ця велика держава може дати і дасть таке забезпечення".

Подібну працю роблять і подібні пляни опрацьовують і в нас, в Канаді, цілком незалежно від Англії й Америки. У березні 1941 року канадійський уряд назначив окрему комісію для вироблення пляну повоєнної перебудови або реконструкції. Та комісія зложена з визначних канадійських знавців на чолі з д-ром Ф. С. Джеймсом, що є президентом Мегил Університету і знавцем міжнародної торгівлі. Завданням комісії є прослідити питання повоєнної перебудови та поробити рекомендації, які саме державні чинники повинні б бути покликані до життя, щоб практично виконати таку перебудову.

І комісія приступила негайно до величезної праці. З практичних причин вона поділилася на чотири відділи, що мають опрацьовувати поодинокі справи: 1) можливості сталого заробітку (заняття) по війні, 2) підстави розбудови рільництва по війні, 3) збереження та використання природних багатств Канади, і 4) будівництво та його можливості по війні. В додатку до цього, значне число різних знавців заставлено прослідити окремі справи повоєнної перебудови. Один з таких знавців є д-р Л. С. Марш, що недавно предложив урядові свій плян соціального забезпечення (сошіял секюриті). Про це я скажу дещо пізніше. До цієї пори ця комісія зібрала масу цінного статистичного матеріалу й поробила багато цінних заключень та рекомендацій.

Однак, поки про них згадаю, то хочу всім пригадати, що ця комісія не є першою офіційною установою, що перевірює основи нашого соціально-економічного життя в Канаді. Всі ви пригадуєте собі, що при кінці 1937 року наш уряд був назначив т. з. Равел-Сірва Комісію, до якої запрошено найвизначніших знавців і державних мужів Канади. Та комісія працювала поверх два й пів роки, і в травні 1940 року предлала свій звіт в трьох великих томах. Це цінний історичний твір, який ще й досі не використаний. Та не можу дати ніякої оцінки цьому раптові головно тому, що таке не входить в мою тему. Скажу лише, що той рапорт дає вичерпуючі матеріали про такі справи: асекурація проти безробіття, засади державних підприємств, старечі пенсії, асекурації здоров'я, відшкодування робітникам, мінімальна платня, максимальні години праці, пенсії вдовам, допомога малолітнім дітям, тощо. Це вказує на широкий та вичерпуючий зміст згаданого рапорту і на його вагу як основу для дискусії над справою повоєнної перебудови. І я

є певний, що теперішня комісія д-ра Джеймса дуже сумлінно перестудіювала згаданий рапорт, поки приступила до своєї означеної праці.

Я не можу дати вичерпуючого огляду всього, що досі зроблено. Мушу обмежитися до двох фаз їхньої діяльності: перше, до соціально-економічного світогляду комісії, і друге, до основної рекомендації для повоєнної перебудови в Канаді. В зв'язку з останнім, я хочу дати короткий критичний огляд пляну д-ра Марша, за який бере відповідальність ціла комісія.

Соціально-економічний світогляд комісії опертий на трьох припущеннях: 1) Що всі економічні пляни держави мусять мати за свою остаточну ціль витворити такий стан, такі обставини, щоб все працездатне населення було постійно зайняти при добре платній праці. Словами д-ра Джеймса: "Всі наші фінансові, політичні, економічні, та рільничо-господарські пляни мусять бути спрямовані до такого остаточного результату". 2) Всі пляни повоєнної перебудови повинні бути приготовані в часі війни, а не чекати аж до її скінчення. 3) Всі наші пляни мусять бути побудовані на основній канадійській традиції ідивідуального підприємства та ініціативи, так в політичному, як і в економічному життю, — на традиції, про яку згадуємо, коли кажемо "особиста свобода" і "демократичні інституції".

Другий крок комісії був прийняти означені методи логічного підходу до справ повоєнної перебудови. Показалося, що першим завданням комісії стало питання, які саме та в якому порядку будуть вирішувати різні проблеми. Комісія, перестудіювавши розвій економічних проблем після попередніх воєн, прийшла до висновку, що розвій економічних ситуацій відбудеться приблизно в такому порядку: безпосередньо по закінченні війни настане короткий період непевності або вагання в індустрії, що триматиме може й кілька місяців. Вслід за тим наступить довгий період подібного економічного добробуту, що триватиме від 10 до 12 місяців. Потім повинен би наступити довгий період економічного занепаду або депресії, як то було після першої світової війни. І тому всі зусилля й пляни держави повинні вже й тепер бути спрямовані до того, щоб не допустити до депресії, тобто третього періоду. Для того комісія рекомендує, між іншим, слідуючі практичні кроки: 1) Мусимо виробити практичні пляни, при допомозі яких наша індустрія могла б виконати успішний перехід з воєнного до мирного стану продукції, тобто від продукції воєнних матеріалів до продукції річей потрібних в щоденнім, мирнім житті. Друге, ми мусимо прискіпити відбудову індустрії, торгівлі й рільництва для того, щоб дати платну роботу всім бувшим воякам і тим, що були заняті по воєнних фабриках, і для того, щоб негайно почати виріб тих річей, що в часі війни не вироблялися, а на які буде сильний попит зараз по війні, в Канаді і по інших країнах.

Для того комісія рекомендує два роди економічних підприємств або проєктів. Перший, це рід підприємств, що будуть вимагати розмір-

но малої суми грошей-капіталу та короткий час для закінчення. Сюди увійде таке, як будівництво приватних помешкань, доріг, державних (публичних) будинків, тощо. Другий рід підприємств буде вимагати великого капіталу та довгого часу на працю. Сюди належать такі справи, як будова мостів, головних державних доріг-шляхів, електричних станцій, проекти наводнювання, зберігання дощевої й снігової води в посушливих околицях, насаджування й зберігання лісів, контролю рік підчас повені, закладування ремісничих шкіл для молоді, введення деяких змін у нашу шкільну систему, дослідження над тим, як використовувати індустріально більшу кількість рілничо-фармерських продуктів, тощо. І над всіма цими справами та ще деякими комісія працює, і є надія, що з її праці вийде практичний плян, що спасе нас від другого повоєнного занепаду.

Другий чинник, що, на думку комісії, буде мати значний вплив на зміст і розмір нашої повоєнної перебудови на довгий час, — це, які саме закони соціального забезпечення (сошіял секюриті) ми уведемо в наш економічний лад в Канаді. Про таке соціальне забезпечення всюди тепер говориться. Що це значить? Значить, що уряд держави має обов'язок забезпечити кожному своєму громадянину — старому й малому — мінімум прожитку на випадок безробіття, слабості, старості та інших випадків, коли людина не може на себе заробити помимо найкращої волі. Коротко, це значить: забезпечити кожному дах над головою, опал, їду, убрання та лікарську поміч на випадок, коли людина сама не може собі дати ради. І саме в такому напрямку комісія зробила найдаліший практичний крок, бо виготовила та оповістила свій Сошіял Секюриті Плян для Канади, виготовлений її економічним дорадником — д-ром Л. С. Маршом. І над цим пляном треба коротенько застановитися та познайомитися з ним, бо дуже можливо, що він стане предметом великих політичних боїв в Канаді за рік-два.

Цей рапорт був вироблений і предложений парламентарній комісії в Оттаві в березні цього року. Та треба пам'ятати, що він є лише предметом для дискусії, і що не всі, хоч би й головні, його рекомендації будуть прийняті та одобрені парламентом і стануть законом. Досі ніхто з уряду не дав навіть натяку, яка доля чекає той плян в парламенті. Всеж таки його рекомендації є важні і далекойдучі, можна сказати — навіть революційні.

Я не маю часу входити в подробиці, отже торкнуся лише головнішого. Основна рекомендація цього пляну є, щоб держава законом обов'язалася забезпечити кожній особі такі життєві konieczності, які я перед хвилиною вичислив, — на випадок коли б: 1) заробіток-дохід (інкам) особи перервався тимчасово або настало з причини безробіття, слабості, каліцтва, старості або передвчасної смерті, 2) на випадок надмірних і постійних видатків, що вичерпують нормальний дохід, як, наприклад, довга слобість в родині, тощо, і 3) на випадок, коли родина

така велика, що не можна вижити із заробітної платні одного чи двох своїх членів.

Для практичного здійснення такого плану рапорт рекомендує такі головні способи:

1. Асекурація проти безробіття повинна бути поширена на всі класи робітників по всіх індустріях. Теперішня наша система цього не здійснює.

2. Пенсії для старих повинні збиратися через загальне оподаткування та виплачування чоловікам від 65-го року, а жінкам від 60-го, і го в більшій сумі, як досі.

3. Поміч для вдів і сиріт повинна бути збільшена.

4. Держава повинна давати всяку безплатну поміч і пораду, щоб вишукати відповідне заняття тим, що його потребують.

5. Держава повинна удержувати ремісничі школи, в яких всякий міг би навчитися нового ремесла в разі потреби, щоб приспособити людей до нових індустріальних обставин та вимог.

6. Держава повинна давати повну та безплатну медичну обслугу всім громадянам коштом загального оподаткування.

Рапорт кладе натиск на те, що асекурація проти безробіття не є і не може бути ціллю, але лише засобом, і що основним ліком на безробіття є платна праця, заняття, та що держава мусить творити відповідні можливості для такої праці, хоч би державним коштом, коли приватна індустрія чи ініціатива не може такої праці дати.

Щоб досягнути таку міру соціального забезпечення в Канаді, д-р Марш рекомендує, щоб держава виасигнувала один білльон доларів за перший рік по війні і так піддержати наш економічний лад в часі переходу від воєнного до мирного стану. Дальше, рапорт стверджує, що всі пляни й проекти мусять оправдати себе економічно та соціально. Вкінці рапорт підкреслює обов'язок держави творити можливості для платної праці в переходовім періоді зараз по війні, щоб не допустити до масового безробіття, що могло б знищити всі пляни перебудови.

Самий документ є великої, хочби лише історичної, вартости. Всеж таки він має в собі деякі основні хиби. Перше всього автор його не брав під увагу поділу конституційних прав між домінією та провінціями. І вийшло таке: хоч плян пропонує домініяльну контролю всієї системи та машинерії соціального забезпечення, то більшість з рекомендацій є в сфері провінціональної контролі, і тим самим поза межами домініяльної юрисдикції. Через це більшість з рекомендацій неможливо увести в життя без зміни нашої канадської конституції (Б.Н.А. Ект). Якщо б домініяльний уряд мав в мирнім часі такі неограничені права, які він має тепер, в стані війни, на основі окремого закону (Вор Межюрз Ект), то було б можливо увести в життя всі ті пляни, які рекомендує д-р Марш. Однак так скоро, як закінчиться війна, домінія втратить всі такі права і стане майже безрадною в сфері економічних та соціальних

справ. Хіба що всі провінції добровільно зречуться своїх прав, але на те є малі вигляди. Ми знаємо, наприклад, що недавно три провінції збойкотували Равел-Сірва Рапорт та розбили конференцію, яка була скликана для дискусій його змісту.

Марш Рапорт не відповідає на друге важне питання, а саме. чи всі ті рекомендації для соціально-економічного забезпечення можна буде здійснити дорогою приватного капіталу, дорогою приватного підприємства, конкуренції, тобто при допомозі нашого капіталістичного ладу, чи дорогою соціалізації або державної контролі всієї нашої індустрії й економічної диктатури до якоїсь міри. Іншими словами, чи, досягаючи високу міру економічного забезпечення, ми тим самим мусимо зректися тої свободи в соціально-економічному житті, що ми популярно називаємо нашими демократичними правами? Чи капіталістичну демократію можна погодити із державною асекурацією економічного добробуту для кожної людини, хочби мінімального? Це дуже важне питання. Д-р Марш не відповідає на це в своїм рапорті. Колиж недавно говорив у місті Винніпегу, він бублично сказав, що економічна перебудова Канади буде вимагати до якоїсь міри гармонізації обох систем, капіталізму з соціалізмом.

В цім він годиться з іншими визначними економістами англо-саксонського світу, крім комуністичних. Наприклад, відомий канадійський економіст та гуморист д-р Стівен Лікак писав недавно в "МекЛейн Магазин" таке: "Для нас є спасення лише в мудрій комбінації обох систем. Капіталізм самий не зможе перебудувати і розвинути Канаду по війні. Сам собою він розбіжиться і знов заженеться та зупиниться в пустині безробіття. Та й державний соціалізм сам собою не розбудує Канади. Діставши свободну руку, він засне, піде спати." Отже д-р Лікак каже, що до допомозі капіталістичній системі треба до якоїсь міри державного соціалізму, щоб час до часу рятував нашу систему від загрози безробіття великими державними підприємствами. Тому кооперація обох систем є економічним ідеалом будучності по демократичних державах, і тим самим і в Канаді.

Одночасно з рапортом д-ра Марша дост. Іян Мекензі, міністр Пенсій і Здоров'я, предложив в парламенті в Оттаві, в комітеті соціального забезпечення, два законопроекти т. з. Гелт Іншюрєнс Билз. Один з них є зразком доміняльного закону, а другий провінціального. За ті проекти не бере відповідальності уряд, отже доля їх не відома. Не меншої ваги вони для всіх громадян, як згаданий рапорт дост. Мекензі рекомендує плян, яким можна б забезпечити повну медично-лікарську обслугу на випадок слабості, включаючи шпиталь, для кожної особи в Канаді дорогою загального оподаткування, і то за дуже малу суму на рік. Кошта цілого пляну були б розділені між домінією та провінціями. Адміністративна контрола належала б провінціям. І зогляду на те, що нині велике число хорих не може одержати першорядної медичної обслуги

через брак грошей, цей плян є великого громадського значення і кожний повинен ним заінтересуватися. Під теперішню пору дискусія ведеться над питанням, чи не добре було б, щоб справою публичного здоровля займався виключно уряд домініяльний. Вказують на те, що наша система асекурації проти безробіття є під контролею доміній, і показується успішною. Багато б можна сказати в користь такого погляду. Однак і в цім наша конституція на перешкоді. Наприклад, нам треба було змінити свою конституцію, щоб дати домінії повну юрисдикцію в справі асекурації проти безробіття. Одно певне, що домініяльна контроля зуміла б завести якусь загальну норму лікарської обслуги по всіх провінціях. Нині ж такої норми нема. Кожна провінція дає таку обслугу, яку може, або якої люди домагаються.

На жаль, час не дозволяє мені довше спинятися над тими двома дуже важними документами. Кожний з вас, хто заінтересований, хай звернеться до оригіналу. У звязку з нашими повоєнними плянами я хачу, хоч коротенько, згадати про дуже важну та інтересну статтю, яку написав п. Брус Гачисон, співредактор щоденника "Венкувер Сан", і яка була поміщена в "МекЛейнз Мегазин" з першого квітня ц. р. Стаття має дуже дивний заголовок, а саме: "Пай ін ді скай бай енд бай". Однак то глибока й бистра аналіза головних теорій та плянів повоєнної перебудови. Містить вона і плян самого автора для такої перебудови в загальних рисах. Пан Гачинсон перше всього вказує на той економічний добробут, який ми тепер маємо в Канаді. На це складаються, як він каже, чотири чинники: 1) Величезні виплати державних грошей для воєнної індустрії, які забирають всю робочу силу держави по високій платні. 2) Державна контроля цілої нашої економічної системи та особистого життя кожного громадянина через контролю цін, платні, пайкування, примусову ощадність, державні позички під напором великої моральної пресії, тощо. 3) Через тимчасове завішення головних конституційних прав провінцій силою Воєнного Закону та цілковиту контролю над тими справами, що належать до провінцій, як наприклад, справи маєткові, цивільні права горожан, тощо. 4) Через неограничений заграничний попит на весь фабричний продукт через війну.

По докладнім розгляді й оцінці всіх чотирьох чинників він висловлює погляд, що для здорової повоєнної перебудови нашого економічного й соціального життя ми мусимо використати тіж чотири чинники і в мирних-нормальних умовах. Ціла наша справа, каже він, буде в тому, як встановити відповідне відношення тих чинників між собою так, щоб надмір одного не зруйнував інші три. Тож він робить висновок, що теперішня війна повинна навчити нас, що для успішної перебудови потрібно і великих державних вкладів, державної контролі, змін в нашій конституції в напрямку більшої централізації, і великого заграничного ринку збуту на наші продукти, так фабричні, як і природні. А далі, він остерігає всіх економічних знавців та повоєнних будівничих, що

всі їхні пляни можуть піти на марне, якщо загал не буде основно розуміти їх плянів. Без масової піддержки ніякий плян чи проєкт не буде бачити світла божого в демократичній державі. А ще дальше автор каже, що загал мусить зрозуміти, що є практичне і можливе, а що ні. В противному разі всіх нас чекає нова економічна депресія або й цілковита руїна, а нашій системі кінець. Бажав би я, щоб кожна думаюча людина уважно прочитала статтю п. Гачисона. На мою думку, вона дає найрозумніший підхід до справи.

Є нині велике число людей, що кажуть: "Нащо нам тратити стільки часу та енергії на дискусію про те, який має бути повоєнний світ чи суспільно-економічний лад? Перше всього виграймо війну, а потім побалакаємо і про будучий лад." На мою думку, такий погляд мильний і короткозорий. Я вважаю, що саме таке загальне заінтересовання тим, що має бути по війні, є дуже доброю ознакою нашого часу і важним чинником у війні. Це заінтересовання, якщо наш провід його вміло використовує, може розбудити нечувану силу приспаної енергії в масах нашого народу і тим прискорити день остаточної перемоги. Я вірю, що кристалізація наших повоєнних цілей та ідеалів є у війні чинником великої ваги. Як сказав президент Рузвелт в своїй промові до американського Конгресу в січні цього року: "Ми мусимо людям сказати, не лише проти чого ми бемося, але й за що ми бемося". Ми мусимо воювати проти деспотизму і невільництва не лише більшою тілесною силою, але також і більшими та вищими ідеалами й цілями для щастя цілого людства.

Стюарт Чейз, один з найвизначніших американських економістів і мислителів під теперішню пору, в своїй найновішій книжочці каже так: "Я вірю, що ми скорше виграємо війну, коли будемо мати ясні цілі перед собою для мирних часів. Люди буються завзятіше, коли знають, за що саме буються. Мир, який ви заведемо, мусить бути кращий, як той, що обіцяють наші вороги. Вони обіцяють нові лади і нові сфери добробуту. Підбиті народи чують такі обіцянки. Ми мусимо світові обіцяти щось краще, справедливіше, більш переконуюче."

А тепер спитаймо себе, чи ми, як демократичний світ, маємо таку повоєнну програму, такі взнеслі цілі, що можуть мільйони поривати за собою, окрилювати й вести на путь спасенну, як подібно каже поет Франко? Чи варто, щоб за них проливав свою кров цвіт нашої молоді? Моя відповідь на це така: Якщо ми ще нині не маємо ясно скристалізованої та в палку мову вбраної програми, яку кожний з нас міг би легко вивчити на память, і все і всюди її повторяти, то така програма всеж таки є в ході кристалізації. Головні наші державні мужі працюють день і ніч над тим, щоб дати своїм думкам, своїм стремлінням гідний і повний вислів в людській мові. Деякі з тих стремлінь вже стали історичними документами. Першим з них є славнозвісна промова през. Рузвелта з 7-го січня, 1941 року, в якій він сказав, що свободолюбне людство бо-

реться за 4 вольності (фрідомс): 1. За свободу слова. 2. За свободу віри. 3. За свободу від недостатку. І 4. За свободу від страху. І цілий демократичний світ визнав ці ідеали гідними найвищих змагань людства.

Другий документ, що містить в собі вислів шляхотних стремлень західного світу є т. з. Атлантийський Чартер підписаний Рузвелтом і Чорчиллом в серпні 1941 року, на Атлантийським океані. Точка 5-та того чартеру каже таке: (“Велика Британія і Америка) бажають довести до найповнішої співпраці всі народи в економічній ділянці для того, щоб досягнути для всіх кращій умови праці, економічну перебудову та соціальне забезпечення.” Це офіційні заяви. Але й багато визначних людей приватно висловили подібні стремління.

Наприклад, п. Расел Девинпорт, редактор великого американського журналу “Фортьюн”, писав недавно так:

“We demand an economic system that will yield every man, woman and child reasonable economic security against want and poverty, and reasonable economic opportunity for advancement, the development of talents, education, expansion and adventure. There is a minimum, not of subsistence, but of decency, at which every member of a modern state has a claim to economic protection. If we are to build a true democracy, this claims must be accepted as a fundamental economic right.”

П. Стюарт Чейз пропонує від себе такий план для повоєнної перебудови:

1. **FULL EMPLOYMENT.** All men and women seeking work, which cannot be found in private industry, should be employed by the State.
2. **FULL AND PRUDENT USE OF MATERIAL RESOURCES.** Idle plants and idle machines must become as great a scandal as idle men. Natural resources, especially soils, waters and forests must be utilized without progressive deterioration of these assets.
3. **GUARANTEE OF THE FIVE ESSENTIALS TO EVERY CITIZEN** — food, housing, clothing, health services, education.
4. **SOCIAL INSURANCE.** This would include Old Age allowances, benefits for sickness, accident, temporary unemployment, allowances for children.
5. **LABOUR STANDARDS.** These would include minimum wages, maximum hours and standards for working conditions in every branch of employment.

На закінчення я хочу навести коротенький уступ з книжечки, що її видала американська комісія для повоєнної перебудови, т. з. Нешонал Різорсес Пленінг Борд. В тім уступі ця установа, зложена з найбільших

знавців Америки, розвиває або пояснює щоденною мовою дух і зміст декларації президента Рузвельта про 4 вольності. Комісія називає її новою грамотою людських прав. Ось їхня інтерпретація:

- “1. The Right to Work, usefully and creatively, through the productive years;
2. The Right to Fair Pay, adequate to command the necessities and amenities of life in exchange for work, ideals, thrift, and other socially valuable service.
3. The Right to Adequate Food, Clothing, Shelter, and Medical Care;
4. The Right to Security, with freedom from fear of old age, want, dependency, sickness, unemployment, and accident;
5. The Right to Live in a System of Free Enterprise, free from compulsory labour, irresponsible private power, arbitrary public authority, and unregulated monopolies;
6. The Right to Come and Go, to Speak or to Be Silent, free from the spyings of secret political police;
7. The Right to Equality Before the Law, with equal access to justice in fact;
8. The Right to Education, for work, for citizenship, and for personal growth and happiness; and
9. The Right to Rest, recreation, and adventure; the opportunity to enjoy life and take part in an advancing civilization.”

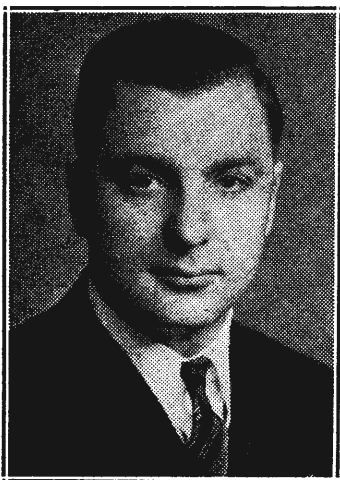
Ось такі вкоротці є повоєнні ідеали й стремління не лише нашої держави — Канади, але й інших держав англо-саксонського світу. Не можна сподіватися, що ми, ті, що тут нині зібралися, доживемо до того часу, коли ці ідеали будуть здійснені хоч би в головній мірі на дорозі до щастя цілого людства. Можемо хіба мріяти й бажати, щоб ми побачили хоч ясний світанок тої золотої доби.

**Українська Гостинниця (кантина) в Лондоні під управою Союзу Укр. Кан.
Вояків, удержувана фондами Канадійських Українців через
Комітет Українців Канади.**

Українці й Пovoєнна Суспільно-Економічна Перебудова в Канаді

Реферат І. Ісаїва

І. Ісаїв

Нашим обов'язком, як громадян Канади, є бути докладно поінформованими про те, що плянується для поправки долі працюючих мас по цій війні.

З реферату п. П. І. Лазаровича бачимо, що в Канаді, як, зрештою, і в інших краях, головно в Злучених Державах Америки і в Британії, назрівають такі великі зміни, що ми в дійсності опинимось по війні наче в іншому світі. Ті зміни наступають незаметно вже. Коли пригадаєте собі спосіб життя, приватного й економічного, перед цією війною й порівняєте його з нинішнім, то завважите, як з кожним днем, з кожним місяцем і роком ми поступово входимо в зовсім нову систему.

В теперішніх змінах ми, як громадяни, беремо хіба більш пасивну участь — виконуємо розпорядження згори. В повоєнній зміні ми повинні, нарівні з іншими

громадянами, брати активну участь в суспільно-економічній перебудові. Але й тоді ми тільки частинно заважимо в наміченій перебудові.

Щоб ми могли в більшій мірі причинитись до поправки суспільно-економічних обставин, щоб ми внесли дійсно значний вклад в намічені реформи, то в парі з ними мусимо подбати про обнови НАШОГО, українського збірного життя. Іншими словами, коли по цій ційні має бути ліпший суспільно-економічний лад, то й ми, українці, мусимо поліпшити деякі ділянки в нашій житті та не лишатись позаді інших співгромадян, бо хто в поході пристає, той спиною увесь похід.

Канадійські українці за 50 літ свого побуту в цім краю зробили великий поступ, головно в рільництві. Нашими фермерами в Західній Канаді можемо похвалитись перед кимбудь і вклад агрономів-українців в рільничу культуру Канади й Америки є настільки замінний, що на нього звертають увагу й інші народи.

Також щодо освіти ми за наше півстоліття зробили значний поступ, бо, коли взяти під увагу стан нашої еміграції, то около 500 осіб, що скінчили університетське образование й поверх 2,000 осіб з учительською освітою не є маловажними числами, хоч в цій ділянці є ще

багато-багато місця на поліпшення. Маю на увазі головно Східну Канаду, де наші люди маютья добре, особливо в останніх кількох роках, а мимо того українських хлопців та дівчат зовсім замало по тамтешніх університетах.

Та є дві ділянки, де пекуче потрібно основної зміни на ліпше. Це діляки — економічна й політична. В дрібній торгівлі ми заступлені досить добре. Україні, головно на заході, мають кілька тисяч крамниць із споживчими й мішаними товарами, із залізними річами, склади будівельних матеріялів, готелі, ресторани, тощо. Є й подостатком ремісників та ріжних фахівців. Але хто знає захід, то безперечно завважає брак централізації нашої торгівлі, а саме — брак гуртівень, господарських кооперативів і кооперативних кредитових товариств.

Дві наші гуртівні — одна в Винніпегу, а друга в Едмонтоні, що проіснували кільканадцять років, і далі розвиваються, це наглядний доказ, що на такі гуртівні є місце та, що є вже між нами люди, які можуть більшими підприємствами повести. Це повинно бути заохотою для наших торгівців у всіх трьох західних провінціях та в Онтеріо, щоб вони засновували свої гуртівні на кооперативних основах і піддержували наші існуючі гуртівні.

Слідуючою справою, на яку ми повинні звернути увагу, це заснування молочарень і різниць-мясарень (пекінг плентс). Західна Канада була, є і остане рілничною країною. В кожній провінції західної Канади українські фармері становлять значну частину фермерського населення. Кожний з наших фермерів продає сметану й худобу. В місцевостях, де є поважна кількість наших фермерів, можна без великих труднощів і з капіталом, на що спроможуться навіть місцеві фермері, заснувати молочарню, яку піддержували б таки ті самі фермері, члени молочарської кооперативи. Є в нас вже і люди, що можуть повести такі молочарні нарівні з іншими. Подібне і з різницями. Подібне і з іншими галузями господарсько-економічними та фінансовими, як, наприклад, кредитовими спілками.

Не спеціаліст я в таких справах і не місце тут на подрібне розроблювання організаційних плянів. На те треба спеціалістів-організаторів, які пресою, книжками і живим словом на місцях познайомлювали б людей з кожною із тих ділянок і повчали їх в тому, як зачати й вести того роду підприємства. Мені ходить тільки про те, щоб на цьому Конгресі, де зібрані наші найкращі представники Канади — і фермері, і робітники, і торгівці, і фахівці, і професіоналісти — посіяти думку про розбудову й централізацію нашої торгівлі й господарсько-економічних підприємств. Хай та думка кільчиться в нашім народі, хай вона сходить, росте і вкорінюється між нашими людьми й остаточно стане дійсністю в недалекій будуччині.

Та в цьому докладі хочу трохи довше застановитись з Вами, Шановні делегати, над участю українців в канадійській політиці.

В українській пресі та в наших товариствах так мало обговорюється справа участі українців в політичній житті Канади, що в цій справі нема ще устійненої думки, ні виробленої тактики. Справа ця багато важніша, як на перший погляд виглядає, бо при існуючій політичній системі в Канаді, здобуття таких позицій, як вищі державні посади, шкільні інспектори, судді, катедри на університетах, допущення української мови до середніх шкіл та університетів, служба в дипломатичних представництвах — все це залежить в більшій чи меншій мірі від політичних впливів, а політичні впливи здобувається участю в політиці.

Щоб дати докладний образ участі українців в політичній житті Канади, вернімось до її початків.

В перших роках свого побуту в Канаді, коли наша імміграція була молода і малочисельна, наші поселенці дбали в першій мірі про те, щоб завести сяке-такє господарство, прогудувати й зодягнути свою родину та дати їй хату.

Подбавши про ці конечні річи в житті кожної людини, наші поселенці думали вже й про громадські справи, що були їм найблищі. Вони вибирали зпоміж себе шкільних та муніципальних радних та секретарів. І це були перші політичні кроки до участі в управі цього краю, або в канадійській політиці.

Вибір наших перших послів-українців до провінціональних парламентів припадає що тільки на 1913-ий рік в Алберті та на 1915-ий рік в Манітобі. А в Саскачевані перший раз вибрано посла-українця аж в 1943-му році. Перший посол-українець до федерального парламенту був вибраний в 1926-му році. Від того часу, з деякими перервами, в парламентах всіх трьох провінцій і в федеральнім засідають вже й послі-українці. В останніх провінціальних виборах в Манітобі вибрано сім послів-українців, в Саскачевані одного, а в Алберті двох, разом 10. В доміняльнім парламенті є один посол-українець. Так виглядає наша парламентарна репрезентація тепер, по 50-ти роках нашої імміграції в Канаді.

Коли візьмемо під увагу, що в Манітобі, Саскачевані й Алберті живе тепер около 250,000 українців, та що вони мешкають збитими масами й представляють поверх 50 процент голосуючих в багатьох округах, то побачимо, що в канадійських парламентах може бути бодай ще раз стільки послів, що є тепер. Але саме число виборців, хоч конечно, ще не є рішаючим. Що більше, навіть саме число послів, як ми зараз побачимо, не є остаточною метою, а тільки середником до осягнення дальшої мети — вкладу українців в законодавчих тілах цього краю й поступен-

не піднесення нашого народу. Іншими словами, нам ходить не тільки про те, щоб наших послів було якнайбільше, але також про якість, вартість тих послів — щоб вони були людьми високо освіченими, характерними, вишкоченими, з досвідом в суспільно-політичній житті; щоб ті послі були такими, як послі кожного народу повинні бути — найкращими зпоміж громадянства.

Роздумуючи над виборами наших послів у минулому, можна завважити брак пляновості й випадковості кандидатів. В послі попадали і такі люди, що до тих становищ не приготувались. Підготовлення до суспільно-політичної діяльності не мали і свій вибір завдячували не так особистим здібностям й заслугам, як просто випадковим обставинам. Отже й не дивно, що з таких послів не виробились справжні політики, державні мужі. Не дивно також, що з таких послів не багато користи ні державі, ні суспільності, що їх вибирає. Крім своїх дрібних справ, ті люди — з малими виїмками — не цікавились життям свого народу, не стали його провідниками, а навіть в суто канадійським житті вони не вибились вище пересічних громадян. І коли ми й надалі будемо звертати так мало уваги на те, кого ми вибираємо послами, щоб лиш “своїх”, то проміне ще й других кількадесять літ і ми й надалі будемо оставатися позаду не тільки в політичній ділянці, але й в таких ділянках, що залежать від політичних впливів.

Ті, що хочуть бачити наш нарід на вищій рівні, що хотіли б бачити не тільки послів-українців, але й українців високими урядниками, суддями, міністрами, дипломатами, професорами університетів та на інших важних становищах, мусять застановитися над цим і при всякій нагоді поширювати думку про те, як поправити нинішній стан нашої участі в канадійській політиці.

На те нема легкого й короткого способу. Ми мусимо ступати шабелю за шаблем по тій самій драбині, що веде до політичної зрілості, по якій ішли та йдуть й інші народи. Пригляньмось цій справі докладніше.

Рамці канадійської політики вже давно вироблені. Коли ми хочемо брати участь у канадійській політиці й робити в тому напрямку поступ, то мусимо достосувати себе до вже вироблених рамок. Особливо мусимо пізнати підготовлення, або політичний вишкіл, що його переходить кожний успішний та поважний політичний діяч. Бачимо, що, наприклад, молодий британець, який має замишування до політики й громадської праці, належить до церкви, місцевого товариства-клубу, там здобуває він собі довіря й стає в управі парохії чи товариства. Звідти й починається його політичний вишкіл і його кар'єра — вибір до шкільної ради, міської управи, провінціального, або опісля домініяльного парламенту. За той час той діяч виробляє собі знайомства, здобуває досвід, поглиблює своє знання суспільних, економічних й політичних справ, кристалізує свій світогляд, присвоює собі дипломатичні форми поведінки, стає

успішним у своїм фаху, або професії й матеріально незалежним: стає толерантним, а понад все — будує свій характер. І з таких якраз політично вироблених, вишколених, характерних і досвідчених діячів стають опісля міністри, сенатори, судді й заграничні дипломати.

Щоб ми були варті чогось в канадській політиці, то в підстави нашої політики мусимо включити подібний вишкіл, що його повинен перейти кандидат на посла. Наші хлопці, що мають замилювання до політики, а воно проявляється вже в молодому віці, мусять бути високо освічені і своїм знанням не тільки дорівнювати, але й перевищати своїх товаришів у громадській чи політичній праці. Вони мусять сидіти в тих самих шкільних лавках і в тих самих університетах, що їхні товариші інших народностей. Якщо ми хочемо зрівнятись з іншими народами й остаточно розвіяти упередження до нашого народу, як “чужинецького” й “нижчого”, то наші діти мусять бути також в університетах світової слави. Це відноситься не тільки до майбутніх кандидатів на послів, але й до тих молодих українців, що приготують себе до інших професій: медицини, права, тощо.

Сьогодні ми вже маємо в Канаді друге покоління, що доростає середніх літ. Сьогодні в нас є вже середня класа настільки заможних громадян, що можуть післати своїх дітей не тільки до вищих, але й до найвищих шкіл, які є в цім, чи в інших краях. Між нашими хлопцями є дуже здібні, тільки треба, як то кажуть, вивести їх у люди. Це обов'язок батьків, коли мають на те засоби.

Але є між нашими здібними хлопцями й такі, що їх батьки забідні, щоб дати їм освіту в наукових інституціях світової слави. Щож робити в такому випадку? На це найкращий спосіб — стипендії (сcolarships). Ми не маємо між собою таких заможних громадян-добродіїв, яких мають англіїці чи французи, що дають на такі цілі десятки тисяч доларів кожного року. Нема в нас і фінансових інституцій, до яких можна б звертатись по стипендії. Але є в нас завязки організації, що може принести дуже багато добра для цілого нашого народу, і, між іншим, і в цій справі. Маю на думці Комітет Українців Канади.

Провінціональні заряди Комітету Українців Канади можуть заложити фонд із збірок по всіх провінціях і з того фонду уділяти стипендії студентам для кожної провінції пропорціонально. Такі зворотні стипендії були б властиво безпроцентовими, довгоречинцевими позичками. Виховавчі інституції — бурси, колегії, інститути, або парохії чи товариства — вибирали б здібних, але бідних хлопців і поручали б їх Комітетові на стипендії. Хлопці ходили б до таких університетів, як Оксфорд, Кеймбридж, Гарвард чи МекГил під услів'ям, списаним в адвоката, що по скінченні студій, коли абсолювент уже буде два роки заробляти гроші, має почати сплачувати позичку місячними ратами. І ті гроші пішли б на стипендії для інших хлопців.

По згаданих університетах українські хлопці будуть сидіти в одній лавці з будучими міністрами, прем'єрами, амбасадорами. Будуть товаришувати з ними, і коли прийде свій час, то вони будуть пам'ятати здібності й характер своїх товаришів і такі згадки улекшуть їм робити кар'єру.

З таких високо освічених і характерних хлопців зможемо створити кадру політичних й наукових діячів, якими можна буде заповняти позиції в політичних, адміністративних, наукових чи інших інституціях. Ті хлопці брали б участь в українському і загально-канадійському житті, робили б собі знайомства, впливи, та промощували б дорогу й другим молодим українцям.

Признаю, що цей спосіб підготовлювання людей до політики й інших важних становищ, тяжкий і повільний, але тим власне він і здоровий і, на мою думку, одинокий. Так робили й роблять канадійські німці, жиди, шведи, ісландці та інші народи, що прийняли цей край за свій і яких сини були, або є провінціональними прем'єрами, міністрами, суддями, дипломатами, професорами університетів і тим подібним. Їх слідами мусимо йти й ми, переходячи поступово ті самі щаблі до повної участі у всіх ділянках канадійського життя, починаючи від політичної, бо від неї залежить і багато інших.

Принагідна Група Українських Греко-Католицьких Священиків та других.
Стоять в переді (з ліва починаючи): о. М. Оленчук, о. І. Шпитковський, о. В. Осадець,
о. М. Горошко, о. Маріян Швед, о. Й. Сеньків, ЧСВВ, А. І. Яремович.

Принагідна Група Українських Греко-Православних Священиків і других.
Стоять в переді (з ліва починаючи): свящ. Т. Кисілюк, свящ. П. Запаринюк,
свящ. М. Боднарчук.

Предсідник інж. В. Коссар прочитує телеграми, що якраз наспіли на Конгрес, а то від генерал-губернатора Канади, Ирла Атлона, а друга від прем'єра провінції Алберти.

Дальше предсідник звертає увагу, що на програмі є доклад "БУДУЧЧИНА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ", який мають виголосити С. Фроляк з Торонта і панна Н. Войціхівська з Виннипегу. Ми маємо ще доклад "ЖІНКА В ЖИТТІ НАРОДУ", маємо прийняти резолюції, відчитати багато телеграм і привітних листів, а Конгрес маємо закінчити точно в годині 6-тій вечером. Пропонує, щоб в якийсь спосіб скоротити програму.

Рішено, щоб покликати до доповіді пань Н. Л. Когуську і С. Савчукову, а доповіді про молодь почути вечером на бенкеті, як час на те дозволить. Коли ж ні, то всеж таки ці доповіді мають бути надруковані в брошурі, яка появиться по Конгресі.

Слідував доклад "ЖІНКА В ЖИТТІ НАРОДУ" пані Л. Н. Когуської зі Су Лукавт, Онт., і пані Савчукової з Торонто, Онт.

Жінка в Житті Народу

Реферат Н. Л. Когуської, Су Лукавт, Онт.

Н. Л. Когуська

Кожна нація вважає свою національну культуру найбільшим майном, бо як вище стить нарід у своїй національній культурі, то краще має він змогу творити й своє державне життя.

І ось таку культуру кожний нарід будує з дому. Дім то перша інституція, що будує державу, родина то перша організація, з якої складається нарід. І доля жінки в родині то роля організаторки, господині, матері, і разом з тим і виховательки народу.

Канадійська нація щойно творить свою культуру, в її будову увійдуть культурні надбання всіх народних груп, що становлять канадійську суспільність.

Найважливішим обов'язком жінки в родині є те, щоб виховувати дітей в надбаній віками рідній культурі. А тому, що сила й здатність кожного народу залежить від

того, яка у нього мати, тому то постійно шукалося доріг, щоб поправити життя самої жінки.

І тому ідеї рівноправності жінки опиралися на тім, що освічена мати піднесе вище культурне життя дому, і тим самим цілого народу.

Та повернемося вкортці до історії жіночого руху і там побачимо ті причини, що заставили жінок добиватися рівноправності.

Мотив цього руху був дуже звичайний і його можна висловити кількома словами: жінка є людиною і повинна мати такі умовини життя, які б уможливили її розвинути як людині і сповняти у суспільності ролю, до якої сама природа призначила її.

Самий розвиток жіночого руху зустрічався з великими труднощами; в кожній державі треба було робити нові додатки і зміни в законах, що потягли за собою дуже багато праці.

І ось цей жіночий рух має тепер за собою звиш 125-літню історію, бо початки її сягають ще до часів французької революції в 1789 р. В Англії про рівноправність жінки були, мабуть, уже й не перші спроби говорення в 1792 р., бо того самого року вийшла була книжка зпід пера англійської жінки п. н. "Оправдання Жіночих Прав". Та дійсний рух за права жінки в Англії почався щойно в 1827 р., і майже у тім самім часі теж в Америці. Опісля за короткий час поширився і по інших державах,

Та в минулім столітті жінки здобули собі права тільки на культурно-освітньому полі. До політичних прав допущено жінок в Америці аж щойно у 1918 році, за винятком стейту Вайоминг, що був тоді територією і першим дав жінкам право голосу в 1816 році, та стейт Колорадо — в 1893 р.

Тільки жінки Нової Зеландії, Австралії, Фінляндії і Норвегії мали право голосу перед минулою світовою війною.

Англія дала своїм жінкам право голосу в 1918 р., а за нею Голландія, Чехословаччина, Польща, Росія, Латвія і Литва. У Франції не досягнули жінки політичних прав і досі.

Приходимо тепер ще до одного питання: Які ж надії покладали на жінок ті, що пропагували ідеї рівноправності? Яке на їх думку місце мала була заняти жінка в родині, в громаді і державі.

І перше чого у них не було в пляні, то відокремлювати жінку в якийсь особний жіночий світ; не мали також на цілі надавати жінці чоловічого характеру, чи міняти ролі жінки на чоловічу.

Жінка мала остатися жінкою, мала задержати свої питомі жіночий вдачі прикмети характеру, те, що найважливіше, мала задержати, і збільшити вагу свого становища вдома і в родині, на що призначила її вже й сама природа.

Що ж досягнула жінка набутою рівноправністю?

До прав, досягнути повну освіту, жінок допущено.

В справах господарських (маєткових) та політичних в державнім житті жінка увійшла як рівноправна громадянка.

Та з набутою рівноправністю жінки, здається нам, її становище в суспільному житті змінилося і далі змінюється, вже на наших очах, до тої міри, що заставляє нас застановитися над питанням: куди ж прямуємо? Які будуть наслідки? Ці питання тим більше, здається нам, важні, що ми знаходимося в “сировім” оточенні, в оточенні нових способів життя, словом, в новій суспільності, яка щойно твориться, родиться із різних понять, різних культурних надбань, під впливом визвольних кличів, теорій, що не мають за собою тривких традицій.

Рівні права та вільний доступ до вищої освіти повели жінок в широко відчинені двері наукових інституцій. Жінки дуже скоро почали здобувати собі основну освіту, а навіть і признання за успіхи в науці, але, на жаль, факти твердять, що такої науки тільки невелика кількість жінок понесла в родинний світ, щоб використовувати те знання на виховання дітей.

На самій науці не кінчилися зусилля жінок. За основною освітою лежала професія, фах, добрий заробіток та вільне вигідне життя. І почали жінки займати становища державних урядничок, вчитися медицини, прав і різних інших професій, а враз з тим почали ставати прямо фаховими робітницями. І хоч з часом такі жінки і виходили заміж, то багато з них не кидало вже своїх занять.

Лише в деяких державах обмежено замужнім жінкам урядові заняття. В інших державах такого обмеження нема. Можна сказати: жінки мають повне право при заробітних працях на рівні з чоловіками.

І так чоловік і жінка йдуть кожне до свого заняття, а діти, як є, то остаються на догляд та виховання слуги або й сусідів. Такий стан не може корисно впливати на добробут дому, а головнo родини, що постійно потребує дбайливої материнської опіки та розумної керми у вихованні дітей.

Звичайно у таких випадках повстають суперечки між подружжям за властиве місце, бо в родині з дітьми стало, так би мовити, два опікуни за матеріальний добробут дому, та зате не стало в нім жінки, а головнo матері-виховательки. І ось така ситуація заставила жінок шукати виходу зо свого положення, і через фахову працю жінки поза домом почалось обмеження родин.

Та й сама праця вдома при веденні господарства набирає у жінок поняття, що домашня робота є маловажною, по більшій часті вважають її пережитком старих, давніх звичаїв. Кухня тратить принаду як осередок домашнього вогнища.

Американка пані Флоренс Бирмінгем з Бостону викликала недавно жінку президента, паню Рузвелт, на прилюдну дискусію в справі праці замужніх жінок поза домом. Пані Рузвелт обстоює права праці замужніх жінок поза домом, а пані Бирмінгем стоїть на чолі організації, що поборює це явище в суспільнім житті. Вона вважає, що працюючі поза домом замужні жінки причиняться до зменшення природного приросту населення та до деморалізації громадянства, якого основою є родина і родинний дім, яким має піклуватися жінка. На думку пані Бирмінгем праця замужніх жінок поза домом підкопує моральні, суспільні та господарські основи народу.

Ще один факт: В 1938 році відбувся в Будапешті Міжнародний Конгрес Федератії Жінок Працюючих Фахово. Прибули туди представниці 26-ох країв з усіх частин світу. Найбільше число було американських жінок, що репрезентували федерацію організацій, в яких є понад 60,000 жінок зайнятих у торгівлі, вільних професіях, промислі та мистецтві.

І ось делегатки-польки організації Польського Об'єднання предложили тому конгресові три реферати такого змісту: 1) Здобутки польської жінки, що працює фахово; 2) Нові можливості для жінок в ділянці становищ, і 3) Роля жінки в цивілізації майбутності.

Ну, хай вже тих перших два реферати відповідають такому жіночому рухові, але чим пояснити тут "Ролю Жінки в Цивілізації Майбутності"? Невже цивілізація майбутності оперта на фаховій праці жінки та її становищу поза домом?

З тої замітки про конгрес виникає перед нами образ 60,000 американських домів, що позбавлені жінки в родині. Та це число ще не дуже повне, бо ж є працюючі жінки, про яких не знає організація.

І ось такі факти є доказом, де розминулися та все більше розминаються зо своїми властивими цілями завдання рівноправності жінки.

Що більше: фах і забезпечене життя з матеріального боку ставали дуже часто головними причинами, що спонукували уникати подружнього життя взагалі.

Дівчина у зрілім віці не бачить потреби виходити заміж. Здобутий в школах фах дав їй забезпечення для життя, а до того: манить її воля свободного життя без обов'язків. І хоч з часом вона й вступить у подружні зв'язки, то запитує себе: як уникати обов'язків супроти родини? Таке співжиття звичайно збудоване на умовах: подружжя без дітей.

Такі погляди в теперішніх часах уважають собі жінки за права, і навіть не застановляються над тим, якими погубними вони є для людства взагалі.

Нині Франція гине на наших очах, і нема смуніву, що гине вона через французьких жінок, що втратили розуміння своїх обов'язків супроти родини й народу, а глядять тільки за свободою та приємностями. Тою самою дорогою йдуть здебільша й жінки Англії та Америки. Франція вимирає, і до вимертя провадять свій нарід і жінки Америки, якої населення збільшується не через природний приріст, але через іміграцію.

Бразилія при допомозі найвищих урядових чинників починає виступати в обороні родини.

Інші держави також починають поважно застановлятися над будучністю свого народу. Що найбільше замітне — то те, що бездітність або обмеженість дітей в родинах проявляється якраз в інтелігентної та багатішої верстви народу. Хоч, що правда, є ще і такі дома, в яких панує добрий тон родинної атмосфери: люди цінують життя власним розумом та шанують і свою ролю в ньому. Але такі дома стають що раз більшою рідкістю.

Мабуть, ті, що так горяче піклувалися в початках рухом еманципації жінки, не передбачували, що еманципація зверне на хибну дорогу, то що із набуттям рівноправності, жінка osiąгне освіту не на те, щоб нести її в розбудову дому, родини, і для зміцнення суспільности, а на те, щоб оминати, або й зовсім увільнитися від обов'язків матері, господині та громадянки. Здається, здебільша не в дім, а попри дім несуть еманципантки свою набуту науку.

Та на тім не кінець: свобода і вільне без обов'язків життя одних жінок потягнуло у вир крутіжу й жінок-матерей численіших родин. Такі матері, вже хоч би для самої моди, почали занедбувати й свої дома та своїх дітей. А що нагод до веселого проведення часу поза домом є багато, то деякі матері почали бувати тільки гостями у своїх власних хатах, а вулиця звичайно ставала місцем виховання для багатьох дітей.

Відповідальність таких матерей, що мають діти, а занедбують їх, є навіть більша від відповідальности тих модерних жінок, що не мають

дітей, бо засади цих останніх провадять тільки до вимертя народу, а занедбування родини, як вона вже є, має наслідок ще гірший, бо провадить до морального каліцтва.

Тому, що релігія є одним з важних чинників у виховуванні дітей, ми спинемося на хвилину над питанням, яке є відношення теперішньої жінки до релігії. Релігійність вимагала від колишньої “безправної” жінки, щоби вона не знала іншого світа, а тільки молитися. Давня жінка мала менше освіти як теперішня, та як вище стояла ота побожна неосвічена жінка-мати своїми душевними емоціями, своєю ніжністю, своєю культурою, що благородно впливала на родину і на цілу суспільність!

Де занехала жінка у своєму домі релігію, то провалився найважливіший фундамент держави, захиталася ціла культура народу, і така нація опинилася над пропастью.

Недавно директор Федерального Дослідчого Бюра, . Гувер, висловився так про релігію і виховання:

”Треба щепити почуття моральної відповідальности в нашу молодь релігійною наукою. Бож дім є угольним каменем демократії. Чуємо багато про всякі права, але не чуємо про те, що треба дитину виховувати гідно в добрім домі.”

Колись кухня мала принаду, і матір та господиня дому сама приготувляла домашні страви, печива, трудилася над домашніми виробами, домашною економією. Дім, родина, і кухня були джерелом набуття народних страв, народних звичаїв, гарних виробів, багатства домашньої економії. Та й нині здоровля родини залежить від умілого й пильного ведення господарства жінки. Наука про відживлювання вказує тепер як на велику трагедію людства те, що люди відійшли від природного способу життя і що раз більше занепадають на здоровлю. Терпіння та хирлявість — це по більшій частині причини тої кухні, де жінка не може або не хоче затриматися довше, як гостем, і в поспіху послугується що раз більше консервованою і на скору руку приготованою поживою.

А колиска?

В нас ще відомий той вислів, що “Рука, яка колише колиску, кермує світом”. Нині материнство піднесено до такої величі, що є вже навіть і свято в честь матері. І тому дивно, що материнство в очах самої жінки не набрало відповідної поваги.

Може дехто сказати: і чи справді рівноправність жінки принесла людству такий хаос? и не було інших причин, щоб примушували жінку шукати праці поза домом та заставляти обмежувати число своєї родини?

Не рівноправність жінки, а хибно зрозуміле призначення жінки в суспільнім житті приносять небажані наслідки. Набуту рівноправність жінка мусить справити на зміцнення свого становища як матері, господині та виховательки. Своєю рівноправністю вона мусить вплинути

на те, щоб її місце було забезпечене вдома, а не її заробітком поза домом. Суспільність мусить подбати про такі економічні порядки, щоб уможливити жінці вповні сповняти призначену для її роллю.

Ще спинемося над таким: чи потрібний жінкам поза освітою фах? Потрібний, та він мав би служити їй як можливе забезпечення в житті. Дороги життя різні і може прийти на те потреба, щоб жінка удержувала саму себе. Та знаємо, що на самій праці не обмежуються за-недбання обов'язків: є ще речі цілком безвартні, які відривають жінку та матір від родини.

Ми жінки українського походження, громадянки Канади, одідичили від матерей своїх деякі вже випробовані засади. Ми принесли із собою одідичені скарби, та вони можуть випасти з наших рук і тоді ми не зможемо вложити їх як цінність в канадійську культуру. Хід подій, вир нового оточення довкола нас, може пірвати і нас. Що більше, відірвані від пня наших традицій, ми як певна частина входимо в склад нової суспільности — суспільности, що має і добрі і хибні впливи. На нас тяжить відповідальність, щоб затримати із наших цінностей те, що корисним буде і для нас і для канадійської суспільности, з якої долею, і наша доля зв'язана, та придбати і засвоїти собі те, що може додати й збагатити нашу одідичену спадщину.

Так, кожний нарід потребує свідомої та відданої обов'язкам своїм матері-виховательки, що зайняла б собі належне місце в житті народу.

Наше Жіноцтво в Українському й Канадійському Життю

Реферат Стефанії Савчук, з Торонто, Онт.

Стефанія Савчук

Українська жінка не лишалася позаду жіноцтва других народів. Від найдавніших часів виявляла вона велику любов і пожертвування до своєї батьківщини. Тяжкі переживання українського народу під час частих ворожих нападів гартували духа української жінки, а любов до батьківщини заставляла її не раз доказувати всяких героїств у її обороні. В часах князівської доби української державности не раз ставали жінки на чолі держави як самостійні правительки або як дорадниці своїх мужів — князів, і також як провідниці військових відділів.

В історії українського народу записано залотими буквами імена жіночі, про яких годиться згадати, бо їхні діла можуть загригти нас, щоб зберегти геройський характер предків наших для добра нашого як громадян нової країни. Згадаймо хоч би українську славнозвісну княгиню Ольгу, що по смерті князя Ігоря правила уміло Київською державою та яка була й прекрасним полководцем та зручним дипломатом з греками. Донька князя Ярослава Мудрого, Анна, як жінка французького короля Генрика I та мати короля Пилипа, була представницею української культури на французькому дворі. Крім згаданих є ще багато інших визначних княгинь, що рядили державою або заступали своїх чоловіків під час їхньої неприсутності.

Українська жінка часто примушена була також товаришити чоловікові в походах і не раз приймала участь у боях. А коли залишилася дома, то відважно боронилася від ворожих нападів, як, наприклад, Слуцька княгиня Настя, що двічі відігнала татар. Уміло українське жіноцтво не лише воювати, але також і вмирати за батьківщину. Жінка сотника Зависного згинула славною смертю в місті Буші. Щоб не потрапити в руки ворогів, вона запалила стрільний порох у бочках і висадила в повітря себе та інших жінок, що обороняли місто Бушу. Геройським вчинком відзначилася й попівна Лляна з Ведмедівки. Коли турки облягали місто і почався голод, вона не дозволила міщанам піддатися, а, взявши провід над військом, ударила на турків і в бою загинула, але її

примір так підбадьорив ведмедівців, що вони перемогли ворога. Ці жінки воліли геройську смерть, ніж ганьбу полону.

Найбільш важну роль в життю українського народу відіграло жіноцтво в часах козаччини. Коли прийшла татарська навала на Україну в 1240 р., то настав час боротьби й мук для українського народу. Український народ тяжко боровся, щоб вдержатись на своїй землі, проти хижацьких татарських нападів. В ту страшну добу історії українського народу, коли татарські загони нищпорили по всіх закутинах України, роль українського жіноцтва була дуже відповідальною та почесною. Українська жінка за козацької доби вдержала народ при житті. Коли б не було самопосвяти й жертвенности української жінки для своїх дітей, то хто знає чи пережив би був український народ ті страшні історичні бурі, що шаліли над його головою.

В час великої козацької революції під проводом Богдана Хмельницького загинув цвіт чоловічого покоління. Сирійський монах Павло з Алепа, що подорожував по Україні в 1654 р., писав у своїх записках, що на Україні тоді лишилося було дуже мало чоловіків, хіба старці й каліки, та переважно жінки й діти. Та всі діти були чисті, доглянені, виховані своїми матерями. Тодішні матері виховували своїх дітей у любові до свободи. Вони виховували дітей своїх на таких самих славних лицарів, якими були їхні батьки. І не дармо ще довго Україна боролася проти ворогів, — аж поки договором між Польщею, Московщиною та Туреччиною не розділено українську землю поміж них.

Після героїчних часів українського жіноцтва князівської доби й козаччини настав час занепаду, час доголітної неволі, що зламав високі пориви і національну свідомість української жінки. В тім часі займанці перетворили українську жінку в глуху й німу рабіню. Вони знали, що так довго, як українська жінка буде понижена і гноблена, їм, займанцям, не буде небезпеки, що можуть втратити українські землі. Вони знали, що жінка-рабиня не виховає своїх дітей на свідомих громадян, які стали б в обороні прав українського народу.

І серед таких тяжких обставин з'являються письменниці та організаторки, що починають будити українську жінку з рабського сну. Вони працювали, щоб відвернути загибель від українського народу. — І їх тяжка, повна трудів і перепон, праця піонерок жіночого руху увінчалася повним успіхом. Коли прийшов час визвольних змагань українського народу в 1917-20 роках, ми бачимо, як українська мати, що дорожить долею своєї дитини, не укриває її, коли народові грозить небезпека. Вона з героїською посвятою дає синові в руки зброю й посилає у бій за свій народ, скриваючи біль свого серця, щоб син не бачив. Та й багато українського жіноцтва в той час з крісом у руках, збройно по героїськи боролися за здобуття української держави. Багато з них встелило українську землю своїми білими кістками у завзятій боротьбі.

Згадавши коротко про ці героїські подвиги української жінки й безмежну любов до свого краю, пригадується історична промова ве-

ликого президента Злучених Держав Америки, Абрагама Линколна, яку він виголосив в Гетисбургу над могилами тих, що полягли в обороні єдності Злучених Держав. У своїй промові Линколн сказав: “Якщо живі хочуть віддати правдиву пошану тим, що полягли за ідеали, то повинні посвятити себе зовсім такій праці, що не дала б пропасти тій ідеї, за яку полягли герої”.

Хоч український народ був колись державним народом, мав свою державу й волю, хоч були ми відважні, хоробрі й вміли постояти за своє право, то переважаюча ворожа навала відобрала нам волю. І тому багато з нас, не маючи змоги жити вільним життям на своїй рідній землі, кидали свої рідні села, міста та їхали тисячі миль у чужі краї в погоні за кращою долею. І частина таких українців поселилася в Канаді, головню в західній частині її. Важке було життя перших українських поселенців, бо великі простори Західної Канади були майже пустинями, покриті травою та відвічними лісами. Опинившись на канадійській землі, українська жінка й тут багато причинилася до розвитку Канади. Вона, разом з своїм чоловіком, взялася до управи ріллі, якої ніколи ще не діткнувся плуг. І за короткий час українські імігранти, разом з своїми жінками й дітьми, мозольною тяжкою працею перемінили дикі степи в родючу землю та на місце бідних ліплянок поставили вигідні хати й господарські забудовання. За короткий час ці українці, гноблені, виховувані під обухом чужинецького правління, але сильної волі, зробили тут великий поступ на кожному полі людського життя. Українська жінка-мати помимо тяжких трудів і турбот щоденного життя розуміла вагу науки, вагу освіти, і, відмовляючи собі від уст кусок хліба, посидала дітей до шкіл. Багато з тих дітей покінчили високі школи та знаходяться тепер на вищих становищах. І при тім українська жінка-мати виховувала дітей на добрих та свідомих громадян Канади, які у теперішній війні вже виявили відданість Канаді тим, що вступили в ряди канадійської армії, з любови до Канади полягли під Діеп, коло Гонг Конгу та на інших полях бою.

Щоб підготувати українську жінку-імігрантку до нових життєвих завдань в Канаді, ми створили жіночі організації, що є відділами кожної складової організації Комітету Українців Канади. Членки таких організацій стараються зберегти наші рідні культурні надбання і внести їх як свій вклад до нової будівлі культури в прибраній батьківщині. І стараємося засвоїти собі добрі прикмети та надбання наших співгромадян іншого походження, щоб так збагатити й свої надбання й стати видними та корисними членами нової суспільности.

Ми, громадяни українського походження, в першу чергу розуміємо, що родина є підставою кожного народу. Які родини — така нація. Тому наші родини мусять бути добрими, примірними, моральними та ідейними. І на сторожі наших родин мусить стояти жінка-мати, щоб не впустити шкідливих впливів до рідного гнізда.

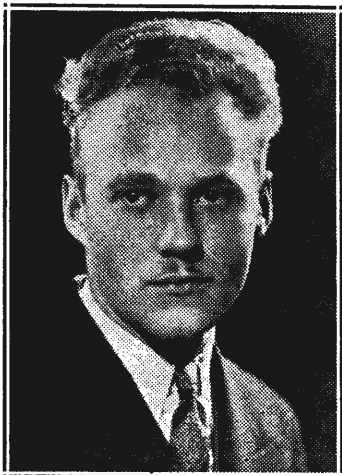
Ми мусимо бути свідомі також того, що на нас, жінках, тяжить важний обов'язок виховання дітей. Нинішня дитина — це завтрішний громадянин, нинішнє молоде покоління — завтрішний нарід. А нарід буде таким, яким ми, матері його виховаємо. Бож ніхто інший, як мама, має розвивати в дитині почуття обов'язку так супроти своєї тіснішої родини, як і супроти ширшої родини — народу. Миж знаємо з історії, що недобре виховання молоді приводило й могутні народи до загибелі, де часом і народи, що вже були на краю загибелі, підносилися до слави й могутности завдяки доброму вихованню молодого покоління. Тому й нашим обов'язком є виховувати дітей своїх на характерних людей, що принесли б добро й славу нашій суспільності.

Крім материнства й виховної праці теперішній час накладає й більше обов'язків на нас жінок, які ми, як канадійські громадянки, мусимо сповнити. Ми, українки, як громадянки Канади, розуміємо, що прийшов вже час, коли не сміємо бути тільки безпечними глядачами на війну, яку тепер веде Бритійська Імперія, а з нею Канада. Ми вважаємо своїм обов'язком працювати для Канади так, щоб заступити дорогу всякому ворогові, що хотів би поневолити цей край, що дав нам засоби до життя і волю. Ми, як ті, що самі пережили страшні трагедії на рідній землі під чужим пануванням, вміємо оцінити ту свободу, яку ми застали в Канаді. Бож вартість свободи оцінить той, що її втратив. А український нарід втратив свободу вже сотки літ тому. А що цінить її, про це свідчать горе трупів і море української крові пролитої у змаганнях, щоб вибороти собі знов втрачену свободу. І ніхто, мабуть, з культурних народів так палко не бажає волі, як українці та канадійці українського походження. І щоб зберегти свободу, ми вважаємо своїм обов'язком помагати Канаді в теперішній війні по змозі сил та ділом засвідчити, що ми не лише уміємо користуватися добром цього краю, але й нести тягарі його! Ми бажаємо сповнити свій громадський обов'язок так, як годиться добрим та льюальним громадянам Канади.

Будьмо свідомі своїх завдань! Волю і рівноправність жінки звернім організованими силами на зміцнення її місця як матері, господині й громадянки! “Кожна думай, що на тобі мільйонів стан стоїть, що за долю мільйонів мусиш дати ти відповідь”. Оці золоті слова правди українського поета, Івана Франка, вказують, як нам використати скарби рідної культури та передати грядущим поколінням. Родина, дім і громадська відданість, невсипущі труди й самопосвята, що гідна наших рідних традицій — зроблять нас гідними потомками батьків наших і видними членами нової суспільності.

Будучність Української Молоді в Канаді

Реферат С. В. Фроляка, з Торонто, Онт.

С. В. Фроляк

Світлий Конгресе, Достойна Президіє, Шановні Делегати й Гості!

Справа, про яку я маю честь говорити, дуже важна, і завжди в історії народів є найтяжчою до вирішення. А важна ще й тому, що ми, українська молодь, волею долі й обставин наших батьків, опинились поза землями прадідів — у великій, багатій, та щасливій Канаді. В країні, де панує право людяності, виrozumіння, повної свободи вірування, слова, руху й ділання. Це край, де українське громадянство має щастя бути учасником правдиво демократичного співжиття великої родини народів Канади.

Ми, молодь, що родилась в Канаді, є канадійцями українського походження. Ми ті, яких від перших днів життя повною силою опановує два світлі й могутні світи

традицій, що відразу накладають на нас своє всевладне тавро-знак. Це світлі й могутні традиції Британії та героїчні й ніжні, як ласкавий дотик матері, традиції України. Традиції, що в підставі своїй мають в першу чергу людяність.

І оці два світи: традиції Британії й України вже від народження стають нашою власністю. Ми спадкоємці двох світлих культур. І це є самою основою для всякої діяльності молоді. Може про нього не думаємо, але без сумніву все наше життя ним просякнуте. Може й канадійсько-українське громадянство — родичі молоді — над тими проблемами, віддавшись обставинам, не роздумували, але й вони роблять згідно поданих думок. Над усім всевладно панує сила двох світів і двох традицій, які в нас, у молоді, злились в нерозлучну єдність.

Тому в підставу дальших міркувань і завваг треба покласти заключення, що впливає з попереднього: "Коли українського походження молодь хоче знайти собі відповідне місце в громадському житті Канади, вона потребує прямувати до опановання і до пізнання двох традицій і культур — Британії і України". Це гасло молоді.

Молодь — то відзеркалення громадянства. Яка молодь — така будучність народу. Молодь, добре вихована й відповідно приготована до

життя, свідчить собою про справність і силу громадянства, про його організованість то розуміння обов'язку перед будучністю.

Тепер варто зупинитись над чинниками, які можуть бути помічниками, щоб досягнути те, що є змістом гасла молоді.

Родина.

Як собі канадійсько-українська молодь уявляє родину, маючи на увазі обов'язки перед будучністю? Здавалось би, що родину, в якій батько і мати піклуються вихованням і долею дітей. Це до певної міри так, та наші канадійсько-українські родини мають ще й інше завдання. Вони мусять виконувати подвійну роботу: канадійсько-українська родина потребує допомогти виховати такі одиниці, які в себе, в родині, мали держатись традицій українських, а по школах і серед співгромадян — традицій британських. Родина, чи то батько-мати, мусіла б бути настільки цього обов'язку свідомі, що могли б своїм дітям допомогти ті традиції розвинути гармонійно. Це мало б проявитись в тому, що дитина, перейнявши і пізнавши культурні здобутки й традиції обох народів, фізично й духовно прийняла б та полюбила їх.

Щоб так сталось, канадійсько-українські батьки, потребують звернути велику увагу, щоб передати своїм дітям традицій українських: навчити ті традиції шанувати й любити, як також впоїти в дітей розуміння краси й правди британського світу в школах. Це утривалить пошану й любов до передань батьків і прадідів та поставить їх на рівні з досягненнями інших ньюародів, а в першу чергу британського.

З цього виходить, що батьки потребують виховувати дитину вже з першого дня появи її на світ і таке піклування має обнімати всі вияви життя, з якими доводиться дитині зустрічатись на шляху її розвитку. В тягу виховання дитина пізнає правди своєї релігії, важність науки, тощо.

Родина — то місце, де вирішується виграна, чи програна життя дитини. Гармонійне виховання в обох традиціях, британській та українській, напевно допоможе канадійсько-українським родинам вийти із такого завдання переможцями.

Церква.

Церква в розвитку дитини відіграє велику виховавчу роль, бо вона є установою не тільки такою, де дитина засвоює закони християнської моралі, але також бачить і відзеркалення духового світовідчуження свого народу, що проявляється в обрядах, співі, тощо. Церква є також постійною носителькою традицій і духового розвитку народу від віків. Тому родинне виховання знаходить тривале й певне продовження своє в духовно-християнському вихованні по церквах.

Таке розуміння й практика виховання зміцнить у молоді її духові вартості й причиниться до розвитку її, на зрілих та певних себе майбутніх громадян Канади.

Рідна Школа.

В дальшій тягу розвитку дитини велику ролю відіграє добре поставлена Рідна Школа. Добрим канадійцем може бути тільки той, хто є добрим українцем, як говорив пок. губернатор Канади Лорд Твідсмюр. То глибока правда. Тому Рідну Школу хочемо бачити такою, що дала б молодій істоті добре знання української мови, історії України й літератури, географії, мистецтва, в першу чергу народного мистецтва: народних пісень, вишивок, українського будівництва, малярства, різьби, тощо.

Не треба забути, що мистецтво — то найбільш виразний вислів культури народу.

Про Рідну Школу треба дбати всьому громадянству. Бож добре вихована та потім освічена в школі молодь, буде вміти пошанувати не тільки себе, але й інших, та затратить почуття меншевартності.

Організації.

Організація — то ще один важний чинник.

Добра організація побудована на правді й моралі є дальшим і нерозлучником чинником у виховуванні молоді. Вона зв'язує якусь кількість людей спільними справами та об'єднує їх для досягнення вищих цілей.

Коли людина належить до організації, вона пізнає своє оточення, вчиться вирозуміння, співжиття та самодіяльності.

Для української молоді двері організацій мусять бути відкриті. В організації молодь привчається до відповідальности, витривалости, до виконання обов'язків, та ступнево ушляхотнює прикмети свого характеру. Там вона довідується про працю батьків, про намагання піднести й розбудувати українську культуру, мистецтво й традиції, та про виконання обов'язків супроти Канади й свого народу.

Таким чином організація є для молоді місцем, де вона свої стремління розв'язує ділом. Одначе, щоб молодь мала замилювання до праці в організаціях, треба піти їй на зустріч, засновуючи для того питомі для неї молодечі організації, спортові клуби, хори, оркестри, притягнути до управ організацій, тощо.

Організації — то практичні школи, де куються характери, виробляються й вишколюються провідники.

Виховні Інституції.

Маючи на увазі попередні заключення, зрозуміємо, що роля виховних інституцій надзвичайно важна. І саме тут тепер молодь звертається до громадянства з просьбою, щоб побільшити число виховних інституцій. Було б добре, коли б в кожному більшому місті, де є учительська школа й університет, були заложені виховні інституції. Вони були б тими твердинями, де студіююча молодь, живучи разом і разом працюючи над проблемами будучности, могла б основно засвоїти собі предмети українознавства та взагалі поширити свій світогляд.

І в додатку до виховних інституцій треба улаштовувати ріжного рода відповідні освітні курси.

Висока Освіта.

За 50 років перебування в Канаді наша іміграція вишколила значну кількість молоді. Маємо тепер багато фахових учителів з освітою з Нормал та університету: лікарів, інженерів та іншого рода професіоналістів. Все ж, коли матимемо на увазі кількість українського населення в Канаді, то спостережемо, що процент високоосвіченої верстви українського походження не високий. Треба нам зрозуміти, що коли більше будемо мати людей з університетською й іншою фаховою освітою, то займемо поважніше становище в громадському житті Канади. Коли ж кожна особа, що піде до університету, перейде перед тим і національне виховання, то зрозуміємо, які з того буде мати користі українсько-канадійський загал.

Щоб збільшити кадри людей з університетською освітою, треба про те дбати всім, а КУК, чи спеціальна для того установа, мав би шукати засобів, щоб могли уділити здібній молоді стипендій.

Технічний Вишкіл.

Рядом з університетською освітою потрібно дбати і про технічний вишкіл молоді. Для того молодь посилають до фахових технічних шкіл, де вчать потрібного ремесла. А люди з технічним знанням причиняться і до піднесення рівня канадійців українського походження та стануть поміччю й для всієї Канади.

В разі потреби треба буде засновувати й технічні курси і навіть технічні школи.

Інтелігенція й Молодь.

Виховуванням молоді, уведенням її до громадського життя, передаванням їй ідеалів канадійських українців та обзнайомлювання її з ідеалами й прагненнями прадідів — повинна зацікавуватись та заопікуватись верства українців з укінченою високою освітою, тобто інтелігенція.

Такі люди, що їх в Канаді називають ще й професіоналістами, докладно поінформовані про труднощі здобування фаху. Вони можуть і порадити, які фахи на часі. І від них — так молодь, як і громадянство — сподіються всебічної співпраці та підтримки.

Преса.

Великим чинником для довершення виховання та уведення в життєві справи канадійсько-українського громадянства є українська преса.

Українська преса справам молоді уділює досить місця, значить, її долею турбується. Було б бажаним, щоб сторінка молоді була сталою, та щоб до співпраці в ній заохочувано й саму молодь.

В справі сторінки для молоді виринає питання: чи не було б добре таку сторінку видавати й по англійськи.

Подібних справ може бути й більше. Тому варто над ними подумати українському представництву в Канаді.

Та віримо, що коли молодь дістане відповідне виховання в родині, в церкві, в Рідній Школі, по організаціях, тощо, то багато тепер пекучих справ відпало б.

Заклучення.

Отже, підсумовуючи все те, що вище сказано, скажемо: Справа будучності молоді українського походження в Канаді є справою всіх. І так до них треба підходити.

А за підставу всього треба поставити: “Коли молодь українського походження хоче знайти відповідне місце в громадському житті Канади, вона потребує прямувати до засвоєння й пізнання двох традицій і культур: Британії та України”.

В цьому допоможе молоді, а тим і собі, українська родина, церква, Рідна Школа, організації, виховні інституції, освіта в державних школах, інтелігенція, преса і все українське громадянство. Коли так буде, то можна вірити, що будучність української молоді буде світла. Тим самим піднесемо духовий та економічний рівень всього громадянства. І тим прислужимося так і собі, як і всій Канаді.

Значить, всі наші стремління мусять бути спрямовані до піднесення культури й добробуту в Канаді! А в такім ділі виконає свою частку праці й українсько-канадійська молодь.

Будучність Української Молоді в Канаді

Реферат Н. Войціхівської, з Виннипегу, Ман.

Н. Войціхівська

Продовжуючи дискусію про будуччину Української Молоді в Канаді, я бажала б сьогодні обговорити відношення молоді до старших громадян і установ, та зробити оцінку праці при організаціях як засобу для вишколення молоді в громадським життю.

Минувшє п'ятидесятиліття відзначається не лише незвичайним поступом в техніці й індустрії, але й великими змінами у взаємнім відношенні між молодими і старшими людьми. Цю зміну можна назвати з англійська еманципацією молоді, цебто, увільненням молоді від традиційної поведінки й способу життя. Прямо на очах старі форми доброї поведінки і традиційної пошани йдуть в забуття. Пошана до старших і до родичів немов би виходила з моди. Навіть відношення молоді до школи, до церкви та до народніх інституцій потерпіло в цій переходовій хвилі.

І перша і друга війна дуже багато причинились до того, що молоді люди стали на повище згаданім становищу. Фабрики й індустріальні заведення дають першенство молодим людям не лише з технічною освітою, але й без такої освіти, тому що молодий багато скорше пристосується й стане знавцем праці в своїй галузі.

В технічних школах, і навіть по університетах молоді професори витискають старших педагогів. Військо, головнo летнича служба і деякі частини армії, от як дивізії повзів, складаються виключно з молодих. Навіть команданти й старшини на дуже важних, відповідальних становищах то — молоді люди.

Дівчата також, так би сказати, "помужніли", — кинули свої традиційні заняття в хаті та взялись до фабричних та інших занять, які недавно робили чоловіки.

Та коли ми починаємо числитись з тим, що молоді люди що раз більше беруть верх, ми повинні застановитись над деякими явищами, що непокоять головнo нас, українців. Українська молодь в додатку до повище згаданої "еманципації" дуже скоро тратить пошану до рідної мови, культури, історії, і т. д. З другого ж боку, коли молодь соперни-

чить зо старшими на економічному ґрунті, вона мусить бути приготована зайняти належне місце і в громадському житті та зректися деяких примх дорослого дитинства.

Отже, як я сказала, головне завдання нашого юнацтва є приготувати себе, щоб зайняти належне місце в громадянстві, а завданням старших є дати нагоду на таку підготовку.

Над плянами такої підготовки застановлялися вже і тепер застановляються: Департамент Освіти в кожній провінції, університети, культурні, просвітні й церковні організації, як також організації молоді, такі як “Бойс Скавтс”, “Герл Гайдс” і “Токсис Бойс”, та і наші власні організації: Союз Української Молоді Канади, Українське Католицьке Юнацтво, Молодь Українських Націоналістів.

В публичних і вищих школах заводять курси громадянства і науку громадського співжиття. Однак сама школа не може аж дуже багато зробити, бо в публичній школі така наука є дуже елементарна. Те саме можна сказати й щодо дев'ятої та десятої класи. Дійсне зацікавлення та розуміння науки громадянства проявляють аж учні одинадцятої та дванадцятої класи й університету. Та, на жаль, такі курси в тих класах не уведені в програму наук. Та й число студентів вищих клас становить тільки малу частину молоді такого віку. Велика більшість молоді цілком не має нагоди навчитись чогось з такої науки.

Маємо перед собою проблему “Ют Трейнінг” — навчання молоді поза-шкільного віку. І знову виринають труднощі тому, що молодь в таких віці має якесь дивне упередження до всякої формальної науки, а також і до старших людей, які бажали б молодших дечого навчити. Корінь лиха мабуть в тім, що молодь надто зухвала й незалежна, а старші дуже часто не бажать зрозуміти психіку молоді, і, дивлячись досвідченими очима на світ молоді, хочуть бачити світ старших там, де його нема і не може бути. Отже між старшим проводом і молоддю мусить бути краще вироблення та взаємне довіря для того, щоб старші могли молодь дечого навчити.

Друга трудність — то в праці гуртування молоді. Нема і думки, щоб ми могли згуртувати молодь — головню нашу українську молодь — у вечірні курси навчання (стоді груп). На ділі молодь зараз виявила б свою байдужність тим, що не приходила б на такі курси. Курси, що мають економічну або професійну вартість, можна втримати, але курси громадянства та українознавства — то інше діло. Хоч вартість такого навчання є не менше важна в житті людини, як професійне вишколення, то всеж таки їх оцінки не міряємо тим самим мірилом, і тому не доцінюємо й вартости науки, що має на цілі зробити з нас гарних громадян, розумних та примірних провідників свого народу.

На ділі показалося, що схема навчання молоді, що найкраще надається до дійсної праці, є в рядах молодечих організацій. В загальних рисах, цілі таких організацій є культурно-освітні, і тим самим надаються до різноманітної праці, котру вдасться приноровити до різних

обставин. Наприклад, один відділ має гарні співацькі сили, другий має добрих аматорів, третій — замилювання до господарських справ, четвертий, скажім, відділ дівчат, має замилювання до вишивок, тощо. Додаймо до цього й товариське життя, забави, танці, прогульки, пікніки, спортові змагання — і маємо дійсно захоплюючі чинники, що вяжуть членів гуртка в одну цілість.

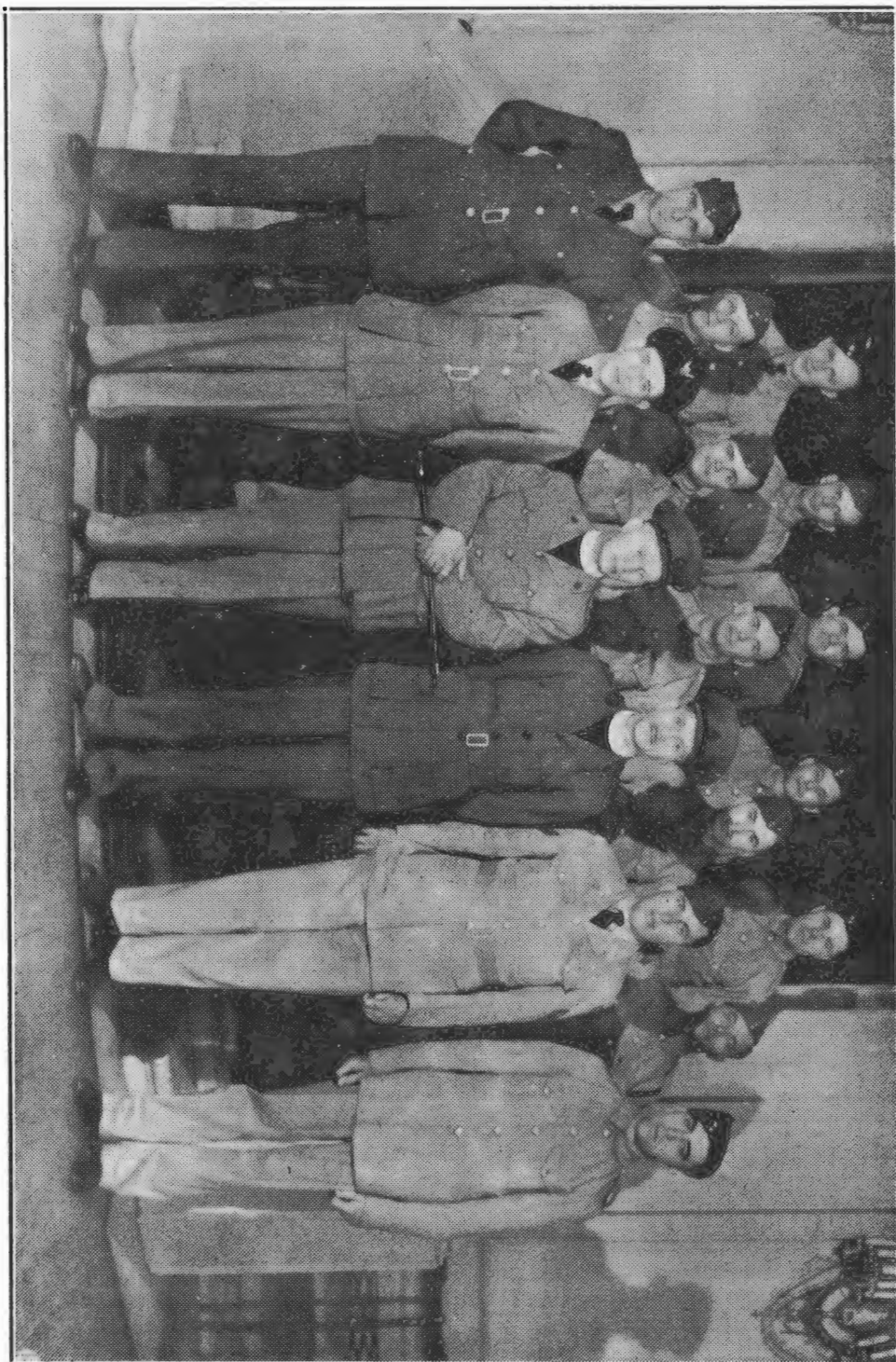
Далі, кожний відділ, будучи складовою частиною своєї матірньої організації, має перед собою ідеологічну підставу свого існування і провідну думку в загальнім обсягу праці.

Досі ми обговорювали спроби гуртування молоді, і, як бачимо, добре зорганізовані гуртки молоді є головним осередком, де можна перевести практичну науку громадянства, пошани до рідного слова, пісні, культури та віри. Візьмім для приміру таке: Відділ молоді приготує концерт. Вибирають концертний комітет чисто в демократичний спосіб. Тим самим дають приречення співпраці з комітетом. Коли бракує співпраці, провідник відділу має золоту нагоду дати першу лекцію громадянства, а саме: про обов'язки членів та про вагу співпраці, і раз на все вирішити правило, що в товаристві чи в громадським життю члени мусять підпорядковувати свої власні інтереси і уподобання для загального добра. Цеж головна прикмета доброго громадянина. Це перша лекція для людини, що думає тільки про свої особисті інтереси й забаганки. Далі, скликування проб включає в собі ось такі засади з науки громадського спів-життя: 1. Точність. 2. Залежність членів. 3. Єдність думки — всі за одного і один за всіх. 4. Приноровлення свого "я" до загалу. 5. Почуття примірів. Але фактом є, що кожний спосіб діяльності в товаристві є практичною лекцією громадянства та одночасно має вплив на будування сильного характеру.

Та нашим завданням є не тільки підготовляти молодь до громадського життя, але також і затримувати між молоддю знання рідної мови, пісні, літератури, культурних надбань. В сильно зорганізованих гуртках, де члени вже ґрунтовно розуміють засади членських обов'язків, науку рідної культури можна вести в формальний спосіб — викладами і вільними дискусіями. Але де молодь ще не загартована до умової праці, навчання мусить бути неформальне: значить, спів, драматичні виступи, деклямації, контексти красномовства і звичайна легка дискусія при перепроваджуванню ділових справ. Хлопець чи дівчина, що не володіє добре українською мовою, значно вправиться у висловах та в розумінні слів, коли співає, виучується ролі, або деклямації. Вдодатку, зростає замилювання до рідної культури, — а це дуже важне, бо без такого замилювання всяка більш поважна праця неможлива.

Я в своїм відчиті хочу підкреслити вагу організацій молоді, — важну роль, яку такі організації мусять відіграти в нашім господарським і культурнім життю. Молодь мусить бути зорганізована як слід; старші мусять зрозуміти це та приложити рук до праці, яка могла б здвигнути нашу молодь, повести її шляхом кращого виховання, — щоб вона в

майбутності сміло й розумно заняла місце старших, щоб вона знала права та обов'язки громадянства, щоб вона знала, як цінити демократичні інституції, щоб вона мала пошану і любов до рідної культури, — щоб вона була гордістю Канади та свого народу. Цю велику працю має виконувати кожна організація, що творить частину цього Все-Канадійського Конгресу Українців Канади.

Група Вояків Присутних на Конгресі

В першій ряді, третім з ліва о. Капелян М. Пелех; четвертим о. Капелян С. В. Савчук

По відчитанні рефератів продовжується дискусія членів Конгресу.

Никола Андріїв, Чіпмен, Алберта, привітав Конгрес в імені околиці де живе перший український піонер — поселениць Василь Єлиняк, що прибув в Канаду з України перед 50-ти роками. Відтак Н. Андріїв прочитав привіт від В. Єлиняка.

Предсідник інж. В. Коссар подає до відома Конгресові, що на основі заповідань Верифікаційної Комісії, з 715 присутніх на Конгресі делегатів і гостей, мають в канадській активній армії 452 синів, або найблищих з рідні.

Гнат Поворозник, Ст. Кетерінс, Онт., вітав Конгрес і висказав радість з успішного вислідку. Конгрес вже на укінченні, перед нами великі завдання. Ці завдання ми мусимо виконати; однак сама надія на виконання без діл — є мертва.

Г. Поворозник заапелював до делегатів і гостей, щоб зложили свої особисті жертви, чи чертви від своїх Організацій, на покриття коштів, получених з тим Конгресом. Бесідник передав на руки місто-предсідника, о. М. Оленчука, свою особисту жертву в сумі \$100.

о. М. Оленчук подякував Г. Поворозникові за його заклик та за таку щедрю жертву на започаткування збірки. Опісля о. Оленчук зарядив збірку серед присутніх; в міжчасі, **інж. В. Коссар** прочитав лісту жертв, які наспіли в листах поштою.

Пані А. Рурик, Саскатун, Саск., бажала зробити кілька заміток, головню тому, що не багато жінок забирали слово на Конгресі.

Вірить, що кожна присутна тут жінка відчуває гордість і радість із тої такої важкої історичної хвилі в житті українського народу в Канаді. Чисельна участь делегатів і пильна увага підчас сесій свідчать про заінтересування жіноцтва в справах, які дотикають весь український нарід і глибоке бажання допомогти Комітетові Українців Канади в його зусиллях осягнути цілі, для яких Комітет зорганізовано.

Приємно було почути, що Екзекутива КУК зверне є найблищій будучині увагу на справу представництва жінок в КУК. Немає найменшого сумніву, що праця жіноцтва в КУК принесе бажані успіхи, а головню у военній ділянці, в допоміжних нашим воякам, Червоному Хрестові, і т. п. Пані Рурик піддала сугестію, щоб до Ширшої Ради КУК входили автоматично голови Жіночих Організацій, тих п'ятох, доміняльного характеру, Організацій, що творять КУК.

о. д-р В. Кушнір: Президент КУК.

о. д-р Кушнір пояснив, що хоч Конгрес на укінченні, то на членах КУК лишається обов'язок дальших інтензивних змагань у розпочатих діланнях.

Шановний бесідник заявив, що діловому секретарові далось інструкції приготувати відповідь польським організаціям на їхній привітний лист. Цю відповідь прочитає адв. П. Лазарович зараз по дискусіях над резолюціями.

Д-р Кушнір заапелював, щоб делегати мали довіря до проводу КУК, бо цей провід дав за два й пів року багато праці. Ваші провідники мають повне довіря до нашого громадянства і провід нічого не зробить без його одобрення.

Адв. П. Лазарович, Едмонтон, Алберта, прочитав резолюції.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 1.

Виграння війни

Тому, що найбільш безпосередним завданням і найвищим завданням, що стало перед канадійським народом, це докласти якнайбільше зусиль, щоб вести і виграти цю війну; і

Тому, що канадійці українського походження від самого початку війни спонтанічно і щедро відзивалися на поклик свого краю: і

Тому, що поки буде досягнена повна перемога, треба буде дальших і більших зусиль і посвяти:

Постановляється, щоб цей Конгрес звернувся з закликом до канадійських українців через Комітет Українців Канади робити дальші невпинні зусилля в цілі досягнення скорої та вирішної перемоги.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 2.

Домашній Фронт

Тому, що ефективне ведення війни залежить від повного довіря до проводу урядових чинників і знавців-стратегів, яким поручено виготовлювання плянів, способів, засобів і тактики діяння для досягнення цілей війни; і

Тому, що випадкові крики некомпетентних плянівників війни витворюють замішання й ведуть до ослаблення воєнного зусилля;

Постановляється, що цей Конгрес прирікає бути завжди готовим і закликає кожного канадійця, особливо зарепрезентованих цим комітетом, стати в ряди і давати якнайбільшу підтримку на кожний заклик авторитетних чинників.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 3.

Тому, що цвіт нашого чоловічого населення у бойових формаціях складає найвищі пожертви ради збереження свободи; і

Тому, що ціль їхніх найкращих зусиль може бути досягнена лише тоді, як буде запевнена їм тотальна підтримка на домашньому фронті;

Постановляється, щоб цей Конгрес домагався від усіх канадійських українців невинного обслуговування усіх галузів основної військової роботи і харчової продукції — щедро, сумлінно і постійно;

А також постановляється, щоб кожний учасник цього Конгресу вів перед серед канадійців українського походження щодо давання розради й помочі нашим бійцям, на що вони заслуговують, у харчах, одінню, ліках, друкованому слові — та щоб давали щедру й постійну допомогу Канадійському Червоному Хрестові і допомогам військовим у цілі “спомогання атаки”.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 4.

Відносно пільги й допомоги тим, які потерпіли втрати через ворожу акцію.

Тому, що через ворожу акцію багато канадійських українців утратили синів, мужів, батьків, братів та інших близьких рідних; і

Тому, що правдоподібно мусять бути ще дальші та численніші пожертви в людях, нім теперішній конфлікт буде доведений до успішного закінчення;

Постановляється, щоб — за посередництвом українських релігійних і громадських організацій та при допомозі української преси — помагати в перетворюванні та порядкуванні осиротілих домів і родин усіх тих, що такої допомоги потребують, та щоб до всіх їх виявлювати сердешну симпатію;

А далі постановляється, щоб гідно вшановано всіх канадійців, які віддали своє життя в обороні Канади за кращий світ.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 5.

В обороні демократичних ідеалів

Тому, що демократична система є одинокою формою уряду, згідною з найбільшою гідністю людини і з суверенністю та гідністю народів;

Тому, що лише в демократичній формі зорганізованого людського суспільства може процвітати правдива християнська цивілізація; і

Тому, що предки українських канадійців були традиційно демократичним народом; і

Тому, що тоталітаризм — чи це нацизм, фашизм, або комунізм — саме є антитезою демократичних принципів;

Постановляється, що цей Конгрес іде на рекорд, як опозиційний до всіх форм тоталітаризмів і всього того, що вони обстоюють:

А далі постановляється, щоб канадійські українці стояли рамя в рамя з прочими канадійцями та щоб завжди були готові докласти всіх старань у цілі недопущення до того, щоб будуще з тоталітарної філософії всякало в нашу політику в часі теперішньої війни та повоєнної реконструкції.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 6.

Виграння миру.

Тому, що в інтересі трівого миру та стабільности є конечним визнання основних принципів свободи для всіх народів і націй; і

Тому, що великі Аліантські Провідники одобрили принципи Атлантійського Чартеру і Чотирьох Свобід; і

Тому, що це є обов'язком кожного канадійського громадянина вживати свого демократичного привілею в спільному зусиллі, щоб ті принципи були збережені;

Постановляється, щоб цей Все-канадійський Конгрес Канадійських Українців взяв чинну участь в пристосуванні принципів: 1) "право всіх народів вибирати собі форму уряду, під якою будуть жити"; 2) що зміни мусять "бути згідно зо свободно висловленими бажаннями даного народу"; 3) створення "миру, який даватиме всім націям засоби проживати в небезпеці в своїх власних кордонах та який даватиме безпеку, що всі люди у всіх краях моглиб проводити своє життя вільні від страху й злиднів"; і 4) що українці повинні бути однаково потрактовані разом з іншими признаними націями, як вільний та об'єднаний член в родині європейських націй.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 7.

Суспільна та економічна безпека

Тому, що свободу від нужди проголошено як одну з чотирьох основних Свобід; і

Тому, що загально зясовують собі, що тепер мусить бути принята ефективна акція в цілі повоєнної економічної реконструкції для безпеки основного мірила прожитку для всіх наших громадян; і

Тому, що ми винні це нашим бійцям, щоб забезпечити їх, що вони вернуться в Канаду, гідну їх величезних жертв; і

Тому, що керівні установи Об'єднаних Держав під проводом британського, канадійського та американського урядів приготовлюється до повоєнної реконструкції для безпеки будочого поступу, опертого на економічні засоби, індивідуально і колективно;

Постановляється, щоб цей Конгрес висловив своє вдоволення, сатисфакцію та оцінення зусиль урядових инників, які переводять докладний і якнайбільш вичерпуючий розгляд проблем повоєнної реконструкції, щоби ввести в життя слушні й потрібні пляни;

А далі постановляється, що ми палко віримо, сподіємось та бажаємо, щоб при здійснюванні плянів повоєнної реконструкції малося на увазі демократичні принципи.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 8.

Канадійська культура.

Тому, що в інтересі канадійського громадянства є посилювати

та розвивати найкращі та найвищі елементи культури, яку канадійський народ здібний творити; і

Тому, що кожному особну групу канадійців треба заохочувати до вкладання всього свого найліпшого в цілі розвитку спільної канадійської культури; і

Тому, що канадійські українці принесли з собою деякі найкращі та найбагатші складники культури, насліддя та традиції, що розвивалися й були зберігані продовж одинадцять століть;

Постановляється, щоб цей Конгрес заохочував канадійських українців затримувати найкраще з тієї культури й традицій у Канаді та щоб робити потрібні зусилля в цілі змішання їх із іншими культурами, щоб евентуально канадійці могли розвинути багату мозаїку нашої спільної канадійської культури.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 9.

Признання Канадійським Українським Піонірам.

Тому, що 1941 року припадало П'ятидесятиліття прибуття українців у Канаду; і

Тому, що перші українські піоніри заслужили собі певне місце в канадійській історії й стали дорогими для усіх нас за свою відвагу, віру в себе, стійкість, і самозречення від вигоди, щоб лише якнайбільше причинитися до розбудови Канади і здобути гідне місце в канадійському громадянстві для своїх нащадків;

Постановляється, щоб цей Конгрес уклінно вшанував піонірського духа тих цінних канадійських українців і прирік, що ми так провадитемо наше діяння для будуччини, щоб воно було гідне піонірського духа батьків, в цілі скріплення нашої позиції, як знатних й відповідальних членів канадійського громадянства;

А далі постановляється, щоб наші церкви, часописи та громадянські й культурні організації уважали тими, що виконали незаступиму роботу для піонірських громад.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 10.

Канадійські Українські Організації.

Тому, що Комітет Українців Канади, що складається з п'ятих доміняльних організацій, виконав неоцінену роботу для Канади та найбільше помагав канадійським українцям в їхніх особливих проблемах;

Постановляється, щоб цей Конгрес Канадійських Українців висловив своє одобрення праці, зробленої Комітетом Українців Канади та щоб підтримувати його далі зусилля і його роботу для добра канадійських українців і для добра Канади.

РЕЗОЛЮЦІЯ Ч. 11. У справі капелянів.

Тому, що багато наших синів є в канадійських збройних формаціях; і

Тому, що канадійські українці з правила належать до двох головних церковних установ, тобто є греко-католиками і греко-православними; і

Тому, що лише два капеляни греко-католицького і два греко-православного обряду обслуговують вояків тих обрядів, і то лише в Канаді, а немає ніодного (капеляна) за морем;

Постановляється, що було б дуже побажаним, щоб були назначені дальші капеляни греко-католицького та греко-православного обряду, а особливо в цілі обслуги вояків, які тепер знаходяться за морем.

А далі постановляється, щоб копію цієї резолюції вислати Департаментові Державної Оборони для належного розгляду та негайної акції.

РІШЕНО у своєму часі утворити Фонд Допомоги (Ukrainian War Relief Fund) для скитальців і засланих з України.

РІШЕНО поробити заходи в відповідних державних чинників, щоб по цій війні допустити в Канаду в рівнім відсотковім відношенню з емігрантами інших країв Європи також поселенців з українських земель.

РІШЕНО віднести до відповідних чинників в справі признання українських програм на радієвій мережі CBC на цих самих умовах, що мають інші добродійні установи в Канаді.

Прийнявши під увагу офіційне проголошення Університету Саскачевану про заснування при тім університеті катедри української мови і літературних форм, цей Конгрес висловлює признання в імені канадійських українців Сенатові Університету за цей крок високої культурної важности так для українців Канади, як і для української культури взагалі.

Перший Все-Канадійський Конгрес Українців Канади оцим однодушно стверджує, що КУК є єдиним повноправним заступником і речником всіх українців Канади, заступлених в ньому п'ятьма доміняльними організаціями українців Канади. Цей Конгрес одночасно одобрює дотеперішню працю КУК та уповажнює його в майбутнім діяти в характері представництва канадійських українців.

Андрій Гукало з Монреалу, Кв. вніс формальний внесок, щоб всі прочитані резолюції прийняти без змін. Його внесок скріпили Никола Брик з Йорктону, Саск., і Ю. Бугера з Дюфрост, Манітоба. Повстанням з місць делегати і присутні на Конгресі прийняли одногосно резолюції.

Адв. П. Лазарович прочитав начерк відповіді польським організаціям.

Отці С. Семчук і М. Горошко намітили кілька загальних змін, котрі Екзекутива КУК повинна взяти під розвагу, пригтовляючи текст листовної відповіді.

Ця справа була припоручена Екзекутиві КУК.

В. Коссар і П. Лазарович підчитали телеграми і привітні листи.

ТЕЛЕГРАМИ

Бригадир Г. А. Г. Трудо, Д.О.С., М.Д. Но 12, Реджайна, Саск.

Трейсі Филипс, Оттава, Онт.

Впреп. о. Б. Бараник, Протоігумен, Ч.С.В.В., Мондер, Алта.

В. Купченко, А. Шевчук, І. Репка — Белис, Алта.

Українське Національне Обєднання (К. Дуда) — Ванкувер, Б. К.

П. Мельничук — Ванкувер, Б. К.

Українська Греко - Православна Церква, Народний Дім і Жіноче Товариство (П-і М. Лемко) — Клер, Саск.

Союз Гетьманців-Державників (Кошовий Ф. Коновальчук) — Саскатун, Саск.

Союз Української Молоді Канади (І. Ф. Гавриш, М. Бойчук) — Алвена, Саск.

Д-р М. Бойкович, Д-р П. Закус, Д-р Ф. Говда,

Капітан Е. Дубінський, Капітан М. Варшавський,

Капітан М. Строкан, Реджайна, Саск.

Стефан Гненний — Саскатун, Саск.

Іван Рихло — Реджайна, Саск.

Жіноче Товариство Св. Ольги при Українській Католицькій Церкві (П-і Г. Яніцька) — Саскатун, Саск.

Український Народний Дім (А. Мелешак, секр.) — Фостон, Саск.

Український Католицький Хор (В. М. Гнатюк) — Саскатун, Саск.

Українська Православна Місія Св. Петра (В. Григор, секр.) — Кодет, Саск.

Відділ СУМК (М. Возьний) — Калдер, Саск.

Відділ КУК (В. С. Ковбуз, секр.) — Кадворт, Саск.

Українська-Католицька Парохія Св. Юрія (о. В. Фірман) — Саскатун, Саск.

Союз Українців Самостійників, Алвена, Саск.

о. С. Бахталовський, Йорктон, Саск.

А. П. Горчевський, Саскатун, Саск.

Союз Українців Самостійників — Ст. Джулієн, Саск.

Українські Греко-православні члени (І. Стінка) — Бюкенан, Саск.

Союз Українців Самостійників (В. С. Ковбуз, секр.) — Кадворт, Саск.

А. С. Брик, Винипег, Ман.

Відділ КУК (С. Гладун, гол., С. Трембач, секр., Т. Аняка, скар.) — Кенора, Онт.

А. С. Воробій — Ст. Томас, Онт.

Іван Ліліцак, член СУО — Торонто, Онт.

Свящ. Іван Бодруг, Д-р Н. Бодруг — Торонто, Онт.

Український Робітничий Союз, Від. 109-263, 292 — Торонто, Онт.

А. О. Заяць — Содбури, Онт.

Український Робітничий Союз, від. 266 (С. Совак, Т. Лівач, С. Кривоніс) — Торонто, Онт.

Ярослав Ковальський — Монтреал, Кве.

Петро Кондзьолка — Монтреал, Кве.

Українське Національне Обеднання — Вал Д'ОР, Кве.

ЛИСТИ

Лист Е. Маннінга, Прем'єра Алберти, звучав, як слідує:

КАНЦЕЛЯРІЯ ПРЕМ'ЄРА АЛБЕРТИ

Едмонтон,

18-го червня, 1943 р.

До п. Я. В. Арсенича,

Секретаря Комітету Українців Канади,

ч. 715 Кам'яниця МекІнтайр,

Винніпег, Ман.

Високоповажаний Пане!

Відповідаю на Вашого листа з 10-го ц. м. Я дуже радію Вашим запрошенням, щоб я взяв участь у Зборі Перемоги, що відбудеться в сполучі з Все-Канадійським Конгресом Українців.

На жаль не буде мені можливо оставити свою канцелярію через кілька слідує тижнів. Я певний, що Ви зрозумієте, що тільки ставши прем'єром, я маю багато справ, які вимагають негайного поладження, у зв'язку з реорганізацією уряду. Серед таких обставин я думаю, що неможливо мені покинути оці справи, що вимагають негайного поладження, щоб поїхати на згаданий Збір.

Та й мої міністри в такому самому положенні. І я певний, що люди з Вашого оточення зрозуміють ці обставини, та приймуть мої найщиріші побажання, щоб Конгрес був якнайуспішнішим.

З пошаною,

Ернест Манніг,

ПРЕМ'ЄР

ЛИСТИ-ПРИВІТИ

Українське Товариство Професіоналістів (Д-р І. Василенко, гол.)
Торонто, Онт.

Собор Українських Євангельських Церков в Канаді і ЗДА (за президію: І. Шакотко, предс., М. Фесенко, писар) — Торонто, Онт.

С. Ковбель — Торонто, Онт.

Українське Товариство “Просвіта” (жертва \$10.00) В. Рихівський, М. Мармага і “Взаємна Поміч” (жертва \$15.00) (В. Приндяк, М. Сармага) — Порт Артур, Онт.

Відділ КУК, жертва \$18.00 (М. Мамрега, А. Яцків) — Гвелф, Онт.

Українська Греко-Православна Церква, (О. Ксьондзина, Ф. В. Шербань), Сматс, Саск.

Ілля Кириак (в імені Старих Піонерів Канади) — Едмонтон, Алта.

Українська Православна Громада (Ст. Олексій, Ст. Мриглод) — Калмар, Алта.

Українське Католицьке Юнацтво ім. О. М. Шашкевича, жертва \$10.00 — Калмар, Алта.

Українське Т-во “Просвіта” ім. І. Франка (М. С. Фербей) — Федора, Алта.

Іван Захарко, жертва \$10.00 — Калмар, Алта.

Павло Байрак, голова відділу КУК — Келгари, Алта.

П-во Кирилюки, П-і А. Дерелюк, П. Коцюба, . Качмар — гості з Америки.

Союз Бувших Українських Вояків Ген. Управа, (Полк. Барон С. Вальдштайн, Хор. С. Магальяс) — Монтреал, Кв.

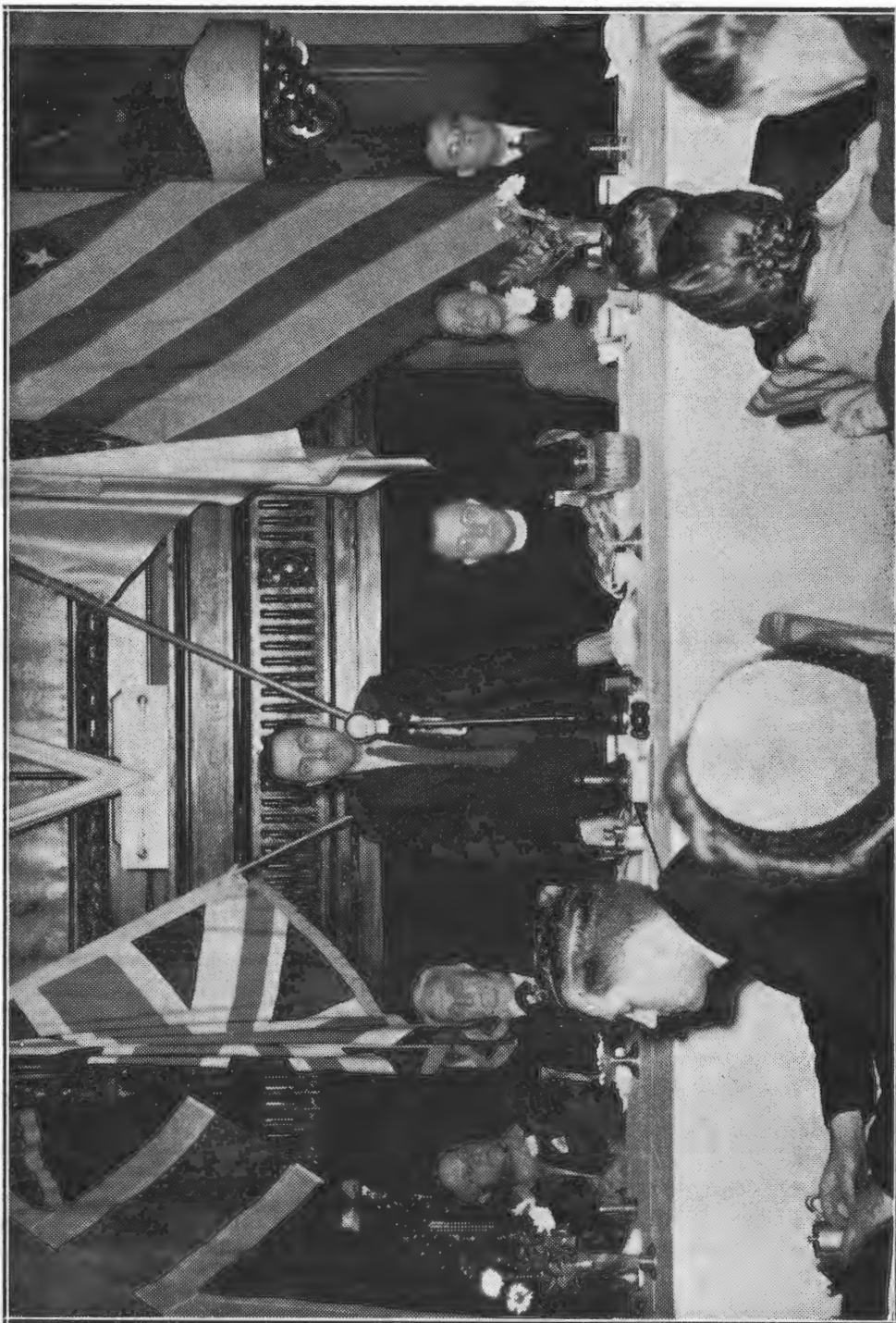
Жіноче Т-во “Доньки України”, відділ СУК (Л. Слюзар, А. Колісник, А. Кормило) — Монтреал, Кве.

Інж. Володимир Коссар коротко пояснив деякі труднощі, які треба було усунути підчас підготовлювання Конгресу. Були в декого сумніви, чи Конгрес вдасться. Сьогодні можемо похвалитися нашими успіхами, бо Конгрес випав незвичайно величаво. Бог нас поблагословив!

Я подивляю Вас, що Ви весь час сиділи тут в цій гарячій залі і пильно слідили за ходом нарад, інтересувалися всіми порушеними справами, та брали живу участь в нарадах Конгресу. Нехайже цей Конгрес остане великим вкладом в скарбницю нашої цілі й ідеї.

Президент о. д-р В. Кушнір — Кінцеве Слово.

Стою перед Вами тому, бо знаю, що за нами правда. Не стояв би тут перед Вами, якщо б я не вірив в цю правду, задля якої ми тут зіхалися. Вірю, що розійдемося і розідемося з цього Конгресу всі скріплені на душі і відновлені. Багато з нас думає, що великих діл dokonують лише великі люди. Ні! Солідна, свідомо громада dokonує великих діл.

Господар Бенкету Др. І. Василенко з Торонта промовляє.
Сидять за головним столом (з ліва починаючи): М. Голинський, ген. В. Сікевич,
о. Др. В. Кушнір, проф. Г. В. Симпсон, посол А. Глінка.

Ми відчували подекуди тривогу щодо успіху Конгресу, але ми вірили, що нас нарід не заведе. Ми мали причини на сумнів, бо тепер воєнний час. Та ця тривога минула. Конгрес відбувся успішно.

Ми всі маємо бути свідомі того, що українці Канади мають сповнити велику місію. Тож вертаючися з Конгресу — вертайте з найкращими вражіннями! Коли вернете до своїх осідків — здайте звіти своєму членству з Конгресу! Ми в Екзекутиві КУК певні того, що за нами стоїть багато-тисячна маса канадійських українців. Ми не знаємо, що нас чеда завтра, але ми мусимо бути на все готові.

Пращаю Вас всіх, Шановних Делегатів, Вас Всечесніших Отців, що так численно взяли участь в Конгресі, Вас дорогі гості, а головню Вас гості з Америки! Передайте нашим братам в Америці Ваші враження з відбутого Конгресу Канадійських Українців. Пращаю Вас всіх, хай Всевишній благословить наше діло і це діло хай носить пятно вічності, безпеки нашого кращого життя в Канаді і забезпечення ВОЛІ НАШИМ БРАТАМ НА ЇХНІЙ РІДНІЙ ЗЕМЛІ!

Програма Конгресу закінчилася відспіванням “God Save the King”.

Конгресовий Бенкет

Д-р І. Василенко

Понад 650 гостей були присутні на бенкеті, який відбувся у головній салі Роял Александра Готелю в четвер вечір, дня 24 червня. Предсідником був д-р І. Василенко, з Торонто, Онт. Бенкет розпочато відспіванням “О Канадо”.

Першим промовцем був широко знаний всіми і шанований генерал В. Сікевич, який в минулому, в часі творення української держави, займав визначне становище. Генерал Сікевич був найстарший віком зо всіх присутних на Конгресі.

Генерал Сікевич привітав Всечесних Отців, делегатів, та гостей Конгресу. Опісля короткими словами представив присутнім події минулого, які він переживав в Києві.

Генерал Сікевич апелював до делегатів, щоб вони робили все, що в їхній силі, щоб допомогти Канаді виграти цю війну. Він висловив надію, що канадійські українці ніколи не забудуть своїх рідних на українських землях. Коли другі народи не хочуть втратити ані кусника своєї

землі, то українці в Європі повинні бодай мати право вільно й свободно висловити свої бажання щодо правління їхніх Рідних Земель.

Генерал Сікевич закінчив свою коротку промову словами: "Хай живе сильна Канада!"

о. М. Горошко, Принс Алберт, Саск.

Отець Горошко твердив, що велике число делегатів на Конгресі вказує, кого КУК репрезентує. Конгрес ухвалив резолюції, і шановний посол Антін Глинка може багато причинитися до їх здійснення. Отець Горошко закінчив свої завваги, дякуючи послові за його присутність і повну посвяту працю на користь українців в Канаді.

А. Глинка, посол з Вегревил, Алберта.

В першу чергу посол подякував о. Горошкові за його щирі слова, але рівночасно заявив, що ізза цього найшовся в прикрому положенню. Йому не раз приходить боронити українців перед ріжними наклепами і він буде їх боронити на будуче, щоб забезпечити для всіх українців справедливе трактування. Посол Глинка дав велике признание фермерам і робітникам, які є основою Канади, і які своєю невтомною працею показують, що вони вповні розуміють свої горожанські обов'язки.

Посол Глинка сказав, що українці в Канаді є щасливі, що здобули собі приязнь професора Симпсона, який їх розуміє, та їм помагає. Українці не можуть йому багато віддячитися, але його ім'я буде записане в історії Канади як їх найбільшого приятеля.

На закінчення посол сказав, що коли другі народи не вагаються сягати по чуже, то український нарід не може вагатися впімнутися за своє. Була певна група, що хотіла канадійським українцям заперечити право заступати і впоминатися за добро українців в Європі, однак Боже Провидіння зробило так, що ми могли впімнутися за незалежні права українського народу.

Отець д-р В. Кушнір — Президент КУК.

Скоро розійдемося, говорив він, з гарними почуваннями про Конгрес. На них певно не станемо. На всіх місцях піде жива праця. Минуло 5 Оліт, як ми прийшли сюди. Багато піонірів немає вже поміж нами. То що маємо, то є успіх їхньої праці. Лишився дух запобігливості. Отець д-р Кушнір подякував всім, що вложили працю, бо вона є успіхом багатьох рук. Також Конгрес є успіхом спільних зусиль. Спільні зусилля довели Конгрес до повного успіху по двох роках нашої праці. Конгрес дав напрямні на ціле життя і ми сьогодні розуміємо, що загадка успіху лежить в єдності.

Уявім собі образ за 10 років. Побачимо суспільний і культурний поступ в цілій Канаді. Делегати і гості найкраще причиняться до цього будучого поступу коли, повернувшись до своїх занять, вони совісно сповнятимуть всі свої обов'язки. Успіх їх у цій праці буде гордістю українців Канади.

Отець д-р Кушнір закінчив подякою всім делегатам і висловив надію, що вони рознесуть зародки єдності і зерно правди по цілій Канаді.

Професор Дж. Симпсон, Саскатун, Саск.

Коли бесідник є несподівано покликаний до слова, то він звичайно черпає свої думки з свого професійного досвіду. Якраз в цей момент моє надхнення як історика є підбадьорене думкою, що в цій залі є українці, які 30, 20, 15 чи 10 літ тому переходили попри цей будинок як новоприбувші до Канади. Тоді вони чулися чужими в цім краю. З тим вони були переповнені почуттями надій й завзятости. В той час не було з них багато, які передбачували б, що тридцять, двадцять, п'ятнадцять чи навіть і десять літ пізніше вони прийдуть на цей величавий Конгрес і що, як поважні громадяни Канади, вони будуть дискусувати важні публичні справи в так критичному періоді історії нашої країни Канади. Дуже радісно вражає мене, коли я думаю про це; а як більше радієте ви, що переживаєте ці спомини.

Цей Конгрес не був скликаний для того, щоб комуністів критикувати; однак, коли комуністи самі піднесли цю справу, то ми не вагаємося висловити той факт, що ми бридимось й відкидаємо теорію революційного гнету, котра є нероздільною частиною комуністичної науки. Не скликали ми цей Конгрес, щоб переробити карту Європи. Як досвічені люди, ми розуміємо, що повоєнна карта Європи буде укладатися головню після сили, яку в тім часі будуть мати поодинокі народи. Однак ми кажемо, що коли прийде час для перероблення мапи Європи, ми надіємось, що не лише фізична сила, але й принципи справедливості відіграють свою належну роль.

Звертаючись від негативного до позитивного — цей Конгрес був скликаний, щоб доказати, що КУК репрезентує величезну більшість українців Канади. Факт, що в цій залі є присутні цього вечора визначніші провідники канадійських українців, доказує без найменшого сумніву, що КУК репрезентує тих, яких Комітет твердив, що репрезентує.

Цей Конгрес був скликаний на те, щоб розумно порадитися, як іще краще скоординувати й піддержати всі чинники, що підпирають воєнні змагання Канади. КУК може певно і сміло продовжати цю найважливішу для нього працю.

Цей Конгрес вірить в основні принципи й демократичні традиції цієї країни. Конгрес вірить, що суспільність є динамічна, а не статична; і тому цей Конгрес зішшовся, щоб подумати, як ці основні принципи й демократичні традиції мають бути не лише задержані в цілості, але й також, як їх треба змінювати чи розвинути для розв'язки економічних чи суспільних питань теперішньої генерації, а спеціально до проблем, які Канада стріне по теперішній війні.

Я гратуюю Вам всім за той творчий дух, що оживляв Ваш Конгрес, якого успіх залежав не лише від праці членів Екзекутиви, але та-

Закінчення бенкету відспіванням „Боже Щасти Єму.”

кож від гарної кооперації всіх інших членів Вашого громадянства.

На закінчення я бажаю подякувати Вам за Вашу щирість і ввічливість для мене особисто, і побажати Вам якнайкращих успіхів у Вашій будучій праці.

Оспіля д-р Василенко покликав до слова проф. Р. Придаткевича, з Нью Йорку. Професор зложив привіт Конгресові в імені всіх музичних артистів, яких задачею є піклуватися українською культурою.

Поміж промовами присутні відспівали вязку українських пісень.

На закінченні Конгресу відспівано "Боже щастя Йому".

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Екзекутива

о. Д-р В. Кушнір	Президент.
о. С. В. Савчук	Заст. Президента й Предсідник Екзекутиви.
Інж. В. Коссар	Заст. Президента й Голова Коорди- наційної Комісії.
Я. В. Арсенич, К. Р.	Секретар.
А. Малофій	Скарбник.
С. Хвалібога	Фінансовий Секретар.

Члени

Д-р К. Андрусишин	Д-р Б. Дима
Т. Д. Ферлей	М. Погорецький
о. С. Семчук	о. І. Шпитковський
С. Скобляк	М. Стечишин
Е. Василишин	А. І. Яремович
А. Загарійчук, Б. А.	

ДЕЛЕГАТИ НА ПЕРШИЙ ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ КОНГРЕС У ВІННІПЕГУ

У ДНЯХ 22, 23 І 24 ЧЕРВНЯ, 1944.

Пояснення: (КУК) Комітет Українців Канади, (БУК) Брацтво Українців Католиків, (УНО) Українське Національне Об'єднання, (СУС) Союз Українців Самостійників, (СГД) Союз Гетьманців Державників, (СУО) Союз Українських Організацій.

Андріїв Никола, Чіпман, Алберта, (БУК).
Апонюк В. о., Арран, Саск. (СУС).
Бабій Стефан, Вінніпег, Ман (УНО).
Баран С., Прісвіл, Саск. (СУС).
Барицький П., Вінніпег, Ман. (СГД).
Бартман Н., Венкувер, Б. К. (КУК).

Батицький В., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Баюс В., Фовм Лейк, Саск. (СУС).
 Безкоровайний П., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Бідочка Ю., Содбури, Онт. (УНО).
 Бігун Н., Редвей, Алта. (КУК).
 Білінський І., Красне, Саск. (КУК).
 Білич Е. пані, Вайта, Ман. (СУС).
 Благий Н., Салковтс, Саск. (БУК).
 Блажкевич Ю., Принц Джордж, Б. К. (БУК).
 Богоніс Йос., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Бобик Василь, Брендон, Ман. (СУС).
 Боднарчук М. о., Шіго, Саск. (КУК).
 Боднарчук М., Вайта, Ман. (СУС).
 Божок В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Божок П., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Божок Анастасія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Бойко Олекса, Силвер, Ман. (БУК).
 Бойко Марія, Борщів, Саск. (БУК).
 Бойко Іван, Борщів, Саск. (БУК).
 Бойко Яків, Трансконна, Ман. (КУК).
 Богайчук Марія, пані, Іст Кіддонан, Ман. (БУК).
 Бойчук Олекса, Альвена, Саск. (СУС).
 Бордун М., Албертавін, Саск. (КУК).
 Борецький І. о., Брентфорд, Онт. (КУК).
 Борис М., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Боровський М., Ст. Кетеринс, Онт. (УНО).
 Боровський Н., Лімінгтон, Онт. (КУК).
 Брик Н., Йорктон, Саск. (УНО).
 Брилинський В., Форт Вілліам, Онт., (КУК).
 Бичок С., Де Па, Ман. (КУК).
 Бричка М., Вінніпег, Ман. (СУО).
 Бугера Г., Дуфрост, Ман. (СУС).
 Буковський Н., Саскатун, Саск. (КУК).
 Буряник М. пані, Саскатун, Саск. (СУС).
 Бучковський Н., Реджайна, Саск. (СУС).
 Вавриков Юрій, Гімлі, Ман (БУК).
 Вавринюк А., Давфін, Ман. (СУС).
 Валько А., Саскатун, Саск. (УНО).
 Василевич С., Оттава, Онт. (СГД).
 Василевич С. пані, Оттава, Онт. (СГД).
 Василенко І. Д-р, Торонто, Онт. (УНО).
 Василишин П., Едмонтон, Альта. (КУК).
 Василів Г. о., Беллис, Альта. (СУС).

Васлей І., Мус Джов, Саск. (СГД).
 Вахал Анна, Гонор, Ман. (БУК).
 Вахняк І., Бруклендс, Ман. (КУК).
 Вазик І. Д-р., Форт Вілліам, Онт. (КУК).
 Венгер Дм., Редвей, Альта. (СУС).
 Верхомин І. Др., Едмонтон, Альта. (СУС).
 Веселовський В., Реджайна, Саск., (КУК).
 Вивірка М., Монтреал, Квебек, (КУК).
 Вирстюк В., Сіба Біч, Альта. (СУС).
 Вовк Лев, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Вовк Стефанія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Вовк Галя, Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Войтків Ю., Едмонтон, Альта. (КУК).
 Войтків М., Едмонтон, Альта. (БУК).
 Войтович Г., Витків, Саск, (КУК).
 Воркун І. І., Ледук, Альта. (БУК).
 Войціховська Н., панна, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Войціховський Євген, Еллов Крік, Саск (КУК).
 Вонітовий Е., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Войценко О., пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Гаврилюк Олекса, Роблін, Ман. (СУС).
 Гаврисин П., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Гадубяк Петро, Олеша, Саск. (БУК).
 Гайворон Лідія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Галик Т., Вестбенд, Саск. (КУК).
 Галицький Ф. о., Віндзор, Онт. (КУК).
 Гайдук Матей, Калмар, Альта. (БУК).
 Гарапак Дм., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гарбула В., Пленкі Плейн, Ман. (БУК).
 Гикавий І., о., Содбурі, Онт. (КУК).
 Гис Григорій, Монтреал, Квебек, (КУК).
 Гетьман М., Торонто, Онт. (СГД).
 Гетьман М. пані, Торонто, Онт. (СГД).
 Гірняк В., Торонто, Онт. (УНО).
 Гладій Ю., Рутенія, Ман. (КУК).
 Гладка Марія, пані, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Гладун Ольга, Едмонтон, Альта. (УНО).
 Гладун П., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Гладун І., Торонто, Онт. (УНО).
 Голинський І., Содбурі, Онт. (КУК).
 Горбуль Б., Стюартбурн, Ман. (БУК).
 Горошко М. о., Принц Алберт, Саск. (БУК).
 Гнатишин І., Саскатун, Саск. (КУК).
 Грабович А. пані, Де Па, Ман. КУК).
 Гребенюк С. о., Саскатун, Саск. (СУС).

Григорійчук М. о., Сенді Лейк, Ман. (БУК).
 Григоряк В., Торонто, Онт. (КУК).
 Григорчук Н., Етельберт, Ман. (СУС).
 Григорчук А. пані, Етельберт, Ман. (СУС).
 Грицина Є. Д. о., Вакав, Саск. (СУС).
 Гузіль А., Гадашвіль, Ман. (БУК).
 Гук Юрій, Реджайна, Саск. (БУК).
 Гукало А., Монреал, Квебек, (КУК).
 Гультай В., Торонто, Онт. (УНО).
 Гуменний С., Ітонія, Саск. (КУК).
 Гуменюк В., Віндзор, Онт. (КУК).
 Гуменюк Тома, Торонто, Онт. (УНО).
 Гуменюк Т., Торонто, Онт. (КУК).
 Гуменюк Г., Плейн Лейк, Альта. (КУК).
 Гуменюк Т. пані, Торонто, Онт. (СУС).
 Гуменюк Іван, Торонто, Онт. (СУС).
 Гусак І., Бівер Плейнс, Саск. (БУК).
 Гуска Дм., Норквей, Саск. (БУК).
 Гуцуляк Е. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Габрух М., Ланівці, Саск. (БУК).
 Гавалко І., Содбури, Онт. (СГД).
 Гайдічук А. панна, Монреал, Квебек, (СУС).
 Гайовська О. пані, Торонто, Онт. (СУС).
 Гайовський П., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Гайовський І., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Гаук Марія, Еллов Крік, Саск. (СУС).
 Гельмич Я., Су Сте Марі, Онт. (КУК).
 Герич Д., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Глова М., Гімлі, Ман. (БУК).
 Глушка М., Росбурн, Ман. (БУК).
 Говда Ф. Др., Едмонтон, Альта. (СУС).
 Гондзьола К., Тязів, Саск. (КУК).
 Гонтаровський О., Ст. Кетеринс, Онт. (КУК).
 Гулевич Вол., Ошава, Онт. (КУК).
 Гуляй І. Др., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гуляй Марія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Данильчук П. пані, Канора, Саск. (СУС).
 Дембич В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Демків Н. о., Комарно, Ман. (БУК).
 Демчук Г., Арран, Саск. (БУК).
 Демчук Г., Арран, Саск. (БУК).
 Деренюк Емілія, пані, Торонто, Онт. (СУС).
 Дмитрів І. о., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Дмитрів О., панна, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Добко Т. о., Венкувер, Б. К. (капелян) (БУК).

Довгань Евген, Монтреал, Квебек, (УНО).
 Дрібненький В. о. ЧСВВ., Мондер, Альта. (БУК).
 Дроздович А. пані, Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Дроздович Е. панна, Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Драган З., Кридор, Саск. (КУК).
 Дуб Олекса, Глеслин, Саск. (КУК).
 Дужий В., Віндзор, Онт., (СГД).
 Дунець Марія, Торонто, Онт. (УНО).
 Дячина Л. о., Мирнам, Алта. (СУС).
 Дячун Теодозія, Іст Кіддонан, Ман. (БУК).
 Желішкевич К. о., Принц Алберт, Саск. (СУС).
 Желізко Г., Гамільтон, Онт., (СУС).
 Жеребецький М., Сокаль,, Саск., (БУК).
 Жижкевич Кат., Едмонтон, Альта, (УНО).
 Жмурко А., Едмонтон, Альта. (КУК).
 Загарійчук Антон, Арран, Саск. (КУК).
 Загарійчук А., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Загарійчук Е. панна, Вінніпег, Ман. (СГД).
 Загребельний М., Торонто, Онт. (УНО).
 Запаринюк О. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Запаринюк П. о., Ошава, Онт. (СУС).
 Зінчишин В., Торонто, Онт. (КУК).
 Зварич П., Вегревіль, Альта. (КУК).
 Золотуха Т., Мус Джов, Саск. (УНО).
 Іванець П., Торолд, Онт. (УНО).
 Іваніцька Петронеля, Реджайна, Саск (УНО).
 Іваніцький П., Реджайна, Саск. (КУК).
 Іванишин І. В., Геффорд, Саск. (СУС).
 Іванчук Лука, Витків, Саск. (КУК).
 Ілюк Никола, Сондаві, Ман. (СУС).
 Ісаїв Іван, Едмонтон, Альта. (БУК).
 Кавун І., Торонто, Онт. (УНО).
 Калуський І. о., Вайта, Ман. (БУК).
 Каменецький П. о., Торонто, Онт. (КУК).
 Каменецький В. о. ЧСВВ., Мондер, Альта. (БУК).
 Каптії І., Ст. Боніфас, Ман. (КУК).
 Карплюк Ол., Монтреал, Квебек, (КУК).
 Корпчук Мих., Дервент, Альта., (СГД).
 Катренюк П., Кенора, Онт. (КУК).
 Касіян Василь, Дуфрост, Ман (СУС).
 Касюрак Іван, Брендон, Ман. (КУК).
 Керніцький Ф. о., Йорктон, Саск. (СУС).
 Кіндрат Н., Торонто, Онт. (УНО).
 Кіндрат М. А., Йорктон, Саск. (БУК)
 Кіндрат П., Вінніпег, Ман., (КУК).

Кісь М., Кенора, Онт. (КУК).
 Кловак Ю., Папларфілд, Ман. (КУК).
 Ключевіч Он., Мічам, Саск. (СУС).
 Клюс Іван, Фішер Бренч, Ман. (КУК).
 Кмець Дж. пані, Саскатун, Саск. (БУК).
 Кобзар Олена, Вінніпег, Ман. (СУО).
 Кобзар Й., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Кобрин В., Форт Вілліам, Онт., (УНО).
 Кобринський Д., Сметс, Саск. (БУК).
 Ковалевіч І. Р., Торонто, Онт. (КУК).
 Коваль Оля, пані, Прісвіл, Саск. (БУК).
 Коваль М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Ковбель Ольга, Торонто, Онт. (КУК).
 Ковалишин Т. о., Сенді Лейк, Ман. (СУС).
 Ковалишин Надія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Когуська Н., Су Лукавт, Онт. (СУС).
 Когут В., Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Козак П., Бюкенан, Саск. (КУК).
 Козяр Е. пані, Реджайна, Саск. (СУС).
 Козяк Іван, Ст. Майкел, Альта. (БУК).
 Колісник І., Бруклендс, Ман. (БУК).
 Колісник В., Вайта, Ман. (БУК).
 Колодій М. о., Канора, Саск. (БУК).
 Коман Ф. Г., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Кондратюк Хр. о. ЧСВВ., Вернон, Б. К. (КУК).
 Копачівський К., Бруксбі, Саск. (КУК).
 Копичанська Марія, Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Копичанський В., Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Корніят Марія, Брендон, Ман. (БУК).
 Корнило Д., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Король К., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Коропатніцький Т., Шіго, Саск. (КУК).
 Косіковський О., Віндзор, Онт. (УНО).
 Косіковська Марія, Віндзор, Онт. (УНО).
 Косс Н., Торонто, Онт. (УНО).
 Котелко Ю., Кадворт, Саск. (СУС).
 Киба Антон, Райн-Дніпро, Саск. (БУК).
 Кравчук І., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Кройтор Т. пані, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Кривоніжка Д., Драйден, Онт. (БУК).
 Кривоніс А., Ст. Кетеринс, Онт. (УНО).
 Кристалович І. о., Вінніпегосіс, Ман. (БУК).
 Крушельницький А., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Кисілюк Т. М., о. Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Кирилюк Н., Мелеб, Ман. (КУК).

Кузек М., Ватерфорд, Онт. (КУК).
 Кузь В. М., Форт Вілліам, Онт. (КУК).
 Кузьма С., Кадворт, Саск. (КУК).
 Кулачковський Й., Вайта, Ман. (КУК).
 Купецька Текля, Принц Алберт, Саск. (УНО).
 Купецький Н., Принц Алберт, Саск. (УНО).
 Купська Анна, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Купчик Іван, Калгарі, Альта. (КУК).
 Курієвич Павло, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Кутний Степан, Содбури, Онт. (УНО).
 Кучерепа Ілія, Торонто, Онт. (КУК).
 Кушнір Йосиф, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Кушнір Корнелія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Лазарович П. І., Едмонтон, Альта. (СУС).
 Лазарук Яків, Глен Елдер, Саск. (БУК).
 Лазечко М. пані, Вінніпег, Ман. (СГД).
 Ламер Анна, Монтреал, Квебек, (УНО).
 Лата Василь, Григорів, Саск. (БУК).
 Лахман Н., Ошава, Онт. (КУК).
 Лашук Анна, Саскатун, Саск. (УНО).
 Леник Тома, Болверін, Саск. (БУК).
 Лешук Олена, Кіркленд Лейк, Онт. (УНО).
 Лилик Н. І., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Луговий А. о., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Луцюк І., Вакав, Саск. (КУК).
 Маєвський П. о., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Мазурик Г., Торонто, Онт. (КУК).
 Майданик Яків, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Максимів М., Терієн, Альта. (БУК).
 Максимюк М., Глендон, Альта. (БУК).
 Малофій А., Фішер Бренч, Ман. (КУК).
 Малофій А., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Малофій Д. панна, Вінніпег, Ман. (СГД).
 Мандзюк М., Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Марковський А., Мічам, Саск. (КУК).
 Мартишин І., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Марцинюк В., Арран, Саск. (КУК).
 Марциняк В., Гвайт Біч, Саск. (КУК).
 Маслянка Г., Транскона, Ман. (КУК).
 Маценко П. Др., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Мачула І., Вайта, Ман. (КУК).
 Медвідь Іван, Шіго, Саск. (БУК).
 Мелешук С., Ст. Боніфас, Ман. (КУК).
 Мельниченко А., Форт Вілліам, Онт. (КУК).
 Мельничук П. о., Едмонтон, Альта. (СУС).

Мех Н. І., Торонто, Онт. (КУК).
 Мех І., Ошава, Онт. (КУК).
 Мидляк Іван, Копернік, Альта. (БУК).
 Микитюк Д., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Михалецький Йосип, Келд, Ман. (КУК).
 Михайлюк А., Кадворт, Саск. (КУК).
 Михайлюк В., Ст. Джулієн, Саск. (КУК).
 Михайленко А., Саскатун, Саск. (СУС).
 Мисак П., Кікленд Лейк, Онт. (УНО).
 Мисак Вол., Бюкенан, Саск. (СУС).
 Мігайчук М. Др., Торонто, Онт. (КУК).
 Монтейн Катерина, Едмонтон, Альта. (БУК).
 Мороз Іван, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Мороз О. пані, Мелвил, Саск. (СУС).
 Мороз С., Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Мороз Н. о., Гудів, Саск. (СУС).
 Мудрик М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Мусій Н., Форт Вілліам, Онт. (КУК).
 Мушій Ф., Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Наливайко С., Мус Джов, Саск. (КУК).
 Небоженко О., Кадворт, Саск. (КУК).
 Нечведюк І., Сенді Лейк, Ман. (БУК).
 Никільчик С., Содбури, Онт. (УНО).
 Новальковський К., Мирнам, Альта. (КУК).
 Обельницький І., Торонто, Онт. (СГД).
 Овчар Андрій, Рама, Саск. (СУС).
 Ожоган Галя, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Олексюк А., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Оленчук М. о., Вонда, Ман. (КУК).
 Ольховий Н., Гамільтон, Онт. (УНО).
 Опеська Ева, Форт Вілліам, Онт. (БУК).
 Осадець В. о., Віндзор, Онт. (КУК).
 Осадчук В., Торонто, Онт. (УНО).
 Остапчук Д., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Остапчук Катерина, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Ошуст Іван, Глендон, Альта. (КУК).
 Онисик Михайло, Дервент, Альта. (СГД).
 Орихівський М., Монтреал, Квебек, (УНО).
 Орищак Антін, Мічам, Саск. (БУК).
 Павич Д., Джералдтон, Онт. (УНО).
 Павлик А., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Павлик А. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Павличенко Т. К. Др., Саскатун, Саск. (УНО).
 Павлишин М., Ст. Боніфас, Ман. (КУК).

Павловський П., Стюртбурн, Ман. (БУК).
 Паламар Павло, Ітонія, Саск. (БУК).
 Паламар П., Кіндерслей, Саск. (БУК).
 Панчук Іван, Елфрос, Саск. (БУК).
 Пасічник М. о., Мирнам, Альта. (БУК).
 Падак Е. о., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Падин М., Тимминс, Онт. (УНО).
 Пелех М. о., капелян, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Пелехатий Іван, Стінен, Саск. (БУК).
 Пелехатий П., Арран, Саск. (БУК).
 Перепелюк І., Пеллий, Саск. (БУК).
 Перейма І. о., Ошава, Онт. (КУК).
 Перегнибіда С., Ст. Кетеринс, Онт. (КУК).
 Пернаровський С., Йорктон, Саск. (СУС).
 Петраш Йосиф, Сондаун, Ман. (БУК).
 Петранюк Евфрозина, Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Печенюк Йос. Інж., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Пилипюк І. Др., Гамільтон, Онт. (КУК).
 Підручка Г., панна, Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Підсадна Варвара, Гамільтон, Онт. (УНО).
 Поворозник Гнат, Торолд, Онт. (УНО).
 Подольський П., Вайта, Ман. (СУС).
 Подольський Г., Вайта, Ман. (КУК).
 Подолян Марія, Тимминс, Онт. (УНО).
 Погорецький М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Порайко С. пані, Едмонтон, Алта. (СУС).
 Потоцький М. Др., Давфін, Ман. (СУС).
 Присунька Марія, Косів, Ман. (СУС).
 Процевят І., Елма, Ман. (БУК).
 Процюк Катерина, Содбури, Онт. (УНО).
 Покуш С., Реджайна, Саск. (СГД).
 Пукіш Анна, Реджайна, Саск. (СГД).
 Пуляк Йос. о., Брендон, Ман. (БУК).
 Пушкар Т., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Равлюк Марія, Елмвуд, Ман. (БУК).
 Райбича І., Прілейт, Саск. (КУК).
 Ревуцька Марія, Гонор, Ман. (БУК).
 Ревуцький М., Рама, Саск. (КУК).
 Рибак Петро, Оттава, Онт. (СГД).
 Рибаж П. пані, Оттава, Онт. (СГД).
 Романко С., Альвена, Саск. (БУК).
 Романюк В., Борщів, Альта. (БУК).
 Романюк В., Портеж ля Прері, Ман. (КУК).
 Рудачек Іван, Оттава, Онт. (СГД).
 Рудніцький М., Бюкенан, Саск. (КУК).

Рудяк Д., Джералдтон, Онт. (КУК).
 Рурик А., Саскатун, Саск. (СУС).
 Рута П., Айтуна, Саск. (БУК).
 Савка І., Торонто, Онт. (КУК).
 Савчук Стефаніж, Горонто, Онт. (УНО).
 Савченко С., Арран, Саск. (КУК).
 Самоїл Петро, Київ, Альта. (БУК).
 Самець П. о., Торонто, Онт. (КУК).
 Сарчук А. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Сарчук В. І. Вінніпег, Ман. (СУС).
 Свергун Н., Ст. Филипс, Саск. (БУК).
 Свиначук М. пані, Канора, Саск. (СУС).
 Семенюк І., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Сеньків Іван, Калгарі, Альта. (УНО).
 Сеньків Марія, Калгарі, Альта. (УНО).
 Сеньків І. о., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Сенькус Н., Редбери, Саск. (КУК).
 Серганюк П., Ст. Кетеринс, Онт. (КУК).
 Симчич М. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Симчич С. о., Віллінгдон, Альта. (СУС).
 Сирник М. о., Калгарі, Альта. (КУК).
 Ситник В., Торонто, Онт. (КУК).
 Ситник Євгенія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Сікорський Д., Арран, Саск. (КУК).
 Сірій Н., Флін Флон, Ман. (КУК).
 Сірій Н. о., Арран, Саск. (БУК).
 Сіянчук С., Сенді Лейк, Ман. (БУК).
 Скрібнер В. С. Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Слижук С., Косів, Ман. (СУС).
 Сліпченко Г., Саскатун, Саск. (СУС).
 Слобода Б. о. ЧСВВ., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Слюзар М., Мус Джов, Саск. (СУС).
 Слюзар В. о., Монреал, Квебек, (СУС).
 Сокіл Он., Геффорд, Саск. (УНО).
 Соломон І. Р., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Соломон І. Р. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Соломон Роман, Ешвил, Ман. (СУС).
 Сологуб С. о., Форт Віліям, Онт., (КУК).
 Смицнюк Гнат, Бедфордвил, Саск. (УНО).
 Сороколіт В., Торонто, Онт. (КУК).
 Сніданко Г., Йорктон, Саск. (БУК).
 Стахів М. пані, Тофнел, Саск. (БУК).
 Стахів П., Фовм Лейк, Саск. (КУК).
 Стеблик В., Новий Київ, Альта. (БУК).
 Стадник Т., Вінніпег, Ман. (СГД).

Стеблинський Д., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Стебницька Оля, Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Стефанишин Дм., Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Стечишин М., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Стечишин Ю., Саскатун, Саск. (СУС).
 Стечишин Михайло, КР., Йорктон, Саск. (СУС).
 Стратійчук Д. Ф., Канора, Саск. (СУС).
 Стратійчук І., Саскатун, Саск. (СУС).
 Стратійчук М., Канора, Саск. (СУС).
 Стратійчук Г. Ф., Канора, Саск. (СУС).
 Стрільчук І., Вгайт, Саск. (КУК).
 Стрільчук Марія, Йорктон, Саск. (УНО).
 Стодольний М., Торонто, Онт. (УНО).
 Стодольний Н., Джералдтон, Онт. (УНО).
 Сукнацька Наталя., Саскатун, Саск. (УНО).
 Сукнацький П., Саскатун, Саск. (УНО).
 Тарновецький Ом., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Таський В., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Татарин Анна, Іст Кілдонан, Ман. (БУК).
 Теплий Н. о., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Тимків І., Фостон, Саск. (КУК).
 Томас Гр., Порт Артур, Онт. (УНО).
 Томашівський П., Бруксбі, Саск. (КУК).
 Ткач В., Гамільтон, Онт. (КУК).
 Трач Стефан, Ошава, Онт. (УНО).
 Топольницький В. Інж., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Трембач Я., Кенора, Онт. (УНО).
 Трембіцький М., Бордів, Саск. (БУК).
 Третяк С., Рама, Саск. (КУК).
 Улян Е. С. о., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Фабіян Павло, Ст. Кетеринс, Онт. (УНО).
 Фенюк Оріся, Кіркленд Лейк, Онт. (УНО).
 Фербей Д. С., Едмонтон, Альта. (СУС).
 Фербей П. С., Федора, Альта. (СУС).
 Ферлей Т. Д., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Федущак Йос., Реджайна, Саск. (УНО).
 Филипович Вол., Арран, Саск. (БУК).
 Фігус Антон, Вайта, Ман. (СУС).
 Фірман В. о., Саскатун, Саск.
 Фіцич В., Тарнополь, Саск. (КУК).
 Фроляк С. В., Торонто, Онт. (УНО).
 Хвалібога С., Вінніпег, Ман. (СУО).
 Хрипко П., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Хлібойко І., Ст. Боніфас, Ман. (УНО).

Хоміцька Марія, Вінніпег, Ман. (СУО).
 Хруник Р., Бюкенан, Саск. (КУК).
 Хруставка А. о., Вегревіл, Альта. (КУК).
 Цимбалістий А. о., Форт Вілліам, Онт. (БУК).
 Цудний Н., Гамільтон, Онт. (КУК).
 Цукорник Ю. о., Гамільтон, Онт. (СУС).
 Цюпак Ілія, Мелеб, Ман. (КУК).
 Цьона П., Геффорд, Саск. (УНО).
 Чаборик М., Віндзор, Онт. (СУС).
 Чепесюк Й., Кінгстон, Онт. (КУК).
 Червак М., Кенора, Онт. (КУК).
 Черевик Анна, Дніпро, Саск. (БУК).
 Черевик М., Норквей, Саск. (БУК).
 Черевик Михайло, Сван Плейн, Саск. (БУК).
 Чирський Г., Тофнел, Саск. (КУК).
 Чорнейко М., Арран, Саск. (СУС).
 Черномаз Карпо, Торонто, Онт. (БУК).
 Шарик Мих., Торолд Савт, Онт. (УНО).
 Швед М. о., Окбурн, Ман. (БУК).
 Швайковський І., Гвайт Біч, Саск. (БУК).
 Шевчук В., Озерна, Ман. (БУК).
 Шиндак Н., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Шинкарик Анна, Форт Вілліам, Онт. (БУК).
 Шипиляк А., Кендіяк, Саск. (КУК).
 Шишкович Г. о., Йорктон, Саск. (БУК).
 Шклянка Ілія, Кридор, Саск. (КУК).
 Шклярник Петро, Ст. Мартин, Ман. (СУС).
 Шунь Анна, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Шунь Никола, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Щерба К., Вернон, Б. К., (КУК).
 Юзвішин М. І., Мирнам, Альта. (БУК).
 Юзвішин Т., Мирнам, Альта. (БУК).
 Юзвішин Т., Вернон, Б. К. (БУК).
 Юрчишин К. пані, Норквей, Саск. (БУК).
 Юрків І., Давфін, Ман. (КУК).
 Юрків І. А., Давфін, Ман. (СУС).

**ГОСТІ НА ПЕРШИЙ ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ КОНГРЕС
У ВІННІПЕГУ, МАНІТОБА, У ДНЯХ 22, 23 І 24 ЧЕРВНЯ, 1944.**

Анурусишин К. Др., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Арсенич О. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Барабаш Волі, Бісет, Ман. (СУС).
 Басс Т., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Бачевич С., Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Бачевич Анна, Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Бачинська А. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Бачинська Юлія, Фішер Бренч, Ман. (СУС).
 Бачинський Н. В., Вішер Бренч, Ман. (СУС).
 Бачинський В. Ф. Др., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Батицька П. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Белбас Анастасія пані, Сурис, Ман. (СУС).
 Березовський М. П., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Білінський Н., Мічам, Саск. (СУС).
 Білінський І., Красне, Саск. (КУК).
 Білінський С., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Білінський Іван, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Білоус Юліян, Давфін, Ман. (СУС).
 Боднарчук Н., Страттон, Онт. (СУС).
 Боднарчук Н., пані, Страттон, Онт. (СУС).
 Боднарчук Ксеня, панна, Страттон, Онт. (СУС).
 Бортняк С., Гамільтон, Онт. (СУС).
 Бортняк С., Гемптон, Саск. (СУС).
 Бойчук Н., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Бойчук Марія, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Бойчук Тома, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Боянівський О., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Брик А. С., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Будник П. пані, Едмонтон, Альта. (СУС).
 Бугера П. пані, Дуфрост, Ман. (СУС).
 Бучковський Йосиф, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Бучковська М. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Василишин Анна Е., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Венгер М., Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Верхомин Е. пані, Едмонтон, Альта. (СУС).
 Вівчар Стефан, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Вівчар С. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Вовк Галя, пані, Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Волошин Е. пані, Дуфрост, Ман. (КУК).
 Волошин Петронеля, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Волошин В., Росдейл-Локпорт, Ман. (БУК).

Воробець Надія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гаврилюк Г., панна, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Гаврилюк М. пані, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Галаса М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гавриш В., Бісет, Ман. (СУС).
 Гайворон В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гайворон М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Ганчарик Емілія, Кенора, Онт. (КУК).
 Гарач Н., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Галушак В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гнідь Михайло, Торонто, Онт., (УНО).
 Гейко К., пані, Саскатун, Саск. (СУС).
 Голинський М., Гримсбі, Онт. (КУК).
 Гомик А. пані, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Горбай Т. А. о., Роблін, Ман. (СУС).
 Григоріїв Н., Нью Йорк, З.Д.П.А. (СУС).
 Григоряк С. пані, Торонто, Онт. (СУС).
 Гуменюк Юрій, Плейн Лейк, Альта. (КУК).
 Гуменюк Марія, Віндзор, Онт. (УНО).
 Гуцуляк П. Др., Торонто, Онт. (СУС).
 Гаврилюк М., Росбурн, Ман. (КУК).
 Гавронський С., Сеньків, Ман. (СУС).
 Гален Г., Висла, Ман. (БУК).
 Генік К. пані, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Герич Марія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Гліцький П. о., Толстой, Ман. (СУС).
 Грегораш І., Канора, Саск. (КУК).
 Грегораш В., Канора, Саск. (КУК).
 Гулевич В., Вишарт, Саск. (БУК).
 Дегане С. Лео, Йорктон, Саск. (СУС).
 Дедилюк Олена, Міннеаполіс, Мінн., З.Д.П.А. (УНО).
 Демчук П. Д., Грендвю, Ман. (СУС).
 Довганик В., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Домбровський П., Сторновей, Саск., (КУК).
 Домбровський Н., Сторновей, Саск. (КУК).
 Дима М., пані, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Драбинястий І., Сенділендс, Ман. (КУК).
 Драбинястий І., Сенді Лейк, Ман. (СУС).
 Дремба І. Г., Кенора, Онт. (КУК).
 Дроздович А. П., Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Дроздович Е., Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Дуб Една, пані, Глеслін, Саск. (СУС).
 Цуркан І. А., Портаж ля Прері, Ман. (СУС).
 Завада Н., Сторновей, Саск. (БУК).
 Завідовський Іван, Вінніпег, Ман. (КУК).

Запісоцький В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Задерайко Данелс Д., Канора, Саск. (СУС).
 Закус П. Др., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Залозецька Н. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Заходняк Матей, Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Зварич Марія пані, Вегревіл, Альта. (СУС).
 Зюбрицький М., Мерідейл, Ман. (БУК).
 Ісаїв Ольга, пані, Едмонтон, Альта. (БУК).
 Ісаїв В., Гудів, Саск. (БУК).
 Каптії Йосиф, Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Карасевич Павліна, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Карпець П. В., Лейдівуд, Ман. (СУС).
 Касюхнич О., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Карпин Е., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Качмар Катерина, Ст. Повл, Мінн., З.Д.П.А. (УНО).
 Киба Віктор, Мікадо, Саск. (СУС).
 Кирилюк М., Моріс, Ман. (УНО).
 Кирилюк Д., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Кирилюк Антон, Геллок, Мінн. З.Д.А. (СУС).
 Кирилюк Олена, Геллок, Мінн. З.Д.А. (СУС).
 Кирилюк Семен, В. Форт Вілліам, Онт. (УНО).
 Кізюк Василь, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Кішук І. Ф., Вишарт, Саск. (СУС).
 Кей П. П. Др., Мирнам, Альта. (СУС).
 Кей П. пані, Мирнам, Альта. (СУС).
 Керковська Кароліна, Канора, Саск. (КУК).
 Кловак К., Папларфілд, Ман. (КУК).
 Книш К., Гардентон, Ман. (КУК).
 Кравс Юліян, Реджайна, Саск. (БУК).
 Кравс Катерина, пані, Реджайна, Саск. (БУК).
 Кривоніс А., Ст. Кетеринс, Онт. (КУК).
 Кравінчук М. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Крош Марія, Ст. Боніфас, Ман. (СУС).
 Ковалишин М., Кенора, Онт. (КУК).
 Левчук Р., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Лемеха Йосиф, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Лис Юрко, Шіго, Саск. (КУК).
 Лисий Йосиф, Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Лихан Н., Ля Брокері, Ман. (БУК).
 Лозецький Стефан, Шіго, Саск. (СУС).
 Луцишин В., Віндзор, Онт. (СГД).
 Ковалишин Яків, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Коваль Казимира, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Когут С., Трансконна, Ман. (КУК).
 Кондра Стефанія, Вінніпег, Ман. (СУС).

Колісник В., Вайта, Ман. (БУК).
 Колтек Мир., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Колтуський П., Сенді Лейк, Ман. (КУК).
 Король Неллі, Торонто, Онт. (КУК).
 Ковтун П., Давфін, Ман. (СУС).
 Ковч П. С., Пембіна, Мінн., З.Д.А. (СУС).
 Корбутяк І., Фішер Бренч, Ман. (СУС).
 Король А., Торонто, Онт. (УНО).
 Костюк Г., Гілберт Плейнс, Ман. (КУК).
 Котелко Наталія, Кадворт, Саск. (СУС).
 Коцюба Павліна, Ст. Павл, Мінн., (УНО).
 Кохайда Ева, Кенора, Онт. (КУК).
 Кудловський М., Содбури, Онт. (СУС).
 Кудрик В. о., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Кузьмінчук Т. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Кулачковська Й. пані, Вайта, Ман. (КУК).
 Куріян Максим, Балморал, Ман. (СУС).
 Куріян Леся, панна, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Коцюлима Яків, Торолд, Онт. (УНО).
 Кучма С., Вінніпег, Ман. (КУК).

 Левак Семен, Роблін, Ман. (СУС).
 Левицький К., Локпорт, Ман. (СУС).
 Луцюк Катерина пані, Вакав, Саск. (СУС).

 Магера К., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Магера Петро, Федора, Альта. (СУС).
 Мазур В., Фенвуд, Саск. (СУС).
 Маловський Ярослав, Арнавд, Ман. (СУС).
 Маличок В., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Мараз Іванна, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Марко М., панна, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Марковський І., Мічам, Саск. (СУС).
 Мандрика Анна, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Мандрика М. Др., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Матейчук Г., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Маценко Стефанія, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Мачула Іван, Вайта, Ман. (БУК).
 Мелен Ілія, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Мельник Павло, Едмонтон, Альта. (СУС).
 Мельниківська О., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Мельничук Йосиф, Едмонтон, Альта. (БУК).
 Мимохід Іван, В. Форт Вілліам, Онт. (СУС).
 Мисик Іван, Вайта, Ман. (БУК).
 Мисько Н., Сторновей, Саск. (КУК).
 Михайлюк Д. пані, Ст. Джуліен, Саск. (СУС).

Михайлюк Анна, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Момотюк, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Мороз Н. О. пані, Гудів, Саск. (СУС).
 Мушій О., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Нагірний Мирон, Саскатун, Саск. (СУС).
 Наконей І., Реджайна, Саск. (КУК).
 Натарос С., Давфін, Ман. (СУС).
 Негрич Мих., Портаж ля Прері, Ман. (СУС).
 Негрич А. панна, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Нестор Ева, Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Носаль Стефан, Папларфілд, Ман. (УНО).
 Носатий П., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Олійник І. о., Комарно, Ман. (БУК).
 Ортинський Йосиф, Верегін, Саск. (СУС).
 Ортинський Михайло, Верегін, Саск. (СУС).
 Павлишин П., Ст. Боніфас, Ман. (УНО).
 Павлюк Анна пані, Шортдейл, Ман. (СУС).
 Павлюк А., Папларфілд, Ман. (БУК).
 Павлюк Д., Левої, Альта. (СУС).
 Павлюкевич Е., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Павлюкевич П. Вінніпег, Ман. (КУК).
 Паньків Н., Дуфрост, Ман. (КУК).
 Паньків І., Дуфрост, Ман. (КУК).
 Пелехатий Ф. Етельберт, Ман. (БУК).
 Петрівський М., Оттава, Онт. (УНО).
 Поворозник Г. пані, Торолд, Онт. (УНО).
 Поворозник М., Локпорт, Ман. (БУК).
 Побігуший С., Гілберт Плейнс, Ман. (КУК).
 Погорецький Зенон, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Польовий М., Едмонтон, Альта. (УНО).
 Підлубний Юрій, Форт Франсес, Онт. (СУС).
 Придаткевич Роман проф., Нью Йорк, (КУК).
 Присяжнюк Василь, Пайн Ривер, Ман. (СУС).
 Продан К. С., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Продай М., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Пукіш Марія, Реджайна, Саск. (СГД).
 Ратуський П., Кенора, Онт. (СУС).
 Ріпак Тетяна, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Ріпак Д., Вінніпег. Ман. (УНО).
 Ріпак В., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Романюк Ф., Портаж ля Прері, Ман. (СУС).
 Рудяк А. пані, Джералдтон, Онт. (СУС).
 Рурик Іван, Саскатун, Саск. (СУС).
 Савчак Н., Вінніпег, Ман. (БУК).

- Савченко Катерина, Арран, Саск. (КУК).
 Савчук Ф. С. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Савчук М., Папларфілд, Ман. (СУС).
 Семака Пилип, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Семака О. пані, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Сеньків Т., Вишард, Саск. (СУС).
 Сеньків А., пані, Вишарт, Саск. (СУС).
 Сігорська С. пані, Гардентон, Ман. (КУК).
 Сірий Катерина, Флін Флон, Ман. (КУК).
 Сирник Стефка, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Ситник О., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Світик І. П., Калгарі, Альта. (СУС).
 Слюзар Мих., Роблін, Ман. (СУС).
 Сліпченко М. пані, Саскатун, Саск. (СУС).
 Скоробогач А., Росбурн, Ман. (СУС).
 Скраба В., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Сокіл Ольга, Геффорд, Саск. (УНО).
 Соломон Марія, Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Срібний В., Сенді Лейк, Ман. (УНО).
 Стадник Т., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Стадничка М., Вінніпег, Ман. (БУК).
 Стасюк М., Роблін, Ман. (КУК).
 Стасюк І., Шіго, Саск. (КУК).
 Стахірук Іван, Шіго, Саск. (УНО).
 Стефаник Теодор, Вінніпег, Ман. (БУК).
 Стець Анна, Вінніпег, Ман. (КУК).
 Стечишин Анна пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Стечишин Савеля, пані, Саскатун, Саск. (СУС).
 Стечишин Анастасія, пані, Йорктон, Саск. (СУС).
 Стойко А., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Стратійчук Леся, панна, Гілберт Плейнс, Ман. (СУС).
 Стратійчук Е. пані, Саскатун, Саск. (СУС).
 Стрільчук І., Гвайт Біч, Саск. (БУК).
 Стрільчук Іван, Шіго, Саск. (УНО).
 Струтинська Е. пані, Ст. Боніфас, Ман. (СУС).
- Танчак Марія, Роза, Ман. (КУК).
 Танчак Анна, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Танчак Іван, Вінніпег, Ман. (УНО).
 Татарин М., Говден, Ман. (БУК).
 Тацюк Олександра пані, Форт Віліям, Онт.
 Ткач В., Гамільтон, Онт. (СУС).
 Ткачик Іван, Дуфрост, Ман. (СУС).
 Томашевський Т., Андрю, Альта. (СУС).
 Турчин В., Віндзор, Онт. (КУК).

Улян М. пані, Вінніпег, Ман. (СУС).
 Харамбура С., Вінніпег, Ман. (СГД).
 Химій Оля, Гронлід, Саск. (СУС).
 Цап Іван, Кемп Шайло, Ман. (УНО).
 Цибульський С., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Червак Текля, Кенора, Онт. (КУК).
 Черепаха О., Джералдтон, Онт. (СУС).
 Черкаска С., Кенора, Онт. (КУК).
 Шавадуцький К., Росбурн, Ман. (КУК).
 Шандаревич Н., Роблін, Ман. (КУК).
 Шандаревич Г., Роблін, Ман. (БУК).
 Швець Ілія о., Гронлід, Саск. (СУС).
 Шкреметка М., Вінніпег, Ман. (КУК).
 Шмігельська О. пані, Страттон, Онт. (СУС).
 Штиба А., Роблін, Ман. (БУК).
 Шумка Н., Кенора, Онт. (КУК).
 Щерба К. пані, Вернон, Б. К. (КУК).
 Яцина П., Вінніпег, Ман. (УНО).
 Яремко О., Вінніпег, Ман. (СУС).
 Ярмій Д., Росбурн, Ман. (СУС).
 Ястремський Т. А., Вінніпег, Ман. (КУК).

В И К А З Ж Е Р Т В

ЗЛОЖЕНИХ ДЕЛЕГАТАМИ Й ГОСТЯМИ ПІДЧАС КОНГРЕСУ

По \$221.00 — О. Деделюк, Міннеаполіс, Мін. З.Д.А.
 По \$100.00 — Г. Поворозник, Торолд, Онт., С. Наливайко,
 Мус Джа, Саск.
 По \$50.00 — Т. Галик, Вестбенд, Саск.
 По \$25.00 — О. Сокіл, Геффорд, Саск., В. Гультай, Торонто, Онт.,
 П. Торб'як, Папларфілд, Ман., А. А. Варнок, Дав-
 фин, Ман., Н. А. Григорчук, Етелберт, Ман.
 По \$20.00 — Українська Православна Парохія, Флін Флон, Ман.
 Відділ КУК у Вестбенд, Саск., П. Бігун і Д. Венгер,
 Редвей, Альта.
 По \$10.00 — Організація Українок Канади, Вінніпег, Ман. (Пані
 Гуляй), І. Коцюлим, Торолд, Онт., П. і Пані П. Мельник, Едмонтон, Аль-
 та., М. Слюзар, Мус Джа, Саск., Юліян Білоус, Давфин, Ман., Петро
 Колтуцький, Сенді Лейк, Ман., Стефан Бачевич, Сенді Лейк, Ман., Відділ
 КУК Арран, Саск., Відділ СУС й інші організації, Пайн Ривер, Ман. Гри-
 горій Чирський, Тофнелл, Саск, Відділ КУК Витков, Саск., В. Гулевич,
 Ошава, Онт., Відділ УНО, Гамільтон, Онт., Петро Зварич, Вегревіл, Аль-
 та., о. А. Хруставка, Вегревіл, Альта., Українське Товариство ім. Шев-

ченка, Елмвуд, Ман., Д. Задирайко, Канора, Саск., Відділ УНО, Вінніпег, Ман., Н. Венгер, Форт Вілліам, Онт., С. Никільчук, Содбури, Онт., (УНО), Н. Стодольний, Джералдтон, Онт. (УНО), Відділ КУК Рама, Саск., Відділ КУК Ошава, Онт. (о. Перейма), Організація Українок Канади, Віндзор, Онт., Відділ УНО, Віндзор, Онт., Відділ Союзу Гетьманців Державників, Содбури, Онт., Відділ КУК Транскона, Ман., Відділ КУК Ст. Боніфас, Ман., Відділ КУК Кінгстон, Онт., Г. і П. Бугера, Дуфрост, Ман., Н. Брик, Йорктон, Саск., А. і О. Керелюк, Геллок, Мінн., З. Драган, Кридор, Саск., А. Захарко, Калмар, Альта., Н. Боднарчук, Стратон, Онт., Відділ УНО В. Торонто, Онт., Йос. Ясенчук, Венкувер, Б. К., П. Сірий, Флін Флон, Ман.

По \$8.00 — Українська Греко Католицька Парохія, Тофнелл, Саск.

По \$6.00 — Українське Просвітне Товариство, Ст. Мартин, Ман., Н. С. Клим, Пембіна, Норт Дакота.

По \$5.00 — І. Вахняк, Вінніпег, Ман., П. і Пані М. Стечишин, Йорктон, Саск., І. А. Юрків, Давфин, Ман., В. Волошин, Дуфрост, Ман., М. Золотуха, Мус Джа, Саск., І. Лилик, Форт Вілліам, Онт., Пані А. Ламер, Монтреал, Кве., Пані П. Ключевич, Мічам, Саск., Ів. Сенков, Калгари, Альта., М. Мелешук, Ст. Боніфас, Ман., Євген Войціховський, Еллов Крік, Саск., В. Барабаш, Бісет, Ман., Др. і пані І. Верхомин, Едмонтон, Альта., Пані Д. Е. Янда, Едмонтон, Альта., Н. Буковський, Саскатун, Саск., Д. Янда, Едмонтон, Альта., Відділ СГД Содбури, Онт., Укр. Греко-Католицька Парохія, Содбури, Онт., Відділ КУК Глеслин, Саск., А. Карплюк, Монтреал, Квебек, Відділ БУК жіноча секція, Брендон, Ман., Н. Сенкус, Редбери, Саск., Пані Олександра Тацюк, Форт Вілліам, Онт., Відділ КУК Фішер Бренч, Ман., Укр. Гр. Кат. Парохія, Гернсей, Саск., Робітничий Союз, Відділ 266, Торонто, Онт., Іван Ошуст, Глендон, Альта., о. М. Оленчук, Альвіна, Саск., І. А. Цуркан, Портаж ля Прері, Ман., Іван Танчак, Вінніпег, Ман., Г. М. Подольський, Вайта, Ман., Українське Товариство ім. Шевченка, Чипман, Альта., П. і Пані М. П. Березинський, Вінніпег, Ман., Відділ УНО, Торонто, Онт., М. Бордун, Албертон, Саск., Г. Михалецький, Давфин, Ман., Укр. Тов. ім. Шевченка, Давфин, Ман., Відділ Союзу Українок Канади, Гемільтон, Онт., І. Голинський, Содбури, Онт., І. Рурик, Саскатун, Саск., Відділ СУМК, Вінніпег, Ман., (о. Дмитрів), Г. Маріян, Вінніпег, Ман., І. Федущак, Реджайна, Саск., Відділ БУК, Шіго, Саск. (І. Медвідь), Відділ СУС Кадворт, Саск. (Ю. Е. Котенко), Н. Стодольний, Джералдтон, Онт., Г. Бавич, Джералдтон, Онт., Відділ БУК, Канора, Саск. (о. Н. Колодій), В. М. Гуменюк, Віндзор, Онт., Відділ УНО Віндзор, Онт., О. і М. Косіковський, Відділ МУН, Віндзор, Онт., Відділ УНО Калгари, Онт., І. Стрільчук, В. Мартинюк, А. Гукало, Монтреал, Квебек, Відділ СУК Ст. Боніфас, Ман., В. Карпець, Лейдівуд, Ман., Пані Ем. Ганчарик, Кенора, Онт., Ева Кохайда, Кенора, Онт., Григорій Томас (Р.І.П.О.), А. Й. Білінський, Вінніпег, Ман., Відділ КУК Су Сте Марі, Онт. (І. Гельмич), У-

країнське Жіноче Товариство ім. О. Кобилянської, при Укр. Прав. Церкві Св. Михаїла, Вінніпег, Ман. (Пані І. Запаринюк), С. Савчук, Арран, Саск., П. Хропко, Відділ ОУК Форт Вілліам, Онт., Пані В. Кулачковська, Вайта, Ман., Відділ СУС Торонто, Онт., Др. Б. Дима, Вінніпег, Ман., Відділ БУК Арран, Саск. (о. Н. Сірій), Юрій Вавриков, Гімлі, Ман., В. Коссар, Вінніпег, Ман., Др. І. Василенко, Торонто, Онт.

По \$4.00 — Р. Соломон, Ешвіл, Ман., І. Касюрак, Брендон, Ман., В. Бобик, Брендон, Ман., А. Гузіль, Гадашвіл, Ман.. (3.50).

По \$3.00 — І. М. Юзвшин, Мирнам, Альта., Рев. І. і Б. Грегораш, Канора, Саск., В. Філіпович, Арран, Саск., Ілія Шклянка, Кридор, Саск.

По \$2.00 — І. Воркун, Ледук, Альта., Н. Галдук, Калмар, Альта., Відділ УНО Вернон, Б. К. (К. Щерба), Пані Елисавета Білич, Вайта, Ман., Мих. Максимюк, Терієн, Альта., М. Глушка, Росбурн, Ман., о. Т. А. Горбай, Роблін, Ман., Відділ УНО Вест Форт Вілліам, Онт., о. П. Мельничук, Едмонтон, Альта., . Якимишин, Рама, Саск., Р. Костюк, Гілберт Плейнс, Ман., А. Гаврилюк, Роблін, Ман., Н. Гніда, Торонто, Онт., А. Михайленко, Саскатун, Саск., П. Магера, Федора, Альта., М. Кузик, Ватерфорд, Саск., о. П. Ф. Стратійчук, Давфин, Ман., В. Касюхнич, Вінніпег, Ман., Ольга Стебницька, Ст. Боніфас, Ман., Пані Марія Гладка, Вінніпег, Ман., о. І. Олійник, Комарно, Ман., К. Навальковський, Мирнам, Альта., Н. Сніданко, Йорктон, Саск., Відділ БУК Ланівці, Саск., Відділ БУК Приймове, Саск., С. Баран, Прісвіл, Саск., Укр. Жіноче Товариство ім. Лесі Українки, Косів, Ман., Відділ БУК Новий Київ, Альта. (В. Стеблик), Олекса Бойчук, Альвена, Саск., Н. Бучковський, Реджайна, Саск., Д. П. Демчук, Грендвю, Ман., Ф. Юзима, Відділ ОУК Саскатун, Саск. (С. Лашук), Марія Дунець, Торонто, Онт., І. Мачула, Вайта, Ман., М. Стасюк, Роблін, Ман., І. П. Світик, Калгарі, Альта., Д. М. Стеблинський, Форт Вілліам, Онт., Кап. о. М. Пелех, Вінніпег, Ман., о. Г. Василів, Редвей, Альта.

По \$1.00 — Пані М. Свиначук, Канора, Саск., Г. Ф. Стратійчук, Канора, Саск., Андрій Михалюк, Кадворт, Саск., Пані С. Порайко, Едмонтон, Альта., К. Желішкевич, Принс Алберт, Саск., о. В. Апонюк, Арран, Саск., о. А. Хруставка, Вегревіл, Альта., В. Лата, Прісвіл, Саск., Відділ БУК Прісвіл, Саск., О. Небоженко, Кадворт, Саск., А. Шипиляк, Кендіяк, Саск., С. Слижук, Косів, Ман., Д. Гарапак, Вінніпег, Ман., Н. Мусій, Форт Вілліам, Онт., С. Василевич, Оттава, Онт., Ірина Паньків, Дуфрост, Ман., Іван М. Райчиба, Прілейт, Саск., С. Гуменний, Ітонія, Саск., С. Буртняник, Гемптон, Саск., Ілія Цапар, Мелеб, Ман., Н. Кирилюк, Мелеб, Ман., Антон Киба, Дніпро, Саск., М. Чорнейко, Арран, Саск., Никола Андріїв, Чіпман, Альта., А. Фігус, Вайта, Ман., Петро Стахів, Фовм Лейк, Саск., Н. Карплюк, Мелеб, Ман., Н. Боднарчук, Джералдтон, Онт., П. Подольський, Вайта, Ман., М. Боднарчук, Вайта, Ман., П. Гадубяк, Бюкенан, Саск., о. Ю. Цукорник, Гамільтон, Онт., п. Мимохід, Форт Вілліам, Онт., Ю. Піддубний, Форт Францес, Онт., В. Таський, Вінніпег, Ман., М. Коваль,

Вінніпег, Ман., П. Клиш, Гардентон, Ман., М. Стрільчук, Йорктон, Саск., М. Олеськів, Мічам, Саск., І. Швайковський, Арран, Саск., Т. Демчук, Арран, Саск., І. П. Світик, Калгари, Альта., М. Глова, Гімлі, Ман., М. Жеребецький, Сокаль, Саск., В. Волошин, Дуфрост, Ман., В. Касіян, Дуфрост, Ман., А. Гайдійчук, Монтреал, Кве., А. Перембіда, Ст. Кетерінс, Онт., Н. Боровський, Лімінгтон, Онт., П. Серганюк, Ст. Кетерінс, Онт., Л. Вовк, Вінніпег, Ман., І. Мисак, Вайта, Ман., В. Дужий, Віндзор, Онт., А. Рурик, Саскатун, Саск., Пані Н. Когуська, Су Лукавт, Онт., о. С. Гребенюк, Саскатун, Саск., Н. С. Скрибнер, Сенді Лейк, Ман., Євгенія Козяр, Реджайна, Саск., В. Веселовський, Реджайна, Саск., Р. Антонюк, Ст. Боніфас, Ман. (150), Ст. Бабій, Вінніпег, Ман., Н. Іванець, Торолд, Онт., А. Скоробогач, Росбурн, Ман., о. П. Маєвський, Вінніпег, Ман., В. Волошин, Локпорт, Ман., Д. Гуска, Норквей, Саск., В. Божок, Вінніпег, Ман., І. Кавун, Торонто, Онт., Теодор Гуменюк, Торонто, Онт., Ю. Кловак, Папларфілд, Ман., І. Хлібойко, Ст. Боніфас, Ман., Союз Бувших Українських Вояків, Монтреал, Квебек, К. Качмарова, Ст. Павл, Мінн., В. Зінчишин, Торонто, Онт., п. і пані Монтейн, Едмонтон, Альта., Павліна Коцюба, Ст. Павл, Мінн., О. Семака, Вінніпег, Ман., Г. Король, Торонто, Онт., К. Гондзьола, Рама, Саск., Т. Шкреметка, Вінніпег, Ман., С. Бичок, Де Па, Ман., Пані А. Яворська, Де Па, Ман., Марія Гайворон, Вінніпег, Ман., К. Керковська, Кенора, Онт., Панна М. Марко, Вінніпег, Ман., Наталія Ферлей, Вінніпег, Ман., Д. Рудяк, Джералдтон, Онт., о. С. Семчук, Вінніпег, Ман., П. Васишин, Едмонтон, Альта., В. Михалюк, С. Джулієн, Саск., С. Романко, Альвена, Саск., П. і Пані Г. Войтків, Едмонтон, Альта., Пані П. Кузенко, Вінніпег, Ман., Яків Лазарук, Гленелдер, Саск., М. Червак, Кенора, Онт., П. Катеринюк, Кенора, Онт., М. Кісь, Кенора, Онт., А. Бойко, Силвер, Ман., Вол. Несторовський, Кіркленд Лейк, Онт., Д. Король, Вінніпег, Ман., С. Сіянчук, Сенді Лейк, Ман.

По 50 ц. — М. Лучкович, Ст. Боніфас, Ман.

По 25 ц. — Я. Майданик, Вінніпег, Ман, С. Білінський, Вінніпег, Ман.

Разом \$1638.00.

